BEAUVOIR

YIKILMIŞ KADIN

Çeviren: Gizem Şakar

ALFA

ROMAN

2. BASKI

SIMONE DE BEAUVOIR (9 Ocak 1908-14 Nisan 1986)

İlköğretimini Katolik okullarında gördü. Babasının yönlendirmesiyle 1925'te matematik, felsefe, edebiyat ve dil alanlarında yükseköğrenimine başladı. 1928 yılında Sorbonne'dan diploma alan dokuz kadından biriydi. École Normale Supérieure'de felsefe öğretmenliği sınavlarına hazırlanırken hayat arkadaşı olacak Jean-Paul Sartre'la tanıştı. 1929-1943 arasında, Marsilya, Rouen, Paris gibi şehirlerde lise öğretmenliği yaptı. 1943 yılında yazdığı *Konuk Kız* ilk edebi eseri olarak görülür. Ardından *Başkalarının Kanı* (1945), *Bütün İnsanlar Ölümlüdür* (1946), *Mandarinler* (1954 Goncourt Ödülü), *Güzel Görüntüler* (1966) ve *Yıkılmış Kadın* (1968) geldi. Bir yazar için yaşamın mutluluğu ile yazmanın gerekliliği arasında seçim yapmanın imkânsız olduğu fikri otobiyografik yazılarının temelini oluşturdu. Bir yanda paylaşılan bir mutluluk öte yanda da hayat kurtaran bir sıkıntı varken, kendini eserlerinin nesnesi yaparak bu ikilemden biraz olsun kurtuldu. Dünya çapındaki feminist hareketin kaynak eseri olmuş *İkinci Cins* (1949) kitabının dışında de Beauvoir'ın birçok felsefi ve teorik metni vardır. Elli bir yıllık hayat arkadaşı Jean-Paul Sartre'ın ölümünden sonra Simone de Beauvoir *Veda Töreni* (1981) ile Sartre'la mektuplaşmalarının büyük bir kısmını yayımladı. Ölümüne kadar, Sartre'la birlikte kurdukları *Les Temps Modernes* dergisine katkıda bulunmaya ve feminizm hareketiyle olan dayanışmasını da her fırsatta çeşitli yollarla göstermeye devam etti.

Alfa'daki kitapları: *Mandarinler* (çev. İlkay Kurdak, 2019), *Nelson Algren'e Aşk Mektupları* (çev. Tülay Evler-Pınar Öztamur, 2019), *Bütün İnsanlar Ölümlüdür* (çev. Işık Ergüden, 2019), *Veda Töreni* (çev. Nesrin Altınova, 2019).

GİZEM ŞAKAR

26 Şubat 1985 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesinin ardından İstanbul Bilgi Üniversitesinde Sosyoloji ve Sahne ve Gösteri Sanatları Yönetimi bölümlerini okudu. Çeviri yapmaya 2004 senesinde başladı. Çevirdiği ilk roman 2008 senesinde yayımlandı. Çeviri çalışmalarına eşi, kedileri Marcel, Hüsmen ile Vecihi, köpekleri Rozi ile Şinitzel ve kızları Ceren'le birlikte yaşadığı İstanbul ve Sapanca'da devam etmektedir.

Yıkılmış Kadın
© 2019,ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Le Femme Rompue
© 1967, Editions Gallimard

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Çeviren Gizem Şakar
Kitap Editörü Esra Kökkılıç
Kapak Tasarımı Füsun Turcan Elmasoğlu
Sayfa Tasarımı Mürüvet Durna

ISBN 978-625-449-027-9
1. Basım: Nisan 2020
2. Basım: Ocak 2021

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29
Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 43949

SIMONE DE BEAUVOIR

YIKILMIŞ KADIN

Çeviren: Gizem Şakar

ALFA

ERGİNLİK ÇAĞI

Saatim durmuş mu? Yok. Ama sanki akrep ile yelkovan hareket etmiyor. Onlara bakma. Başka bir şey, herhangi bir şey düşün: Ardımda bıraktığım, beklemenin yarattığı huzursuzluğa rağmen sakin ve sıradan geçen günü.

Uykudan uyanırkenki o gevşeklik. André yatağın üzerinde kıvrılmış, gözlerinde göz bandı, eli sanki uykunun karmaşasında dünyanın sağlamlığını hissetmeye ihtiyaç duyarmışçasına, çocuksu bir hareketle duvara yaslanmıştı. Yatağın kenarına oturup elimi omuzuna koydum. Gözlerinin üzerindeki bandı sıyırdı ve şaşkın yüzünde bir gülümseme belirdi.

"Saat sekiz."

Kahvaltı tepsisini kitaplığa koydum; dün elime geçen ve çoktan yarısını karıştırdığım bir kitabı elime aldım. İletişimsizlik üzerine yazılmış tüm bu nakaratlar ne kadar da sıkıcı! İnsan iletişim kurmak istiyorsa bunu iyi kötü başarıyor. Elbette herkesle değil ama iki üç kişiyle yapabiliyor. Kızgınlıklarımı, pişmanlıklarımı, ufak tefek tasalarımı André'ye söylemediğim oluyor; kuşkusuz

onun da kendine ait ufak sırları vardır ama kabaca birbirimize dair bilmediğimiz şey yok denebilir. Fincanları kopkoyu, sımsıcak Çin çayıyla doldurdum. Mektuplara göz gezdirirken çayımızı içtik; temmuz güneşi tüm odayı dolduruyordu. Bu küçük masada, demli mi demli, sıcak mı sıcak çay fincanlarının önünde kaç kez karşılıklı oturmuştuk acaba? Ve yarın yeniden, bir yıl sonra, on yıl sonra da... İçinde bulunduğumuz o anda bir hatıranın dinginliği ve bir vaadin neşesi vardı. Otuz yaşında mıydık, yoksa altmışımızda mı? André'nin saçları erken ağarmıştı: Teninin donuk tazeliğini vurgulayan kar beyazı saçları vaktiyle beğenilmeye duyulan bir merak gibi dururdu. Hâlâ da öyle duruyor. Derisi eski bir kösele gibi sertleşti ve çatladı, ama dudaklarındaki ve gözlerinin içindeki gülümsemenin aydınlığı aynı kaldı. Fotoğraf albümleri aksini söylese de gençkenki görüntüsü bugünkü çehresine boyun eğiyor: Ben baktığımda ona bir yaş biçemiyorum. Kahkahalarla, gözyaşlarıyla, öfkelerle, kucaklaşmalarla, itiraflarla, sessizliklerle, kurlarla geçen uzun bir hayat; bazen insana zaman hiç akıp gitmemiş gibi geliyor. Gelecek hâlâ sonsuzluğa doğru uzanıyor. Ayağa kalktı:

"İyi çalışmalar," dedi bana.

"Sana da: iyi çalışmalar."

Cevap vermedi. Bu tür araştırmalarda, insanın yerinde saydığı dönemler illa ki oluyor; o ise bu durumu eskisine göre daha zor kabulleniyor.

Pencereyi açtım. Boğucu yaz sıcağına gömülmüş Paris asfalt ve fırtına kokuyordu. Gözlerimle André'yi izledim. André'nin varlığı en sarsıcı gerçekliğine belki de uzaklaşmasını izlediğim o anlarda bürünüyor benim için; uzun silueti her adımında geri döneceği yolu belli edercesine ufalıyor; gözden yitiyor, sokak boş gibi gö-

rünse de aslında onu, doğal ortamına dönermişçesine bana geri getirecek bir kuvvetler alanı; bu kesinlik beni onun varlığından daha çok heyecanlandırıyor.

Uzun süre balkonda kaldım. Altıncı kattan Paris'in büyük bir kısmını, güvercinlerin arduvaz çatıların üzerinde uçmalarını ve sahte saksı görünümündeki şu bacaları gözlüyorum. Kırmızı ve sarı vinçler –beş, dokuz, on, on tane sayıyorum– demirden kollarıyla gökyüzünü kaplıyorlar; sağ tarafta minik deliklerle kaplı yüksek bir duvar gözüme çarpıyor: Yeni bir bina; ayrıca prizmatik kuleleri, yakın zaman önce dikilmiş gökdelenleri seçiyorum. Edgar-Quinet Bulvarının düz zemini ne zaman otopark oldu? Bu manzaranın yeniliği gözüme bariz görünüyor: Bununla birlikte başka bir halini gördüğümü hatırlamıyorum. İki klişeyi yan yana seyre dalmak isterdim: Öncesi, sonrası ve ikisi arasındaki farklılıklara şaşırmak. Ama hayır. Dünya gözlerimin önünde kendini sonsuz bir şimdide var ediyor; bana değişmezmiş gibi görünen çehrelerine alışıveriyorum.

Masamın üzerindeki dosyalar ve boş kâğıt beni çalışmaya çağırıyordu, ama kafamın içinde dans eden kelimeler odaklanmama engel oluyordu. "Philippe bu akşam burada olacak." Neredeyse bir aydır yoktu. Kitaplarının, kâğıtlarının, eski gri bir kazağın, mor bir pijamanın hâlâ darmadağınık durduğu odasına, zamanım olmadığı için, param olmadığı için, Philippe'in artık bana ait olmadığına inanmak istemediğim için değiştirmeye karar veremediğim o odaya girdim. Koca bir demet taze ve marul misali yalın gülün kokusuyla sardığı kütüphaneye geri döndüm. Bu apartman dairesinin daha önce gözüme hiç bu denli ıssız görünmemiş olmasına şaşırıyordum. Oysa hiçbir şey eksik değildi. Bakışlarım, koltukların üzerine saçılmış yastıkların parlak ve yumuşak tonlarını okşu-

yordu; Polonya bebekleri, Slovak eşkıyalar, Portekiz horozları uslu uslu yerlerinde duruyordu. "Philippe burada olacak..." Hiçbir şey yapamaz halde kalakaldım. İnsan kederden ağlayabilir. Ancak sevinçten kaynaklanan sabırsızlığın önünü almak kolay değildir.

Çıkıp yaz havasını içime çekmeye karar verdim. Uzun boylu bir zenci* üzerinde elektrik mavisi bir yağmurluk, başında gri bir fötr şapka, rehavet içinde kaldırımı süpürüyordu: Daha önce aynı işi duvar grisi bir Cezayirli yapardı. Edgar-Quinet Bulvarında kadınlardan meydana gelen kalabalığa karıştım. Artık sabahları neredeyse hiç çıkmadığımdan, çarşı gözüme egzotik göründü (onca göğün altında sabahları kurulan onca pazar tezgâhı). Saçlarını arkadan sıkıca toplamış, boş alışveriş çantasının sapını kavramış ufak tefek ihtiyar kadın topallaya topallaya bir tezgâhtan diğerine koşturuyordu. Eskiden ihtiyarları umursamazdım; onlara bacakları yürümeye devam eden ölüler gözüyle bakardım; artık görüyorum onları: erkekler, kadınlar, benden yalnızca biraz daha yaşlılar. Bu kadını kedileri için artık etlerden istediği gün kasapta görmüştüm. Kasap, kadın gittikten sonra arkasından, "Kedileri içinmiş!" demişti. "Kedisi falan yok ki. O eti yahnisine katıp hafif ateşte pişirecek!" Kasap bu durumu tuhaf buluyordu. Yaşlı kadın, iri yarı zenci birazdan gelip her şeyi dereye doğru süpürmeden önce tezgâhların altındaki artıkları toplayacaktır. Ayda yüz seksen frankla hayatta kalmak: Bu durumda yaşayan bir milyondan fazla insan var ve bir diğer üç milyonun durumu da onlardan biraz hallice.

Meyve ve çiçek aldım, aylak aylak dolaştım. Emekli olmak, kulağıma ıskartaya çıkmak gibi geliyor, emekli

---

* Yazarın kullandığı ifade korunmuştur –çn.

kelimesi kanımı donduruyordu. Boş vakitlerimin bolluğu beni ürkütüyordu. Haksızdım. Biraz fazla zamanım var ama bu zamanı düzenlemeyi biliyorum. Hem emirler, zorlamalar olmadan yaşamak nasıl da keyifliymiş! Yine de bazen şaşkınlığa kapılıyorum. İlk işimi, ilk sınıfımı, taşra sonbaharında ayaklarımın altında hışırdayan kuru yaprakları hatırlıyorum. O sırada, beni önceki hayatımdan iki kez daha uzun ya da aşağı yukarı o kadar süre ayıran emeklilik günüm ölümün kendisi kadar gerçekdışı görünüyordu gözüme. Oysa emekliliğim geleli bir yıl geçmişti bile. Başka yollardan da geçtim ama onlar daha belirsizdi. Bunda demir bir perdenin bükülmezliği var.

Geri döndüm, masamın başına oturdum: İş olmadan bu neşe dolu sabah bile bana yavan gelecekti. Öğleden sonra üçe doğru mutfakta sofrayı kurmak için işe ara verdim. Mutfağım çiftlik masası, bankları, bakırları, kirişleri meydanda tavanıyla tıpkı büyükannemin Milly'deki mutfağı gibi. Milly'yi yeniden görmek isterdim. Yalnız bu mutfakta döküm fırın yerine gazlı fırın ve bir Frigidaire buzdolabı var. (Sahi Frigidaire'ler Fransa'ya kaç yılında geldi? Ben kendiminkini on sene önce aldım ama o zamanlar zaten sık rastlanan bir beyaz eşya haline gelmişti. Ne zamandan beri varlar? Savaştan önce mi? Hemen sonra mı? İşte artık anımsamadığım şeylerden biri.)

André geç geldi, bana haber vermişti: Laboratuvardan çıkarken saldırı gücü üzerine bir toplantıya katılmıştı.

"İyi geçti mi?" diye sordum.

"Yeni bir manifesto hazırladık. Ama kendimi kandırmayacağım. Diğerleri kadar ses getirmeyecek. Fransızlar umursamıyorlar. Saldırı gücüymüş, hatta atom bombasıymış, hiçbir şeye aldırmıyorlar. Bazen her şeyi bırakıp

gidesim geliyor: Küba'ya, Mali'ye. Hayır, cidden, bunun hayalini kuruyorum. Oralarda belki daha yararlı olabilir insan."

"Bir daha çalışamayabilirsin ama."

"Çok da büyük bir mutsuzluk olmazdı."

Salatayı, jambonu, peyniri ve meyveleri masanın üzerine koydum.

"Bu kadar mı yıldın? Daha önce de yerinizde saydığınız oldu."

"Hayır."

"O halde?"

"Anlamak istemiyorsun."

Bana sık sık bugüne kadar tüm yeni fikirlerin meslektaşlarından çıktığını, yeni bir şeyler yaratmak için fazla yaşlı olduğunu tekrar eder durur. Ben buna inanmıyorum.

"Ha! Ne düşündüğünü anlıyorum," dedim. "Ben öyle düşünmüyorum."

"Yanılıyorsun. Aklıma yeni bir fikir gelmeyeli on beş sene oldu."

On beş sene. Atıl geçirdiği dönemlerin hiçbiri bu kadar uzun sürmemişti. Ama geldiği noktaya bakınca, yeni bir esin bulabilmesi için hiç şüphesiz bu araya ihtiyacı vardı. Valéry'nin dizeleri aklıma geliyor:

Her sessizlik zerresi
Olgun bir meyvenin talihidir.

Bu ağır aksak gebelik döneminin umulmadık meyveleri olacak. Tutkuyla iştirak ettiğim bu macera sona ermedi: kuşku, başarısızlık, yerinde saymaların verdiği sıkıntı, ardından hayal meyal seçilen bir ışık, bir umut, doğruluğu kesinleşen bir varsayım; haftalar, aylar süren, kaygı dolu bir sebat sürecinin ardından başarı sarhoşlu-

ğu. André'nin çalışmalarından pek bir şey anlamazdım ama inatçı itimadım onunkini güçlendirirdi. O itimat hâlâ sağlam. Neden bu hissi artık ona geçiremiyorum? Gözlerinin bir şey keşfetmenin verdiği o ateşli sevinçle ışıldadığını bir daha asla göremeyeceğime inanmayı reddediyorum.

"İkinci bir ilham kaynağın olmayacağına dair hiçbir kanıt yok," dedim.

"Hayır. İnsanın benim yaşımda yaratıcılığı frenleyen zihinsel alışkanlıkları oluyor. Ve yıldan yıla daha da cahilleşiyorum."

"On yıl sonra yine konuşuruz bunu. Belki de en büyük keşfini yetmiş yaşında yapacaksın."

"İyimserliğin çok hoş: Seni temin ederim ki öyle bir şey olmayacak."

"Senin de kötümserliğin çok hoş!"

Güldük. Oysa gülünecek bir şey yoktu. André'nin kötümserliğinin meşru bir yanı yok, ilk defa kesinlikten yoksun. Evet, Freud mektuplarında, insanın belirli bir yaşa gelince artık yaratmadığını ve bunun üzücü olduğunu yazmıştı. Ama kendisi o zamanlar André'den çok daha yaşlıydı. Yine de bu yersiz depresif hali beni daha az üzmüyordu. Eğer André kendini bırakıyorsa bunun nedeni genel anlamda bunalımda olmasıdır. Ben bu duruma şaşırsam da o altmışını geçtiğini kabul etmek istemiyor. Yüzlerce şey beni hâlâ eğlendirirken onu keyiflendirmiyor. Vakti zamanında her şey ilgisini çekerdi. Artık onu sinemaya, sergiye, arkadaşlara oturmaya götürmek bir mesele haline geldi.

"Artık yürüyüş yapmaktan hoşlanmıyor olman ne kötü," dedim. "Gündüzleri öyle güzel ki! Az önce Milly'ye ve Fontainebleu Ormanına yeniden gitmeyi ne kadar isterdim diye düşünüyordum."

"İnsanı şaşırtıyorsun," dedi yüzünde bir gülümsemeyle. "Tüm Avrupa'yı bildiğin halde Paris'in etrafını yeniden mi görmek istiyorsun!"

"Neden olmasın? Akropolis'e çıkmış olmam Champeaux Katedralini daha az güzel kılmaz ki!"

"Öyle olsun. Dört, beş gün sonra laboratuvar kapandığında, büyük bir otomobil gezisine çıkma sözü veriyorum sana."

Ağustos başına kadar Paris'te kalacağımız için bir değil birkaç geziye vaktimiz olacaktı. Ama heves edecek miydi ki? Şöyle sordum ona:

"Yarın günlerden pazar. Müsait değil misin?"

"Maalesef değilim! Akşama şu basın konferansı var, hani apartheid üzerine olan. Bana bir yığın belge getirmişler, hâlâ bakmadım onlara."

İspanyol siyasi mahkûmlarına; Portekizli tutuklulara; zulme uğrayan İranlılara; Kongolu, Angolalı, Kamerunlu asilere; Venezüellalı, Perulu, Kolombiyalı çetecilere gücünün elverdiğince yardım etmeye her daim hazırdır. Toplantılar, gösteri yürüyüşleri, mitingler, broşürler, heyetler, hiçbiri onu yıldırmazdı.

"Elinden gelenin fazlasını yapıyorsun."

"Neden fazlasıymış? Başka ne yapabilirim ki?"

Hayatın tadı kaçınca ne yapılır? İnsanın elinde zaman öldürmekten başka ne kalır ki? On yıl önce ben de kötü bir dönemden geçtim. Vücudumdan iğreniyordum, Philippe yetişkinliğe adım atmıştı, Rousseau üzerine yazdığım kitabın başarısından sonra kendimi içi boşaltılmış gibi hissediyordum. Yaşlanmak beni kaygılandırıyordu. Derken Montesquieu üzerine bir inceleme hazırlamaya giriştim, Philippe'in öğretmenlik sınavını geçmesini ve tez yazmaya başlamasını sağladım. Sorbonne'da birkaç ders vermekle görevlendirildim,

bu dersler bana hazırlık sınıfımdakilerden daha ilginç geldi. Vücuduma boyun eğmiştim. Sanki diriliyordum. Hele bugün André yaşı konusunda bu denli kesin bir fikre sahip olmasaydı, ben kendiminkini kolaylıkla unutabilirdim.

Gene gitti ve ben gene uzun bir süre balkonda kaldım. Gökyüzünün maviliğinde dönüp duran kırmızı bir vince baktım. Göğün mavisinde köpük köpük ve parlak, kocaman bir iz bırakan siyah böceği bakışlarımla takip ettim. Dünyanın daimi gençliği benim ilgimi dinç tutuyor. Sevdiğim şeyler yok oldular. Başka pek çoğu verildi bana. Dün akşam Raspail Bulvarından yukarı çıkıyordum ve gökyüzü kızıla çalıyordu; otların mor, toprağın mavi olduğu yabancı bir gezegende yürüyormuşum gibi geldi. Ağaçlar bir neon tabelanın kırmızımsı yansımasını saklıyordu. Andersen altmışında bütün İsveç'i yirmi dört saatten az zamanda dolaştığına şaşıp kalmıştı çünkü gençliğinde aynı yolculuk bir hafta sürüyordu. Bu tür hayranlıkları ben de yaşadım: Paris'ten Moskova'ya gitmek üç buçuk saat ha!

Bindiğim taksi beni Martine'le buluşacağım Montsouris Parkına götürdü. Bahçeye girdiğimde taze biçilmiş ot kokusu yüreğimi sızlattı: üzerinde yürüdüğümüz dağ tepelerindeki otlakların kokusu, sırtımda çanta, yanımda André, çocukluğumun çayırlarının kokusunu almak nasıl da duygulandırıcı. Sonsuza uzanan yansımalar, yankılar: Ardımda uzun bir geçmiş olmasının ne hoş bir şey olduğunu anladım. Geçmişimi kendime anlatacak zamanım yok ama çoğu zaman, beklenmedik bir anda, onu, şimdiki zamanın derinliğinde saydam bir biçimde görüyorum; geçmiş, denizin parıltılarına vuran kayalar ya da kumlar misali şimdiki zamana rengini, ışığını veriyor. Eskiden kendimi tasarılarla, vaatlerle avu-

turdum; şimdiyse solmuş günlerin gölgesi heyecanlarımı, zevklerimi dinginleştiriyor.

"Merhaba."

Martine kafe-restoranın terasında limon suyu içiyordu. Gür siyah saçlı, mavi gözlü, turuncu, sarı ve bir tutam mor çizgili kısa bir elbise giymiş, genç, güzel bir kadın. Kırk yaşında. Otuz yaşındayken André'nin babası, kırkındaki bir kadın için "genç, güzel bir kadın" dediği zaman gülümsemiştim; işte şimdi Martine'i tanımlamak için aynı sıfatlar aklıma geliyor. Artık neredeyse herkes gözüme genç görünüyor. Bana gülümsedi:

"Kitabınızı getirdiniz mi?"

"Elbette."

İthafa baktı:

"Teşekkür ederim," dedi heyecanlı bir sesle ve şöyle ekledi: "Bir an önce okumak için sabırsızlanıyorum ama bu öğretim yılının sonu çok yoğun. 14 Temmuzu beklemem gerekecek."

"Sizin düşüncenizi öğrenmeyi çok arzu ediyorum."

Onun muhakemesine çok güvenirim: Diğer bir deyişle neredeyse her zaman hemfikirizdir. Kendisi de öğretmen, evli ve aile annesi olmasına karşın, bana karşı öğrencilerin öğretmenlerine gösterdiği o eski usul saygıdan bir parça besliyor olmasa, kendimi onunla aynı düzeyde hissederdim.

"Bugünlerde edebiyat öğretmek güç. Sizin kitaplarınız olmasa bu işin içinden nasıl çıkardım bilmem."

Çekine çekine şöyle sordu:

"Bu kitabınızdan memnun musunuz?"

Ona gülümsedim.

"Açıkçası evet."

Dile getirmeye cesaret edemediği bir soru gözlerinden okunuyordu. Ondan önce davrandım. Onun bu ses-

sizlikleri, beni düşüncesiz sorular sormaktansa daha çok konuşmaya teşvik ediyordu:

"Siz benim ne yapmak istemiş olduğumu biliyorsunuz: Savaştan beri yayımlanmış olan eleştiri çalışmaları üzerine eleştirel bir gözlemden yola çıkarak, bir yazarın eserlerine, daha önce hiç yapılmamış biçimde, çok daha derinden nüfuz etmeye olanak sağlayacak yeni bir yöntem önermek. Başarmış olduğumu umuyorum."

Bu, umuttan da öte bir şeydi: bir kanaatti... Kalbimi ferahlatıyordu. Güzel bir gündü ve ben o günün ağaçlarını, çimenlerini ve arkadaşlarla, dostlarla sık sık dolaştığım iki yanı ağaçlı yollarını seviyordum. Dostların bazıları ölmüştü, arkadaşların kimisiyle de hayat uzaklaştırmıştı birbirimizden. Bereket versin, artık kimselerle görüşmeyen André'nin aksine ben öğrencilerim ve genç iş arkadaşlarımla ilişkilerimi sürdürüyorum. Onları kendi yaşımdaki kadınlara tercih ederim. Onların merak duygusu benimkini de canlandırıyor. Beni mezarımdan öteye, kendi geleceklerine doğru sürüklüyorlar.

Martine avucunun içiyle kitabın cildini okşadı.

"Yine de hemen bu akşam göz atacağım. Başkası okudu mu?"

"Yalnızca André. Ama edebiyata pek tutkun değildir."

Artık hiçbir şeye tutku duymuyor ki. Kendisi için olduğu kadar, benim için de karamsar. Bana söylemiyor ama, bundan sonra yapacaklarımın ünüme bir şey katmayacağına içten içte ikna olmuş durumda. Bu haline dertlenmiyorum çünkü yanıldığını biliyorum. En iyi kitabımı yeni yazdım ve ikinci cilt daha da başarılı olacak.

"Peki ya oğlunuz?"

"Ona baskı provalarından bir tomar vermiştim. Ne düşündüğünü söyleyecektir: Bu akşam dönüyor."

Philippe'ten, tezinden ve edebiyattan söz ettik. Martine de benim gibi kelimeleri ve onları kullanmayı bilenleri seviyor. Ama mesleğinin ve evindeki işlerinin kendisini yiyip bitirmesine izin veriyor. Minnacık Austin'iyle beni evime kadar bıraktı.

"Yakın zamanda Paris'e dönecek misiniz?"

"Zannetmiyorum. Nancy'den, dinlenmek için doğruca Yvonne'a gideceğim."

"Tatilde çalışacak mısınız?"

"İsterdim. Ama asla zamanım olmuyor. Sizdeki enerji bende yok."

Ondan ayrılırken kendi kendime mesele enerji değil diyorum: Yazmadan yaşayamam. Niçin? Ve niçin André, Philippe'in başka bir yol tutmasına izin verecekken ben hırsla ondan bir entelektüel yaratmaya uğraşıyorum? Çocukluğumda, ergenliğimde kitaplar beni umutsuzluktan kurtardı; bu da beni kültürün değerlerin en yükseği olduğuna inandırdı. Dolayısıyla bu kanaatimi eleştirel biçimde ele almayı başaramıyorum.

Mutfakta, Marie-Jeanne akşam yemeğini hazırlamakla meşguldü: Mönüde Philippe'in en sevdiği şeyler vardı. Her şeyin yolunda gidip gitmediğini kontrol ettim, gazeteleri okudum ve üç çeyrek saatime mal olan zor bulmacalar çözdüm; göze görünmeseler de aslında orada olan kelimelerle kaplı karelerin üzerine uzun süre eğilip kalmak bazen eğlenceli oluyor; kelimeleri ortaya çıkarabilmek için beynimi aynı, fotoğrafı açığa çıkarmak için fotoğraf banyolarında kullanılan film yıkayıcı gibi kullanıyorum; sanki kelimeleri saklandıkları kâğıdın kalınlığından çekip çıkarıyorum.

Son kareyi doldurduktan sonra, gardırobumdan grili, pembeli, boyun bağlı en güzel elbisemi seçtim. Elli yaşındayken kıyafetlerim bana hep ya çok kasvetli ya da çok

neşeli gelirdi; şimdiyse neleri giyip neleri giyemeyeceğimi bildiğimden, giyinirken sorun yaşamıyorum. Ama keyif de almıyorum. Bir zamanlar kıyafetlerimle olan o yakın, âdeta sevecen ilişki ortadan kayboldu. Yine de siluetimi tatminkâr bakışlarla gözden geçirdim. Philippe bir gün bana "İyi de sen genişliyorsun," demişti. (Eski ölçülerime kavuştuğumu fark etmişe pek benzemiyor.) Perhize başladım, bir tartı aldım. Eskiden, bir gün gelip kilomu dert edeceğim hayatta aklımdan geçmezdi. Peki ya şimdi! Vücudumu tanıyamaz hale geldikçe, kendimi onunla daha fazla ilgilenmek zorunda hissediyorum. O benim sorumluluğumda ve ona özen gösterişimde tıpkı bana ihtiyacı olan, bir parça gözden düşmüş, bir parça küçülmüş bir dosta gösterilen, can sıkıcı bir bağlılık var.

André bir şişe Mumm getirdi, soğusun diye buzdolabına koydum. Biraz çene çaldık. Sonra o annesine telefon etti. Sık sık telefon eder. Annesinin eli ayağı tutuyor, kadın hâlâ Komünist Partinin saflarında yaman bir biçimde mücadele ediyor. Ama seksen dört yaşında ve Villeneuve-lès-Avignon'daki evinde yalnız başına yaşıyor. André onun için biraz endişeleniyor. Telefonda gülüyordu, bağırdığını, karşı çıktığını duyardım ama çabuk susardı. Manette fırsatını bulduğunda konuşur da konuşur.

"Annen neler anlattı?"

"Ya bugün ya yarın elli milyon Çinlinin Rus sınırını aşacağına her geçen gün daha fazla inanıyor ya da keyfine dünya savaşı çıkarmak için herhangi bir yere bomba atacaklarına. Beni onlardan taraf olmakla suçluyor. Öyle olmadığına ikna etmenin imkânı yok.

"Keyfi yerinde mi? Sıkılmıyor mu?"

"Bizi gördüğüne memnun olacak ama can sıkıntısı nedir bilmez o."

Öğretmenlik ve üç çocuğun ardından emeklilik onun için hâlâ tüketmediği bir mutluluk oldu. Annesinden ve herkes gibi haklarında yalan yanlış bilgilerle dolu olduğumuz Çinlilerden konuştuk. André bir dergi açtı. Ben de akreple yelkovanı durmuşa benzeyen saatime bakmakla meşgulüm.

Ansızın çıkageldi; yüzünde, annemin ve André'nin birbirinden apayrı ama ahenkle karışmış hatlarını yeniden karşımda bulmanın şaşkınlığını yaşıyorum her seferinde. Neşeli sözler söyleyerek bana sımsıkı sarıldı, ben de kendimi yanağımı yasladığım flanel ceketinin yumuşaklığına bıraktım. Irène'i öpmek için geri çekildim. Bana öyle soğuk bir gülümsemeyle gülümsüyordu ki onu öptüğümde yumuşak ve sıcak yanağını hissedince şaşırdım. Irène. Onu hep unuturum, oysa o hep oradadır. Sarışın, gri mavi gözler, sarkık dudakları, sivri çenesi ve fazla geniş alnında hem belirsiz, hem de inatçı bir şeyler. Onu çabucak zihnimden sildim. Philippe'le, onu her sabah alnından öperek uyandırdığım zamanlardaki gibi yalnızdım.

"Bir yudum viski bile mi içmeyeceksiniz?" diye sordu André.

"Teşekkürler. Ben meyve suyu içeceğim."

Irène nasıl da ölçülü! Giyiminde, saçında ölçülü bir şıklık var; düz saçlar, geniş alnını gizleyen bir kâkül, masum bir makyaj, kısa ve sade bir tayyör. Kadın dergilerini karıştırırken kendime sık sık "Al sana! İşte Irène!" dediğim olur. Bir de onu gördüğümde tanımakta güçlük çektiğim zamanlar. "Güzel kız," diyerek doğrular André. Bazı günler ona katılırım: kulakların ve burun deliklerinin narinliği, kirpiklerin koyu mavisince altı çizilen sedefimsi teninin yumuşaklığı. Ama başını biraz oynattı

mıydı, yüzünün konumu değişir, insan o ağızdan, o çeneden başka şey göremez olur. Irène. Neden? Nede Philippe sürekli bu tür şık, soğuk, züppe kadınlara bağlanıyor? Herhalde onları baştan çıkarabildiğini kendine kanıtlamak için. Onlara bağlanmazdı. Düşünürdüm ki eğer bağlanırsa... Asla bağlanmayacağını düşünürdüm ama bir akşam, bir bayram günü fazla oyun oynamış, fazla gülmüş, fazla bağırıp çağırmış bir çocuğun bir parça aşırı heyecanlı edasıyla bana "Sana büyük bir haberim var," demişti. Sanki göğsüme bir ağırlık çökmüş, yanaklarıma kan hücum etmiş, dudaklarımın titremesini bastırmak için var gücümle kendimi sıkmıştım. Bir kış gecesiydi, perdeler çekiliydi, lambaların ışığı rengârenk yastıklara vuruyordu, o yokluktan uçurum aniden derinleşti. "Hoşuna gidecek: Çalışan bir kadın o." Ara sıra *script-girl* olarak çalışıyor. Ben bu "zamane" genç kadınlarını bilirim. Ne iş yaptıkları muğlaktır; kendilerini yetiştirmekte, spor yapmakta, iyi giyinmekte, evlerinde kusursuz bir düzen sürdürmekte, çocuklarını mükemmel yetiştirmekte, sosyetik bir hayat sürmekte, kısacası ellerini neye atsalar başarılı olmakta gözleri vardır. Ve hiçbir şeyi gerçekten umursamazlar. Kanımı donduruyorlar.

Fakültenin kapandığı gün, haziran başı Sardunya'ya gitmişlerdi. Philippe'e "Hadi, çorbanı bitir, şu etten ye biraz, ödevini yapmaya gitmeden önce bir yudum bir şey iç"ler eşliğinde sık sık yemeğini yedirdiğim o masada akşam yemeğimizi yerken, seyahatlerinden bahsetmiştik. Bu seyahat Irène'in annesi ile babasının düğün hediyesiydi; durumları elveriyordu. Kurnaz ve bir parça şaşırtıcı bir yorumda bulunacak zamanı kollamayı bilen zeki bir kadın misali çoğunlukla susuyordu, kimi zaman ağzından –en azından fikrimce– abuk sabukluğu ya da bayağılığıyla şaşırtan, kısa bir cümle dökülüyordu.

Kütüphaneye geri döndük. Philippe masamın üzerine bir bakış attı.

"İyi çalışabildin mi?"

"İyi gidiyor. Baskı provamı okumaya zamanın olmadı mı?"

"İster inan, ister inanma ama hayır. Üzgünüm"

"Kitabı okursun. Senin için bir nüsha var elimde."

İhmalkârlığı beni biraz üzdü ama hiçbir şey belli etmedim. Şöyle dedim:

"Peki ya sen, artık ciddi ciddi tezini yazmaya başlayacak mısın?"

Cevap vermedi. Irène'le birbirlerine tuhaf bakışlar attılar.

"Ne var? Yeniden seyahate mi çıkacaksınız?"

"Hayır."

Yeniden sessizlik oldu ve hafifçe öfkelenerek şöyle dedi:

"Ah! Sen kızacaksın, beni suçlayacaksınız ama ben bu ay bir karar aldım. Asistanlıkla tezi aynı anda yürütmek çok zor. Tez olmadan da üniversite bana ilgi çekici bir gelecek sunmuyor. Ayrılacağım."

"Ne diyorsun sen?"

"Üniversiteden ayrılacağım. Hayatıma yeni bir yön vermek için hâlâ yeterince gencim."

"Ama bu mümkün değil. Vardığın noktada, böyle koyuvermezsin," dedim hoşnutsuzlukla.

"Anla beni. Profesörlük mesleği eskiden altın bilezikti. Oysa artık hem öğrencilerimle ilgilenmeyi, hem kendim için çalışmayı imkânsız bulan bir ben değilim: Çok kalabalıklar."

"Bak bu doğru," dedi André. "Otuz öğrenci, bir öğrenciden otuz tane eder. Elli tanesi izdihamdır. Ama kendine daha fazla zaman ayırmana ve tezini bitirmene olanak sağlayacak bir yol mutlaka bulunur."

"Hayır," dedi Irène kesin bir ses tonuyla. "Öğretmenlik, araştırma, bunların maaşı gerçekten çok az. Benim kimyager bir kuzenim var. CNRS'de ayda sekiz yüz frank kazanıyordu. Bir boya fabrikasında çalışmaya başladı: Üç bin kazanıyor."

"Mesele yalnızca para değil," dedi Philippe.

"Elbette. Hayata karışmak da önemli."

Ölçülü, kısa cümlelerle bizim hakkımızda düşündüklerini bize duyurmuş oldu. Ya! Ama bunu nezaketle yaptı, gelişi ta uzaklardan hissedilen bir incelikle. (Sizi kırmayı hiç istemiyorum, bu yüzden bana kızmayın, haksızlık olur bu, buna rağmen size söylenmesi gereken şeyler var ve kendimi tutmasam bundan daha fazlasını da söylerdim.) André elbette büyük bir bilgin ve ben de bir kadın için az başarısız sayılmam. Ancak laboratuvarlar ve kütüphanelerde, dünyadan kopuk yaşıyoruz. Yeni nesil entelektüeller toplumla doğrudan ilişki kurmak istiyor. Philippe tüm o canlılığıyla bizimki gibi bir hayat için uygun değil; çok daha başarılı olacağı başka kariyer seçenekleri var.

"Kısacası tez denilen şeyin modası geçti," diye sonlandırdı sözlerini. Şu Irène neden bazen böyle büyük laflar eder ki?

Irène o kadar da aptal değil. Orada duruyor, hesap yapıyor, Philippe'le, Philippe'e karşı, Philippe için kazandığım zaferi ortadan kaldırdı. Kimi zaman benim için son derece çetin geçen uzun bir mücadele. "O kompozisyonu yazmayı beceremiyorum, başım ağrıyor, hasta olduğumu yazan bir kâğıt versene bana. –Hayır." O yumuşak delikanlı çehresi kasılıyor, yaşlanıyor, yeşil gözleriyle beni öldürecekmişçesine bakıyordu. "Kötü davranıyorsun," diye araya girerdi André. "Bir seferlik... –Hayır." Philippe'i Paris'te bırakıp Paskalya tatilinde Hollanda'ya

gittiğimizde içimdeki o sıkıntı. "Öyle baştan savma iş yaparak diploma almanı istemiyorum." Nefretle bağırmıştı: "Götürmezseniz götürmeyin, çok da umurumdaydı, tek bir satır bile yazmayacağım." Sonra onun başarıları ve uzlaşmamız. Irène'in bozmakla meşgul olduğu uzlaşmamız. Onu benden ikinci kez koparıp alıyor. Onun önünde öfkeme yenik düşmek istemiyordum, kendime hâkim oldum.

"Peki ne yapmak niyetindesin?"

Irène cevap verecekti, Philippe onun sözünü kesti.

"Irène'in babasının aklında birkaç farklı şey var."

"Ne gibi? Dışişleri mi mesela?"

"Hâlâ belirsiz."

"Seyahatinden önce bu konuları onunla konuşmuşsun. Neden bize hiçbir şey söylemedin?"

"Düşünmek istiyordum."

Öfkeyle ayağa fırladım; üniversiteden ayrılma fikri aklında filizlenmeye başladığında bana danışmamış olması akıl alacak şey değildi.

"Haliyle beni kınıyorsunuz," dedi Philippe sinirli bir tavırla.

Gözlerinin yeşili, o çok iyi bildiğim fırtına rengine bürünüyordu.

"Hayır," dedi André. "İnsan canı ne yapmak istiyorsa onu yapmalı."

"Peki ya sen, sen beni kınıyor musun?"

"Para kazanmak bana yüce bir amaç gibi gelmiyor. Şaşkınım."

"Meselenin yalnızca para olmadığını söyledim sana."

"Mesele tam olarak ne? Açıkla."

Yapamam. Kayınpederimle yeniden görüşmem gerek. Ama ilgimi çekmedikçe bana önerdiği işi kabul etmeyeceğim."

Tezinin ne kadar değerli olduğuna ikna etmeye çalışarak, eski deneme projelerini, çalışmalarını hatırlatarak mümkün olduğunca sakin bir şekilde biraz daha tartıştım. Nazikçe cevap veriyordu, ama cümlelerim sanki bir kulağından girip öbüründen çıkıyordu. Hayır, artık bana ait değildi, hiç değildi. Dış görünüşü bile değişmişti: Saç kesimi farklıydı, 16. bölgenin tarzında, çok daha son moda giysiler giyiyordu. Onun hayatını ben biçimlendirmiştim. Şimdiyse dışarıdan, uzak bir tanık olarak katılıyordum. Bu tüm annelerin ortak yazgısıdır: Ama bugüne kadar kim benim yazgım herkesin ortak yazgısı deyip kendini avutmuştur ki?

André asansör beklerken onlara eşlik etti, ben de kendimi divanın üzerine bıraktım. Ah şu boşluk, yeniden... Bugünün mutluluğu, yokluğun tam kalbindeki o bütünlük, Philippe'in birkaç saatliğine kesinlikle burada olacak olmasıydı. Sanki gelip de hiç gitmeyecekmiş gibi beklemiştim onu: Oysa her zaman gidecek. Aramızdaki kopuş tahmin ettiğimden çok daha keskindi. Bundan böyle onun işlerinde yer almayacağım, aynı şeylerle ilgilenmeyeceğiz. Para onun için bu kadar mı önemli? Yoksa yalnızca Irène'e boyun mu eğiyor? Onu o kadar mı seviyor? Acaba geceleri nasıl geçiyor? Kuşkusuz Irène bedenini ve gururunu tatmin etmeyi biliyordur. Havalı görünüşüne rağmen zincirlerinden boşanmaya muktedir olduğunu hayal edebiliyorum. Bir çiftin hayatına fiziksel mutluluğu getiren bu bağın önemini hafife almaya eğilimliyim. Cinsellik benim için artık yok. Bu aldırmazlığı dinginlik olarak nitelendiriyordum; ansızın onu başka türlü algılamaya başladım: Bu bir eksiklik, bir duyunun kaybı; beni ona sahip olanların ihtiyaçlarına, acılarına, neşelerine karşı kör kılıyor. Sanki artık Philippe'e dair hiçbir şey bilmiyorum. Kesin olan tek bir şey var: Onu

çok özleyeceğim! Belki de onun sayesinde yaşımla daha barışık hale geliyordum. Beni kendi gençliğine sürüklüyordu. Beni Le Mans 24 Saat Yarışlarına, optik resim sergilerine götürüyordu, hatta bir akşam bir happening'e* götürmüştü. Hareketli, yaratıcı varlığı evi dolduruyordu. Acaba bu sessizliğe, artık beklenmedik hiçbir olayın bozamayacağı günlerin sakin akışına alışabilecek miyim?

André'ye sordum:

"Philippe'i ikna etmeme niçin yardım etmedin? Hemen yelkenleri suya indirdin. Belki ikimiz bir olsak onu ikna edebilirdik."

"İnsanları özgür bırakmak lazım. Profesör olmaya hiçbir zaman can atmamıştı."

"Ama tezi ilgisini çekiyordu."

"Bir noktaya kadar, o da şüpheli. Ben onu anlıyorum."

"Sen herkesi anlıyorsun."

André eskiden kendisi için ne kadar sabit fikirliyse, başkaları için de öyleydi. Şimdiyse siyasal tutumunda kimseye boyun eğmese de özel hayatında bu katılığı yalnızca kendisine saklıyor; özür diliyor, açıklama yapıyor, insanları oldukları gibi kabul ediyor. Kimi zaman beni çileden çıkaracak ölçüde. Yeniden söze başlıyorum:

"Sen para kazanmanın hayatta yeterli bir amaç olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Bizim amaçlarımız nelerdi ve yeterliler miydi pek bilmiyorum."

Söylediklerine inanıyor muydu yoksa beni kışkırtıp eğleniyor muydu? Kanaatlerimde ve ilkelerimde fazlasıyla burnumun dikine gittiğimi düşündüğünde böyle yaptığı olur. Genellikle bana takılmasına izin veririm,

---

Seyircinin aktif katılımını gerektiren ve doğaçlama bir sanat eseri ortaya çıkarmayı amaçlayan gösteri –çn.

oyununa katılırım. Oysa bu sefer şakalaşacak havada değildim. Sesim yükseldi:

"Madem başka şekilde yaşamayı aynı şekilde hoş buluyordun, niye bu şekilde yaşadık?"

"Çünkü *biz* başka türlüsünü yapamazdık."

"Başka türlüsünü yapamazdık çünkü bize makbul görünen bizim yaşam tarzımızdı."

"Hayır. Benim için tanımak, keşfetmek hiçbir ahlaki gerekçe olmadan bir saplantı, bir tutku, hatta bir çeşit nevrozdu. Hiçbir zaman herkesin bana öykünmesi gerektiğini düşünmedim."

Ben aslında herkesin bize öykünmesi gerektiğini düşünüyorum ama bu konuda tartışmak istemiyordum. Şöyle dedim:

"Söz konusu olan herkes değil, Philippe. Vicdansız bir iş adamı olacak, ben onu bunun için yetiştirmedim."

André düşünüyordu:

"Genç bir adam için çok başarılı bir anne ile babaya sahip olmak rahatsız edici. Onların izinden giderek onlarla bir olabileceğine inanmaya cesaret edemiyor. Şansını başka alanlarda denemeyi tercih ediyor."

"Philippe gayet iyi bir başlangıç yapmıştı."

"Sen ona yardım ediyordun, senin gölgende çalışıyordu. Dürüst olmak gerekirse sen olmadan fazla ileri gidemeyecekti ve bunun farkına varacak kadar akıllı biri."

Philippe konusunda aramızda hep o derin karşıtlık vardı. Belki de André, bilimi değil edebiyatı seçtiği için Philippe'e küskündü ya da ortada klasik baba oğul rekabeti vardı: Philippe'i her zaman vasat bulmuştu ki bu da onu vasatlığa yönlendirmenin bir yoluydu.

"Biliyorum," dedim. "Sen ona asla güvenmedim. Eğer kendinden şüphe ediyorsa bu kendine senin gözlerinden baktığındandır."

"Belki," dedi André uzlaşmacı bir tonda.

"Her halükârda, en büyük sorumlu Irène. Onu buna iten o. Kocasının çok para kazanmasını istiyor. Onu benden uzaklaştırmaktan pek memnun."

"Ya! Kaynanalık yapma. Irène olmasa başkası olacaktı."

"Hangi başkası? Boyundan büyük laflar etti."

"Öyle yaptığı oluyor ama her zaman kötü niyetli değil. Bu bir zekâ eksikliğinden ziyade duygusal bir dengesizlik belirtisi. Ayrıca her şeyden önce paraya değer veriyor olsaydı, zengin biri olmayan Philippe'le evlenmezdi."

"Zengin olabileceğini anladı."

"Her halükârda herhangi bir küçük züppe yerine onu seçti."

"Eğer Irène'den hoşlanıyorsan, aferin sana."

"İnsan birini seviyorsa, onun sevdiği insanlara biraz itibar etmeli."

"Doğru," dedim. "Ama Irène cesaretimi kırıyor."

"İçinden çıktığı ortamı da göz önünde bulundurmak lazım."

"Maalesef oradan pek çıktığı yok."

Şu paranın çürüttüğü, nüfuzlu, önemli büyük burjuvalar bana hâlâ gençliğimde isyan ettiğim o havai ve züppe çevreden çok daha nefret edilesi geliyor.

Bir süre sessiz kaldık.

Pencerenin ardından görünen neon tabela kırmızıdan yeşile dönüyor, yüksek duvarların gözleri parlıyordu. Güzel bir gece. Son kadehi bir kafenin verandasında Philippe'le içmek için aşağı inmiş olabilirdim... André'ye benimle şöyle bir tur atmaya gelmesini önermenin yararı yoktu, uykusunun geldiği her halinden belliydi.

"Philippe'in onunla niçin evlendiğini soruyorum kendime," dedim.

"Bilirsin insan böyle şeylere dışarıdan bakınca asla akıl sır erdiremez."

Kayıtsız bir edayla cevap vermişti. Yüzü çökmüştü, parmağını yanağının üzerinden diş etlerine bastırıyordu: Bir süredir böyle bir tiki vardı.

"Dişin mi ağrıyor?"

"Hayır."

"Peki o zaman niçin diş etlerini kurcalıyorsun?"

"Ağrım olup olmadığına bakıyorum."

Geçen sene, on dakikada bir nabzına bakıyordu. Tansiyonunun biraz yüksek olduğu doğruydu ama tedaviyle 17'ye sabitlenmişti ki bu bizim yaşımız için mükemmeldi. Parmağını yanağına bastırmaya devam ediyordu, gözlerinde boş bakışlar vardı, yaşlı gibi davranıyordu, sonunda yaşlandığına beni inandıracaktı. Bir an dehşet içinde düşündüm: "Philippe gitti ve ben ömrümü bir ihtiyarla tüketeceğim!" Çığlık atmak istedim: "Dur, istemiyorum." Sanki beni duymuş gibi gülümsedi bana, yeniden kendi olmuştu ve yatmaya gittik.

Hâlâ uyuyor; onu uyandıracağım, çok demli, çok sert Çin çayı içeceğiz. Ancak bu sabah dünküne benzemiyor. Philippe'i kaybettiğimi hatırlamam gerekiyor. Bilmem gerekirdi. Bana evleneceğini söylediği anda, doğduğu anda beni terk etmişti: Bir sütanne benim yerimi alabilirdi. Ne hayal etmiştim ki? Müşkülpesent olduğu için kendimi vazgeçilmez sanmıştım. Kolayca başkalarının tesirinde kalabildiğinden, onu kendi hayalimce yarattığıma inanmıştım. Bu sene onu Irène'le ya da onun ailesiyle birlikteyken, benimle olduğundakinden çok farklı gördüğümde, gözüme sanki bir role bürünmeye razı olurmuş gibi görünmüştü: Onun gerçekliğini elinde tutan bendim. Ve o benden uzaklaşmayı, suç ortaklıklarımızı

yıkmayı, onca çaba karşılığında onun için kurduğum hayatı reddetmeyi seçiyor. Bir yabancı haline gelecek.

Hadi ama! André'nin çoğu zaman körü körüne iyimser olmakla suçladığı ben, belki de şu an kendimi bir hiç uğruna hırpalıyorum. Yine de tek kurtuluşun üniversitede olduğuna, tez yazmanın mutlak bir zorunluluk olduğuna inanıyorum.

Philippe yalnızca ilgisini çeken bir işi kabul edeceğini söyledi... Ama Irène'in babasının ona teklif edebileceği mevkilerden kuşkuluyum. Philippe'e itimat etmiyorum. Sık sık benden bir şeyler sakladığı ya da bana yalan söylediği oldu, kusurlarını biliyorum, hatta beni fiziki bir talihsizliğin üzeceği gibi üzseler de bunları kabullendim. Ancak bu kez bana tasarılarından bahsetmemesine gücendim. Dargın ve kaygılıyım. Bugüne kadar benim canımı acıttığında ardından beni teselli etmesini bilirdi: Bu kez bunu başaracağından emin değilim.

André niçin geç kaldı? Hiç ara vermeden dört saat çalışmıştım, kafamı kaldıramıyordum, divana uzandım. Üç gündür Philippe'ten ses seda yoktu. Hiç böyle yapmazdı; beni kırmış olmaktan korktuğu zamanlarda daha sık telefon ettiği ve daha fazla ufak tefek not bıraktığı için sessizliği beni daha da şaşırtıyordu. Anlamıyordum, kalbim sıkışıyordu ve üzüntüm kumaşa yayılan bir yağ lekesi gibi usulca büyüyor, hüznümle beslenen dünyayı karanlığa boğuyordu. André. Giderek daha somurtkan oluyordu. Hâlâ görüşmeyi kabul ettiği tek arkadaşı Vatrin'di, onu da akşam yemeğine davet etmeme sinirlenmişti. "Canımı sıkıyor." Herkes canını sıkıyordu. Peki ya ben? Çok, çok uzun zaman önce bana, "Sana sahip olduğum sürece asla mutsuz olamam," demişti. Ama mutluya benzer bir hali yoktu. Artık beni eskisi gibi sevmiyordu.

Bugün onun için sevmek neydi ki? Bana insanın eski bir alışkanlığa duyduğu bağlılık gibi düşkündü ama artık onu hiç mutlu etmiyordum. Belki haksızdım ama ona kızıyordum: Bu kayıtsızlığa razı oluyordu, onu kendine mesken tutuyordu.

Anahtar kilidin içinde döndü, beni öptü, tasalı bir hali vardı.

"Geç kaldım."

"Biraz."

"Philippe Ecole Normale'e gelip beni aldı. Sonra bir kadeh içki içtik."

"Neden onu buraya getirmedin?"

"Benimle yalnız konuşmak istiyordu. Bize söyleyeceklerini benim sana söylemem için."

"Neymiş?"

(Birkaç yıllığına yurtdışına, çok uzağa mı gidecekti?)

"Hoşuna gitmeyecek. Geçen gece bize itiraf etmeye cesaret edememiş ama olan olmuş. Kayınpederi ona bir iş bulmuş. Kültür Bakanlığında işe sokmuş. Bana anlattığına göre onun yaşı için bu şahane bir görevmiş. Bunun ne demek olduğunu anlıyorsun, değil mi?"

"Buna imkân yok. Philippe!"

Olur şey değildi. Bizimle aynı fikirdeydi. Bizi yerle bir etmiş ve şimdi sanki hiç yaşanmamış gibi duran Cezayir Savaşı sırasında büyük risklere girmişti; de Gaule karşıtı gösterilerde coplanmıştı; son seçimlerde bizimle aynı oyu kullanmıştı...

"Evrildiğini söylüyor. Fransız solunun olumsuzluğunun onu bir yere götürmediğini, çıkmazda olduğunu, yarışa katılmak, toplumda söz sahibi olmak, harekete geçmek, inşa etmek istediğini anlamış."

"Duyan da konuşan Irène sanacak."

"Ama konuşan Philippe'ti," dedi André sert bir sesle.

Birdenbire farkına vardım. Öfkeye kapıldım.

"Neymiş yani? Başarıya giden her yol mubahtır mı diyor? İşine gelince başımıza her yol mubahtırcı mı kesildi? Umarım ona bağırıp çağırmışsındır."

"Onunla aynı fikirde olmadığımı söyledim ona."

"Fikrini değiştirmeye çalışmadın mı?"

"Elbette çalıştım. Uzun uzun konuştum."

"Konuştun mu! Onun gözünü korkutman gerekiyordu, bir daha onunla görüşmeyeceğimizi söylemen. Fazla yumuşak davranmışsındır, ben seni tanırım."

Bastırdığım tüm o şüpheler, tasalar birdenbire çığ halinde, dalga dalga üzerime gelmeye başladı. Niçin o güne kadar yalnızca çok iyi giyimli, üst sınıf, züppe kadınlarla birlikte olmuştu? Neden Irène, neden kilisedeki o gösterişli düğün? Niçin karısının ailesiyle bir aradayken o kadar özenli, o denli tatlı dilli oluyordu? O ortamda denizdeki balık misali evrim geçiriyordu. Uzun zaman kendime bu soruları sormak istememiştim ve André onu eleştirmeye kalktığında hep Philippe'i savunmuştum. Tüm o dediğim dedik güven bir tür hınca dönüyordu. Philippe birdenbire başka biri oluvermişti. Çıkarları uğruna her yol mubah diyen biri, bir dalavereci.

"Onunla ben konuşacağım."

Telefona doğru yürüdüm. André beni durdurdu:

"Önce sakinleş. Ortalığı karıştırmak hiçbir şeyi çözmeyecek."

"Benim içimi ferahlatacak."

"Senden rica ediyorum."

"Bırak beni."

Philippe'in numarasını çevirdim.

"Baban Kültür Bakanlığı kabinesine girdiğini az önce söyledi. Tebrikler."

"Yo! Lütfen ama," dedi bana, "bu tonda konuşma."

"Nasıl konuşmam gerekiyor peki? Benimle yüz yüze konuşmaya bile cesaretin yokken oturup sevineyim mi, kendinden öyle utanıyorsun ki!"

"Hiç mi hiç utanmıyorum. İnsanın fikirlerini gözden geçirmeye hakkı vardır."

"Gözden geçirmekmiş! Altı ay önce rejimin kültür politikasını bütünüyle kınıyordun."

"Aynen öyle! Ben de onu değiştirmeyi deneyeceğim."

"Hadi canım sen de! Buna gücün yetmez ve bunu sen de biliyorsun. Oyunu akıllıca oynayacak ve kendine güzel bir kariyer inşa edeceksin. Seni buna iten hırstan başka bir şey değil..."

Ona neler dediğimi artık hatırlamıyorum. "Sus, sus," diye bağırıyordu. Ben devam ediyordum, o sözümü kesiyordu, sesini kin bürümüştü, sonunda bana hiddetle:

"Sizin bunaklara özgü dik kafalılıklarınızı reddetmek insanı namussuz yapmıyor."

"Yeter. Seni bir daha ömrüm boyunca görmeyeceğim!"

Telefonu yüzüne kapadım. Oturdum, ter içindeydim, titriyordum, bacaklarımda derman kalmamıştı. Defalarca ölümüne bozuşmuştuk ama bu seferki ciddiydi: Onun yüzüne bakmayacaktım. Ondaki bu değişim midemi bulandırıyordu ve sözleri beni yaralamıştı çünkü yaralayıcı olmaları istenmişti.

"Bize hakaret etti. Bunaklara özgü dik kafalılıklarınız dedi. Onu bir daha görmeyeceğim ve senin de görmeni istemiyorum."

"Sen de çok sert davrandın. Bu kadar duygusal yaklaşmamalıydın."

"Neden yaklaşmayacakmışım? O bizim duygularımızı hiç hesaba katmadı; kariyerini bize tercih ediyor, bizden koparak bedel ödemeyi kabul ediyor..."

"O bizden kopmayı düşünmedi. Hem zaten öyle bir şey olmayacak, ben buna karşıyım."

"Benim için olan oldu: Philippe'le aramızdaki her şey bitti."

Sustum; öfkeden titremeye devam ediyordum.

"Philippe bir süredir tuhaftı," dedi André. Sen bunu kabullenmek istemiyordun ama ben gayet farkındaydım. Yine de bu noktaya geleceğine inanmazdım."

"Hırslı pisliğin teki."

"Evet," dedi André tereddütle. "Ama neden?"

"Nasıl neden?"

"Geçen akşam bunu konuşuyorduk: Kesinlikle bizim de bunda sorumluluk payımız var." Duraksadı: "Hırsı onun içine salan sensin, ona kalsa aldırışsızın tekiydi. Ayrıca şüphesiz ben de onda bir karşıtlığa neden oldum."

"Her şey Irène'in hatası," diye gürledim. "Eğer onunla evlenmemiş olsaydı, o ortama girmemiş olsaydı, asla böyle bir anlaşma yapmazdı."

"Ama onunla evlendi, bunun nedeni kısmen o çevrenin onu buna mecbur bırakmasıydı. Uzun zamandır bizimle aynı değerlere sahip değil. Nedenlerini de görebiliyorum..."

"Bana onu savunma."

"Ne olduğunu kendime açıklamaya çalışıyorum."

"Hiçbir açıklama beni ikna edemeyecek. Onun yüzünü bir daha görmeyeceğim. Senin de görmeni istemiyorum."

"Kendini kandırma. Onu kınıyorum. Derinden kınıyorum. Ama onu yine de göreceğim. Sen de öyle."

"Hayır. Ayrıca telefonda bana dediklerinden sonra beni çiğnersen, hiç darılmadığım kadar darılacağım sana. Bana artık ondan bahsetme."

Ama başka şeyden de bahsedemiyorduk. Neredeyse tek kelime etmeden, hızlıca akşam yemeğimizi yedik, ardından herkes eline bir kitap aldı.

Irène'e, André'ye, tüm dünyaya karşı kin besliyordum. "Kesinlikle bizim de bunda sorumluluk payımız var." Gerekçeler, bahaneler aramak boşunaydı. "Sizin bunaklara özgü dik kafalılıklarınız" diye bağırmıştı bana. Bize olan, bana olan sevgisinden öyle emindim ki gerçekte hiçbir ağırlığım yokmuş, onun için bir hiç, eskiciye verilecek eski püskü bir eşyaymışım; benim de onu bir kenara atmaktan başka çarem yoktu. Bütün gece içim kinle doldu. Ertesi sabah André gider gitmez Philippe'in odasına girdim, eski gazeteleri ve kâğıtları yırttım attım, kitaplarını bir valize doldurdum, bir diğer valize kazağını, pijamasını, dolapta kalan neyi varsa tıktım. Boş rafların karşısında öyle durunca gözlerim doldu. Bir sürü dokunaklı, insanı altüst eden, muhteşem anı aklıma üşüşüyordu. Hemen onlara bir son verdim. Beni terk etmiş, gülünç duruma düşürmüş, bana ihanet ve hakaret etmişti. Onu asla affetmeyecektim.

Philippe'in hiç bahsini açmadığımız iki gün geçti. Üçüncü günün sabahı mektuplarımıza bakarken André'ye:

"Philippe'ten bir mektup var," dedim.

"Özür dilediğini varsayıyorum."

"Boşa vakit kaybetmiş. Okumayacağım."

"Yo! Sen yine de oku. İlk adımı atmanın onun için ne kadar zor olduğunu biliyorsun. Ona bir şans ver."

"Söz konusu bile olamaz."

Mektubu katlayıp bir zarfa koydum. Zarfın üzerine Philippe'in adresini yazdım.

"Bunu posta kutusuna at lütfen."

Daha önce onun güzel gülümsemelerine, tatlı sözlerine fazla kolayca teslim olmuştum. Bu sefer boyun eğmeyecektim.

İki gün sonra, öğleden sonra Irène çıkageldi.

"Sizinle beş dakika konuşmak istiyordum."

Üzerinde kısa kollu, çok sade, kısa bir elbise vardı. Saçları açıktı: Tazecik ve çekingen bir genç kızı andırıyordu. Onu daha önce bu rolde hiç görmemiştim. İçeri buyur ettim. Şüphesiz Philippe'in davasını savunmaya gelmişti. Mektubun geri gönderilmesi onu mahvetmişti. Telefonda dedikleri için özür diliyor, söylediklerinin bir kelimesini bile kastetmiyordu ama ben onun karakterini bilirdim, çabucak öfkelenir, dolayısıyla ağzına geleni söyler ve bir o denli çabuk sakinleşirdi. Kesinlikle bana kendini açıklamak istiyordu.

"Niçin kendi gelmedi?"

"Kapıyı suratına çarpacağınızdan korkuyordu."

"Gerçekten de öyle yapardım. Onu bir daha görmek istemiyorum. Nokta. Son sözüm bu."

Irène ısrar ediyordu. Philippe ona sinirlenmiş olmama dayanamıyormuş, olan biteni bu kadar ciddiye alacağımı düşünmemişmiş.

"Demek ki o iyice salaklaşmış; cehenneme kadar yolu var!"

"Ama siz farkında değilsiniz; babam onun için imkânsızı başardı; onun yaşında, böyle bir mevki, tamamen istisnai bir şey. Ondan sizin için geleceğini feda etmesini isteyemezsiniz."

"Temiz, inandıklarına uygun bir geleceği vardı zaten."

"Affedersiniz ama sizin fikirlerinize uygun bir gelecekti o. Philippe çok değişti."

"Değişecektir, hep aynı terane; fikirlerini çıkarlarıyla uyumlu hale getirecektir. Şimdilik kötü niyetin içinde bocalıyor: Tek düşündüğü başarılı olmak. Kendini yadsıyor ve bunun da farkında, çirkin olan da bu," dedim hiddetle.

Irène yüzümü inceledi:

"Hayatınızın her zaman kusursuz olduğunu tahmin ediyorum. Bu da size herkese son derece tepeden bakıp onları eleştirme hakkı veriyor."

Karşı çıktım:

"Ben dürüst olmaya çalıştım. Philippe'in de öyle olmasını istiyordum. Maalesef siz onu bu yoldan döndürdünüz."

Gülmeye başladı.

"Duyan da hırsız oldu, kalpazan oldu sanacak."

"Kanaatlerine bakarsak, seçimini onurlu bulmuyorum."

Irène ayaklandı:

"Gene de bu katılık tuhaf," dedi usulca. "Size göre siyaseten çok daha adanmış bir adam olan babası Philippe'le bozuşmadı. Ama siz...

Sözünü kestim:

"Bozuşmadı derken... Tekrar görüştüler mi demek istiyorsunuz?"

"Bilmiyorum," dedi çabucak. "Philippe onu kararından haberdar ettiğinden, ilişkilerini kesmek gibi bir şeyden konuşmadıklarını biliyorum."

"O dediğiniz o telefon konuşmasından önceydi. Peki ya o zamandan beri?"

"Bilmiyorum."

"Siz Philippe'in kiminle görüşüp kiminle görüşmediğini bilmiyor musunuz?"

İnatçı bir havayla:

"Hayır," dedi.

"Öyle olsun. Zaten önemsiz," dedim.

Ona kapıya kadar eşlik ettim. Son sözlerimizi kafamdan geçirdim. Acaba sinsiliği yüzünden mi yoksa beceriksizliği yüzünden mi kesmişti konuşmayı? Her hâlükârda kanaatim kesindi. Neredeyse kesindi. Ama bu

kanaat öfkemden kurtulmam için yetersiz, içimin kaygıyla kaplanması için ise yeterliydi.

André gelir gelmez saldırıya geçtim:

"Niçin bana Philippe'le görüştüğünü söylemedin?"

"Kim dedi bunu sana?"

"Irène. Bana gelip sen onu gördüğün halde, neden benim onunla görüşmediğimi sordu."

"Onunla görüşmeye devam edeceğim konusunda seni uyarmıştım."

"Ben de sana ölümüne darılacağım konusunda seni uyarmıştım. Onu bana yazmaya ikna eden de sendin."

"Hayır."

"Elbette öyle. Beni nasıl da gülünç duruma düşürdün. 'İlk adımı atmanın onun için ne kadar zor olduğunu biliyorsun.' Oysa o adımı sen atmışsın. Gizli gizli."

"Seninle kıyaslandığında, ilk adımı o attı."

"Senin zorunla. Benim arkamdan iş çevirdiniz. Bana bir çocuk, bir hasta muamelesi yaptınız. Buna hakkın yoktu."

Ansızın kafamın içini kızıl dumanlar sardı, gözlerimin önüne kızıl bir sis çöktü, gırtlağımın içinde çığlık atan bir kızıllık vardı. Philippe'e olan öfkelerime alışkındım, onlarda kendimi bulurdum. Oysa André'ye çok ama çok ender kızdığımda, öfkem beni ondan ve kendimden binlerce kilometre öteye, hem yakıcı hem de dondurucu bir yalnızlığa savuran bir kasırgaya dönüşürdü.

"Daha önce bana hiç yalan söylememiştin! Bu ilk."

"Diyelim ki hatalıydım."

"Philippe'le yeniden görüşmekte haksızdın, bana karşı onunla ve Irène'le gizlice işbirliği yapmakta haksızdın, beni kandırmakta, bana yalan söylemekte haksızdın. Çok fazla hata ediyor."

"Dinle... Beni sakince dinleyebilecek misin?"

"Hayır. Artık seninle konuşmak istemiyorum, seni bir daha görmek istemiyorum, yalnız kalmaya ihtiyacım var, çıkıp hava alacağım."

"Git hava al ve sakinleşmeye çalış," dedi bana soğuk bir sesle.

Sokağa çıktım, çoğu zaman yaptığım gibi korkularımı, öfkelerimi dindirmek, zihnimdeki imgelerin önünü almak için yürüdüm. Tek farkla, artık yirmi yaşında değilim, hatta elli bile değilim, çabucak yoruldum. Bir kafeye girdim, bir kadeh şarap içtim, neonların parlak ışığı gözlerimi acıttı. Philippe benim için bitmişti. Evlenmiş, öbür tarafa geçmişti. Belli ki eskiden de bana ait olmayan André artık hiç benim değildi. Ben birbirimize karşı açık olduğumuzu, etle tırnak gibi, Siyam ikizleri gibi olduğumuzu zannediyordum. Benden kopmuş, bana yalan söylemişti: Oturduğum bankta kendimi yapayalnız bulmuştum. Yüzünü, sesini hatırladığım her saniye beni harap eden bir kin körükleniyordu içimde. Aynı şu insanın kendi ıstırabını kendi yarattığı hastalıklardaki gibiydi; hani her nefes alış ciğerlerinizi parçalar ama nefes almaya mecbursunuzdur.

Yeniden yola koyuldum, yürümeye devam ettim. Peki şimdi ne olacak, diye sordum kendime, serseme dönmüştüm. Ayrılmayacaktık. Yan yana yapayalnız yaşamaya devam edecektik. Demek ki sızlanmalarımı, unutmak istemediğim o yakınmalarımı içime gömecektim. Gün gelip öfkemin geçeceğini düşünmek beni çileden çıkarıyordu.

Eve döndüğümde masanın üzerinde bir not buldum: "Sinemaya gittim." Odamızın kapısını itip açtım. Yatağın üzerinde André'nin pijaması, yerde terlik niyetine kullandığı mokasenleri, komodinin üzerinde piposu, bir paket tütün ve hipertansiyon ilaçları duruyordu. Bir an için

bir hastalık ya da bir sürgün yüzünden benden uzaklaştırılmış da, bu terk edilmiş eşyalarda onu bulmuşum gibi can acıtıcı bir biçimde varlığını hissettim. Gözlerim yaşlarla doldu. Bir uyku ilacı içip yattım.

Sabah uyandığımda, eli duvara dayalı, kıvrılmış uyuyordu. Bakışlarımı çevirdim. Ona doğru herhangi bir hamle yapmayacağım. Kalbim en ufak bir kandilin yanmadığı metruk bir kilise gibi donuk ve kasvetliydi. Terlikler, pipo artık beni duygulandırmıyordu, artık yanı başımda olmayan aziz birini anımsatmıyorlardı, benimle aynı çatı altında yaşayan o yabancının birer uzantısıydılar sadece. Aşktan doğan ve aşkı öldüren öfkenin gaddar çelişkisi.

Onunla konuşmadım; o, kütüphanenin yanında çayını içerken ben odamdaydım. Çıkmadan önce bana seslenip şöyle sordu:

"Karşılıklı derdimizi anlatmamızı istemez misin?"

"Hayır."

Anlatacak bir şey yoktu. Bu öfke, bu acı içimdeyken, kalbim böyle katılaşmışken sözler ancak kalbimi kırardı.

Tüm gün André'yi düşündüm ve zaman zaman kafamın içinde bir şey sallanıyordu. Hani kafatasına bir darbe alındığında görüşün bulanıklaştığı, her şeyin göze çift ve farklı boylarda göründüğü, yukarının ve aşağının ayırt edilemediği zamanlarda olduğu gibi. Geçmişteki ve şimdiki André'ye dair sahip olduğum imgeler birbiriyle uyuşmuyordu. Bir yerde bir hata vardı. Şu an yalan söylüyordu: Bu o değildi, bu ben değildim, bu hikâye başka bir yerde yaşanıyordu. Ya da belki geçmiş bir seraptı: André konusunda kendimi kandırmıştım. Kendi kendime yeniden düşündüğümde ne biri, ne diğeri diyordum. Gerçek şu ki André değişmişti. Yaşlanmıştı. Hiçbir şeye eskisi kadar önem atfetmiyordu. Eskiden olsa

Philippe'in tutumuna isyan ederdi: şimdiyse kınamakla yetiniyordu. Arkamdan iş çevirmezdi, bana yalan söylemezdi. Duyarlılığı, ahlakı körelmişti. Bu düşüşü böyle devam mı edecek? Giderek daha da aldırışsız oluyor... İstemiyorum. Kalbin bu ataletine bağışlayıcılık, bilgelik diyorlar: Aslında bu içinize çöreklenen ölümden başka şey değil. Henüz değil, şimdi değil.

O gün kitabımla ilgili ilk eleştiri yayımlandı. Lantier beni tekrara düşmekle itham ediyordu. Benden nefret eden ihtiyar avanağın teki, hassas davranmamalıydım. Ancak sinirlerim bozuk olduğu için öfkelendim. Bu konuyu André'yle konuşmak isterdim ama önce onunla barışmam gerekiyordu, ben de bunu istemiyordum.

"Laboratuvarı kapattım, dedi bana akşam yüzünde tatlı bir gülümsemeyle. İstediğin gün Villeneuve'e ve İtalya'ya doğru yola çıkabiliriz."

"Bu ayı Paris'te geçirmeye karar vermiştik," diye cevap verdim kuru kuru.

"Fikrini değiştirmiş olabilirdin."

"Değiştirmedim."

André'nin yüzü düştü:

"Bana surat asmaya daha uzun süre devam edecek misin?"

"Korkarım öyle."

"Pekâlâ! Haksızsın. Bu yaptığının olan bitenle alakası yok."

"Herkesin kendi tedbirleri var."

"Seninkiler çok abartılı. Hep aynısın. İyimserliğin ya da 'her şey benim istediğim gibi olsun'culuğun yüzünden gerçeklikten kaçıyorsun ama bariz olan sonunda gözüne göründüğünde, yıkılıyor ya da patlıyorsun. Seni çileden çıkaran ve devamında benim üzerime sıçratan şey Philippe'e gereğinden fazla değer biçmiş olman."

"Sen onu hep küçük gördün."

"Hayır. Sadece ne kabiliyetleri ne de karakteri konusunda kendimi fazla yanılgıya kaptırdım. Yine bile gereğinden fazla kapılmışım."

"Bir çocuk meydana getirmek öyle laboratuvarda deney yapmaya benzemiyor. Ebeveyni nasıl şekil verirse çocuk ona dönüşüyor. Sen yenilgiyi baştan kabul ettin, bunun da yardımı olmadı."

"Sen de hep kazanacağına eminsin. Sana kalmış. Ancak kaybettiğinde hazmetmeyi bilmek şartıyla. Ama sen bilmiyorsun. Kaçamak sözlere başvuruyor, öfke nöbetlerine kapılıyor, kendi hatalarını kabul etmemek için ona buna ya da herhangi bir şeye kabahat buluyorsun."

"Bir insana güvenmek hata değildir!"

"Ah sen yok musun? Senin haksız olduğunu kabul edeceğin bir gün var mıdır acaba?"

Biliyorum. Gençliğimde beni öyle çok haksız buldular ki, haklı olmak bana öyle pahalıya mal oldu ki kendimi eleştirmekten tiksiniyorum. Ama bunları kabul edecek bir ruh halinde değildim. Viski şişesini kavradım.

"İnanılmaz! Beni suçlayan sensin ha!"

Kendime bir bardak dolusu içki doldurdum ve tek dikişte içtim. André'nin yüzü, sesi; bir aynı, bir farklı, sevdiğim, nefret ettiğim, bu çelişki tüm vücuduma siniyordu; sinirlerim, kaslarım tetanosa kapılmış gibi kasılmıştı.

"Başından beri sakin sakin tartışmayı reddettin. Onun yerine çıldırmış gibi titreyip duruyorsun... Şimdi de kendini içkiye mi vereceksin? Gülünç," dedi ben kendime ikinci bardağı doldururken.

"Canım isterse sarhoş olurum. Seni ilgilendirmez. Beni rahat bırak."

Şişeyi odama götürdüm. Bir casusluk romanıyla yatağa girdim ama okumama imkân yoktu. Philippe.

André'ye duyduğum öfke beni öylesine ele geçirmişti ki onun görüntüsü biraz soluklaşmıştı. Alkolün buğulandırdığı gözlerimin önünde dayanılmaz bir tatlılıkla bana gülümsediğini gördüm aniden. Ona gereğinden fazla mı değer biçmiştim? Hayır. Onu zayıflıklarıyla sevmiştim: Daha az kaprisli, daha az gayretsiz olsa bana daha az ihtiyacı olacaktı. Kendini affettirmesi gereken hiçbir şeyi olmasaydı bu denli tatlı olmayacaktı. Barışmalarımız, gözyaşları, öpücüklerimiz. Oysa o zaman ortada yalnızca ufak tefek kabahatler vardı. Bugünse başka bir şey söz konusu. Koca bir bardak dolusu viskiyi içtim, duvarlar etrafımda dönmeye başladı ve yığılıp kaldım.

Gözbebeklerimin arasından ışık süzüldü. Gözlerimi kapalı tuttum. Kafam öyle ağırdı ki. Kederden ölecek gibiydim. Ne rüya gördüğümü hatırlamıyordum. Kara derinliklere gömülmüştüm; mazot misali sıvı ve boğucuydu ve bu sabah güç bela içinden çıkabiliyordum. Gözlerimi açtım. André ayakucumdaki bir koltuğa oturmuştu, gülümseyerek bana bakıyordu.

"Küçüğüm, böyle devam etmeyeceğiz."

Bu oydu, geçmişte, şu anda, aynıydı, onu tanıyordum. Ancak göğsümün üzerine bastırılmış demir bir sopa gibiydi. Dudaklarım titriyordu. Daha da sertleşmek, daha da dibe batmak, yalnızlığın ve gecenin karanlıklarında boğulmak veya size doğru uzatılan o eli tutmaya çalışmak. O sevdiğim, sakin, yatıştırıcı ses tonuyla konuşuyordu. Kendi hatalarını kabul ediyordu. Philippe'le konuşması benim iyiliğim içindi. İkimizin de ne kadar üzgün olduğunu bildiği için, aramızdaki dargınlık iyice kök salmadan hemen müdahale etmeye karar vermişti.

"Sen ki her zaman çok neşelisindir, kendini böyle mahvettiğini görmenin beni ne kadar üzdüğünü bilemezsin! O an bana çok içerlemiş olmanı anlıyorum. Ama

bizim birbirimiz için ne anlama geldiğimizi unutma, ölene kadar bana kin besleyecek değilsin."

Hafifçe gülümsedim, yanıma yaklaştı, kolunu omzuma koydu, ona yaslandım ve usul usul ağlamaya başladım. Yanağımdan süzülen gözyaşlarının verdiği o sıcak haz. Nasıl bir gevşeme! İnsanın sevdiği birinden nefret etmesi öyle yorucu ki.

"Sana niçin yalan söylediğimi biliyorum," dedi bir süre sonra. "Çünkü yaşlanıyorum. Sana gerçeği söylersem, olay çıkacağını biliyordum; eskiden olsa bu beni durdurmazdı, şimdiyse kavganın fikri bile beni yoruyor. Kolaya kaçtım."

"Bu bana giderek daha çok yalan söyleyeceğin anlamına mı geliyor?"

"Hayır, söz veriyorum. Zaten Philippe'i sık görmeyeceğim, birbirimize diyecek fazla şeyimiz yok artık."

"Kavgalar seni yoruyormuş. Buna rağmen dün akşam, benimle bir güzel çekiştin."

"Bana surat asmana katlanamıyorum: Çekişmek daha iyi."

Ona gülümsedim:

"Belki de haklısındır. Bu durumu ardımızda bırakmamız gerekiyordu."

Omuzlarımı kavradı:

"Bıraktık, gerçekten bıraktık mı? Artık bana kızgın değil misin?"

"Gerçekten değilim. Bitti, bitti."

Bitmişti; barışmıştık. Ama birbirimize her şeyi söylemiş miydik? Her halükârda ben söylememiştim. İçimde kalan bir şey vardı: André'nin şu kendini yaşlılığa kaptırma şekli. Ancak şimdi ona bundan bahsetmek istemiyordum, önce havanın biraz yumuşaması gerekiyordu. Peki ya o? Acaba art niyeti var mıydı? Beni iyimserliğim

ya da "her şey benim istediğim gibi olsun"culuğum dediği şey yüzünden ciddi ciddi suçluyor muydu? Bu fırtına ikimiz arasında bir şeyleri değiştiremeyecek kadar kısa sürmüştü: Ama bu bir şeyin bir süredir –ne zamandır?– göze görünmez biçimde değişmiş olduğunun işareti değil miydi?

Bir şeyler değişti, diyordum kendi kendime otobanda saatte yüz kırkla giderken. André'nin yanında oturuyordum, gözlerimiz aynı yolu, aynı göğü görüyordu ama aramızda gözle görülmeyen, elle tutulmayan, yalıtkan bir katman vardı. O da bunun farkında mıydı? Kuşkusuz evet. Bu gezintiyi önermesinin nedeni daha önceki hatıralarımızı canlandırarak sonunda bizi birbirimize yakınlaştıracağını ummasıydı; bu gezinti eski günlerdekilere benzemiyordu çünkü o bu gezintiden şahsen hiçbir keyif almayı ummuyordu. Bu nezaketinden dolayı ona minnettar olmalıydım ama, yok, ilgisizliği canımı yakıyordu. Bunu öyle iyi hissetmiştim ki az daha reddedecektim ama bu terslememi kötü niyetimin bir kanıtı olarak alacaktı. Bize ne oluyordu? Hayatımız boyunca didişmelerimiz olmuştu ama hep ciddi nedenler yüzünden; örneğin Philippe'in eğitimi konusunda. Şiddetle son bulan gerçek çatışmalar söz konusuydu ama bunları hızlıca ve kesin olarak çözmüştük. Bu seferki dumanlı bir kasırgaydı, ateş olan yerden çıkıyor da değildi ve öylesine tutarsızdı ki iki günde tamamen dağılmamıştı. Bir de vaktiyle yatakta ateşli barışmalarımız olduğunu söylemek gerek; arzunun, ıstırabın, keyfin içinde boş yakınmalar erir giderdi, kendimizi yepyeni ve neşeli bir halde karşı karşıya bulurduk. Oysa artık buna başvurma imkânından yoksunduk.

Yazılı tabelayı gördüm, gözlerim fal taşı gibi açıldı.

"Ne? Milly mi? Bu kadar çabuk mu? Yola çıkalı daha yirmi dakika oldu."

"Hızlı kullandım," dedi André.

Milly. Annemin bizi büyükannemi görmeye götürmesi, nasıl da güzel gezintilerdi! Kırsaldı, kenarlarından gelincik topladığımız uçsuz bucaksız, altın rengi buğday tarlalarıyla kaplıydı. Bu uzak köy şimdi Paris'e, Balzac'ın zamanında Neuilly ya da Auteuil'e olduğundan daha yakındı.

André arabaya zar zor yer buldu, pazarın kurulduğu gündü: Ortalık otomobil ve yaya kaynıyordu. Eski kapalı pazar yerini, Lion d'or Otelini, evleri ve renkleri solmuş kiremitlerini tanıdım. Ama dükkânların meydanlara kurduğu tezgâhlar Milly'i değiştirmişti. Plastik araç gereçler, oyuncaklar, kumaşlar, konserve kutuları, parfüm satıcıları, ziynet eşyaları köydeki eski fuarlara benzemiyordu: Monoprix, Inno gibi mağazalar açık havada etrafa yayılmıştı. Pırıl pırıl kapaklı kitaplar ve dergilerle dolu büyük bir kitapçı camdan kapılar ve duvarlarıyla ışıldıyordu. Büyükannemin eskiden köyün biraz dışında kalan evi meskûn alanın içinde kalmış, yerine beş katlı bir apartman dikilmişti.

"Bir kadeh bir şey içmek ister misin?"

"Aman yok!" dedim. "Burası artık benim Milly'm değil."

Kuşkusuz hiçbir şey eskisi gibi değildi; ne Milly, ne Philippe, ne de André. Peki ya ben?

"Milly'e gelmesi yirmi dakika, bu bir mucize," dedim arabaya binerken. "Yalnız burası artık Milly değil."

"Değil mi? Dünyanın değiştiğini görmek hem mucizevi hem de üzücü."

Cevap verdim:

"Yine iyimserliğimle dalga geçeceksin: Benim için özellikle mucizevi."

"Ama benim için de öyle. Yaşlanmanın üzücü olan tarafı insanın etrafındakilerde değil kendi içindekilerde ortaya çıkar."

"Ben öyle düşünmüyorum. Yaşlılıkta insan kaybettiği gibi kazanıyor da."

"Kazandığından çok kaybediyor ama. Aslına bakarsan kazanılan bir şey göremiyorum ben. Ne olduğunu söyleyebilir misin?"

"Ardında uzun bir geçmiş bırakmış olmak hoş."

"Sen *ardında* hoş bir geçmiş olduğuna inanıyor musun? Benimki pek öyle değil de. Anlat bakalım."

"Ben orada olduğunu biliyorum. Şimdiki zamana derinlik katıyor."

"Öyle olsun bakalım. Peki ya başka?"

"İnsan entelektüel açıdan sorunlar üzerinde daha iyi hakimiyet kuruyor; pek çok şeyi unuttuğumuz doğru ama unutulanlar bile, bir biçimde bizim tasarrufumuzda kalıyor."

"Belki senin alanında öyledir. Ben uzmanlığım olmayan her konuda giderek daha da cahilleşiyorum. Kuantum fiziği öğrenebilmek için alelade bir öğrenci gibi üniversiteye dönmem gerekirdi."

"Seni bundan alıkoyan hiçbir şey yok."

"Yaparım belki."

"Acayip," dedim. "Her konuda hemfikiriz ama bunda değil: İnsanın yaşlanınca ne kaybettiğini anlamıyorum."

Gülümsedi:

"Gençliği."

"Gençlik kendi başına değerli bir şey değil ki."

"Gençlik, İtalyanların güzel mi güzel bir isim verdikleri şey: *stamina*. Sevmeyi ve yaratmayı sağlayan özsuyu, ateş. Bunu kaybettin mi her şeyi kaybetmişsin demektir."

Öyle bir vurguyla konuşmuştu ki hoşa gitmeye çabaladığı için onu suçlamaya cesaret edemiyordum. İçini kemiren bir şey vardı, ne olduğunu bilmiyordum. Bilmeyi arzu etmediğim, beni korkutan bir şey. Belki de bizi birbirimizden koparan şey buydu.

"Senin artık yaratamayacağına asla inanamam," dedim.

"Bachelard şöyle yazmıştı: 'Büyük âlimler bilime hayatlarının ilk yarısında yararlı, ikincisinde ise zararlıdır.' Bana âlim gözüyle bakılır. Bugüne kadar yapmayı becerebildiğim tek şey fazla zararlı olmamaya çalışmak."

Hiçbir cevap vermedim. Doğru ya da yanlış, söylediklerine inanıyordu, karşı çıkmak boşuna olacaktı. İyimserliğimin çoğunlukla onun sinirine dokunduğunu biliyordum: Sorunlarından sıyrılmanın bir yoluydu bu. Peki ama ne yapmak gerekiyordu? Bu soruna onun yerine ben göğüs geremezdim ki. En iyisi susmaktı. Champeaux'ya kadar sessizce gittik.

"Bu nef gerçekten güzel," dedi André kiliseden içeri girerken. "Sens Katedralindekine çok benziyor ama bu çok daha orantılı."

"Evet güzel. Oradakini hatırlamıyorum.

"Tekli kalın sütunlarla, ince çiftli sütunların arka arkaya sıralanması aynı."

"Nasıl bir hafızan var!"

Nefi, koro kısmını, transepti dikkatle inceledik. Akropolis'e çıktım diye bu katedral güzelliğinden bir şey kaybetmiş değildi, ama benim ruh halim de külüstür bir otomobille düzenli olarak Ile-de-France'ı turladığımız zamanlardakiyle bir değildi. Artık ne o ne de ben havamızdayız. Ne yontulmuş sütun başlıkları ne süsleri bizi bir zamanlar çok eğlendiren kilise sıraları artık gerçekten ilgimi çekiyor.

Kiliseden çıkarken André:

"La Truite d'Or sence hâlâ yerli yerinde midir?" diye sordu.

"Gidip bakalım."

Basit ama lezzetli yemekler yediğimiz su kenarındaki bu küçük otel vaktiyle en sevdiğimiz mekânlardan biriydi. Yirmi beşinci evlilik yıl dönümümüzü orada kutlamış ve o günden beri de bir daha gitmemiştim. Sessiz, küçük taşlarla döşeli yollarıyla bu köy hiç değişmemişti. Ana caddede gittik geldik: La Truite d'Or'un yerinde yeller esiyordu. Ormanda mola verdiğimiz restoran hoşumuza gitmedi: belki de anılarımızdakilerle kıyasladığımız için.

"Peki şimdi ne yapıyoruz?" diye sordum.

"Vaux Şatosundan, Blandy Kalesinden konuşmuştuk."

"Ama canın oralara gitmek istiyor mu ki?"

"Neden olmasın?"

Umurunda değildi, aslında benim de değildi ama hiçbirimiz bunu söylemeye cesaret edemiyordu. Acaba arabayı yaprak kokan daracık yollarda sürerken aklından tam olarak ne geçiyordu? Geleceğinin ıssızlığı mı? Onu takip edemiyordum. Yanımda yalnız olduğunu hissediyordum. Ben de öyleydim. Philippe bana defalarca telefon açmıştı. Sesini tanır tanımaz kapamıştım. Kendimi sorguluyordum. Ona karşı fazla mı talepkârdım? André de fazla hor gören bir bağışlayıcılık mı gösteriyordu? Bu uyumsuzluk yüzünden mi ıstırap çekmişti? André'yle bu konuyu konuşmak isterdim ama yeni bir tartışmayı alevlendirmekten korkuyordum.

Vaux Şatosu, Blandy Kalesi: Programımızı aynen uyguladık. "Burayı iyi hatırlıyorum, bunu hatırlamıyorum, bu kale harika..." diyorduk. Ancak bir şeylere bakmak bir anlamda manasızdır. Bir tasarının ya da bir sorunun sizi onlara bağlaması gerekir. Bakınca tek gördüğüm üst üste yığılmış taşlardı.

O gün bizi birbirimize yaklaştırmamıştı, Paris'e dönerken ikimizin de durumdan hoşnutsuz ve birbirimizden uzak olduğunu hissediyordum. Sanki artık birbirimizle konuşamayacakmışız gibi geliyordu. O halde iletişimsizlik üzerine anlatılanlar doğru muydu? Onu bir an için öfkeye kapılmış halde gördüm diye kendimizi yalnızlığa, sessizliğe mi adamıştık? Yoksa hep böyle miydim, dik kafalı iyimserliğim yüzünden mi hep aksini iddia etmiştim? Yatarken "Çabalamak lazım," dedim kendi kendime. "Yarın sabah konuşuruz. Bu meselelerin derinine inmeye çalışırız." Eğer kavgamız tam olarak sonuçlanmadıysa, bunun tek nedeni yalnızca bir belirti olmasıydı. Her şeyi baştan, kökünden ele almamız lazımdı. Özellikle de yeniden Philippe konusunu açmaktan korkmamamız gerekiyordu. Tek bir konu yasaklıydı ve bu da tüm diyaloğumuza ket vurmuştu.

Çay koydum ve bir açıklama yapmaya girişmek için kelimeleri ararken André:

"Neye ihtiyacım var biliyor musun? Hemen Villeneuve'e gitmeye. Orada Paris'te dinlendiğimden daha iyi dinlenirdim," dedi.

İşte o başarısız günden çıkardığı sonuç buydu: Yakınlaşmaya çalışacağı yerde kaçıyordu! Annesine olan sevgisi yüzünden onunla bensiz birkaç gün geçirdiği olur. Ama bu seferki baş başa kalmamızdan kaçınma yöntemiydi. Bu beni çok yaralamıştı.

"Şahane bir fikir," dedim soğukça. "Annen mest olacaktır. Hadi git."

Yarım ağızla:

"Sen gelmek istemiyor musun?" diye sordu.

"Paris'ten bu kadar çabuk ayrılmayı hiç mi hiç istemeyeceğimi çok iyi biliyorsun. Öngördüğümüz tarihte geleceğim."

"Nasıl istersen."

Her halükârda kalacaktım; çalışmak ve aynı zamanda kitabımın nasıl karşılandığını görmek, arkadaşlarla bunu konuşmak istiyordum. Ancak daha fazla ısrar etmemesi keyfimi kaçırmıştı. Soğuk soğuk sordum:

"Ne zaman gitmeyi düşünüyorsun?"

"Bilmiyorum, yakında. Burada yapacak bir halt yok."

"Yakında ne demek ki: Yarın mı? Ertesi gün mü?"

"Neden yarın sabah olmasın?"

O halde on beş gün ayrı olacaktık: Kongreler dışında asla üç, dört günden daha uzun süre benden ayrı kalmamıştı. Ona bu kadar mı sevimsiz görünüyordum? Kaçacağına bunu benimle tartışmalıydı. Oysa böyle kaytarmalar hiç onun tarzı değildi. Bence bu durumun yalnızca tek bir açıklaması vardı: Yaşlanıyordu. Öfkeyle şöyle düşündüm: "Gitsin yaşlılığını başka yerde uyuyarak geçirsin." Onu yanımda tutmak için serçe parmağımı bile kıpırdatmayacağım.

Arabayı onun almasını kararlaştırdık. Tüm gününü garajda, alışverişte, telefon görüşmeleriyle geçirdi; iş arkadaşlarına hoşça kal dedi. Neredeyse yüzünü görmedim. Ertesi gün otomobile bindiğinde öpüştük ve birbirimize gülümsedik. Kendimi serseme dönmüş halde kütüphanede buldum. Beni burada böyle bırakmakla André'nin beni cezalandırdığı hissine kapılmıştım. Hayır, yalnızca benden kurtulmak istemişti.

O ilk şaşkınlığım geçtikten sonra, kendimi hafiflemiş hissettim. İki kişilik hayat karar vermeyi gerektirir. "Yemek saat kaçta? Ne yemek istersin?" Tasarılar dile getirilir. Oysa yalnızken eylemler önceden tasarlanmaz, bu öyle rahatlatıcıdır ki. Geç kalkmaya başlamıştım, rüya kırıntılarımı hatırlamaya çalışırken çarşafların sıcaklığında kıvrılıp kalıyordum. Çayımı içerken postalarımı

okuyor ve "Senden ... senden senden vazgeçiyorum," diye mırıldanıyordum. Çalışma aralarımda aylak aylak geziniyordum.

Bu saltanat hali üç gün sürdü. Dördüncü gün öğleden sonra, aceleci minik vuruşlarla kapı çalındı. Yalnızca tek kişi böyle çalardı. Kalbim şiddetle çarpmaya başladı. Kapının arkasından:

"Kim o?" diye sordum.

"Aç," diye bağırdı Philippe. "Sen açana kadar parmağımı zilden çekmeyeceğim."

Kapıyı açar açmaz kollarını bana doladı, başını omzuma koydu.

"Küçüğüm, canım, sana yalvarırım benden nefret etme. Seninle dargın yaşamak istemiyorum. Lütfen. Seni öyle seviyorum ki!"

Bu yalvaran ses kinimi pek çok kez eritip bitirmişti! Kütüphaneye gelmesine izin verdim. Beni seviyordu, bundan şüphe etmeme gerek yoktu. Başka şeyin önemi var mıydı? "Benim küçük oğlum" gibi eskiden söylediklerim dilimin ucuna geldi ama onları bastırdım. Artık ufak bir çocuk değildi.

"Beni yumuşatmaya çalışma, artık çok geç. Her şeyi mahvettin."

"Dinle, belki haksızdım, belki yanlış davrandım, artık hiçbir şey bilmiyorum, artık uyku uyuyamıyorum. Ama seni kaybetmek istemiyorum, acı bana, beni öyle üzüyorsun ki!"

Gözleri çocuksu gözyaşlarıyla nemlenmişti. Ama o artık çocuk değildi. Bir erkekti, Irène'in kocasıydı, bir küçük beyefendiydi.

"Böylesi nasıl da rahat olurdu," dedim. "Aramızda derin bir uçurum açtığını bile bile usulca hamleni yapıyorsun. Ve benim bunu gülümseyerek karşılamamı, her şeyin eskisi gibi olmasını istiyorsun! Hayır da hayır."

"Gerçekten çok katısın, yobazsın. Aynı siyasi görüşlere sahip olmasa da birbirini seven ebeveyn ve çocuklar var."

"Burada söz konusu olan fikir ayrılıkları değil. Sen hırsların, çıkarların uğruna cephe değiştiriyorsun. Çirkin olan bu."

"Hayır işte. Benim fikirlerim değişti! Kolayca etki altında kalan biri olabilirim ama olaylara başka bir açıdan bakmaya başladığım gerçek. Sana yemin ederim!"

"O zaman beni daha önceden haberdar etmeliydin. Benim arkamdan küçük oyunlar çevirip ardından oldu bittiye getirmeyecektin. Bu yaptığın yüzünden seni asla affetmeyeceğim."

"Cesaret edemedim. Bana öyle bir bakış şeklin var ki beni korkutuyor."

"Hep bunu diyorsun: Bu asla bir özür sayılmadı."

"Ama beni affediyordun. Bu kez de affet beni. Sana yalvarıyorum. Seninle kötü olmaya tahammül edemiyorum."

"Bu konuda yapabileceğim bir şey yok. Öyle bir davranış sergiledin ki artık sana saygı duyamıyorum."

Gözlerinde şimşekler çaktı: Bunu tercih ediyordum. Onun öfkesi benimkini besleyecekti.

"Sözlerin beni kalbimden yaralıyor. Ben sana saygı duyup duymadığımı kendime hiç sormadım. Saçma sapan şeyler de yapsan seni daha az sevmem. Senin içinse sevginin hak edilmesi gerek. Ama yok: Sana layık olmak için ben kendime yeterince acı çektirdim. Tüm arzularımı, pilot olmayı, otomobil yarışçısı ya da muhabir olmayı, hareketi, serüveni, hepsini; sen onları kapris olarak gördün, senin hoşuna gitmek için onlardan vazgeçtim. Sana ilk kez boyun eğmiyorum ve benimle bozuşuyorsun."

Sözünü kestim:

"Konuyu bulandırıyorsun. Beni öfkelendiren şey senin tutumun. İşte bu yüzden artık seni görmek istemiyorum."

"Tutumum seni öfkelendiriyor çünkü senin tasarılarınla çelişiyor. Hem zaten tüm hayatım boyunca sana itaat edemezdim. Aşırı derecede baskıcısın. Aslında senin kalbin yok, sadece iktidar isteğin var." Sesinde hiddet ve göz yaşları vardı. "Madem öyle! Elveda, beni doyasıya hor görebilirsin, senden vazgeçeceğim."

Kapıya yürüdü, kapıyı ardından çarpıp çıktı. Antrede öylece, kara kara düşünerek kalakaldım: Geri dönecekti. Her zaman geri dönerdi. Dayanacak gücüm kalmayacaktı, onunla ağlayacaktım. Beş dakikanın sonunda kütüphaneye geri döndüm, oturdum ve tek başıma ağladım. "Küçük oğlum benim..." Yetişkin dediğin nedir? Yaşı şişirilmiş bir çocuk. Yaşını bir kenara bırakıp on iki yaşındaki halini anımsadım, ona gücenmem mümkün değil. Bir yandan da hayır, o artık koca bir adam. Onu bir başkasına göre daha yumuşak yargılamamın bir manası yok. Katı yürekli miyim ben? Saygı duymadan sevebilmeyi başaran insanlar var mıdır? Saygı nerede başlar, nerede biter? Peki ya sevgi? Üniversite kariyerinde başarısızlığa uğrasa, vasat bir hayatı olsa ona olan şefkatim eksilmezdi: Çünkü öyle bir durumda buna ihtiyacı olurdu. Benim ona bir faydam olmasaydı, ama onunla övünmeye devam etseydim, onu güle oynaya sevmeye devam ederdim. Ama aynı zamanda benden kaçıyorsa, elbette onu kınarım. Ne yapayım ki onunla?

Üzerime bir hüzün çökmüştü ve gitmiyordu. Artık sabahları yatakta oyalanıyorsam, bunun nedeni dünyayı ve hayatımı yardım almadan uyandırmakta zorlanmamdı. Günün tekdüzeliğine tek başına dalmakta tereddüt ediyordum. Bir kez ayağa kalktım mı bazen akşama ka-

dar içimden yeniden yatağa dönmek geliyordu. Kendimi işe veriyor, saatlerce hiç kalkmadan masamın başında kalıyor, meyve suyuyla besleniyordum. Akşama doğru işim bittiğinde, kafam kazan gibi oluyor, kemiklerim sızım sızım sızlıyordu. Divanımda öyle derin uyuduğum oluyordu ki uyandığımda kaygı dolu bir sersemlik hali içinde buluyordum kendimi: Sanki geceleyin isimsizce su yüzüne çıkan bilincim yeniden bedenime girmekte tereddüt edermişçesine. Yahut etrafımdaki her zamanki dekoru, diğer bir deyişle içine daldığım aldatıcı ve janjanlı hiçliğin arka yüzünü inanmaz gözlerle seyre dalıyordum. Bakışlarım Avrupa'nın dört bir yanından getirdiğim nesnelerin birinden diğerine geçmeden önce, her birinin üzerinde şaşkınlıkla duruyordu. Bulunduğum bu mekân seyahatlerimin izini korumamıştı, hafızam da onları anımsamakla ilgilenmiyor ve oyuncaklar, vazolar, biblolar orada duruyor. Bir hiçlik beni büyülüyor, zihnimi meşgul ediyordu. Kırmızı bir fular ve mor bir yastıkla karşılaşmam: küpeçiçeklerine, onların o piskopos ve kardinal cüppesi misali yapraklarına, o narin uzun erkek organlarına en son ne zaman bakmıştım? Ya ışıltılı çitsarmaşıklarına, sade yabangüllerine, darmadağınık hanımelilere, şaşkın gözlerini kocaman açmış beyaz nergislere? Artık yeryüzünde olmayabilirdi ve ben bunu bilmezdim. Ne göllerdeki nilüferler, ne tarlalardaki kara buğdaylar. Yeryüzü artık teyit edemediğim engin bir varsayım gibi etrafımı sarıyor.

Bu müphemliklerin içinden kendimi çekip çıkarıyor, sokağa çıkıyor, gökyüzüne ve özensizce boyanmış evlere bakıyordum. Hiçbir şey gönlüme hitap etmiyordu. Ay ışığı ve güneşin batışları, nemli baharın ve sıcak asfaltın kokusu, ışıklar ve mevsimler, elmasın saf ışıltısına sahip bu anları yaşadım ama aslında bunları

hiç dilememiştim. Mecburi meşgalelerimin arasında umulmadık bir aralıkta, beklenmedik bir sözde, şans eseri ortaya çıkarlardı. Liseden çıkarken ya da bir metro girişinde, çalışmaya ara verip balkonuma çıktığımda, André'yle buluşmak için bulvarda aceleyle yürürken gizlice bunların tadını çıkarırdım. Şimdiyse Paris'te başıboş, dikkat kesilmiş ve ilgisizlikten buz kesmiş yürüyordum. Gereğinden çok boş zamanım olması dünyayı ayaklarımın altına sererken aynı zamanda onu görmemi engelliyordu. Böylece sıcak öğleden sonraları, kapalı panjurların arasından sızan güneş yazın tüm görkemini içime dolduruyordu; kavurucu çiğliyle karşı karşı kalırsam gözlerimi kör ediyordu.

Eve dönüyor, André'ye telefon ediyordum ya da o beni arıyordu. Annesi hiç olmadığı kadar kavgacıydı, André eski arkadaşlarını yeniden görüyordu, yürüyüşe çıkıyor, bahçeyle uğraşıyordu. Şen şakrak içtenliği içimi sıkıyordu. Kendimizi tam olarak aynı noktada, aramızda o sessizlikten duvarla buluvereceğiz diyordum. Telefon insanları yakınlaştırmaz, uzaklıkları doğrular. İnsanlar birbirlerini görmedikleri için bir sohbetteki gibi iki kişi olunmuyor. Diğeriyle konuşurken kendinle konuşmana, gerçeği aramana ve bulmana olanak sağlayan bir parça kâğıdın önünde olduğun gibi yalnız da değilsin. Ona yazmak istedim: Ama ne yazacaktım? Can sıkıntıma endişe ekleniyordu. Denememi gönderdiğim arkadaşlarımın hakkında konuşmak için bana yazmaları gerekiyordu: kimsenin yazdığı yoktu, Martine'in bile. André'nin gidişini izleyen hafta kitap hakkında birdenbire bir sürü makale yayımlandı. Pazartesi çıkanlar hayal kırıklığına uğrattı, çarşamba çıkanlar sinir etti, perşembe çıkanlar şaşkına çevirdi. En ağır olanlar kendini tekrarlamaktan, en iyi yaklaşanlarsa ilginç bir derleme olduğundan

söz ediyordu. Çalışmamın özgünlüğünü hepsi gözden kaçırmıştı. Onu gün yüzüne çıkarmayı başaramamış mıydım? Martine'i aradım. Eleştirmenler aptaldır, dedi bana, onları ciddiye almamam gerekiyormuş. Kendi fikrini benimle paylaşmak için kitabı bitirmeyi bekliyormuş, o akşam bitirip üzerine düşünecek, ertesi gün Paris'e gelecekmiş. Telefonu kapatırken ağzımda acı bir tat vardı. Martine benimle telefonda konuşmak istememişti, demek ki olumlu bir yargısı yoktu. Anlamıyordum. Genellikle yaptıklarımda yanılmam.

Montsouris Parkında buluşmamızın üzerinden üç hafta geçmişti, hayatımın en sevimsiz üç haftasından biri olmuştu. Normalde Martine'i yeniden görme fikri beni mutlu ederdi. Ancak akademisyenlik sınavının sonuçlarını beklerken bile bu kadar kaygılı hissetmemiştim. Hızlıca hal hatır sorduktan sonra konuya girdim:

"Peki? Ne düşünüyorsunuz?"

Bana temkinli cümlelerle, özenle hazırlanmış olduğunu hissettiğim cevabını verdi. Bu deneme mükemmel bir sentez, karanlıkta kalmış bazı noktaları aydınlatıyor, kitabımın ortaya koyduğu yenilikleri faydalı bir biçimde gün ışığına çıkarıyordu.

"Peki ama denemenin kendisi yeni bir şey söylüyor mu?"

"Amacı bu değil."

"Benim amacım oydu."

Kafası karışmıştı. Israr ettim, canından bezdirdim. Ona göre, önerdiğim yöntemleri daha önceki incelemelerimde uygulamıştım, hatta pek çok paragrafta onları net bir biçimde ortaya çıkarmıştım. Hayır, yeni bir şey söylemiyordum. Daha ziyade, Pélissier'nin demiş olduğu gibi, ortada sağlam bir derleme vardı.

"Ben bambaşka bir şey yapmak istemiştim."

Kötü bir haber üzerinize çöktüğünde çoğunlukla olduğu gibi hem serseme dönmüş, hem de inanmaz haldeydim. Hükmün oybirliğiyle verilmiş olması bunaltıcıydı. Yine de "Bu derece yanılmış olamam," diyordum kendime.

Paris'in şehir sınırında, akşam yemeğimizi yediğimiz bahçede hoşnutsuzluğumu gizlemek için büyük bir çaba harcadım. Sonunda şöyle dedim.

"Kendi kendime acaba insan altmışından sonra kendini tekrar etmeye mahkûm mu diye sormadan edemiyorum."

"Ne yanlış bir fikir!"

"Yaşlılıklarında kendilerini aşan ressamlar, müzisyenler, hatta filozoflar olduğunu biliyoruz, sayıları da çoktur, ama bana yazar sayabilir misiniz?"

"Victor Hugo."

"Öyle olsun. Peki ama başka kim var? Montesquieu elli dokuz yaşında yıllardan beri tasarladığı *Kanunların Ruhu Üzerine*'yi yazdıktan sonra fiilen durdu."

"Başka örnekler de olmalı."

"Ama hiçbiri aklınıza gelmiyor."

"Hadi ama! Umudunuzu yitirecek değilsiniz," dedi Martine sitemle. "Tüm eserlerin iniş çıkışları vardır. Bu sefer yapmak istediğiniz şeyi tam olarak başarmamış olabilirsiniz: Bunun rövanşını alacaksınız."

"Başarısızlıklarım genellikle beni kamçılar. Bu seferkiyse farklı."

"Neden olduğunu anlamıyorum."

"Yaşım yüzünden. André'ye göre bilginlerin işi, elli yaşından epey önce bitiyor. Edebiyatta da insanın yalnızca yerinde saydığı bir zaman şüphesiz geliyor."

"Edebiyat söz konusu olduğunda böyle olmadığına eminim," dedi Martine.

"Peki ya bilimde?"

"O konuda uzman değilim."

André'nin yüzü gözümün önüne geldi. O da benimkiyle benzer bir hayal kırıklığı mı yaşamıştı? Tek bir kesin hayal kırıklığı mı, yoksa defalarca mı?

"Arkadaşlarınız arasında bilimciler var. Onlar André hakkında ne düşünüyorlar?"

"Büyük bir bilgin olduğunu."

"Peki ama şu an yaptıklarını nasıl değerlendiriyorlar?"

"Mükemmel bir ekibi var, çok önemli çalışmalarda bulunuyorlar."

"Tüm yeni fikirlerin çalışma arkadaşlarından çıktığını söylüyor."

"Bu mümkün. Belli ki bilginler yalnızca gençliğin sayesinde bir şeyler buluyorlar. Bilim alanında neredeyse tüm Nobel ödülleri genç erkeklere veriliyor."

İçimi çektim:

"O halde André haklı: Artık hiçbir şey keşfetmeyecek."

"Gelecek konusunda peşin hükümlü olmaya hakkımız yok," dedi Martine aniden ses tonunu değiştirerek. "Hem her örnek farklıdır. Genellemeler hiçbir şeyi kanıtlamaz."

"Buna inanmak isterdim," dedim ve konuyu değiştirdim.

Martine benden ayrılırken tereddütlü bir sesle:

"Kitabınızı yeniden okuyacağım. Çok hızlı okudum bitirdim," dedi.

"Gayet de okudunuz ve o başarısız bir kitap. Ama sizin de dediğiniz gibi, çok da önemli değil."

"Hem de hiç önemli değil. Daha pek çok iyi kitap yazacağınızdan eminim."

Bense bunun tam tersinden neredeyse emindim ama onu inkâr etmedim.

"Daha öyle gençsiniz ki!" diye ekledi.

Bunu bana sık sık söylerlerdi ve bu hoşuma da giderdi. Oysa şimdi aniden söyledikleri sinirime dokundu. Can sıkıcı yarınları haber veren muğlak bir iltifattı. Genç kalmak demek kişinin canlılığını, neşesini, aklını koruması demektir. Dolayısıyla yaşlılıkta payımıza tekdüzelik, hırçınlık, bunaklık düşer. Genç değilim yalnızca kendime iyi baktım, bu ikisi çok farklı şeyler. Bakımlıyım ve belki de artık işim bitmiş. Uyku ilaçları aldım ve yatağa girdim.

Uyandığımda kendimi tuhaf bir halde buldum: kaygılı olmaktan ziyade gergindim. Telefonu aramalara kapattırdım, *Rousseau*'mu ve *Montesquieu*'mü yeniden okumaya koyuldum. Sadece iki katı yumurta ve bir dilim jambon yemek için durmak dışında on saat aralıksız okudum. Tuhaf bir deneyimdi: Benim kalemimden çıkmış ve unutmuş olduğum bu metinlere yeniden can vermek. Zaman zaman ilgimi çeker, bir başkası tarafından yazılmışçasına beni şaşırtırlardı. Bununla birlikte kelime dağarcığını, bu cümle bitişlerini, bu sesli harfle başlamaları, bu eksiltili cümleleri, bu tikleri tanıyordum. Tüm bu sayfaların içine işlemiştim. Aramızda mide bulandırıcı bir samimiyet vardı; tıpkı insanın fazla uzun süre kapalı kaldığı bir odanın kokusu gibi. Kendimi hava almaya, yan taraftaki küçük restoranda akşam yemeği yemeye zorladım; evde fincan fincan bol demli kahve içtim ve son denememi açtım. Aklımdaydı ve baştan bu karşılaştırmanın sonucunun ne olacağını biliyordum. Diyeceklerimin tamamını iki monografimde demiştim. Onlara konu olan fikirleri başka bir biçimde tekrar etmekle yetiniyordum. İlerledim sanmakla yanılmıştım. Hatta yöntemlerim onları uyguladığım tekil bağlamdan ayrı tutulduğunda keskinliklerini, esnekliklerini yitiri-

yordu. Hiçbir yenilik getirmiyordum, hem de hiç. İkinci cildin, bu yerinde sayışı uzatmaktan öteye gidemeyeceğini biliyordum. İşte: Gereksiz bir kitap yazmak için üç senemi harcamıştım. Bu kitap deneye yanıla yeni bakış açıları ortaya koyduğum diğer kimi kitaplarım gibi yalnızca başarısız değildi. Fuzuliydi. Ateşe atmalıktı.

Gelecek hakkında peşin hükümlü olmayın. Demesi kolay. Geleceği görüyordum. Önümde göz alabildiğine, dümdüz, çıplak uzanıyordu. İçinde ne bir tasarı, ne bir arzu vardı. Artık yazmayacağım. Peki ne yapacağım o zaman? İçimde, etrafımda nasıl bir boşluk var. Fuzuli. Yunanlar yaşlılarına eşekarısı dermiş. "Fuzuli eşekarısı" der Hekabe *Troyalı Kadınlar*'da. İşte o benim. Şaşakalmıştım. Kendinden hiçbir beklentisi kalmadığında insan yaşamaya nasıl devam eder diye soruyordum kendi kendime.

Özsaygımdan dolayı yola çıkışımı erkene almak istemedim ve telefonda André'ye hiçbir şey söylemedim. Ama o günü izleyen üç gün bana nasıl uzun geldi anlatamam! Ne canlı renklerdeki paketlerin içindeki peksimetlerin, ne ahşap raflar üzerindeki cilt cilt kitapların, ne müziğin, ne cümlelerin bana faydası oldu. Eskiden onlardan beni uyarmalarını ya da dinlendirmelerini beklerdim. Artık onlara bakınca amaçsızlığından tiksindiğim bir eğlenceden fazlasını görmüyordum. Bir sergiye gitmek, Louvre'a geri dönmek. Vaktimin olmadığı zamanlarda buna vakit bulmayı öyle çok dilerdim ki. Ama on gün önce kilise ve şatolara baktığımda tek gördüğüm üst üste yığılmış taşlar olmuş olsa, şimdi daha da kötü olurdu. Tablodan benim bakışlarıma hiçbir şey geçmeyecek. Tuvalin üzerinde yalnızca bir boya tüpünden sıçramış ve fırçayla yayılmış renkleri görürdüm. Yürüyüşe çıkmak sıkıcı geliyordu, bunu daha önce fark etmiştim.

Arkadaşlarım tatildeydi, hem zaten ne onların samimiyetini, ne de yalanlarını canım çekiyordu. Philippe... nasıl bir elemle özlüyordum onu! Görüntüsünü zihnimden uzaklaştırırken gözlerim yaşlarla doluyordu.

O yüzden evde kalıp derin düşüncelere daldım. Hava çok sıcaktı, perdeleri indirmiş olmama rağmen boğuluyordum. Zaman geçmek bilmiyordu. Zamanın bazen çok hızlı, bazense çok yavaş geçebilmesi korkunç, hatta bence çok haksız bir şey. Bourg Lisesinin kapısından geçerdim, öğrencilerimin yaşındaydım, kır saçlı öğretmenlere acıyan gözlerle bakardım. Ve hop! Ben de yaşlı bir öğretmen oluverdim, ardından lisenin kapısı kapandı. Ders verdiğim öğrenciler yıllarca sanki yaşım hiç değişmiyormuş kanısına kapılmama sebep oldu: Her ders yılının başında onları gepgenç karşımda buluyor ve bu durağanlığı benimsiyordum. Zaman okyanusunda hep yeni dalgaların dövdüğü, hiç hareket etmeyen ve hiç yıpranmayan bir kayaydım. Ve aniden kabaran deniz beni alıp götürdü ve sonum ölüm olana kadar da götürecek. Hayatım trajik bir biçimde alaşağı oluyor. Gelgelelim şu an sonsuz bir yavaşlıkla, saat saat, dakika dakika, damlarcasına akıyor. Şekerin erimesini, anıların silinmesini, yaranın kabuk bağlamasını, güneşin batmasını, sıkıntının dağılmasını hep beklemek gerekir. Bu iki ritim arasında ne tuhaf bir kopukluk var. Günlerim benden dörtnala uzaklaşıyor ve ben günbegün mum gibi eriyorum.

Tek bir umudum kalmıştı: André. Peki ama o benim içimdeki bu boşluğu doldurabilir miydi? Ne durumdaydık? Ve her şeyden önce müşterek denilen bu uzun hayat boyunca birimiz diğerimiz için neyi temsil etmişti? Kendimi kandırmadan buna karar vermek istiyordum. Bunun için de hikâyemizi gözden geçirmek gerekiyordu. Hep bunu yapacağıma dair kendime söz vermiş-

tim. Deneyeceğim. Derin bir koltuğa gömülüp gözlerimi tavana diktim ve ilk buluşmalarımızı, evliliğimizi, Philippe'in doğumunu düşünmeye koyuldum. Önceden bildiklerimden farklı bir şey bulamıyordum. Ne anlamsız bir durum! Chateaubriand "geçmişin çölü" demiş. Heyhat, haklıymış! Ardımda bıraktığım hayatın; kıvrımlarını, büklümlerini usul usul keşfederek gönlümce gezinebileceğim bir manzara olacağını hayal etmiştim az çok. Değildi. İsimleri ve tarihleri, önceden bilmediği bir konudaki iyice ezberlenmiş dersini yüksek sesle anlatan bir öğrenci gibi saymaya muktedirim. Kopuk, soluk, Fransa tarihine dair eskiden kalma olanlar kadar soyut imgeler arada bir canlanıyor; canları istediğince beyaz bir fonun üzerinde parçalara ayrılıyorlar. Bu anımsamaların arasında André'nin yüzü hiç değişmiyor. Durdum. Yapılması gereken düşünmekti. Acaba beni hiç benim onu sevdiğim gibi sevmiş miydi? Başlarda kesinlikle öyleydi ya da daha ziyade ne onun ne de benim için böyle bir soru sorulmasına gerek vardı: Öyle iyi anlaşıyorduk ki. Ama işi onu tatmin etmemeye başlayınca aşkımızın ona yetmediğini mi düşünmeye başladı? Aşkımız onu hayal kırıklığına mı uğrattı? Fikrimce beni, yok oluşu tüm keyfini kaçıracak ama asıl maç başka yerde oynanırken onun kaderinde hiçbir değişikliğe yol açmayacak bir değişmez olarak görüyordu. O halde benim anlayışlı olmamın ona pek bir faydası olmayacaktı. Belki de bir başka kadın ona daha fazlasını vermeyi başaracaktı? Aramızdaki bu duvarı kim örmüştü? O mu, ben mi, her ikimiz mi? Onu yıkmamızın imkânı var mıydı? Kendimi sorgulamaktan yorulmuştum. Kelimeler kafamın içinde parçalarına ayrılıyordu: Aşk, uyuşma, anlaşmazlık; hepsi manadan yoksun gürültülerdi. Acaba anlamlı oldukları herhangi bir zaman olmuş muydu? Bir öğleden

sonra Mistral'e* bindiğimde, beni bekleyenlere dair en ufak fikrim yoktu.

Garda beni bekliyordu. Onca imgenin, kelimenin ardından insanı gerçeklerden uzaklaştıran bu ses aniden varlığını apaçık ortaya koymuştu. Güneşten esmerleşmiş, incelmiş, saçlarını yeni kestirmişti, üzerindeki kanvas pantolon ve kısa kollu gömlekle benim bıraktığım André'den biraz farklıydı ama oydu. Neşem sahte olamazdı, birkaç saniyede yok olamazdı. Yoksa öyle miydi? Beni arabaya bindirirken hareketleri sevgi doluydu ve arabayı Villeneuve'e doğru sürerken nazikçe gülümsüyordu. Ancak biz birbirimizle tatlı tatlı konuşmaya öyle alışmışız ki ne hareketler ne gülümsemeler çok bir anlam ifade ediyordu. Beni yeniden gördüğüne gerçekten memnun muydu?

Manette o bir deri bir kemik elini omzuma koydu ve alnıma hızlıca bir öpücük kondurdu: "Merhaba yavrum." O ölünce bir daha kimse bana "yavrum" demeyecek. Onu ilk gördüğümdeki halinden on beş yaş daha büyük olduğumu düşünmek kolay değil. Kırk beş yaşındayken gözüme bugünkü kadar yaşlı görünmüştü.

Bahçede André'yle oturdum. Güneşin altında solan güller sitem edercesine keskin bir koku yayıyordu. Ona:

"Gençleşmişsin," dedim.

"Kırsal yaşam işte! Sen nasılsın?"

"Fiziksel olarak iyiyim de sen eleştirileri gördün mü?"

"Birkaç tanesini."

"Niçin beni kitabımın beş para etmez olduğu konusunda uyarmadın?"

1950-1982 yılları arasında Fransa'da Paris-Nice arasında işleyen ekspres tren –çn.

"Abartıyorsun. Diğer kitaplarından senin düşündüğün kadar farklı değil. Ayrıca içinde bir sürü ilginç şey var."

"Senin de pek ilgini çekmemişti."

"Ah, benim ... artık hiçbir şey benim ilgimi çekmiyor ki. Benden daha kötü bir okuyucu bulamazsın."

"Martine bile kitabı sertçe eleştirdi ve düşünüp taşındım, ben de farklı düşünmüyorum."

"Çok zor bir şey deniyordun, biraz deneye yanıla ilerledin. Ama sanırım şimdi daha açık görüyorsun; ikinci ciltte telafi edeceksin."

"Ne yazık ki hayır! Kitabın konuyu ele alışı temelinden hatalı. İkinci cildi de birincisi kadar kötü olacaktır. Vazgeçtim."

"Çok alelacele alınmış bir karar. Taslağını okutsana bana."

"Yanımda getirmedim. Kötü olduğunu ben *biliyorum*, inan bana."

Şüpheyle yüzüme baktı. Böyle kolay cesaretim kırılmazdı, bunu gayet iyi bilir.

"Peki onun yerine ne yapacaksın?"

"Hiçbir şey. Önümde daha iki yıllık iş var zannediyordum. Birdenbire, koca bir boşluk oldu."

Elini elimin üzerine koydu.

"Canının sıkılmış olmasını anlıyorum. Ama kendini bu kadar harap etme. Belki şu an mecburen bir boşluk oldu. Sonra bir gün bir bakmışsın, aklına bir fikir gelmiş."

"Görüyor musun bak, iş başkasına gelince insan nasıl da iyimser oluyor!"

Israr etti, onun da yapması gereken buydu. Ele alması ilginç olabilecek yazarları saydı. Ama *Rousseau*'mu, *Montesquieu*'mü yeniden ele almak neye yarardı? Yeni bir bakış açısı bulmak istemiştim: bulamayacaktım. André'nin bir zamanlar bana demiş olduğu şeyleri anım-

sıyordum. Bana bahsettiği o karşı koyuşlara kendimde rastlıyordum. Sorunlara yaklaşımım, zihinsel alışkanlıklarım, bakış açılarım, varsayımlarım, bu bendim, bunları değiştireceğimi sanmıyordum. Yapıtım duraklamış, bitmişti. Kibrimden bir şey kaybetmemiştim. Eğer o gece ölecek olsam, hayatta başarılı olduğumu varsayardım. Ancak ölüm gelinceye dek sürükleneceğim o çölden korkuyordum. Akşam yemeği boyunca gülümsemek için çaba harcadım. Neyse ki Manette ve André Çin ile Sovyet Rusya ilişkileri hakkında ateşli bir sohbete giriştiler.

Erkenden yukarı çıkıp yattım. Odam lavanta, kekik ve çam kokuyordu: Sanki buradan daha dün ayrılmıştım. Şimdiden bir yıl olmuştu! Her yıl bir öncekinden daha hızlı geçiyor. Sonsuza dek uykuya dalmak için fazla beklememe gerek kalmadı. Bununla birlikte saatlerin nasıl da yavaş geçtiğini biliyordum. Hem ölüm fikrinin beni teselli edemeyeceği kadar çok seviyorum hayatı. Yine de kırsalın sessizliğinde derin bir uyku çektim.

"Yürümek ister misin?" diye sordu André ertesi sabah.

"Elbette."

"Yıllar sonra yeniden keşfettiğim güzel bir yeri göstereceğim sana. Gard kıyısında. Yanına mayonu al."

"Yanımda getirmedim."

"Manette verir sana bir tane. Göreceksin, suya girmek isteyeceksin."

Arabayla dar, tozlu yollardan, gariglerin* arasından geçtik. André'nin çenesi düşmüştü. Yıllardır burada hiç bu kadar uzun süre kalmamıştı. Bölgeyi yeniden keşfetmek, çocukluk arkadaşlarını yeniden görmek için zamanı olmuştu: Besbelli Paris'tekine göre daha genç ve neşeliydi. Beni hiç mi hiç özlememişti, barizdi. Benden

* Bir bitki çeşidi –çn.

güle oynaya vazgeçmesi için daha ne kadar zaman gerekiyordu?

Arabayı durdurdu:

"Şu aşağıdaki yeşilliği görüyor musun? Orası Gard. Tam orada bir tür havuz oluşmuş, tam yüzmelik, çevre de büyüleyici."

"Hadi canım, epey bir yol var. Bir de yukarı çıkması var bunun."

"Yorucu olmuyor. Ben birçok kez inip çıktım."

Dik patikadan emin adımlarla, çabucak aşağıya indi. Ben kendimi frenleyerek uzaktan onu takip ediyor ve biraz sendeliyordum: Benim yaşımda düşmenin, bir yerini kırmanın hiç hoş bir yanı yoktu. Hızlı çıkabilirdim ama inişlerde asla pek iyi olamamışımdır.

"Güzel değil mi?"

"Çok güzel."

Bir kayanın gölgesinde oturdum. Yüzmeye gelince ben yokum. Kötü yüzerim. Hem André'nin karşısında bile mayoyla durmaktan hazzetmem. Onu suda zar zor nefes alırken izlerken yaşlı bir erkeğin vücudu yaşlı bir kadının vücudundan daha az çirkin dedim kendi kendime. Yeşil su, mavi gökyüzü, makilerin kokusu: Burada Paris'tekinden daha iyi olabilirdim. Eğer ısrar etmiş olsa daha erken gelirdim, ama belli ki o bunu istememişti.

Yanıma gelip çakıllı kumların üzerine oturdu.

"Hata ettin. Su olağanüstüydü!"

"Ben burada çok iyiydim."

"Annemi nasıl buldun? İnsanı şaşırtıyor değil mi?"

"Şaşırtıcı. Tüm gün ne yapıyor?"

"Çok okuyor, radyo dinliyor. Televizyon almayı önerdim ama reddetti. 'Evime öyle herkesi sokmam,' dedi bana. Bahçeyle uğraşıyor. Partisinin toplantılarına gidiyor. Söylediğine göre hiç zorluk çekmiyormuş."

"Kısacası hayatının en iyi dönemi."

"Kesinlikle. Yaşlılığın mutlu bir dönem olduğu durumlardan birini yaşıyor: İnsan zor ve başkaları tarafından az çok tüketilmiş bir hayat sürünce."

Yukarı çıkmaya başladığımızda hava çok sıcaktı; yol André'nin söylemiş olduğundan daha uzun ve meşakkatliydi. O büyük adımlar atıyordu, bir zamanlar neşeyle tırmanan ben ise ayaklarımı sürüye sürüye, onun epey gerisinden yürüyordum. İnsanı inciten bir durumdu. Güneş şakaklarımda zonkluyor, âşık ağustosböceklerinin keskin can çekişmesi kulaklarımı acıtıyordu; soluk soluğa kalmıştım.

"Çok hızlı yürüyorsun," dedim.

"Acele etme, ben seni yukarıda bekliyorum."

Ter içinde durdum. Sonra yeniden yola koyuldum. Artık kalbime, soluk alıp verişime hâkim olamıyordum, bacaklarım bana itaat etmez gibiydi, gün ışığı gözlerimi acıtıyor, ağustosböceklerinin aşk ve ölüm şarkıları, o dik başlı tekdüzeliğiyle sinirlerimi bozuyordu. Arabaya vardığımda yüzüme ve kafama ateş basmıştı, sanki tüm kan yüzüme ve kafama hücum etmişti.

"Öldüm."

"Daha yavaş çıkmalıydın."

"Senin şu patikan pek kolaymış."

Hiç konuşmadan geri döndük. Böyle eften püften bir şey için öfkelenmekte haksızdım. Zaten hep çabucak öfkelenmişimdir: Yoksa bir de hırçınlaşacak mıydım? Dikkatli olmam gerekiyordu. Ancak küskünlüğümü yenmeyi de başaramıyordum. Kendimi öyle kötü hissediyordum ki güneş çarpmasından korkmaya başlamıştım. İki domates yedim ve gölgelerin, çarşafların beyazlığının ve taş döşemenin sahte bir tazelik kattığı odada dinlenmeye gittim. Gözlerimi kapadım, sessizliğin içinde saatin

sarkacının tik taklarını dinledim. André'ye, "İnsanın yaşlanınca neyi kaybettiğini anlayamıyorum," demiştim. Tabii ya, artık görüyordum. Hayatı Fitzgerald'ın "bir bozulma süreci" olarak aldığı gibi ele almayı hep reddetmiştim. André'yle olan ilişkimin asla bozulmayacağını, eserlerimin hep zenginleşmeye devam edeceğini ve Philippe'in ondan yaratmak istediğim kişiye gün geçtikçe daha çok benzeyeceğini düşünüyordum. Kendi vücudum konusunda endişeli değildim. Hatta sessizliğin dahi meyveleri olacağına inanıyordum. Nasıl da yanılmışım! Sainte-Beuve'ün sözü Valéry'ninkinden daha gerçekçiymiş: "İnsan kimi yerlerinden katılaşır, kimi yerlerinden çürür, ama asla olgunlaşmaz." Vücudum beni bırakıyordu. Artık yazamıyordum. Philippe tüm umutlarıma ihanet etmişti ve en çok içime işleyen André'yle aramın giderek kötüleşmesiydi. Tepetaklak olmanın vakti gelmişken, bu ilerleme, bu yükselme sarhoşluğuna kapılmak nasıl bir kendini kandırmaydı! Çöküş başlamıştı ve artık çok hızlı ve çok yavaş olacaktı: Koca koca ihtiyarlar olacaktık.

Aşağı indiğimde sıcak azalmıştı; Manette bahçeye bakan bir pencerenin önünde oturmuş okuyordu. Yaşlanmak onu eksiltmemişti ama derinlerde ne olup bitiyordu? Ölümü düşünüyor muydu? Boyun eğişle mi, korkuyla mı? Bunu ona sormaya cesaret edemiyordum.

"André gülle oynamaya gitti, geri dönecek," dedi bana.

Karşısına geçip oturdum. Her halükârda, seksen yaşına gelirsem, ona benzemeyecektim. Kendimi yalnızlığıma özgürlük deyip her anının usulca tadını çıkarırken hayal edemiyordum. Bana gelirsek hayat verdiklerini yavaş yavaş benden geri alacaktı; bunu yapmaya çoktan başlamıştı.

"Philippe üniversiteden ayrıldı demek," dedi bana. "Onun için pek iyi olmadı; kodaman olmak istiyor demek ki."

"Ne yazık ki evet."

"Zamane gençliğinin inandığı hiçbir şey yok. Gerçi siz ikinizin de fazla bir şeye inanmadığını söylemek gerek."

"André ve benim mi? Hiç de değil."

"André her şeye karşı. Hatalı olan da bu. İşte bu yüzden Philippe yolundan şaştı. İnsanın bir şeylerden yana olması gerekir."

André'nin partiye yazılmamış olmasını asla kabullenememişti. Bunu konuşmak istemiyordum. Sabahki yürüyüşümüzü anlattım. Ardından:

"Fotoğrafları nereye koydunuz?" diye sordum.

Bu bir ritüeldir. Her sene eski albüme bakarım. Ama albüm asla aynı yerde durmaz.

Fotoğraf albümünü ve bir karton kutuyu getirip masanın üzerine koydu. Çok eski fotoğraflar sayıca azdı. Manette, düğün günü, üzerinde uzun, ciddi bir elbiseyle. Manette ve kocası, erkek kardeşleri, kız kardeşlerinden meydana gelen bir grup: İçlerinde bir tek onun hayatta kaldığı koca bir kuşak. Andre'nin çocukluğu: Dik kafalı, kararlı bir havası var. İki erkek kardeşi arasında duran yirmi yaşındaki Renée. Ölümünün ardından asla teselli bulamayacağız sanmıştık. Yirmi dört yaşındaydı ve yaşamdan öyle çok şey bekliyordu ki. Yaşasaydı ne elde edecekti hayattan? Geldiği yaşa nasıl katlanacaktı? Ölümle ilk karşılaşmamda nasıl da ağlamıştım. Sonra gittikçe daha az ağlar oldum: annem ile babam, kayınbiraderim, kayınpederim ve dostlarım. Yaşlanmak biraz da bu. Ardında acısını duyduğun, unuttuğun bir sürü ölüm olması. Gazete okuduğumda sık sık yeni bir ölüm ilanıyla karşılaşıyorum: sevilen bir yazar, bir meslektaş,

André'nin eski bir iş arkadaşı, siyasi çevreden dostlarımızdan biri, uzun zamandır haber almadığımız bir dost. Herhalde insan Manette gibi artık var olmayan bir dünyanın tek tanığı olarak kaldığında, kendini bir garip hissediyordur.

"Fotoğraflara mı bakıyorsun?"

Andre omuzumun üzerinden fotoğraflara doğru eğilmişti. Albümü şöyle bir karıştırdı ve sınıf arkadaşlarıyla birlikte çekilmiş on bir yaşındaki bir fotoğrafını gösterdi.

"Yarısından fazlası öldü," dedi bana. "Şuradaki Pierre, onu yakında gördüm. Şunu da. Bir de fotoğrafta olmayan Paul'ü. Görüşmeyeli rahat yirmi yıl olmuş. Onları zar zor tanıdım. İnsan benim yaşımda olduklarına inanamaz: Koca koca ihtiyar adamlar olmuşlar. Manette'ten daha yaşlı duruyorlardı. Resmen sarsıldım."

"Hayat mı yıpratmış?"

"Evet. Ülkenin bu kısmında köylü olmak insanı yıpratır."

"Onlarla karşılaştırınca kendini genç hissettin."

"Genç değil. İğrenç bir biçimde ayrıcalıklı hissettim."

Albümü kapattı.

"Seni Villeneuve'e götüreyim de bir aperatif içelim."

"Tamam."

Arabada bana kazandığı petank maçlarını anlattı, geldiğinden beri büyük gelişme kaydetmişti. Keyfinin yerinde olduğunu, benim sıkıntılarımın canını sıkmadığını biraz buruklukla fark ettim. Arabayı mavi, turuncu güneşliklerin altında pastis içen insanların oturduğu bir toprak zeminde durdurdu, anason kokusu havada dalgalanıyordu. Bize de aynısından sipariş verdi. Uzun bir sessizlik oldu.

"Küçük, keyifli bir yer burası," dedi.

"Pek keyifliymiş."

"Bunu pek için sıkılarak söyledin. Paris'i mi özledin?"

"Yo, hayır! Bu aralar nerede olduğumun hiçbir önemi yok."

"İnsanların da yok sanırım."

"Neden öyle dedin?"

"Hiç konuşkan değilsin de."

"Affedersin. Mahvolmuş haldeyim. Bu sabah güneşte çok kaldım."

"Genellikle dayanıklısındır sen."

"Yaşlanıyorum."

Hiç de sevimli bir ses tonum yoktu. André'den ne beklemiştim ki? Bir mucize? Sihirli bir değnekle kitabımı iyi, eleştirileri benden taraf kılmasını mı? Yoksa onun yanındayken uğradığım başarısızlığın beni kayıtsız hale getirmesini mi? O benim için bir sürü ufak tefek mucize yaratmıştı; yaşadığı, geleceğine yöneldiği dönemde onun şevki benimkini harekete geçirirdi. Bana güven verir, özgüvenli hissettirirdi. Şimdi bu gücünü yitirmişti. Kendi yazgısına olan inancını korumuş dahi olsa bu, benim yazgım konusunda içimi rahatlatmaya yetmiyordu. Cebinden bir mektup çıkardı.

"Philippe bana yazmış."

"Nerede olduğunu nereden biliyor?"

"Hoşça kal demek için yola çıktığım gün ona telefon etmiştim. Senin onu kapı dışarı ettiğini yazmış bana."

"Evet, pişman da değilim. Saygı duymadığım birini sevemem."

André yüzümü inceledi:

"Samimi misin, değil misin anlayamıyorum."

"Nasıl yani?"

"Duygusal açıdan ihanete uğramış hissetmene rağmen bu olayın ahlaki boyutunu ele alıyorsun."

"İkisi de söz konusu."

İhanete uğramış, yüzüstü bırakılmış hissediyordum, evet; bu öyle kanayan bir yaraydı ki bahsetmeye katlanamıyordum bile. Yeniden sessizliğe gömüldük. Bu sessizlik sonunda temelli aramıza gelip çöreklenecek mi? Yola beraber çıktıkları için devam eden, başka hiçbir sebebi olmayan bir çift: Dönüşmekte olduğumuz şey bu muydu? Hiçbir belirgin sızlanmanın ve husumetin olmadığı ama her birimizin kendi kabuğuna çekildiği, kendi sorunlarına gömüldüğü, kendi bireysel başarısızlıkları üzerine düşünüp taşındığı, denilecek her şeyin artık boş olduğu, birlikte geçirilecek on beş, yirmi yıl daha. Birbirine karşıt hayatlar yaşamaya başlamıştık. Paris'te ben neşeliyken o durgundu. Şimdiyse ben durgunlaşırken onun neşeli olmasına kızıyordum. Bir çabayla:

"Üç gün sonra İtalya'da olacağız. Bundan memnun musun?" diye sordum.

"Sen memnunsan..."

"Sen memnunsan, ben de memnunum."

"Nerede olduğun umurunda olmadığı için mi?"

"Çoğunlukla sen de umursamazsın."

Hiçbir cevap vermedi. Konuşmamızda tıkanıp kalan bir şey vardı: Birimiz diğerinin söylediğini yanlış anlıyordu. Bu işin içinden çıkabilecek miydik? Niçin bugün değil de yarın, niçin burada olacağına Roma'da olsundu ki?

"Peki madem! Dönelim," dedim bir süre sonra.

Akşam Manette'le iskambil oynayarak zaman öldürdük.

Ertesi gün güneşle ve ağustosböceklerinin ötüşleriyle yüzleşmeyi reddettim. Neye yarayacaktı ki? Şato'nun da Gard Köprüsünün de karşısında Champeaux'da olduğum kadar ilgisiz kalacaktım. Evde kalmak için başımın ağrıdığı bahanesini uydurdum. André on kadar kitap getirmişti, onlardan birini incelemeye koyuldu. Gündemi yakından takip ettiğimden kitapların hepsini biliyordum.

Ben de Manette'in kütüphanesini inceledim. Garnier'nin Klasikler serisi, Pléiade'dan bizim ona hediye ettiğimiz birkaç kitap. Çoğunu uzun zamandır dönüp yeniden okumamış, bu metinleri unutmuştum. Buna rağmen onları yeniden okumaya üşeniyordum. İnsan okudukça hatırlar ya da en azından hatırladığını zanneder. İlk okumadaki o tazelik yok olur. Beni artık değişmeyecek şekilde ben yapmış bu yazarların şimdi bana ne katkısı olacaktı? Birkaç cildi açtım, sayfalar arasında gezindim; hepsinde benim kitaplarımınki gibi iğrenç bir tat vardı: Bir toz tadı.

Manette bakışlarını gazetesinden kaldırıp:

"İnsanları kendi gözlerimle ayda göreceğime inanmaya başlıyorum!" dedi.

"Kendi gözlerinle mi? Sen de mi yolculuğa katılacaksın?" diye sordu André muzip bir ses tonuyla.

"Sen beni gayet iyi anladın. Orada olduklarını bileceğim. Hem de Ruslar gidecek yavrum. Amerikalılar saf oksijenleriyle avuçlarını yaladılar."

"Evet, anne. Rusları ayda göreceksin," dedi André şefkatle.

"İnsan yola mağaralardan, başlangıçta yalnızca on parmağımızı kullanarak çıktığımızı düşününce," diye devam etti Manette hülyalı hülyalı, "bir de şimdi geldiğimiz yere bak: bunun insana cesaret verdiğini itiraf et."

"İnsanlığın hikâyesinin güzel olduğu bir gerçek," dedi André. "İnsanlarınkinin bu kadar üzücü olmasıysa ne acı!"

"Hep öyle olmayacak. Eğer senin şu Çinliler dünyayı havaya uçurmazlarsa, torunlarımız sosyalizmin ne olduğunu öğrenecekler. Bunu görmek için elli sene daha yaşamak isterdim."

"Nasıl bir zindelik! Duyuyor musun, elli yıl daha yaşamaya niyeti varmış," dedi bana dönerek.

"Senin yok mu oğlum?"

"Yok anne, dürüst olmak gerekirse yok. Tarih öyle tuhaf yollara sapıyor ki ilgimi çektiğini hiç zannetmiyorum. Kendimi kıyıda köşede kalmış hissediyorum. O nedenle, elli sene sonra!.."

"Biliyorum: sen artık hiçbir şeye inanmıyorsun," dedi Manette ayıplarcasına.

"Tam olarak öyle değil."

"Neye inanıyorsun?"

"İnsanların çektikleri acılara ve bunun iğrenç bir şey olduğuna. Bunu ortadan kaldırmak için ne gerekiyorsa yapılması gerektiğine. İşin aslı, bunun dışında her şey gözüme önemsiz görünüyor."

"O halde neden bir bomba atıp hiçliğe dönülmesin?" diye soruyorum. Her şey havaya uçsun, her şey bitsin.

"İnsan bazen bunu dileyecek gibi oluyor. Yine de ben acıdan yoksun bir hayat olabileceğini ummayı tercih ediyorum."

"İnsanın bir şey meydana getirmek için yaşadığı bir hayat," dedi Manette kavgacı bir tonla.

André'nin ses tonu dikkatimi çekti; göründüğü kadar kaygısız değildi. "İnsanlarınkinin bu kadar üzücü olmasıysa ne acı!" Bunu nasıl bir ses tonuyla söylemişti! Ona baktım, ona karşı öyle bir şey hissettim ki o an kafama dank eden o katiyet beni mahvetti: Asla iki yabancı olamayacaktık. Bu günlerde, belki de yarın yeniden kavuşacaktık çünkü kalbim onu şimdiden bulmuştu. Akşam yemeğinden sonra dışarı çıkmayı teklif eden ben oldum. Usul usul Saint-André Kalesine tırmandık.

"Acıyı ortadan kaldırmaktan başka hiçbir şeyin önemi olmadığına gerçekten inanıyor musun?" diye sordum.

"Daha ne olsun?"

"Pek keyifli bir düşünce değil."

"Değil. Hele bir de onunla nasıl mücadele edeceğini bilmiyorsan," dedi ve bir süre sustu. Ardından devam etti: "Annem hiçbir şeye inanmadığımızı söylemekte haksız. Aslına bakarsan, hiçbir dava tam olarak bizim davamız değil: ne SSCB ve onun tavizlerinden yanayız, ne Çin'den; Fransa'da da ne rejimden ne de muhalefet partilerinden herhangi birinden."

"Rahatsız edici bir durum," dedim.

"Bu, Philippe'in tutumunu biraz olsun açıklıyor: Otuz yaşında her şeye karşı olmak, bunun heyecan verici hiçbir yanı yok."

"Altmış yaşında da. Ama bu onun fikirlerini yadsımak için bir sebep değil."

"Sence gerçekten *kendi* fikirleri miydi?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Ah! Elbette Philippe büyük haksızlıklar, pis işler karşısında isyan eder. Ama asla öyle fazla politize biri olmadı. Başka türlüsü elinden gelmediği için bizim fikirlerimizi benimsedi, dünyayı bizim gözlerimizden görüyordu, ama tüm bunlara ne ölçüde inanmıştı?"

"Peki ya Cezayir Savaşı sırasında aldığı risklere ne demeli?"

"Savaştan samimi bir biçimde tiksiniyordu. Hem o valiz hazırlamalar, gösteriler, bunların hepsi aksiyondu, maceraydı. Bu, gönülden solcu olmuş olduğunu kanıtlamaz."

"Philippe'i savunuyor musun, yerin dibine mi gömüyorsun belli değil."

"Yo, onu gömmüyorum. Düşündükçe, onun davranışlarına daha fazla mazeret buluyorum. Ona ne kadar baskı yaptığımızı anlıyorum; sonunda ne pahasına olursa olsun bize karşı durma ihtiyacı hissetti. Sonra senin bahsettiğin şu Cezayir meselesi: Acayip hayal kırıklığına uğ-

radı. Uğruna kendini tehlikeye attığı tiplerin hiçbirinden ses çıkmadı. Oradaki büyük adam da de Gaulle oldu."

Kalenin dibinde otların üzerine oturduk. André'nin sesini dinliyordum, sakin ve ikna ediciydi. Yeniden konuşabiliyorduk ve içimde bir şeylerin çözüldüğünü hissediyordum. İlk defa Philippe'i düşünürken öfkelenmiyordum. Tabii keyifle de düşünmüyordum, ama sakin kalabiliyordum: Bunun nedeni belki de André'nin bana aniden çok yakın olması ve Philippe'in imgesinin bulanıklaşmasıydı.

"Onun üzerinde bir baskımız vardı, evet," dedim iyi niyetle ve şöyle sordum: "Sence onunla yeniden görüşmeli miyim?"

"Eğer onunla dargın kalırsan acıdan kahrolacak. Bu neye yarayacak ki?"

"Derdim ona acı çektirmek değil. Yalnızca sanki içim kurumuş gibi hissediyorum, hepsi bu."

"Ya! Elbette bizimle arası asla eskisi gibi olmayacak."

André'ye baktım. Onunla benim aramda her şey şimdiden eski haline dönmüş gibi geliyordu. Ay kendisine sadakatle eşlik eden minik yıldızla birlikte parlıyordu, içimde büyük bir huzur duydum: "*Etoilette je te vois – Que la lune trait a soi.*"* Eski sözleri, yazıldıkları haliyle dilimin ucunda buluyordum. Beni yıldızların tıpkı bugünkü gibi parladığı geçmiş yüzyıllarla bir araya getiriyorlardı. Bu yeniden doğuşla bu devamlılık içimde bir sonsuzluk duygusu uyandırıyordu. Toprak gözüme ilkçağlardaki gibi taze görünüyordu ve bu an kendine yetiyordu. Oradaydım, ayağımızın altında, ay ışığıyla yı-

* Ortaçağdan kalma anonim *Aucassin ile Nicolette*'ten, "Yıldızcık görüyorum seni/Ayın kendine çektiği" anlamına gelen bir dize –çn.

kanan kiremit çatılara yalnızca keyif için bakıyordum. Bu kayıtsızlığın dokunaklı bir büyüsü vardı.

"İşte edebiyatın ayrıcalığı," dedim. "İmgeler deforme oluyor, soluklaşıyor. İnsan kelimeleri kendiyle birlikte taşıyor."

"Neden böyle düşünüyorsun," diye sordu André.

Ona *Aucassin ile Nicolette*'in iki dizesini okumuştum. Pişmanlıkla ekledim:

"Burada geceler ne kadar güzel!"

"Evet. Daha erken gelememiş olman ne yazık!"

Yerimden sıçradım:

"Ne yazığı! Gelmemi istemiyordun ki!"

"Ben mi? Üstüme iyilik sağlık! Gelmeyi sen reddettin. 'Villeneuve'e hemen gitmeye ne dersin?' dediğimde bana cevaben 'İyi fikir. Hadi git,' dedin."

"Öyle olmadı. Ben senin ne dediğini kelimesi kelimesine hatırlıyorum: 'Neye ihtiyacım var biliyor musun? Hemen Villeneuve'e gitmeye.' Benden bıkmıştın, tek istediğin çekip gitmekti."

"Sen delirmişsin! Demek istediğim 'Hemen Villeneuve'e gitmemize ihtiyacım var'dı. Sense bana buz gibi bir sesle: 'Hadi git,' dedin. Gene de ısrar ettim."

"Aman aman! Yarım ağızla, reddedeceğimi gayet iyi biliyordun."

"Hiç de öyle değil."

Öylesine içten bir hali vardı ki şüphelenmeye başladım. Acaba ben mi yanılmıştım? O sahne hafızamda taşlaşıp kalmıştı, değiştiremiyordum. Aman yalan söylemediğinden de emindim.

"Ne kadar aptalca," dedim. "Bensiz gitmeye karar verdiğini görünce öyle şaşırdım ki."

"Aptalca tabii," dedi André. "Buna nasıl inanabildiğini soruyorum kendi kendime!"

"Sana güvenmiyordum," dedim.

"Sana yalan söylediğim için mi?"

"Bir süredir değişmiş olduğunu düşünüyordum."

"Hangi konuda?"

"Yaşlı gibi davranıyordun."

"Gibi falan değil. Dün sen de dedin: Yaşlanıyorum."

"Ama öyle olmasına izin veriyorsun. Birçok açıdan."

"Örneğin?"

"Tiklerin vardı; hani şu diş etlerinin üzerine parmaklarında vurman."

"Ha, o demek..."

"Ne?"

"Çenemin o kısmı hafiften mikrop kapmış, eğer ciddileşirse köprüm düşecek ve takma diş kullanmam gerekecek. Bu ne demek farkında mısın?"

Farkındaydım. Bazen rüya görürken tüm dişlerim ağzımın içine dökülürdü ve ihtiyarlık aniden üzerime çökerdi. Takma diş demek...

"Bunu bana neden söylemedin?"

"İnsanın kendine sakladığı can sıkıcı dertleri vardır."

"Belki de insan böyle yapmakta haksızdır. İşte yanlış anlaşılmalar böyle böyle ortaya çıkıyor."

"Belki de," dedi ve ayağa kalktı. "Gel hadi, üşüteceğiz."

Ben de ayağa kalktım. Otlarla kaplı bayırdan yavaş yavaş aşağı indik.

"Gene de yaşlı gibi davranıyordun demekte bir parça haklısın," dedi André. "Kendimi bırakmıştım. Ama tüm o tiplerin benden çok daha yıpranmış olduklarını ve her şeyi olduğu gibi, hiç olay çıkarmadan kabul ettiklerini gördüğümde kendime kızdım. Harekete geçmeye karar verdim."

"Ah! Demek nedeni buydu! Ben de keyfini yerine getirenin benim yokluğum olduğunu düşünmüştüm."

"Ne saçma bir düşünce! Aksine, düzelmek için çaba harcamaya en çok da senin için başladım. Aksi ihtiyarın teki olmak istemiyorum. İhtiyar yeterli, aksi olmaya gerek yok."

Hiç kaybetmediğim ve asla kaybetmeyeceğim André'me kavuşmuştum. Bahçeye girdik, bir servinin altındaki banka oturduk. Ay ve yıldızcığı evin üzerinde parlıyordu.

"Yine de yaşlılığın var olduğu bir gerçek," dedim. "İnsanın kendi kendine artık işinin bittiğini söylemesi hoş değil."

Elini elimin üzerine koydu:

"Öyle deme. O denemede neden başarılı olamadığını biliyorum sanırım. Boş bir hırstan yola çıktın: Yenilik getirmek, kendini aşmak istiyordun. Böyle bir istek hata kaldırmaz. Rousseau ve Montesquieu'yü anlamak ve kavratmak, somut bir projeydi, seni ileri taşıdı. Yeniden bu konuya sarılırsan, hâlâ iyi işler çıkarabilirsin."

"Yine de yazdığım kitap aynı kalmaya devam edecek: Ben sınırlarımı görmüş oldum."

"Narsisistik bir açıdan bakarsak, kazanacak fazla bir şeyin olmayacağı bir gerçek. Ama hâlâ okuyucuların ilgisini çekebilir, onlara bir şeyler katabilir, onları düşünmeye sevk edebilirsin."

"Öyle umalım."

"Ben bir karar verdim: Bir sene daha çalışıp sonra tamamen bırakacağım. Yeniden çalışmaya koyuluyorum, gecikmelerimi telafi edecek, eksiklerimi gidereceğim."

"Bunların ardından daha sağlam temellerle yola devam edeceğini mi düşünüyorsun?"

"Hayır. Ama bilmediğim, bilmek istediğim şeyler var. Yalnızca bilmiş olmak için bilmek istediğim."

"Bu sana yetecek mi?"

"Hiç olmazsa bir süreliğine. Çok da ileriyi düşünmeyelim."

"Haklısın."

Hep geleceği düşünmüştük. Anı yaşamayı öğrenmek mi gerekiyordu acaba? Yıldızların altında yan yana oturmuştuk, servinin ekşi kokusu hafif hafif burnumuza geliyordu, ellerimiz birbirine değiyordu; bir anlığına zaman sanki durmuştu. Yeniden akmaya devam edecekti. Peki ya o zaman? Çalışmaya devam edebilecek miydim? Philippe'e olan kinim azalacak mıydı? İhtiyarlık kaygısı yeniden yakama yapışacak mıydı? Fazla uzağa bakmamalıydık. Gelecekte bizi ölümün ve vedaların getireceği korkunçluklar bekliyordu; artık anlayamadığımız ve biz olmadan da dönmeye devam edecek yabancı bir dünyada takma dişler, siyatikler, sakatlıklar, zihinsel verimsizlikler ve yalnızlık olacaktı. Gelecekte gözlerimi bunlara dikmemeyi başarabilecek miydim? Yoksa onları dehşete kapılmadan izlemeyi öğrenecek miydim? Birlikteyiz, bu bizim şansımız. Geri dönüşü olmayan bu son serüveni yaşamak için birbirimize yardım edeceğiz. Bu bizi daha katlanılır kılacak mı? Bilmiyorum. Umuyorum. Başka şansımız yok.

MONOLOG

"Kadın öcünü monologla alır."
Flaubert

Aptallar! Perdeleri çektim fenerlerin ve Noel ağaçlarının aptal ışıkları daireden içeri girmiyor ama gürültüler duvarları delip geçiyor. Motorlar fren sesleri işte şimdi de klakson çalmaya başladılar aile tipi Peugeot 404'lerinin beş para etmez yarı spor otomobillerinin zavallı Dauphine'lerinin üstü açılan beyaz arabalarının direksiyonuna geçmiş etraflarına kabadayılık taslıyorlar. Siyah döşemeli üstü açılan beyaz bir araba amma da kıyak ve başımda Hermès fularım çarpık gözlüklerimi burnumun üzerine indirdiğimde doğru düzgün yıkanmamış külüstür arabaları ve klaksonlarının gürültüsüyle beni kendilerine hayran bıraktıklarını sanarak ıslık çalan tipler! Tam penceremin altında çarpışsalar işte o zaman keyfe geleceğim. Pislikler kulaklarımın zarını patlatıyorlar ve Quiès kulak tıkaçlarım da yok son ikisini telefonun ziline sıkıştırdım leş gibi olmuşlardı

hem telefonun çalmayışını duymaktansa kulaklarımın sağır olmasını tercih ederim. Bu gürültüyü bu sessizliği durdurmak: uyumak. Gözümü yummayacağım dün de gözlerimi bir an olsun kapatamadım dünün bugünün arifesi olmasından korkuyordum. O kadar çok uyku ilacı aldım ki artık hiç işe yaramıyor hem şu benim doktor da sadistin teki ilaçları fitil şeklinde veriyor benim de kendimi topa mermi sürermişçesine tıkayasım gelmiyor. Dinlenmeliyim gerekli olan bu yarın Tristan'la şansımı denemek istiyorum; gözyaşları da çığlıklar da olmadan. "Bu durum anormal. Parasal açıdan da ne büyük israf! Bir çocuğun annesine ihtiyacı vardır." Gene uykusuz bir gece geçireceğim sinir krizinin eşiğinde gezineceğim işi berbat edeceğim. Namussuzlar! Kafamın içinde cirit atıyorlar onları görüyorum duyuyorum. Albert ve Madam Nanard Etiennette onların piçleri annem uyduruk kaz ciğerlerini ve yanmış hindiyi tıka basa yiyor üstüne yalanıyorlar; öz ağabeyimin ve öz annemin eski kocamı bana tercih etmesi doğaya aykırı. Aslında uykuya dalmama engel olmasalar umurumda değiller; insan tımarhanelik hale geliyor onlar duyduklarına itimat etmese de insana yalan yanlış ne varsa itiraf ettiriyorlar güçlüyüm ben bana hükmedemeyecekler.

Bunların şu bayramları da amma sıkıcı; diğer günler zaten yeterince berbat! Noelden de Paskalyadan da 14 Temmuzdan da oldum olası nefret etmişimdir. Babam Nanard'ı havai fişekleri görmesi için omuzuna çıkartırdı bense büyük çocuk olduğum için aşağıda sıcakta o kalabalığın içinde dört yanım bedenlerle çevrili cinsel organlarının hizasında cinsel organ kokuları arasında sıkışır kalırdım ve annem beni kastederek "Bakın yine kim zırlıyor" derdi elime bir dondurma tutuştururlardı dondurmayı ne yapacaktım ki fırlatıp atardım burunla-

rından solur ama 14 Temmuz akşamı suratıma tokadı basamazlardı. Babam bana vurmazdı gözdesiydim ben onun: "Seni gidi küçük kadın" derdi. Ama babam öldükten sonra annemin kendine engel olacağı bir durum kalmamıştı yüzüklü elleriyle ağzıma ağzıma vururdu. Ben Sylvie'ye bir kere bile vurmadım. Nanard evin kralıydı. Annem sabahları onu yatağına alırdı birbirlerini gıdıkladıklarını duyardım Nanard uydurma derdi benim alçağın teki olduğumu söylerdi elbette itiraf etmeyecek asla itiraf etmezler hatta belki de onları rahatsız eden şeyleri unutmuş olmak için unutmuştur güçlü olan onlar ve ben onların canını sıkıyorum çünkü hatırlıyorum; annem kerhaneye benzer odasında sigara yanıkları ve lekelerle dolu beyaz ipek sabahlığının içinde yarı çıplak dolaşırdı Nanard onun kalçalarına yapışırdı anneler ve onların küçük erkekleri insanın midesini bulandırıyor benim de onlara benzemem gerekirdi yo hayır! Ben iyi çocuklar temiz çocuklar istiyordum Francis'in Nanard gibi ibnenin teki olmasını istemiyordum. Nanard beş çocuğu olmasına rağmen puşt gene puşt ben bunları yutmam o şişkoyla evlenen kadınlar tam nefretlikler.

Bu gürültünün kesileceği yok. Kaç kişiler acaba? Paris sokaklarında yüz binlerce insan vardır. Dünya üzerindeki tüm şehirlerde de aynısı geçerlidir; üç milyar kişiler ve bu sayı giderek artıyor; çekilen kıtlıklar bunlara yetmedi giderek kalabalıklaşıyorlar gökyüzünü bile talan ettiler yakında otoyollarda olduğu gibi uzayda da birbirilerini itip kakmaya başlayacaklar ve insan aya baktığında ahmakların orada boşboğazlık etmekle meşgul olduklarını düşünmeden edemeyecek. Ben ayı severdim onu kendime benzetirdim; ama onlar her şeyi kirlettikleri gibi ayı da kirlettiler o fotoğraflar korkunç;

herhangi birinin ayağının altında çiğneyebileceği zavallı tozlu külrengi bir şey.

Ben temizdim saftım kolay kolay kimseyle uzlaşmazdım. Bu çocukluğumdan itibaren benim kanıma işlemiş bir şeydi: hileye başvurmamak. Minik şifon elbisesinin içindeki o tuhaf genç kız gözlerimin önüne geliyor annem bana çok kötü davranırdı ve o küçük kadın şöyle mırıldanırdı: "Pekâlâ erkek kardeş seviliyor muymuş bakalım?" Usul usul cevap verirdim: "Ondan nefret ediyorum." Annemin gözlerinde buz gibi bir bakış olurdu. Nasıl da kıskanırdım normal tüm kitaplarda yazar bu; şaşırtıcı olan ve hoşuma gidense bunu kabul etmiş olmam. Tavizsiz komedisiz: O küçük kadında kendimi görüyorum. Temizim gerçeğim oyun oynamıyorum; bu onları çileden çıkarıyor insanların onlara bakınca ne mal olduklarını anlamasından hoşlanmıyorlar güzel sözlerine inanılmasını ya da en azından inanırmış gibi yapılmasını istiyorlar.

İşte onların maskaralıklarına bir örnek: merdivenlerde koşturmalar kahkahalar şuh sesler. Takvimde sene değiştiriliyor diye belirli bir tarihte belirli bir saatte bu kadar tantana çıkarmak da neyin nesidir? Hayatım boyunca bu tür isterik davranışlardan tiksinmişimdir. Hayatımı bir anlatsam. Bir sürü kadın yapıyor bunu anlattıklarını basıyorlar onlardan bahsediliyor onlar da kurumlanıyorlar hem benim kitabım onların zırvalarından çok daha ilgi çekici olurdu; ağır bedeller ödedim ama bu hayatı yalansız dolansız yaşadım. Adımı ve fotoğrafımı vitrinlerde gördüklerinde amma söylenirlerdi ve dünya gerçeği öğrenmiş olurdu. Bir dolu adam ayaklarıma kapanırdı amma da züppedir o herifler bir kadın ne kadar çirkin olursa olsun ünlü olduğunda üzerine atlarlar. Belki içlerinde beni sevmeyi bilecek birine rastlarım.

Babam severdi beni. Başka kimse sevmedi. Zaten ne olduysa ondan oldu. Albert kaçıp gitmekten başka şey düşünmezdi onu deliler gibi seviyordum zavallı deli kız. O genç ve tecrübesiz yaşımda ne acı çektim! İnsan kaçınılmaz olarak aptallıklar yapıyor; belki de danışıklı dövüştü onun Olivier'yi tanımadığına dair kim garanti verebilir ki? Sonunda benim darmadağın olduğum iğrenç bir dolaptı.

Olacağı buydu işte tepemde dans ediyorlar. Gecemi berbat ettiler yarın perişan bir halde olacağım Tristan'ı görmek için kendime doping yapmam gerekecek ve yoksa o iş yatacak. Öyle olmaması lazım! Pislikler! Hayatta elimde kalan tek şey uyku. Pislikler. Kulaklarımın zarını patlatmaya ve tepemde tepinmeye hakları var ya bu gece bunun tadını çıkarıyorlar. "Alt kattaki baş belası karı dır dır edemez bugün yılbaşı." Eğlenin bakalım sizi elime geçirmenin bir yolunu bulacağım baş belası karı başınızın belası olacak ben hayatım boyunca kimsenin beni çiğnemesine izin vermedim. Albert'in kan beynine sıçramıştı: "Rezalet çıkarmanın alemi yok!" Aksine! Nina'yla tek vücut olmuşçasına dans ediyordu Nina o koca memelerini açmış leş gibi parfüm kokuyordu ama parfümün altından sidik kokusu geliyordu ve yerinde duramayan Albert sertleşmişti. Evet hayatım boyunca pek çok kez öfkeye kapıldım. "Ondan nefret ediyorum" diye cevap veren o açık sözlü gözü pek dürüst kadın olarak kaldım.

Tavanı delip üzerime devrilecekler. Buradan onları görür gibiyim çok iğrençler birbirlerine sürtünüyorlar iç içe geçiyorlar bu yaptıkları yüzünden kadınlar ıslanıyorlar kurumlanıyorlar çünkü karşılarındaki herifin siki kalkmış. Ve her biri en yakın arkadaşını en can dostunu boynuzlamaya hazırlanıyor bunu aynı gece hemen oracıkta banyoda yere uzanıp eteklerini terli kıçlarının üze-

rine sıyırıp yapacaklar insanlar işemeye gittiğinde benim Rose'un evinde ortalığı birbirine kattığım gece yaptığım gibi atmıkların üzerine basıp geçecekler. Olayın grup sekse dönmüş olması muhtemeldir yukarıdaki çift ellilerinde o yaşta kaldırabilmek için sapık şeylere ihtiyaçları vardır. Albert ile karısının grup seks yaptıklarına eminim, o Christine'den her şey beklenir Albert'in onunlayken kendini huzursuz hissetmesine gerek olmuyordur. Ben yirmi yaşındayken nasıl da zavallı bir şaşkalozdum aşırı saf aşırı utangaç. Beceriksizliğim dokunaklıydı sevilmeyi çok hak etmiştim. Ah! Haince aldatıldım hayat bana güzel yanlarını hiç göstermedi.

Lanet olsun susuzluktan ölüyorum acıktım ama koltuğumdan kalkıp mutfağa gitmek ölüm gibi. İnsan bu delikte donuyor ısıtmayı açtığımda da hava kupkuru oluyor dilim damağıma yapışıyor ve genzim yanıyor. Medeniyetleri batsın. Ayı kirletmeyi beceriyor ama bir daireyi ısıtmayı beceremiyorlar. Eğer uyanık olsalardı canım istediğinde bana meyve suyu getirecek beni kibar davranmaya ve geyiklerini dinlemeye mecbur bırakmadan evi çekip çevirebilecek robotlar icat ederlerdi.

Mariette yarın geliyor isabet ihtiyar babasının kanserini dinlemekten bıktım. Gene bunu hizaya getirdim haddini biliyor denebilir. Öyleleri var ki bulaşık yıkarken plastik eldivenler takıyor ve evin hanımı gibi davranıyorlar işte buna tahammül edemiyorum. Pis olmalarını da istemem salatalarda saç telleri kapılarda parmak izleri bulmak. Tristan aptalın teki. Ben temizliğe gelen kadınlara çok iyi davranırım. Ama olay çıkarmadan ve bana hayatlarını anlatmadan işlerini doğru düzgün yapmalarını istiyorum. İşte bu sebeple makbul yetişkinler haline gelmeleri için çocukları terbiye eder gibi terbiye etmek lazım onları.

Tristan Francis'i terbiye edemedi; orospu Mariette beni yüzüstü bıraktı; onların ziyaretinden sonra salon batacak. Üç kuruşluk bir hediye getirecekler kucaklaşacağız minik pastalar servis edeceğim ve Francis babasının ona ezberlettirdiği cevapları verecek yetişkin gibi yalan söylüyor. Ben onu düzgün bir çocuk olarak yetiştirirdim. Bunu Tristan'a söyleyeceğim: Annesinden mahrum kalmış bir oğlan çocuğunun sonu kötüdür ya serseri ya ibne olur bunu sen de istemezsin. Ağırbaşlı ses tonumdan tiksiniyorum; oysa bağırıp çağırmak istemeliydim: Bir oğlanı annesinden ayırmak doğaya aykırı! Ama ona bağımlıyım. "Onu boşanmakla tehdit et" diyordu Dédé. Dalga geçiyordu. Erkekler birbirini öylesine tutuyorlar ki yasalar öylesine adaletsiz ki ve onun kolu öyle uzun ki boşanma benim zararıma dokunacaktır. Francis'i kendine sakladığı gibi artık tek kuruş da alamam apartman da yalan olur! Bu iğrenç şantaj karşısında elim kolum bağlı: Francis karşılığında nafaka ve oturduğum daire. Onun insafına kalmış durumdayım. İnsan parası olmadı mı kendini savunamıyor sıfırdan farksız oluyor. Ne gerzekmişim parayı önemsemeyerek ne sersemlik etmişim! O budalalara paralarını yeterince saçtırmadım. Eğer Florent'la kalmış olsam küpümü bir güzel doldurmuş olurdum. Tristan tutkuyla bana sahip oldu ona acıdım. İşte geldiğimiz nokta! Napolyonculuk oynayan o ukala herif isteriğin teki olmadığım onun önünde diz çökmediğim için beni bırakıp gitti. Onu faka bastıracağım. Oğlana gerçeği anlatacağımı söyleyeceğim: Hasta olmadığımı yalnız yaşadığımı çünkü pislik babasının beni boş verip gittiğini önce beni baştan çıkardığını sonra işkence ettiğini bana elini kaldıracak kadar ileri gittiğini. Küçüğün önünde sinir krizi geçirmek onların paspaslarının üzerinde damarlarımı kesmek ya

da onun gibi bir şey silahlarım var benim onları kullanacağım bana geri dönecek üst katta beni ayaklarının altında çiğneyen bu tiplerle ve her sabah radyolarının gürültüsüyle beni uykumdan uyandıran komşularımla ve acıktığımda bana atıştırmalık getirecek kimsenin olmadığı bu barakada tek başıma çürümeyeceğim. Tüm o şırfıntıların kendilerini koruyacak bir erkeği ve kendilerine hizmet edecek çocukları var benimse elimde hiçbir şey yok: Bu böyle süremez. Su tesisatçısı on beş gündür beni atlatıp duruyor tek başına yaşayan bir kadın size her şeyi yapabileceklerini sanıyorlar insanların sizi yerde gördüklerinde üzerinize basıp geçmeleri öyle alçakça ki. Karşı çıkıyorum kafa tutuyorum ama yalnız bir kadını ancak hor görüyorlar. Kapıcı sırıtıyor. Sabahın onunda radyo açmak *yasal*dır: Şu büyük laflarıyla beni etkilediğini sanıyorsa vay haline! Arka arkaya dört gece telefon edip haklarından geldim benim olduğumu biliyorlardı ama beni kıstırmalarına imkân yoktu acayip eğlendim; evde olmayan aboneler servisiyle karşı atağa geçtiler ama başka şey bulacağım. Ne var? Gece uyur gündüz çalışır pazarları gezinir insanın bu hayvan üzerinde hiçbir kontrolü yok. Çatımın altında bir erkek olsa. Muslukçu gelir kapıcı bana kibarca selam verir komşular gürültüye bir son verirdi. Lanet olsun ama! İnsanlar bana saygı duysun istiyorum kocamı oğlumu evimi istiyorum herkes gibi.

On bir yaşında bir oğlan çocuğunu sirke hayvanat bahçesine götürmek ne güzel olurdu. Onu hızlıca terbiye ederdim. Slyvie'den daha kolaydı. Anamdan emdiğim sütü burnumdan getirdi Albert'in o aşüftesi gibi zevk düşkünü ve içten pazarlıklıydı. Ah! O zavallı yavrucağa da kızamıyorum hepsi onu bana karşı doldurdular ve o tam da küçük kızların annelerinden nefret ettik-

leri yaştaydı onlar buna ikirciklik diyorlar ama bunun nedeni nefretten başka bir şey değil. Onları hoşnutsuz eden gerçeklerden biri daha. Etiennette ona Claudie'nin günlüğüne bakmasını söylediğimde öfkeden deliye dönmüştü. Kanser olduğunu öğrenmekten korktuğu için doktora gitmeyen ve bu durumda küçük cici bir kızın cici annesi olarak kalan kadınlar gibi bakmamayı tercih etti. Sylvie cici bir kız değildi günlüğünü okuyucunca ondan tiksindim; ama ben olan bitenle yüzleşirim. Çok da şaşırmadım anlayacağı günün gelmesini beklemenin yeterli olduğunu ve onların varlığına rağmen bana hak vereceğini biliyordum. Sabırlıydım ona asla elimi kaldırmamıştım. Elbette kendimi savunuyordum. Ona şöyle dedim: "Benim hakkımdan gelemeyeceksin." Bir kapris uğruna saatlerce günlerce ağlayıp sızlanan bir keçi gibi inatçıydı Tristan'ı tekrar görmesi için hiçbir neden yoktu. Bir kızın babasına ihtiyacı vardı ben bunu öğrenebilmek için bedel ödedim; ama hiç kimse iki baba gerektiğini söylemedi. Albert zaten yeterince can sıkıcıydı yasaların ona sunduğu ne varsa hatta fazlasını kullanıyordu benimse adım adım mücadele etmem gerekiyordu eğer didinmemiş olsam kızı sefil ederdi. Ona hafif meşrep elbiseler alıyordu. Kızımın da annem gibi fahişenin teki olmasını istemiyordum. Annem yetmişinde diz hizasında etekler boya küpüne düşmüş bir surat! Geçen gün yolda karşılaştığımda kaldırım değiştirdim. O tuhaf haliyle benimle barışmaya kalkışsa aptallaşır kalırdım. Eminim evini hâlâ bok götürüyordur kuaföre döktüğü parayla kendine bir temizlikçi tutabilir.

Klakson sesleri son buldu bulvardan gelen gürültüyü duymaktansa bu şamatayı tercih ederdim; taşıt kapıları çarpılıyor bağırıyorlar gülüyorlar içlerinden bazıları şarkı söylüyor şimdiden kafayı bulmuşlar ve yukarıda da

gürültü patırtı devam ediyor. Beni hasta ediyorlar ağzımın içi yapış yapış ve şu kalçamın üzerindeki iki minik sivilce midemi bulandırıyor. Dikkat ediyorum yalnızca perhizime uygun gıdalar yiyorum ama yine de bazıları temiz mi kirli mi olduğu belli olmayan elleriyle gıdaları mıncıklıyor bu dünya üzerinde hijyen diye bir şey yok hava leş gibi yalnızca otomobiller ve fabrikalar yüzünden değil aynı zamanda onu sabahtan akşama yutup tüküren milyonlarca pis ağız yüzünden; onların nefesinin içinde yüzdüğümü düşündükçe çölün en ıssız yerine kaçıp sığınmak istiyorum; bu denli iğrenç bir dünyada insan vücudunu nasıl temiz tutabilir ki mikroplar derimizin her bir gözeneğinden içeri giriyor oysa ben sağlıklıydım temizdim bana bulaşmalarını istemiyorum. Yataklara düşsem içlerinden teki bile rahatını bozup da benimle ilgilenmez. Bu bitap kalbimle geberip gidebilirim kimsenin ruhu duymaz ödüm patlıyor. Kapıyı açınca leşimi bulurlar kokacağım altıma işemiş olacağım fareler burnumu kemirecek. Yalnız ölmeyi yalnız yaşamayı istemiyorum hayır. Bana bir erkek lazım Tristan'ın geri dönmesini istiyorum kalleş dünya bağrışıyorlar gülüşüyorlar ve ben buradayım tek başına kuruyup gidiyorum; kırk üç yaşındayım henüz çok erken bu haksızlık ben yaşamak istiyorum. Benim layık olduğum o görkemli hayat: üstü açılan bir araba bir daire elbiseler ve daha neler neler. Florent paradan kısmazdı ve olay çıkarmazdı –belki biraz yatakta ama olması gereken olmalıydı– benimle sadece yatmak ve beni şık gece kulüplerinde millete teşhir etmek isterdi güzeldim en güzel zamanımda tüm arkadaşlarım kıskançlıktan çatlardı. O zamanı hatırlamak canımı acıtıyor artık kimse beni dışarı çıkarmıyor burada oturup sıkıntıdan patlıyorum. Bıktım bıktım bıktım bıktım bıktım bıktım bıktım bıktım bıktım

bıktım bıktım bıktım

miyorum. Beni o evliliğe itmek nasıl bir alçaklıktı ben ki nasıl da tutkuluydum ateşliydim ben bir alevdim o ise taş kalpli organı kalkmayan kasıntı burjuvanın tekiydi. Sylvie'ye nasıl bir adamın uygun düşeceğini bilmeliydim. Onu sıkıyordum evet serttim ama şefkatliydim onunla muhabbet etmeye her zaman hazırdım onun arkadaşı olmak istiyordum ve eğer bana böyle davranmış olsa kendi annemi ellerinden öperdim. Ama nasıl da nankör bir karakteri vardı! Öldüyse öldü ne olmuş? Ölüler aziz değildir ki. İşbirliğine hiç yanaşmaz bana hiçbir sırrını açmazdı. Hayatında biri vardı bir oğlan ya da belki de bir kız bu kuşak öyle çarpık bir kuşak ki bilmek mümkün değil. Ama çok ihtiyatlıydı. Ne çekmecelerinde bir mektup vardı ne de son iki yıldır günlüğüne tek sayfa yazmıştı; günlük tutmaya devam ettiyse bile iyi bir yerde saklamıştı çünkü ölümünden epey sonra bile bulamadım. Öfkeliyim çünkü annelik görevlerimi yerine getiriyordum. Bencilim demek o kaçtığında onu babasına bırakmak işime geliyordu. O olmadan kendime yeni bir hayat kurma şansım vardı. Onun iyiliği için babasına kafa tuttum. On beş yaşında bir genç kız üç tane ufak çocuğu olan Christine'in işine gelirdi tüm angaryaları ona yıkardı zavallı kızım polislerin önündeki sahte sinir krizinin farkına bile varmamıştı... Evet polislerin. Çok da umurumdaydı. Polisler ne için var köpekler için değil herhalde. Sylvie'den vazgeçmem için para teklif eden Albert! Varsa yoksa para erkekler ne aşağılık paralarıyla her şeyi satın alabileceklerini zannediyorlar Tristan'ın bana döktüğü paranın yanında Albert'in teklif ettiği hiçbir şeydi. Beş parasız da kalsam kızımı satmazdım. "Boş ver gitsin şu kızı sana ancak dert çıkarıyor" diyordu Dédé. Annelik nedir anlamıyordu hayatta kendi zevklerinden başka şey düşünmemişti. Oysa insan

her zaman alamaz vermeyi de bilmek gerekir. Sylvie'ye verecek çok şeyim vardı onu doğru düzgün bir kız çocuğu gibi yetiştirebilirdim; ve karşılığında ondan hiçbir beklentim yoktu. Kendimi tamamen ona adamıştım. Nasıl bir nankörlüktür! O öğretmenden yardım istemem normaldi. Günlüğüne bakılırsa Sylvie ona hayrandı ve ben o pis içler acısı entelektüel karının çenesini tutacağını zannediyordum. Şüphesiz ki aralarında düşündüğümden fazlası vardı nasıl da saftım hiç kötülük düşünmezdim şu kafalı tiplerin hepsi homodur. Olan bitenin ardından Sylvie'nin feryatları ve annemin telefonda kızımın arkadaşlıklarına burnumu sokmaya hakkım olmadığımı söyleyişi. Bana kelimesi kelimesine *burnunu sokma* demişti. "Ha o yüzden sen hiç burnunu sokmazdın. Rica ederim sokmaya da başlama." Bu kadar soğuktum. Telefonu kapamıştım. Annemin böyle olması tabiata aykırıydı. Sylvie sonunda anlayacaktı. Mezarlıkta içimi kemiren şeylerden biri buydu. Kendi kendime "Kısa bir süre sonra bana hak verecekti" diyordum. Korkunç bir anı mavi gökyüzü tüm o çiçekler gözyaşları içindeki Albert herkesin önünde dik duruyoruz Tanrım. Ben dik durdum ama bu darbenin ardından bir daha ayağa kalkamayacağımı biliyordum. Toprağa verdikleri bendim. Beni toprağa verdiler. Hepsi beni gömmek için birleşmişti. Bu gece bile yaşam belirtisi vermiyorlar. Herkesin eğlendiği tıkındığı sikiştiği kutlama gecelerinde yalnızların yaslıların daha kolay intihar ettiklerini gayet iyi biliyorlar. Benim ortadan kaybolmam işlerine geliyordu beni boşuna kendilerinden uzaklaştırıyorlar ben onların donlarının içindeki dikenim. Ah! Yo! Onlara bu zevki tattırmayacağım. Yaşamak istiyorum yeniden yaşamak istiyorum. Tristan bana geri dönecek adalet yerini bulacak ve ben bu bok çukurundan çıkacağım. Şimdi onunla

konuşabilsem kendimi daha iyi hissederdim hatta belki uyuyabilirdim. Evindedir erken yatan tiplerdendir tasarrufu sever. Sakin dostane olmalıyım onu sık boğaz etmemeliyim yoksa gecemin içine sıçılır.

Cevap vermiyor. Ya evde değil ya da cevap vermek istemiyor. Sesini kapatmış beni duymak istemiyor. Beni yargılıyorlar beni kınıyorlar ve içlerinden hiçbiri beni dinlemiyor. Ben Sylvie'yi dinlemeden katiyen yargılamadım konuşmak istemeyip kendini kapatan oydu. Daha dün söyleyeceklerimin çeyreğini söylememe izin vermedi ve hattın ucunda uyukladığını duydum. İnsanın cesareti kırılıyor. Kafa yoruyorum kendi kendime izah ediyorum ispat ediyorum; adım adım sabırla onları gerçeğe çekiyor beni izlediklerini hayal ediyorum ve ardından soruyorum: "Az önce ne dedim ben?" Bilmiyorlar kulaklarını Quiès tıkaçlarıyla tıkıyorlar ve olur da bir cümle tıkaçlardan sızarsa aptal saptal cevaplar veriyorlar. Baştan başlıyorum yeni argümanlar sıralıyorum: Aynı oyun. Albert bu konuda ustaydı ama Tristan da fena değildi. "Beni oğlanla birlikte tatile götürmelisin." Cevap vermiyor başka şeyden bahsediyor. Çocuklar dinlemek zorundadır ama bir yolunu bulup unuturlar. "Ben ne dedim Sylvie? –Ufak tefek meselerde dağınık olan büyük şeyler söz konusu olduğunda da öyledir. Bu yüzden evden çıkmadan önce odamı toplamam gerek." Sonra ertesi gün toplamazdı. Tristan onu beni dinlemeye mecbur ettiğimde ve karşı çıkacak hiçbir şeyi olmadığında –bir oğlanın annesine ihtiyacı vardır bir anne çocuğundan vazgeçemez bu o denli aşikârdır ki en kötü niyetli insan bile bunu reddedemez– soluğu kapıda alır merdivenleri dörder dörder iner bu esnada ben merdiven boşluğunda durup bağırır ama komşular keçileri kaçırdığımı sanmasın diye çabucak susardım. Öyle alçakça bir şey yapıyor-

du ki skandaldan nefret ettiğimi bilirdi zaten muhtemelen binada nam salmıştım davranışları öyle tuhaftı –öyle gayri tabiiydi– ki mecburen ben de o hale geliyordum. Of! Kahretsin ben nasıl da düzgün dururdum Tristan'ın utanmak bilmezliği gürültülü kahkahası yüksek sesinden nasıl da utanırdım topluluk içinde Sylvie'yle şakalaştığında ölmesini dilerdim.

Rüzgâr! Ansızın fırtına şeklinde esmeye koyuldu keşke koca bir kıyamet kopsa da bir tufan bir kasırga her şeyi ve beni sürükleyip götürse beni düşünecek kimse kalmadıysa ölüm beni dinlendirirdi; cesedimi zavallı hayatımı onlara bırakmak mı yo! Ama topumuz birden hiçliğe gömülsek hiç de fena olmazdı; onlarla mücadele etmekten yorgunum yalnız olduğumda bile bana eziyet ediyorlar insanı takatsiz bırakıyorlar ah bir bitse! Heyhat! Tayfun falan olmayacak zaten hangi istediğim oldu ki şimdiye kadar. Hafif sıradan mı sıradan bir rüzgâr birkaç kiremiti birkaç bacayı yerinden sökecek bu dünyada her şey cimri doğa da insanlar da. Büyük hayaller gören bir benim ve bundan vazgeçsem iyi olacak her daim hayal kırıklığına uğruyorum.

Belki de şu şeyleri kıçıma tıkıp yatsam iyi olur. Ama hâlâ hiç uykum yok yatakta sağa sola dönüp dururum. Eğer onunla telefonda konuşabilseydim eğer şöyle tatlı tatlı konuşabilmiş olsaydık sakinleşirdim. Onun umurunda bile değil ki. Ben burada içimi acıtan anılarla mahvoluyor ve onu arıyorum ama o cevap vermiyor. Ona bağırıp çağırmamalıyım bağırıp çağırarak konuşmaya başlamamalıyım yoksa her şey sarpa sarar. Yarından korkuyorum. Saat dörtten önce hazır olmam gerekecek daha gözümü kırpmadım aşağı inip pötifurlar alacağım Francis de onları halıfleksin üzerinde ezecek biblolarımdan birini kıracak o çocuğu terbiye edemedi ve çocuk

da her yere sigarasının külünü umarsızca saçan babası gibi sakar hafifçe azarlayacak olsam Tristan canıma okur asla kabul edemedi buna rağmen benim evimi temiz tutabilmem ne büyük şey. Şu an şu salon kusursuz tertemiz pırıl pırıl bir zamanlar ayın olduğu gibi ışıl ışıl. Yarın akşam saat yedide her şeyin içine edilecek büyük bir temizliğe girişmem gerekecek her yeri aklayıp paklayacağım kendi içimi de. Ona her şeyi *a*'dan *z*'ye bir kez daha anlatmak benim de içimi temizleyecek. Nasıl da serttir. Onun uğruna Florent'ı elimden kaçırmakla nasıl da dangalaklık ettim! Florent'la iyi anlaşıyorduk o para saçıyordu bense yatakta uzanıyordum böylesi insanın kendine hikâyeler anlattığı hikâyelerden daha temizdi. Çok duygusalım evlenmeyi teklif etmesi bana olan aşkının en büyük ispatı gibi gelmişti ve o küçük nankör Sylvie de benimle olduğundan onun gerçek bir evi ve kimsenin kabahat bulamayacağı bir annesi bankacıyla evli bir annesi olsun istemiştim. Hanımefendicilik oynamak canımı sıkan insanlarla ahbaplık etmek canıma okuyordu. Zaman zaman patlamam şaşırtıcı değildi. Dédé bana "Tristan'ı iyi idare edemiyorsun" derdi. Sonradan da "Ben sana demiştim!" der oldu. Başına buyruk olduğum doğru isyankârın tekiyim hesaplı değilim. Belki tüm bu tatminsizlikler olmasa kendime gelmeyi başarırdım. Tristan canımı sıkıyordu bunu ona gösterdim. İnsanlar doğruların kendilerine söylenmesini kabullenemiyorlar. Güzel sözlerine inanılmasını ya da en azından inanmış gibi yapılmasını istiyorlar. Ben açığım ben açık sözlüyüm maskelerini düşürüyorum. Hanımefendi "Erkek kardeşini seviyor musun bakalım?" diye mırıldanırdı. Ben ise ağırbaşlı ve alçak bir sesle "Ondan nefret ediyorum" derdim. Düşündüğünü söyleyen aldatmacalara başvurmayan o küçük kız olarak kal-

dım. Onun ahkam kestiğini duymak ve tüm o insanların onun önünde diz çöktüğünü görmek böğrüme bir bıçak gibi saplanıyordu. Gözlerine soka soka yanlarına gidip o büyük laflarını balonmuşçasına söndürüyordum: ilerleme refah insanın geleceği insanlığın mutluluğu az gelişmiş ülkelere yardım dünya barışı. Irkçı değilim ama Çan Çin Çonları Rusları Amerigalıları Fransızları umursamadığım gibi Arabikleri Yahudileri Zencileri de umursamam. İnsanlığı da umursadığım yok benim için ne yaptı ki diye düşünüyorum. Birbirini boğazlayacak bombalayacak napalm bombalarına boğacak birbirinin kökünü kazıyacak kadar salaklarsa onlara ağlayıp da gözlerimi yoramayacağım. Bir milyon çocuk katledilmişse ne olmuş? Çocuklar namussuzluk tohumlarından başka bir şey olmadılar ki hiç yeryüzünde biraz yer açılıyor onlar da kabul etmiyorlar mı dünyanın aşırı kalabalık olduğunu söylemiyorlar mı? Ben yeryüzü olsaydım sırtımdaki tüm bu ayaktakımından tiksinir ve onları şöyle bir silkeleyip atardım. Eğer onlar da geberecekse ben de geberip gitmeye razıyım. Benimle hiçbir alakası olmayan çocuklar için dertlenemeyeceğim. Benim kızım öldü oğlumu da benden çaldılar.

Kızımı geri kazanabilirdim. Onu iyi bir insan olarak yetiştirebilirdim. Ama bunun için zamana ihtiyacım vardı. Tristan bana yardım etmiyordu pis bencil kavgalarımızdan sıkılıyordu bana "Rahat bırak kızı" diyordu. İnsanın çocuğu olmamalı Dédé bir bakıma haklı çocuklar insana sıkıntıdan başka şey getirmiyor. Çocuğun varsa da onları doğru yetiştirmelisin. Tristan hep Sylvie'nin tarafını tutardı; haksız olsam dahi –varsayalım ki kırk yılda bir öyle olacağım tuttu– anne ile babanın birbirini yadsıması pedagojik açıdan berbat bir şey. Ben haklıyken bile ondan taraf olurdu. Küçük Jeanne'a gelince

durup onu nemli ve sevgi dolu gözlerini düşündüğümde yüreğim sızlıyor minik bir kız çocuğu pek tatlı olabilir üstü başı dökük kapıcı anası tarafından savsaklanan terslenen anasının şamarını yiyen sürekli ağlamaya hazır kız bana kendi çocukluğumu hatırlatıyordu; güzel olduğumu düşünür kürklerimi okşar ayak işlerimi yapar ben de cebine gizlice üç beş kuruş sıkıştırır şeker verirdim zavallı yavrucak. Sylvie'nin yaşındaydı arkadaş olmalarını isterdim Sylvie beni büyük hayal kırıklığına uğrattı. "Jeanna'la canım sıkılıyor" diye homurdanırdı. Ona kalpsiz olduğu söyler onu azarlar cezalandırırdım. Tristan arkadaşlığın siparişle olmadığını bahane edip onu savunurdu bu kavga uzun sürdü Sylvie'nin yüce gönüllülüğü öğrenmesini istiyordum sonunda kaçıp giden küçük Jeanne oldu.

Yukarısı biraz sakinleşti. Hâlâ merdivenlerden ayak sesleri gürültüler geliyor kapılar çarpılıyor o deli tamtamları hâlâ sürüyor ama dansları kesildi. Görür gibiyim. Yataklarda divanlarda yerlerde otomobillerde sevişme zamanı hindiyle havyarı çıkardıkları büyük kusmukların zamanı iğrenç sanki kusmuk kokusu alıyorum bir tütsü yakayım. Ah bir uyuyabilseydim uykum yok günün ağarmasına daha var günün insanın içini karartan bir saati ve Sylvie öldü beni anlamadan bu yara hiç iyileşmeyecek. Şu tütsü kokusu cenaze merasiminin kokusu; mumlar çiçekler katafalk: umutsuzluğum. Öldü; ama bu imkânsızdı! Olamaz uyanacak ben de uyanacağım diye düşünerek cesedinin başında saatlerce oturdum. O kadar çaba kavga drama fedakârlık: Hepsi boşuna. Hayatımın şaheseri uçup gitti. Ben hiçbir şeyi tesadüfe bırakmazdım; ve tesadüflerin en acımasızı yoluma çıktı. Sylvie öldü. Üzerinden beş yıl geçti bile. Öldü. Temelli gitti. Buna katlanamıyorum. İmdat fenayım çok kötü-

yüm beni buradan çıkartın yeniden altüst olmak istemiyorum hayır yardım edin bana artık dayanamıyorum beni yalnız bırakmayın...

Kimi aramalı? Albert de Bernard da hemen suratıma kapatırlar; herkesin önünde zırıldıyordu ama bu gece tıkınmıştır eğlenmiştir hatırlayan ve ağlayansa benim. Annem; bir anne yine de annedir ben ona hiçbir şey yapmadım benim çocukluğumu berbat eden oydu bana hakaret etti bana şey demeye bile cüret etti... Söylediklerini geri alsın istiyorum kulaklarımda bu çığlıkla yaşamaya devam edemeyeceğim bir kız çocuğu orospuların en büyüğü olsa da annesinin bedduasına tahammül edemez.

"Beni sen mi aradın?.. Ben de şaşırıyordum ama sonuçta böyle bir gecede benim acımı düşünmüş ve kendine anne ile kızın ölene kadar dargın kalamayacaklarını söylemiş olabilirsin; zaten beni neyle suçlayabileceğini hiç anlamıyorum... Bana öyle bağırma..."

Yüzüme kapattı. Huzur istiyormuş. Kaltak bana kara çalıyor onu bir yere kapattırmam lazım. Nasıl bir nefretmiş! Benden hep nefret etti beni Albert'le evlendirmekle bir taşla iki kuş vurmuş oldu: böylece kendi keyfini ve benim bedbahtlığımı garantiliyordu. Bunu kabul etmek istemiyordum ben aşırı temizim aşırı masumum ama bu o kadar açık ki. Onu jimnastik dersinde tavlayan annem oldu pis karı onu yatağa attı onunla olmanın hiçbir çekici yanı yoktu ama herhalde üzerine çıkan erkeklerleyken kullanmayı bildiği yöntemler ve cihazlar vardı erkeğin üzerine ata biner gibi binecek tiplerdendir o buradan görür gibiyim bu kadınların sevişme biçimleri öyle iğrençtir ki. Onu elinde tutamayacak kadar yaşlıydı beni kullandı arkamdan alay ediyorlardı ve bunu yeniden yaptılar; hiç beklemediği bir anda eve döndüğüm gün kıpkırmızıydı. Hangi yaşta bıraktı acaba bu işi? Belki de kendine jigo-

lo tutuyordur söylediği kadar parasız değil yavaş yavaş elden çıkardığı mücevherlerden sakladıkları vardır kesin. Bana kalırsa insan elli yaşında bu işten elini ayağını çekecek edebe sahip olmalı; ben çok daha önce yas tutmaya başladığımda bıraktım. Artık ilgimi çekmiyor orama kilit vurdum artık böyle şeyleri düşünmüyorum rüyamda bile. Mumya kılıklı o kadının bacak arasını düşünmek tüylerimi diken diken ediyor parfümler sürünüp duruyor ama alt tarafı leş gibi kokar makyaj yapardı süslenip püslenirdi ama yıkanmazdı yıkanmasına dair tek hatırladığım kıçını Nanard'a göstermek için duş alırmış gibi yapmasıydı. Oğlu damadı: İnsanın kusası geliyor. Beni duysalar "Beynin sulanmış" derlerdi. Onlar işlerini bilirler. Eğer onlara bok içinde debelendiklerini söylerseniz pisliğe batmış olanın siz olduğunuzu haykırırlar. Benim o küçük tatlı kadın arkadaşlarımın hepsi kocamla yatmak isterdi kadınlar yok mu hepsi boktur kocamsa "Sen iğrençsin" diye bağırırdı. Kıskançlık iğrenç değildir gerçek aşkın dişleri ve tırnakları vardır. Ben Christine gibi paylaşmayı ya da grup seksi kabul edecek tiplerden değildim düzgün bir çift olmamızı iyi bir çift olmamızı istiyordum. Edebimle durmayı bilirim ama uyuşuğun teki değilim bağırıp çağırmaktan asla korkmadım. Benimle alay edilmesine izin vermedim geçmişime dönebilirim: Çirkin hiçbir şey şüpheli hiçbir şey yok. Nadir bulunan beyaz bir kargayım ben.

Zavallı beyaz karga: Dünyada yapayalnız. Onların işine gelmeyen de bu: Ben fazla düzgün biriyim. Ellerinden gelse beni tamamen silerlerdi kafese kapattılar beni. Kapatıldım dört duvar arasına konuldum sonunda sıkıntıdan öleceğim gerçekten öleceğim. Hatta kimse ilgilenmediğinde süt çocukları bile sıkıntıdan ölürmüş. Ardında hiç iz bırakmayan kusursuz bir cinayet. Beş yıldır bu iş-

kenceyi çekiyorum ben. O aptal Tristan bana şöyle diyor: Seyahate çık yeterince paran var. Eskiden Albert'le yaptığımız gibi sefil sefil seyahat edecek kadar param var ancak: Bir daha yaş tahtaya basmam. Yoksulluk her zaman fena şey ama hele yolculukta! Züppe değilimdir incilere bürünmüş kadınlar ve kibarlıktan kırılan kapıcıların olduğu lüks sarayların ağzımı açık bırakmadığını Tristan'a gösterdim. Ancak ikinci sınıf odalar ve ucuz lokantalar mı? Onlara da yokum! Ne idiği belirsiz çarşaflar kirli masa örtüleri başkalarının terinin pisliğinin içinde uyumak iyi yıkanmamış çatal bıçak takımlarıyla yemek yemek insanın kasık biti ya da frengi kapması işten değil ve kokular da midemi bulandırıyor; ölümüne kabız olduğumu da eklemeliyim çünkü herkesin sıçtığı helalara asla tuvaletimi yapamıyorum; bokla olan ilişkim pek iyi değildir. Hem tek başına gezmenin ne manası var ki? Dédé'yle pek eğlenirdik üstü açılır otomobilde saçlarımızı savuran rüzgârda iki güzel kız gezmek pek şıktır; gece Roma'da Piazza del Popolo'da etrafımıza bir güzel çalım satardık. Başka arkadaşlarla da eğlenmişimdir. Ama yalnız! Benim yaşımda bir insanın yanında bir adam yoksa plajlarda gazinolarda ne işi olur ki? Tristan'la müzeleri harabeleri gezmekten gına geldi. İsteriğin teki değilim kırık sütunlar ya da yıkılmış eski barakaların karşısında kendimden geçmiyorum. Geçmiş yüzyılların insanları umurumda bile değil ölmüş gitmişler yaşayanlar üzerindeki tek üstünlükleri bu ama kendi zamanlarında onlar da bir o kadar sıkıcıydı. Gezip görülecek yerler ha: Bana gelmez; leş gibi kokular kirli çamaşırlar lahananın cücüğü insanın kendinden geçmesi için züppenin teki olması gereken ne varsa! Ve her zaman her yerde aynısı tıkındıkları ister kızartma ister paella ister pizza olsun hep aynı ayaktakımı şu pis ayaktakımı lüksünü gözünü-

ze sokan zenginler paranıza göz diken yoksullar saçma sapan konuşan yaşlılar sırıtıp duran gençler büyüklenen erkekler kalçalarını açan kadınlar. Burada deliğimde kalıp eskiye göre giderek saçma sapan bir hal alan polisiye romanlar okumayı tercih ederim. Televizyon da nasıl bir aptal kutusu! Ben başka bir gezegende yaşamak için yaratılmışım yolumu şaşırmışım.

Penceremin önünde şamata edecek ne var? Orada otomobillerinin yanında dikiliyor bir türlü yola çıkamıyorlar. Birbirlerine hâlâ ne anlatıyor olabilirler ki? Toy veletler mini ve dar eteklerinin içinde gülünç görünen sümüklü kızlar keşke geberip gitseler anaları yok mu bu kızların? Peki ya saçları omuzlarında delikanlılar? Uzaktan baksanız kılıkları neredeyse düzgün dersiniz. Oysa emniyet müdürünün biraz gücü yetse bu bitli Beat kuşağının tamamını kodese tıkardı. Gençliğin haline bak! Uyuşturucu kullanıyor öpüşüyor hiçbir şeye saygı duymuyorlar. Tepelerinden aşağı bir kova su boşaltacağım. Kapıma dayanıp ağzımı burnumu dağıtmak ellerinden gelir savunmasızım en iyisi pencereyi kapatayım. Rose'un kızı görünüşe göre o da o biçimmiş ve Rose da ablayı oynuyor asla ayrılmıyorlar aralarından su sızmıyor. Halbuki Rose onun iplerini sıkı sıkı elinde tutuyordu hatta tokat bile atıyordu onun aklını başına getirme zahmetine bile girmiyordu keyfine göre kapris yapıyordu; kapristen nefret ederim. Ah ah! Rose'un gelecekte işi zor Dédé doğru söylüyor Danielle yakında hamile kalıp döner annesinin yanına... Ben Sylvie'yi iyi bir kız olarak yetiştirecektim. Ona elbiseler takılar verecektim onunla gururlanacaktım beraber dışarı çıkacaktık. Nasıl bir adaletsizlik. Beni deli eden de bu: adaletsizlik. Nasıl bir anne olduğumu düşündükçe! Tristan bunu kabul etti; kabul etmek durumunda bıraktım onu. Ama daha sonra

Francis'i bana bırakmamak için her şeyi yapmaya hazır olduğunu haykırıyor; mantık falan umurlarında olmaz ağızlarına geleni söylerler ve koşarak kaçarlar. Ben merdiven boşluğunda bağırırken merdivenleri dörder dörder iner. Böyle yaparak beni dize getiremeyecek. Hak ettiğim adaletin yerini bulması için onu zorlayacağım: Başımın üzerine yemin ederim. Yuvamdaki yerimi dünyadaki yerimi bana geri verecek. Francis'i düzgün bir oğlan olarak yetiştireceğim nasıl bir anne olduğumu görecekler.

Bu şerefsizler beni gebertiyor. Yarınki hırgür beni öldürüyor. Kazanmak istiyorum. İstiyorum istiyorum istiyorum istiyorum istiyorum. Kart açacağım. Olmaz. Falım kötü çıkarsa kendimi pencereden aşağı atarım istemiyorum zevkten dört köşe olurlar. Başka bir şey düşüneyim. Neşeli şeyler. O tatlı Bordeaux'luyu. Birbirimizden hiçbir beklentimiz yoktu birbirimize soru sormuyorduk sözler vermiyorduk yatağa yatıp sevişiyorduk. Üç hafta sürdü ardından o Afrika'ya gitti ağladım da ağladım. Beni dinginleştiren bir anı. İnsanın başına böyle şeyler hayatta bir kere gelir. Yazık! Eskiyi düşündüğümde kendime eğer beni sevmeyi bilmiş olsalar ben de şefkatli bir insan olurdum diyorum. O pislikler beni paramparça ettiler ama hiçbir şeyi taktıkları yok herkes kendi köşesinde geberip gidebilir kocalar karılarını boynuzlar anneler oğullarınınkini kaldırabilir kimse sesini çıkarmaz dudaklar mühürlenir bu ihtiyat ve düşüncelerini söyleyecek cesaretlerinin olmaması midemi bulandırıyor. "Senin erkek kardeşin de pek cimri canım" diyerek bana fark ettiren Albert olmuştu böyle şeylerin üzerinde durmayacak kadar asalet sahibiydim ama bizden üç kat fazla yiyorlardı ama hesabı ikiye bölüyorduk ve daha böyle binlerce şey sayılabilirdi. Sonra da bana "Bunu ona söylememeliydin" diye sitem ediyor. Plajda pasta yüzünden olanlar ol-

muştu. Etiennette hıçkıra hıçkıra ağlıyordu belli ki para yüzündendi. "Artık biliyor kendini düzeltecektir" diye cevap vermiştim ona. Saftım tabii: Kendilerini düzeltebileceklerini sağduyuya davet edilerek eğitilebileceklerini sanıyordum. "Sylvie bir düşün. Bu elbise kaç para biliyor musun? Peki ya kaç kere giyeceksin? Gidip geri vereceğiz." Ama hep yeniden başa dönüyorduk takatim kalmıyordu. Nanard ölene kadar cimrinin teki olarak kalacak. Albert ise giderek daha sinsi yalancı ketum. Tristan her daim aynı kendini beğenmiş aynı ukala. Ben kıçımı boşuna yırtıyordum. Etiennette'e giyinmeyi öğretmeye çabalarken Nanard benimle dalaşmıştı: Kız yirmi iki yaşındaymış ve ben onu ihtiyar bir mürebbiye kılığına sokmuşum! Kız uyumsuz renklerdeki minnacık eteklerinin içinde kat kat yağ bağlamaya devam etti. Rose da "Ne kadar kabasın!" diye bağırmıştı bana. Dürüstlüğümden onunla konuşmuştum kadınlar arasında dayanışma olmalı. Ama kim bana müteşekkir oldu ki? Neden gerektiğini sormadan onlara borç verdim hiçbiri kıymetimi bilmedi hatta geri ödemelerini istediğimde birkaçı söylendiler. Hediyelere boğduğum arkadaşlarım da gösteriş yapmakla suçladılar beni. İşlerini gördüğüm insanların nasıl da sıvıştıklarını görmeliydiniz oysa Tanrı biliyor ki onları kandırmamıştım. Her şeyi kendine hak görenlerden değilimdir. Marguerite teyze "Sen bu yaz tekne gezisine çıktığında senin dairende kalabilir miyiz?" diye sormuştu. Oh ne âlâ! Bok kafalılar herhalde oteller köpekler kalsın diye yapılmıyor ve Paris'te kalmanın parasını ödeyecek kadar durumları yoksa kendi deliklerinden hiç çıkmayacaklar. İnsanın dairesi kutsaldır sanki haneme tecavüz edilmiş gibi hissederim. Dédé bana "İnsan kendini yoldurmamalı" demişti. Oysa o da seve seve yolardı beni eline fırsat geçse. "Bu akşam için bana

ödünç verebileceğin palton var mı? Sen hiç çıkmıyorsun ya hani." Hiç çıkmıyorum ama eskiden çıkardım; onlar benim elbiselerim mantolarım bana anımsattıkları bir dolu hatıra var sürtüğün tekinin içlerine girip benim yerimi almasını istemiyorum. Bir de kokuyorlar sonra. Ben ölsem annemle Nanard benim eski püskü kıyafetlerimi paylaşırlar ah! Hayır ben güveler her şeyimi yiyip bitirene kadar yaşamak istiyorum ya da kanser falan olursam her şeyi siktir edeceğim. Benden yeterince faydalandılar en başta da Dédé karısı. Benim viskimi içer benim üstü açılan arabamda etrafına caka satardı. Şimdi de iyi kalpli arkadaşı oynuyor. Oysa o gece Courcheval'den beni aramaya tenezzül bile etmedi. Boynuzladığı kocası seyahate çıkıp da canı sıkıldığında benim canım hiç çekmemesine rağmen koca kıçını kaldırıp bana gelmesini bilir ama. Oysa bugün yılbaşı tek başımayım içim içimi yiyor. Dans ediyor eğleniyor bir saniye bile beni düşündüğü yok. Kimse asla beni düşünmez. Sanki dünyadan silinmişim. Sanki hiç var olmamışım. Var mıyım? Ah! Kendimi öyle kuvvetli çimdikledim ki kesin çürüyecek.

Nasıl da sessiz! Sokaktan ne bir araba ne bir ayak sesi ne en ufak bir gürültü geliyor evde bir ölüm sessizliği. Cenazenin beklediği odanın sessizliği ve üzerimdeki bakışlar beni hiç dinlemeden bir arayıp sormadan mahkûm eden bakışları. Ah! Güçlü olan onlar. Tüm vicdan azaplarını bana yüklediler ben onların ideal günah keçisiyim sonunda nefretlerine bir bahane bulabildiler. Bedbahtlığım onu yumuşatmadı. Oysa bana öyle geliyor ki Şeytan'ın kendisi bile bana acırdı.

Hayatımın kalanı boyunca tarih aylardan haziran günlerden salı saat öğleden sonra iki olacak. "Küçük hanım çok derin uyuyor uyandıramıyorum." Yüreğim yerinden fırladı "Sylvie hasta mısın?" diye bağırarak

ayağa fırladım. Uyur gibi bir hali vardı vücudu hâlâ ılıktı. Doktor daha sonra bana öleli saatler olduğunu söylemişti. Haykırdım odanın içinde aklımı kaybetmiş gibi döndüm durdum. Sylvie Sylvie niçin bana bunu yaptın? Sakin gevşemiş halini görür gibiyim bense aklımı kaybetmiş haldeyim ve babasına bıraktığı o kısa notun hiçbir manası yoktu yırttım bu mizansenin parçasıydı bu olan biten yalnızca bir mizansendi emindim eminim – Bir anne kızını tanır– ölmek istememişti ama dozu fazla kaçırmış ve ölmüştü ne korkunç! O nereden isteseniz temin edebileceğiniz uyuşturucularla bu iş aşırı kolay; bu çocuklar bir hiç uğruna intiharla oyun oynuyorlar; Sylvie de modaya uydu: Uyanamadı. Derken geldiler Sylvie'ye sarıldılar kimse bana sarılmadı ve annem "Öldürdün onu!" diye haykırdı bana. Annem benim annem. Annemi susturdular ama yüzlerindeki ifade sessiz kalışları sessizliklerinin ağırlığı. Evet eğer ben sabahın yedisinde kalkan annelerden olsam Sylvie kurtarılabilirdi ben başka bir ritimde yaşıyorum suç değil ki bu nereden bilebilirdim ki? Liseden döndüğünde hep evdeydim pek çok anne de bunu yapmaz onunla çene çalmaya onu sorguya çekmeye hep hazırdım ama o ders çalışacağım bahanesiyle hep odasına çekilirdi. Ona hiç eksikliğimi yaşatmadım. Peki ya annem beni ihmal eden yüzüstü bırakan annem ne demeye cüret etti! Ne cevap vereyim bilemedim sözleri kafamın içinde dönüp duruyordu gözlerim kararmıştı. "Eğer o gece eve döndüğümde gidip ona sarılmış olsaydım..." Ama uyandırmaya kıyamadım hem öğleden sonra da gözüme oldukça neşeli görünmüştü. O günler nasıl bir işkenceydi. Defalarca gebereceğimi sandım. Arkadaşları öğretmenleri bana tek kelime etmeden tabutunun üzerine çiçek bırakıyordu; eğer bir kız intihar ederse suçlu annesidir; kendi annelerine olan nefretleri

yüzünden bu böyledir diye bir mantık yürütüyorlar. Bir de siz vurun! Az daha beni tongaya düşürmelerine izin verecektim. Definden sonra hastalanıp yataklara düştüm. Kendime "Eğer saat yedide uyansaydım... Eve döndüğümde onu öpmüş olsaydım..." diye terkar edip duruyordum. Sanki herkes annemin çığlığını duymuş gibi hissediyordum evimden çıkmaya cesaret edemiyordum duvar diplerinden yürüyerek gidip geliyordum güneş üstüme vurup beni cümle âleme rezil ediyordu insanların bana baktığını aralarında fısıldaştıklarını parmaklarıyla beni gösterdiklerini sanıyordum yeter yeter o anları yeniden yaşamaktansa şuracıkta ölmeyi yeğlerim. On kilo vermişim iskelete döndüm dengemi kaybediyor sendeliyordum. "Psikolojik kökenli fiziksel bir rahatsızlık" demişti doktor. Tristan klinik için bana para vermişti. Kendi kendime öyle deli işi sorular soruyordum ki aklımı kaçırmam işten değildi. Sahte bir intiharla birinin canını sıkmak istemişti: Ama kimin? Onu yeterince göz hapsine almamıştım onu bir adım gerisinden takip etmeli ettirmeliydim sorup soruşturmalı suçluyu bulmalıydım o oğlanı ya da kızı belki de o kaltak öğretmeni. "Hayır Madam hayatında kimse yoktu." O iki cadaloz da burunlarından kıl aldırmıyor ve bakışları beni öldürüyordu; ölümünden sonra bile yalan söylemek için söz birliği etmişler. Ama beni kandıramadılar. Biliyorum. Onun yaşında bugünün âdetlerini de hesaba katarsak hayatında kimsenin olmaması imkânsız. Belki de hamileydi ya da bir lezbonun ya da bir grup hovardanın pençesine düşmüştü birisi ona şantaj yapıyor ve her şeyi bana anlatmakla tehdit edip onu kullanıyordu. Ah! Hiçbir şey düşünmek istemiyorum. Bana her şeyi anlatabilirdin Sylvie'm seni o pis hikâyenin içinden çekip çıkarırdım. Albert'e "Baba senden özür dilerim ama daha fazla da-

yanamıyorum" yazmış olman için kesinlikle pis bir mesele söz konusu olmalıydı. Ne onunla ne de başkalarıyla konuşamazdı; onu tatlı sözlerle avuturlardı ama hepsi yabancıydı. Yalnızca bana içini dökebilirdi.

Onlar olmadan. Onların nefreti olmadan. Alçaklar! Az daha beni faka bastırıyordunuz ama beceremediniz. Ben sizin günah keçiniz değilim; vicdan azaplarını silktim attım. Gerçekleri yüzünüze haykırdım herkesi paketledim ve sizin nefretinizden korkmuyorum yoluma devam ediyorum. Namussuzlar! Onu onlar öldürdü. Bana çamur atıyorlardı Sylvie'yi bana karşı dolduruyorlardı ona mağdur muamelesi yapıyorlardı bu da onun gururunu okşuyordu tüm çocuklar mağduru oynamayı sever; rolünü ciddiye aldı benden çekinir oldu hiçbir şey anlatmazdı. Zavallı çocuk. Benim desteğime benim tavsiyelerime ihtiyacı vardı onu bunlardan mahrum bıraktılar sessizliğe mahkûm ettiler bu işin içinde tek başına çıkmayı beceremedi ve bu komediyi hazırladı ve sonucunda öldü. Katiller! Onu öldürdüler Sylvie'yi Sylvieciğimi benim minik yavrumu. Seni seviyordum. Hiçbir anne kendini evladına benden daha fazla adamış olamazdı; senin iyiliğinden başka şey düşündüğüm yoktu. Fotoğraf albümünü açıyorum ve tüm Sylvielere bakıyorum! O biraz yabani çocukluk çehresi gizemlerle dolu ergenlik çehresi. On yedi yaşındaki kızımın gözünde beni katlettiler gözlerine bakarak "Ben annelerin en iyisiydim. Bana ileride teşekkür edecektin" diyorum.

Ağlayınca rahatladım uykum gelmeye başlıyor. Bu koltukta uyuyup kalmamalıyım bir ara uyanırım sonra uykum yine piç olur. Fitillerimi takıp yatayım. Saati öğlene kurayım hazırlanmaya vaktim olsun. Benim kazanmam lazım. Evde bir erkek akşamları öpeceğim minik oğlum

hiçbir işe yaramayan bu şefkat. İşte bu rehabilitasyon olurdu. Ne? Uyukluyorum zırvalamaya başlamışım. Onlara hadlerini bildireceğim. Tristan önemli biri ona saygı duyuyorlar. Benim için tanıklık yapmasını istiyorum: O zaman hakkımı teslim etmek zorunda kalacaklar. Onu arayacağım. Hatta bu gece ikna etmeliyim onu...

"Beni sen aradın... Ya! Sensin sandım. Uyuyor muydun özür dilerim sesini duyduğuma memnun oldum bu gece çok kötüydü kimseden ses seda çıkmadı oysa insanın böyle büyük bir felaket yaşadıktan sonra kutlamalara tüm o gürültülere ışıklara katlanamadığını biliyorlar fark etmişsindir Paris daha önce hiç bu seneki kadar aydınlatılmamıştı ortalığa saçacak paraları var vergileri azaltsalar daha iyi ederlerdi tüm bunları görmemek için evime çekildim. Bir türlü uyuyamıyorum fazla mutsuz fazla yalnızım kafamda evirip çeviriyorum seninle konuşmam lazım kavga etmeden bilhassa da dostane bir şekilde beni iyi dinle sana söyleyeceklerim gerçekten çok önemli bu iş düzelmedikçe gözümü kırpmayacağım. Beni dinliyorsun değil mi? Bütün gece düşündüm yapacak başka şeyim yoktu hem seni temin ederim bu durum normal değil böyle devam edemeyiz üstelik biz hâlâ evliyiz iki ayrı dairede oturmak nasıl bir ziyan sen seninkini en az yirmi milyona satarsın seni rahatsız etmem korkma karı koca hayatına geri dönmemiz söz konusu değil artık birbirimize aşık değiliz ben dipteki odaya çekilirim sözümü kesme istediğin kızı eve getirebilirsin umurumda değil ama arkadaş kaldığımız için aynı çatı altında yaşamamak için hiçbir sebebimiz yok. Hem bu Francis için gerekli. Biraz da onu düşün ben bütün gece onu düşünmekten başka şey yapmadım ve mahvoldum. Annesi ile babasının ayrı olması bir çocuk için kötü bir şey sinsi

kötü huylu yalancı oluyorlar kompleksler geliştiriyorlar içlerine kapanıyorlar. Ben Francis'in serpilip açılmasını istiyorum. Onu gerçek bir yuvadan mahrum bırakmaya hakkın yok... Hiç de bile o konuya geri dönelim her seferinde sıvışıyorsun ama bu sefer beni dinlemeni istiyorum. Bu çok bencilce hatta biraz da canavarca: Bir oğlanı annesinden bir anneyi oğlundan mahrum bırakmak. Ortada hiçbir neden yokken. Kötü huylarım yok içmem uyuşturucu kullanmam ve sen annelerin en adanmışı olduğumu kabul etmiştin. O halde? Sözümü kesme. Kendi gönül ilişkilerini düşünüyorsan tekrar ediyorum başkalarıyla yatmana engel olmayacağım. Benim beraber yaşanmaz biri olduğumu seni yiyip bitirdiğimi seni yıprattığımı söyleme. Evet biraz zordum yaradılışım gereği isyankâr bir tipim; ama eğer biraz sabretseydin eğer beni anlamaya çalışsaydın bana düşman kesileceğin yerde benimle konuşmayı becerebilseydin ilişkimiz daha iyi gidebilirdi sen de aziz değilsin hiç inanmam. Sonuçta geçmiş geçmişte kaldı; ben değiştim; sen de gayet farkındasın: Acı çektim olgunlaştım eskiden katlanamadığım şeylere katlanıyorum izin ver konuşayım tartışacağız diye korkmana gerek yok nezaket içerisinde beraber yaşayacağız ve küçük de hak ettiği mutluluğa kavuşacak bu söylediklerimde karşı çıkabileceğin ne var bilmiyorum... Neden bunları konuşacağımız zaman değilmiş? Bu saat bana gayet uyuyor. Beş dakikalık uykunu benim için feda edebilirsin ben bu sorun çözülmedikçe gözümü kırpmayacağım hep böyle bencil olma insanların uykusuna mâni olmak büyük adilik böyle böyle keçileri kaçırıyorlar sonra ben öyle olmak istemiyorum. Lanetlenmiş bir kadın gibi yedi yıldır tek başıma çürüyorum ve o pis güruh halime gülüyor bana bir rövanş borcun var bırak da konuşayım bana çok şey borçlusun biliyorsun çünkü

davranış biçimin pek de düzgün değildi; bana tutkunmuş gibi yaptın ben de Florent'ı ektim ve arkadaşlarımla aramı açtım sonra beni yüzüstü bıraktın tüm arkadaşların bana sırt çevirdi; neden beni seviyormuş gibi yaptın? Bazen kendime acaba bu bir kurmaca mıydı diye soruyorum... Evet kurmaca: O büyük aşk ve ardından beni bırakman son derece inanılmazdı... Farkında değil miydin? Neyin? Seninle çıkarım olduğu için evlendiğimi tekrar edip durma ben Florent'laydım istersem onun gibi bir sürü adam daha bulabilirdim ve senin karın olmanın benim için göz kamaştırıcı bir yanı olmadığının farkına var sen Napolyon değilsin ne düşünürsen düşün bana bunu tekrar edip durma yoksa bağırırım hiçbir şey demiyorsun ama kelimeleri ağzının içinde geveleğini duyuyorum söyleme bu doğru değil bağırmak yanlış bana çılgıncasına aşıkmışsın gibi yaptın ve ben kendimi sana bıraktım... Bana bir şey söyleme: Dinle Murielle cevaplarını ezbere biliyorum bana dönüp dolaşıp aynı şeyleri söylüyorsun bu kadar palavra yeter bu iş benimle yürümez ve bu aşırı tavırlarını takınma evet aşırı tavırlarını diyorum telefonun ahizesinden ne halde olduğunu görebiliyorum deme. Sen Albert'den çok daha çirkindin onunla evlendiğimde gençti o sense kırk beş yaşındaydın sorumluluklarını tartabilirdin. Neyse geçmiş geçmişte kaldı. Sana sitem etmeyeceğime söz veriyorum. Her şeyi unuturuz sıfırdan başlarız ılımlı ve nazik olabilirim hani sen de bana fazla adilik yapmazsan. Hadi bana anlaştık yarın ayrıntıların üzerine konuşacağız de...

"Pislik herif! Sana salyalarımı akıtmadığım için benden öç alıyorsun bana işkence ediyorsun ama ne parayla ne öyle kasıntı hallerinle o büyük laflarınla beni kendine hayran bırakabilirsin. 'Dünyada olmaz'mış göreceğiz bakalım. Kendimi savunacağım. Francis'le

konuşacağım senin kim olduğunu söyleyeceğim. Peki onun önünde kendimi öldürürsem sence onun için güzel bir hatıra olur mu bu?.. Hayır şantaj yapmıyorum pis gerizekâlı sahip olduğum hayatı düşünürsek bana pek bir şeye mal olmaz ne olur ki öldürürüm kendimi. İnsanları böyle uçlara itmemeli her şeyi yapabilir hale geliyorlar sonra çocuklarıyla birlikte intihar eden anneleri bile duyuyoruz..."

Alçak! Pislik! Kapattı... Cevap vermiyor cevap vermeyecek. Pislik herif. Ah! Kalbim dayanmıyor öleceğim. Acı çekiyorum çok acı çekiyorum beni öldürüyorlar usul usul evinin salonuna gideceğim damarlarımı keseceğim beni götürürlerken her yer kana bulanacak ve öleceğim... Ah! Kafamı çok sert çarptım kafatasımı çatlattım aslında onlara çarpmak gerek. Kafamı duvarlara yo yo delirmeyeceğim beni öldüremeyecekler kendimi savunacağım silah bulacağım. Hem de ne silahlar bulacağım alçaklar alçaklar boğulacağım kalbim duracak sakinleşmem lazım...

Tanrım! Var olduğunu göster bana! Cennet ile cehennemini var et cennetinin iki yanı ağaçlı yollarında küçük oğlum ve canım kızımla yürüyeceğim ve onlar kıskançlığın alevlerinde acıyla kıvranacaklar onlar cayır cayır kızarır ve inlerken ben onları izleyeceğim güleceğim de güleceğim ve çocuklarım da benimle gülecekler. Bu rövanşı bana borçlusun Tanrım. Bana bunu vermek zorundasın.

YIKILMIŞ KADIN

13 Eylül Pazartesi. Les Salines.

Bir köyün sınırına kurulmuş ve geçen yüzyıllardan etkilenmemiş, bu terkedilmiş şehrin nasıl da olağanüstü bir dekoru var. Amfiteatrın yarısı boyunca yürüdüm, orta pavyonun merdivenlerini tırmandım, belirli bir amaç uğruna inşa edilmiş ve o güne dek hiçbir işe yaramamış binaların yalın görkemini seyre daldım. Sapasağlamlar, gerçekler; bununla birlikte terk edilmişlikleri onları fantastik bir hayale çeviriyor: İnsan kendine ne diye soruyor. Sonbahar göğünün altında sıcak otlar ve cansız yaprakların kokusu bana bu dünyayı terk etmediğimi, yalnızca geçmişte iki yüzyıl geri gittiğimi söylüyordu. Eşyaları almaya arabaya gittim; örtüyü, yastıkları ve transistörlü radyoyu yere koydum ve Mozart dinleyerek sigara içtim. İki üç tozlu pencerenin ardında birilerini seçer gibiyim: Bunlar herhalde iş yerleri. Ağır kapıların birinin önünde bir kamyon durdu, aracın arkasına çuvallar yüklediler. Bu ikindi sessizliğini başka hiçbir şey bozmadı: tek bir ziyaretçi bile. Konser bitti, okudum. Çifte şaşkınlık; bilmediğim bir ırmak boyunca yürüyüp çok uzağa gidiyordum; bakışlarımı kaldırıyor

ve kendimi bu taşların arasında, hayatımın uzağında buluyordum.

Zira en ilginci de buradaki varlığım ve onun bana verdiği keyif. Paris'e doğru yaptığım bu yolculukta yalnız olmakla ilgili şüphelerim vardı. Bu zamana kadar, Maurice'in olmadığı zamanlarda, küçük kızlarım tüm seyahatlerimde bana eşlik ederlerdi. Colette'in her şeye ayılıp bayılmalarını, Lucienne'in isteklerini özleyeceğimi düşünüyordum. Şuna bakın, varlığını unuttuğum o neşe beni ne hale getirdi! Özgürlüğüm beni yirmi yaş gençleştirdi. Öyle ki kitabı kapadıktan sonra kendim için yazmaya koyuldum, tıpkı yirmi yaşındaymışım gibi.

Maurice'i asla gönül rahatlığıyla bırakamam. Kongre yalnızca bir hafta sürüyor ama Mougins'den Nice Havaalanına giderken boğazımda bir şeyler düğümlendi. O da duygulandı. Hoparlörden Roma yolcuları çağrıldığında bana sıkıca sarıldı: "Arabayla giderken öleyim deme. –Uçakla giderken öleyim deme." Gözden yitmeden önce bir kez daha bana baktı: gözlerindeki kaygıyı ta uzaktan görebildim. Uçağın kalkışı gözüme pek dramatik göründü. Dört motoruyla usulca havalandı, uzun bir hoşça kal oldu. Uçak bir elvedanın hoyratlığıyla yerden kopup yükseldi.

Ancak çok geçmeden keyiflenmeye başladım. Hayır, kızlarımın olmayışı beni üzmüyordu: aksine. Canım nasıl isterse, ister hızlı, ister yavaş sürebilir, nereye istersem oraya gidebilir, keyfime göre arabayı durdurabilirdim. Haftayı aylaklık ederek geçirmeye karar verdim. Güneşin doğuşuyla uyanıyorum. Araba sokak kapısında, avluda sadık bir hayvan gibi beni bekliyor; çiyden nemlenmiş. Farlarını siliyor ve aydınlanan güne doğru neşeyle yol almaya başlıyorum. Yan koltuğumda duran beyaz çantanın içinde Michelin haritaları, Guide Bleu,

kitaplar, bir hırka ve sigaralar var: ağzı sıkı yol arkadaşları. Otelin patronuna kerevitli tavuğun tarifini sorarken yanımda sabırsızlanan kimse yok.

Akşam çökecek ama hava hâlâ ılık. Yeryüzünün insanlara sunduğu, kimsenin mutsuz olmasına imkân yokmuş gibi görünen, o coşkulu anlardan biri.

14 Eylül Salı.

Maurice'in bende cazip bulduğu şeylerden biri "hayata gösterdiğim ilgi" diye tanımladığı şeyin yoğunluğuydu. O ilgi kendimle baş başa kaldığım şu kısa süre zarfında yeniden canlandı. Artık Colette evlendiğine, Lucienne Amerika'da olduğuna göre o ilgiyi pekiştirecek boş zamanım var. Maurice "Sıkılacaksın. Bir işe başlaman lazım," demişti Mougins'deyken. Israr etti. Ancak şu an için, her ne olursa olsun bunu arzu etmiyorum. Sonunda biraz da kendim için yaşamak istiyorum. Ve Maurice'le birlikte, uzun zamandır mahrum kaldığımız bu iki kişilik yalnızlığın tadını çıkarmak. Kafamda bir sürü tasarı var.

17 Eylül Cuma.

Salı günü Colette'e telefon ettim: Gripti. Hemen Paris'e geliyorum dediğimde karşı çıktı, Jean-Pierre'in onunla gayet güzel ilgilendiğini söyledi. Ama endişeliydi, gün içinde eve geri döndüm. Onu yatakta, çok zayıflamış bir halde buldum; her akşam ateşi çıkıyor. Daha ağustos ayında dahi, hani dağa giderken ona eşlik ettiğimde, sağlığı için endişeleniyordum. Maurice'in onu bir an önce muayene etmesini ve Talbot'ya danışmasını istiyorum.

İşte kol kanat gerdiğim bir başka kızlayım. Çarşamba akşam yemeğinden sonra Colette'ten ayrıldığımda hava

öyle yumuşaktı ki otomobille Quartier Latin'e kadar indim; bir kafenin terasında oturup bir sigara içtim. Yan masamda Chesterfield paketime yiyecekmişçesine bakan bir kız çocuğu vardı; bir tane istedi. Onunla konuşmaya koyuldum; sorularıma cevap vermekten kaçındı ve gitmek için ayaklandı. On beş yaşlarındaydı, ne öğrenci ne fahişeydi, ilgimi çekmişti; arabayla evine bırakmayı teklif ettim. Reddetti, tereddüt etti ve sonunda akşamı nerede geçireceğini bilmediğini itiraf etti. Sosyal Yardım Kurumunun onu yerleştirdiği merkezden sabah kaçmış. İki gün benim evimde kaldı. Zihinsel engelli annesi ile kızdan nefret eden üvey babası onu evlatlıktan reddetmişler. Davasına bakan hâkim kızı bir meslek öğreneceği bir yurda göndereceğine söz vermiş. Beklerken, istediği taktirde pazarları ayine gitmek dışında altı aydır *hiç* dışarı çıkmadığı ve kendisine yapacak hiçbir iş verilmeyen o evde "geçici" olarak yaşıyormuş. Orada madden iyi bakılan, fakat sıkıntıdan, bıkkınlıktan, umutsuzluktan içten içe kuruyan kırk kadar genç kızlarmış. Akşamları her birine uyku ilacı dağıtılıyormuş. Bir yolunu bulup ilaçları bir kenara koyuyorlarmış. Bir gün sakladıkları tüm ilaçları tek seferde yutarlarmış. "Kaçmak ya da intihara teşebbüs: Yargıcın bizi hatırlaması için bunu yapmamız gerekiyor," dedi Marguerite. Kaçmak kolaymış, sık sık kaçanlar oluyormuş ve uzun sürmedikçe ceza verilmezmiş.

Onu bir yurda naklettirmek için yeri göğü inleteceğime dair söz verdim ve böylece merkeze dönmeye ikna oldu. Başı eğik, ayaklarını sürüyerek kapıdan içeri girişini izlerken öfkeden köpürüyordum. Güzel bir kız o, aptal değil, çok kibar ve tek isteği çalışmak: Gençliğini katlediyorlar; onun ve daha binlercesinin. Yarın Yargıç Barron'a telefon edeceğim.

Paris'te yaşamak ne kadar zor! Bu katılık bu ılık sonbahar günleri vasıtasıyla bile beni bunaltmayı başarıyor. Bu akşam kendimi biraz keyifsiz hissediyorum. Çocukların odasını, Maurice'in muayenehanesinden ve bekleme salonundan daha samimi bir oturma odasına çevirmek için planlar yaptım. Ve Lucienne'in bir daha burada yaşamayacağının ayırdına varıyorum. Ev gürültüsüz patırsız bir yer olacak ama bu çok hızlı oldu. Benim asıl canımı sıkan Colette. Neyse ki Maurice yarın dönüyor.

22 Eylül Çarşamba.

İşte herhangi bir işte çalışmaya katlanamayışımın – temel– nedenlerinden biri: bana ihtiyacı olan insanların tam anlamıyla emrine amade olamazsam bunun beni gerecek olması. Neredeyse tüm günlerimi Colette'in başucunda geçiriyorum. Ateşi düşmüyor. Maurice "Ciddi bir şey yok," diyor. Ancak Talbot bazı tahliller istedi. Aklıma ürkütücü şeyler geliyor.

Yargıç Baron bu sabah beni kabul etti. Çok candandı. Marguerite Drin'in durumunu dokunaklı bulduğunu ve ona benzer binlercesinin olduğunu söyledi. En acısı da bu çocukları barındıracak hiçbir yer, onlarla layığıyla ilgilenme becerisine sahip hiçbir personel olmamasıymış. Hükümet hiçbir şey yapmıyormuş. O nedenle çocuk yargıçlarının, sosyal yardım görevlilerinin çabaları da duvara tosluyormuş. Marguerite'in bulunduğu merkez de yalnızca bir geçiş yeriymiş; üç-dört günün sonunda başka bir yere gönderilmesi gerekiyormuş. Peki ama nereye? İşte orası bilinmezmiş. O küçük kızlar oyalanacakları, kafalarını dağıtacakları hiçbir düzenin bulunmadığı o yerde kalmaya devam ediyorlar. Tüm bunlara

rağmen Marguerite için bir yer bulmaya çalışacakmış. Ayrıca söz konusu merkezdeki görevlilere kızı görmeme izin vermelerini salık verecekmiş. Ebeveyni kızları üzerindeki haklarından temelli vazgeçtiklerini bildiren belgeyi henüz imzalamamış fakat kızı geri almaları söz konusu değilmiş; onu istemiyorlarmış ve bu onun için de olabilecek en kötü çözüm olurmuş.

Adliyeden çıkarken sistemin kayıtsızlığına öfkeliydim. Suç işleyen gençlerin karamsarlığı artıyor ve sertliği arttırmaktan başka bir tedbir tasavvur ettikleri yok.

Kendimi Sainte-Chapelle'in kapısının önünde bulduğum için içeri girdim, sarmal merdiveni çıktım. İçeride yabancı turistler ve el ele tutuşmuş, vitraylara bakan bir çift vardı. Benim gözümün bir şey gördüğü yoktu. Aklım yine Colette'teydi ve endişeliydim.

Hâlâ da endişeliyim. Herhangi bir şey okumam imkânsız. Beni teselli edebilecek tek şey bu konuyu Maurice'le konuşmak olurdu: O da gece yarısından önce olmayacak. Roma'dan döndüğünden beri akşamlarını Talbot ve Couturier'yle laboratuvarında geçiriyor. Hedeflerine yaklaştıklarını söylüyor. Araştırmaları için her şeyi feda etmesini anlayabiliyorum. Ancak ben de hayatımda ilk defa onunla paylaşmadığım büyük bir endişe duyuyorum.

25 Eylül Cumartesi.

Pencerenin ardı karanlıktı. Bunu bekliyordum. Önceden –neyin öncesinde?– kırk yılda bir Maurice olmadan dışarı çıktığımda, döndüğümde her zaman kırmızı perdelerin arasından ince bir ışık sızardı. İkinci kata kadar koşarak çıkardım, kapıyı çalardım, anahtarımı arayamayacak kadar sabırsız olurdum. Bu kez

koşmadan çıktım, anahtarımı kilide soktum. Ev nasıl boştu! Ah nasıl da boştu! Şüphesiz öyleydi çünkü evde kimse yoktu. Ama yo, normalde evimize döndüğümde Maurice'i bulurdum, evde olmadığında bile. Bu akşam kapılar bomboş odalara açılıyor. Saat on bir. Yarın tahlil sonuçlarını alacağız ve ben korkuyorum. Korkuyorum ve Maurice burada değil. Biliyorum. Araştırmalarını sonuçlandırması lazım. Yine de ona kızgınım. "Benim sana ihtiyacım var, sen burada yoksun!" Bu cümleyi bir kâğıda yazıp yatmaya gitmeden önce kanıt niyetine antreye bırakmak istiyorum. Yoksa susacağım, dün olduğu gibi, ondan önceki gün olduğu gibi. Ona ihtiyacım olduğunda her zaman yanımdaydı.

... Bitkileri suladım; kütüphaneyi toplamaya giriştim ama ansızın durdum. Bu oturma odasını yerleştirmekten bahsettiğimde kayıtsızlığına şaşırmıştım. Kendime gerçeği itiraf etmeliyim; her zaman gerçeği istedim, eğer onu öğrenebildiysem, bunun nedeni istemiş olmamdı. O halde! Maurice değişti. Mesleğinin kendisini yiyip bitirmesine izin verdi. Artık hiçbir şey okumuyor. Müzik dinlemiyor. (Monteverdi ya da Charlie Parker dinlerkenki sessizliğimizi ve onun dikkat dolu ifadesini ne severdim.) Artık ne Paris'te, ne çevresinde gezintiye çıkmıyoruz. Doğru düzgün konuşmaz olduk. Birer kariyer yapma ve para kazanma makinesine dönüşmüş olan meslektaşlarına benzemeye başlıyor. Haksızlık ediyorum. Para, sosyal başarı onun umurunda olmaz. Ama benim karşı çıkmama karşın on yıllık uzmanlığa karar verdiğinden beri yavaş yavaş kurumaya başladı ki benim korktuğum da buydu. Bu sene Mougins'de dahi gözüme benden uzaklaşmış görünüyordu: Bir an önce kliniğe ve laboratuvara dönmek için sabırsızlanıyordu; dalgın ve hırçındı. Hadi! Gerçeği sonuna kadar kendime itiraf et-

meliyim. Nice Havaalanında kalbimin sıkışmasının nedeni ardımızda bıraktığımız o kasvetli tatildi. Ve eğer o terk edilmiş tuzlalarda öylesine yoğun bir mutluluk tattıysam bunun nedeni Maurice'in yüzlerce kilometre öteden bana yeniden yakınlaşmasıydı. (Günlük ne tuhaf şey: içe atılanlar yazıya dökülenlerden daha çok önem taşıyor.) İnsan ona bakınca sanki özel hayatı artık umurunda değil der. Geçen bahar Alsace'a yapacağımız seyahatten nasıl da kolayca vazgeçmişti! Ancak hayal kırıklığım onu üzmüştü. Ona neşeyle: "Löseminin tedavisi bazı fedakârlıklar gerektirir!" demiştim. Ancak Maurice için hekimlik eskiden acılarının dindirilmesi gereken etten kemikten insanlar demekti. (Cochin'de stajımı yaparken o büyük patronların o soğuk halleri, öğrencilerin kayıtsızlığı karşısında büyük bir hayal kırıklığına uğramış, büyük sıkıntı duymuştum ve o asistan doktorun kara güzel gözlerinde benimkine benzer bir sıkıntı, bir öfkeyle karşılaşmıştım. Sanırım onu o an sevmiştim.) Artık hastalarına yalnızca birer vaka gözüyle bakıyor olmasından korkuyorum. Teşhis koymak tedavi etmekten daha çok ilgisini çekiyor. Yakınlarıyla olan ilişkilerinde bile dalgın biri olup çıkıyor, oysa kırk beş yaşında dahi onunla tanıştığımdaki kadar canlı, neşeli ve gençti... Evet değişen bir şey var çünkü onun hakkında, kendim hakkında onun arkasından yazıyorum. Eğer o bunu yapmış olsa ben kendimi ihanete uğramış hissederdim. Biz birbirimize karşı mutlak bir şeffaflık içerisindeydik.

Hâlâ da öyleyiz; bizi ayıran benim öfkem: Maurice öfkemi çabucak yatıştıracaktır. Benden kısa bir süre sabır göstermemi isteyecektir: Sürmenaj dönemlerinin ardından kısa durgunluklar yaşanır. Geçen sene de çoğunlukla akşamları çalışıyordu. Evet ama o zaman Lucienne benimleydi. Hem hiçbir şey bana üzüntü vermiyordu.

Oysa şu an okuyamadığımı da plak dinleyemediğimi de biliyor çünkü korkuyorum. O notu antreye bırakmayacağım ama onunla konuşacağım. Yirmi –net olmak gerekirse yirmi iki– yıllık evliliğin ardından insan sessizliğe çok şey atfediyor: Bu tehlikeli bir durum. Sanırım şu son yıllarda küçüklerle fazla meşgul oldum. Colette bana düşkündü, Lucienne ise çok zor bir kızdı. Maurice'in arzu edeceği kadar müsait olamadım. Kendini şimdilerde onu benden koparma noktasına gelmiş olan o işlerin kollarına atmak yerine beni uyarabilirdi.

Gece yarısı. Ona kavuşmak, gözümü masa saatinden ayırmamama sebep olan, hâlâ içimde kabaran bu öfkeyi bastırmak için öyle sabırsızlanıyorum ki. Yelkovan ilerlemiyor: öfkeleniyorum. Maurice'in zihnimdeki imgesi parçalarına ayrılıyor: İnsanın kendi karısına böyle düşüncesizce davranırken hastalıklara ve acılara karşı mücadele etmesinin ne anlamı var ki? Bu düpedüz kayıtsızlık. Katılık. Öfkeden kudurmanın manası yok. Yeter. Eğer Colette'in tahlil sonuçları iyi değilse yarın son derece soğukkanlı olmam gerekecek. O nedenle uyumaya çalışmalıyım.

26 Eylül Pazar.

Bu da oldu. Benim başıma geldi.

27 Eylül Pazartesi.

Aynen öyle! Başıma bu da geldi. *Normal*. Kendimi olan bitene inandırmalı ve dün gün boyunca beni allak bullak eden bu öfkeye hâkim olmalıyım. Maurice bana yalan söyledi, evet; bu da normal. Benimle konuşmak yerine yalan söylemeye devam da edebilirdi. Geç kalmış olmasına rağmen açık sözlülüğü için ona minnettar olmalıyım.

Cumartesi, sonunda uyumuşum: Ara ara elimi ikiz yatağa doğru uzatıyordum: Çarşaf dümdüzdü. (O muayenehanesinde çalışırken ben ondan önce uykuya dalmayı severim. Rüyalarımın arasında, suyun akışını işitir, hafif bir kolonya kokusu alır, elimi uzatırım; yorgan vücudunun şeklini alır ve ben içimde büyük bir mutlulukla uykuya dalarım.) Daire kapısı gürültüyle kapandı. "Maurice!" diye bağırdım. Saat sabahın üçüydü. Üçe kadar çalışmamışlar, içip çene çalmışlardı. Yatakta doğruldum:

"Saat kaçta dönüyorsun? Nerden geliyorsun?"

Bir koltuğa oturdu. Elinde bir bardak viski vardı.

"Saat üç, biliyorum."

"Colette hasta, ben endişeden ölüyorum ve sen sabahın üçünde dönüyorsun. Üçe kadar çalışmadınız herhalde."

"Colette daha mı kötü?"

"Daha iyi değil. Umurunda sanki! Kuşkusuz tüm insanlığın sağlığının sorumluluğunu üstlenince bir kızın hasta olması insana çok ağır gelmiyordur."

"Düşmanca davranma."

Bana biraz da hüzünle karışık bir ciddiyetle bakıyordu. Bakışlarıyla beni saran o koyu ve sıcak ışık karşısında her zaman olduğu gibi yumuşadım. Usulca sordum:

"Neden bu kadar geç döndün söyle bana."

Cevap vermedi.

"İçtiniz mi? Poker mi oynadınız? Dışarı mı çıktınız? Saatin kaç olduğunun farkına mı varmadın?"

Israrla susmaya devam ediyor, bardağını çevirip duruyordu. Ağzımdan, tepesini attırıp ondan bir açıklama koparabilmek için rastgele, saçma sapan kelimeler çıktı:

"Ne oluyor? Hayatında bir kadın mı var?"

Gözlerini benden ayırmadan şöyle dedi:

"Evet Monique hayatımda bir kadın var."

(Başımızın üstünde ve ayaklarımızın altında her şey maviydi; boğazın ötesinde Afrika kıyısı seçiliyordu. Bana sıkıca sarılmıştı. "Eğer beni aldatırsan, kendimi öldürürüm. –Sen beni aldatırsan, benim kendimi öldürmeme gerek yok. Zaten kahrımdan ölürüm." On beş yıl önceydi. O kadar olmuş mu? On beş yıl nedir ki? İki kere iki dört eder. Seni seviyorum, sadece seni. Gerçek yıkılmaz, zaman hiçbir şeyi değiştirmez.)

"Kim?"

"Noëllie Guérard."

"Noëllie! Niçin?"

Omuz silkti. Tabii ya. Cevabı biliyordum: güzel, çekici, baştan çıkarıcı. Bir erkeğin koltuklarını kabartan, önemsiz maceraların kadını. Maurice'in pohpohlanmaya mı ihtiyacı vardı?

Bana gülümsedi:

"Beni sorguya çekmene memnunum. Sana yalan söylemekten nefret ediyordum."

"Ne zamandır bana yalan söylüyorsun?"

Bir an tereddüt etti.

"Sana Mougins'de yalan söyledim ve döndüğümden beri de söylüyorum."

Beş hafta ediyordu. Mougins'de de onu mu düşünüyordu?

"Paris'te yalnızken onunla yattın mı?"

"Evet."

"Sık görüyor musun onu?"

"Yo! Hayır! Çalıştığımı biliyorsun..."

Ayrıntıları sordum. Döndüğünden beri akşamları ve bir öğleden sonra görmüştü onu, ben bunun sık olduğunu düşünüyorum.

"Neden bana hemen söylemedin?"

Çekingen bakışlarla bana baktı ve sesinde pişmanlıkla şöyle dedi:

"Kahrımdan ölürüm diyordun..."

"O lafın gelişiydi."

Ansızın ağlamak geldi içimden: Bundan ölmeyecektim, en acısı da buydu. Mavi buharların arasından, uzaktaki Afrika kıtasına bakıyorduk ve söylemiş olmak için söylediğimiz sözlerdi onlar. Kendimi geriye attım. Bu darbe beni şaşkına çevirmişti. Öyle aptallaşmıştım ki kafam boşalmıştı. Başıma geleni anlamak için biraz zamana ihtiyacım vardı. "Uyuyalım," dedim.

Öfkeden erkenden uyandım. Uykunun dinçleştirdiği alnına düşen dağınık saçlarıyla nasıl da masum görünüyordu. (Ağustos ayında, benim yokluğum sırasında o kadın onun yanında uyanmıştı: Buna inanmakta güçlük çekiyordum! Niçin Colette'le dağa gitmiştim ki? Hatta o gelmemi çok da umursamıyordu, ben ısrar etmiştim.) Bana beş hafta boyunca yalan söylemiş! "Bu akşam önemli bir adım attık." Meğer Noëllie'nin evinden geliyormuş. İçimden onu şöyle bir sarsmak, ona hakaret etmek, bağırıp çağırmak geldi. Kendime hâkim oldum. Yastığımın üzerine bir not bıraktım: "Akşama görüşürüz," yokluğumun ona her türlü sitemden daha çok dokunacağından emindim; insanın yokluğa verecek cevabı yoktur. Sokaklarda avare avare gezindim, aklım fikrim şu cümledeydi: "Bana yalan söyledi." Aklıma çeşitli imgeler geliyordu: Maurice'in Noëllie'ye bakışı, gülümseyişi. Onları takip ediyordum. Ona bana baktığı gibi bakmıyordu. Acı çekmek istemiyordum, acı çekmiyordum ama kinimden boğulacak gibiydim: "Bana yalan söyledi!" "Kahrımdan ölürüm," diyordum, evet, ama bana bunu dedirten oydu. Sözleşmemizi sonuçlandırmak için benden daha şevkli davranmıştı: uzlaşmaya, aşırı serbest-

liklere yer yoktu. Saint-Bertrand-de-Comminges'in dar yolunda ilerliyorduk ve "Sana her daim yetecek miyim?" diye beni nasıl da sıkıştırıyordu. Yeterince coşkuyla cevap vermediğim için bana öfkelenmişti. (Ama pencereden hanımeli kokusunun dolduğu o eski han odasında nasıl da barışmıştık? Yirmi yıl önceydi. Oysa daha dün gibi.) Bana yetti, yalnızca onun için yaşadım. O ise geçici bir heves uğruna bizim yeminlerimize ihanet etti! Kendi kendime "Ondan derhal ayrılmasını talep edeceğim," diyordum. Colette'in evine gittim; bütün gün onunla ilgilendim ama için için kaynıyordum. Eve döndüğümde bitkindim. "Ayrılmasını talep edeceğim." Peki ama aşk ve anlaşmayla geçen bütün bir ömrün ardından "talep" kelimesinin anlamı nedir? Bugüne kadar kendim için istediğim her şeyi aynı zamanda onun için de istedim.

Biraz şaşkın bir halde bana sarıldı. Defalarca Colette'in evini aramış, kimse cevap vermemişti (Colette'in rahatsız olmaması için telefonun sesini kapatmıştım). Meraktan deliye dönmüştü.

"Kendimi öldüreceğimi düşünmedin herhalde?"

"Her ihtimal aklıma geldi."

Kaygısı kalbime dokundu ve hiçbir husumet duymadan onu dinledim. Elbette bana yalan söylemekle hata etti ama anlamam gerekiyor; ilk tereddütle kar topu çığa dönüşmeye başlar: İnsan bir daha gerçeği söylemeye cesaret edemezmiş çünkü gerçeği itiraf etmek aynı zamanda yalan söylediğini de itiraf etmekmiş. Bizim gibi samimiyete büyük önem veren insanlar için bu engeli aşması daha da güçmüş. (O duyguyu bilirim: bir yalanın üzerini örtmek için nasıl da dört elle yalana sarılırdım.) Ben asla yalan söylemedim. Lucienne ve Colette'in ilk yalanları beni canımdan bezdirmişti. Tüm çocukların annelerine yalan söylediğini kabullenmekte zorlanmıştım. Bana

söylememeleri gerekirdi! Ben yalan söylenecek bir anne değildim; yalan söylenecek kadın değildim. Nasıl da sersemce bir kibir. Her kadın kendini farklı sanır; hepsi bazı şeylerin kendi başlarına gelmeyeceğini düşünür ve hepsi yanılır.

Bugün çok düşündüm. (Şansıma Lucienne Amerika'da. Yoksa ona rol yapmam gerekecekti. Beni rahat bırakmazdı.) Isabelle'le konuşmaya gittim. Her zaman olduğu gibi bana yardım etti. Beni yanlış anlayacağından korkmuştum çünkü Charles'la ilişkilerini, Maurice ile benim gibi sadakat üzerine değil özgürlük üzerine kurmuşlardı. Ama bu ne kocasına karşı öfkelenmesine ne kimi zaman kendini tehlikede hissetmesine engel olmuş: Galiba beş yıl önce Charles onu terk etmeye niyetlenmiş. Bana sabırlı olmamı salık verdi. Maurice'e çok saygı duyar. Bir macera yaşamak istemesini tabii, bunu başlangıçta benden saklamasını affedilebilir buluyor, ama kesinlikle bu maceradan çabucak bıkacağını düşünüyor. Bu tür ilişkilere tat katan yenilik hissiymiş, zaman Noëllie'nin aleyhine işliyormuş, Maurice'in gözündeki prestiji yavaş yavaş azalacakmış. Yalnız, eğer aşkımızın bu sınavdan zarar görmeden çıkmasını istiyorsam kurbanı ya da şirret kadını oynamamam gerekiyormuş. "Anlayışlı ol, neşeli ol. Hepsinden önce dostane ol," dedi bana. O, Charles'ı bu şekilde yeniden elde etmiş. Pek sabırlı olduğumu söyleyemem. Ancak kendimi zorlayacağım. Yalnızca taktik açısından da değil, ahlaken de. Tam olarak istediğim hayatı sürdüm: Bu ayrıcalığı hak etmeliyim. Şayet en ufak engelde pes edersem, o halde kendim hakkındaki tüm fikirlerim birer yanılgıdan ibaret demektir. Ben uzlaşmazın tekiyim, babama çekmişim ve Maurice bu huyuma saygı duyar. Gene de başkasını anlamayı ve uyum sağlamayı becermeyi isterim. Bir erkeğin yirmi iki senelik ev-

liliğin ardından bir macera yaşaması normaldi, Isabelle haklıydı. Bunu kabul etmemekle anormal davranan –ve sonuçta çocukluk eden– ben olacağım.

Isabelle'den ayrılırken, artık Marguerite'i gidip göresim yoktu. Ancak bana kısa, duygusal bir mektup yazmıştı, onu hayal kırıklığına uğratmak istemedim. O ziyaretçi odasının hüznü, o ezilen genç kızların yüzlerindeki ifade. Bana bazı çizimler gösterdi, fena değillerdi. Dekorasyon yapmak, en azından vitrin dekoratörlüğü yapmak istiyordu. Her halükârda çalışmak istiyordu. Yargıcın verdiği sözleri ona tekrar ettim. Pazar günleri benimle dışarı çıkmasına izin vermeleri için hangi yollara başvurduğumu anlattım. Bana güveniyor, seviyor beni, sabredecek: Ama sabrın da bir sınırı var elbette.

Bu akşam Maurice'le dışarı çıkıyoruz. Isabelle'in ve gazetenin aşk köşesinin tavsiyeleri: kocanızı geri kazanmak için neşeli ve şık olun, baş başa dışarı çıkın. Onu geri kazanmama gerek yok: Onu kaybetmedim ki. Ancak hâlâ ona soracak çok sorum var ve akşam yemeğini dışarıda yersek muhabbetimiz daha az gergin olacaktır. Hele zoraki bir konuşma olmasını hiç istemiyorum.

Aptal bir ayrıntı aklıma takılıp duruyor: Neden elinde bir bardak viski vardı? Maurice diye seslendim. Sabahın üçünde uyandırıldığım için onu sorguya çekeceğimi anlamıştı. Normalde daire kapısını o kadar gürültülü kapatmazdı.

28 Eylül Salı.

Çok içtim. Oysa Maurice gülüyordu ve bana pek hoş olduğumu söyledi. Ne tuhaf: Gençliğimizdeki geceleri yeniden yaşamamız için beni aldatması gerekiyormuş. Rutinden beteri yoktur: Şoklar insanı uyandırır. Saint-

Germain-des-Prés 1946'dan beri değişmiş: Gelen giden kesim farklı. "Başka bir çağ," dedi Maurice biraz üzgünce. Oysa ben gece kulübüne adım atmayalı neredeyse on beş yıl olmuştu ve her şey gözüme büyüleyici görünüyordu. Dans ettik. Bir an bana sıkı sıkı sarılıp "Bizim aramızda hiçbir şey değişmedi," dedi. Ve havadan sudan konuştuk: ama ben çakırkeyiftim, bana söylediklerinin bazılarını unuttum. Kabaca tahmin ettiğim gibiydi: Noëllie parlak ve hırs dolu bir avukattı, yalnız bir kadındı, boşanmıştı, bir kızı vardı – son derece özgür âdetleri olan, sosyetik, atılgan biriydi: Yani benim tam tersim. Demek Maurice bu tür bir kadının beğenisini kazanıp kazanamayacağını merak etmişti. "Eğer istesem ...:" Aynı soruyu Quillan'la flört ederken ben de kendime soruyordum. Hayatımın tek flörtüdür ve çabucak son vermişimdir. Maurice'in içinde, diğer çoğu erkekte olduğu gibi kendinden hiç mi hiç emin olmayan bir delikanlı yatıyordu. Noëllie onun kendine güvenini yerine getirmişti. Tabii bu aynı zamanda bir şehvet hikâyesi: İştah uyandıran bir kadın.

29 Eylül Çarşamba.

Maurice ilk defa benim bilgim dahilinde akşamı Noëllie'yle geçiriyordu. Isabelle'le Bergman'ın eski bir filmini izlemeye gittim ve *Hochepot*'da Burguignon usulü fondü yedik. Onunla zaman geçirmek her zaman hoşuma gitmiştir. Isabelle hâlâ gençliğimizdeki kadar şevk dolu; her film, her kitap, her tablo onun için hâlâ büyük öneme sahip; artık kızlarım beni terk ettiklerine göre sergilere, konserlere giderken ona daha sık eşlik edebilirim. O da evlenince okulu bıraktı ama benimkine göre çok daha yoğun bir entelektüel hayata sahip olmaya devam etti. Tabii büyütecek iki kızı değil tek bir oğlu

olduğunu da söylememek olmaz. Üstelik onun etrafı "ıslak köpeklerle" çevrili değil; insanın kocası mühendis olunca böyleleriyle karşılaşma ihtimali de daha az oluyor. Ona gülümseme taktiğini hiç zorlanmadan uyguladığımı çünkü bu hikâyenin Maurice için çok da önemli olmadığına ikna olduğumu söyledim. Bana geçen gün "Bizim aramızda hiçbir şey değişmedi," dedi.

Doğrusu on yıl önce çok daha büyük ıstırap çekmiştim: yeni tutkular edindiyse, tekdüze, düşük maaşlı ama boş zamanının kalmasına olanak sağlayan ve özveriyle sürdürdüğü Simca'daki işi artık ona yetmediyse, bunun nedeni evde sıkılması, bana olan hislerinin değişmiş olmasıydı. (Gelecek bana aksini kanıtlamıştı. Yalnız, yaptığı işe artık hiç katılmıyor olmak beni üzüyor. Eskiden bana hastalarından bahsederdi, ilginç vakaları özellikle anlatırdı, o vakalarda ona yardım etmeye çalışırdım. Şimdiyse araştırmalarının dışında kaldım ve polikliniktekı müşterilerinin bana ihtiyaçları yok.) Isabelle o zaman da bana yardımcı olmuştu. Beni Maurice'in özgürlüğüne saygı göstermeye ikna etmişti. Bu, babamdan bana geçmiş ve onun bende hâlâ canlı kalmış bir idealinden vazgeçmekti. Bir münasebetsizlik karşısında gözlerini yummaktan daha zordu.

Isabelle'e mutlu olup olmadığını sordum:

"Kendime bu soruyu sormuyorum. O yüzden sanırım cevabı evet."

Her halükârda, sabahları mutlu uyanıyor. Bence bu, mutluluğun güzel bir tanımı! Ben de her sabah gözlerimi açtığımda gülümserim.

Bu sabah da öyle yaptım. Yatmadan önce biraz Nembutal almıştım, hemen uykuya dalmışım. Maurice gece bire doğru döndüğünü söyledi. Ona hiçbir şey sormadım.

Bana yardımcı olan şey fiziksel bir kıskançlık duymuyor oluşum. Vücudum artık otuz yaşında değil, Maurice'inki de. Doğrusu bedenlerimiz nadiren keyifle kavuşsalar da bunlar ateşli kavuşmalar olmuyor. Yo! Kendimi kandırmıyorum. Noëllie'de yeninin verdiği çekicilik var; Maurice onun yatağında gençleşiyor. Bu düşünceye aldırış ettiğim yok. Maurice'e bir şeyler katan bir kadına güceneceğimi düşünürdüm. Ancak Noëllie'yle olan görüşmelerim ve onun hakkında duyduklarım bana yeterince fikir verdi. O bizim nefret ettiğimiz her şeyin yaşam bulmuş hali: Her ne pahasına olsun başarma hırsı, züppelik, paraya düşkünlük, kendini gösterme tutkusu. Kendine ait hiçbir düşüncesi yok, ciddi manada duyarlılık eksikliği var: Moda neyse onu yapıyor. Beğenilme merakıyla dolu davranışlarında öyle bir hayasızlık, öyle bir teşhircilik var ki kendi kendime acaba frijit mi diye sorduğum dahi oluyor.

30 Eylül Perşembe.

Colette'in ateşi bu sabah 36,9 dereceydi, ayaklanıyor. Maurice bu hastalığın Paris'te salgın olduğunu söylüyor: Hasta ateşleniyor, zayıflıyor ve ardından iyileşiyor. Colette'in bu minik dairedeki gidiş gelişlerini izlerken, neden bilmem, Maurice'in pişmanlıklarını biraz daha iyi anladım. Kız kardeşinden daha az zeki değil; kimyayla ilgileniyordu, dersleri iyiydi, onlara ara vermekle kendine yazık etti. Günlerini nasıl geçirecek? İtiraf etmem gerek; benimle aynı yolu seçti: ama benim Maurice'im vardı. Kuşkusuz onun da Jean-Pierre'i var. Sevmediğin bir adamın hayatını doldurmaya yeteceğini düşünmekte zorlanıyor insan.

Derslerine ve Amerika'ya büyük bir tutku duyan Lucienne'den uzun bir mektup.

Oturma odasına bir masa bakmalıyım. Bagnolet'deki felçli ihtiyar kadına bir gideyim.

Yazacak hiçbir şeyim olmamasına rağmen bu günlüğe niçin devam ediyorum? Zamanında günlüğe başlamıştım çünkü yalnızlığım keyfimi kaçırıyordu; huzursuzluğum yüzünden devam ettim çünkü Maurice'in tutumu dengemi bozuyordu. Oysa o huzursuzluk artık ortadan kalktı, her şeyi apaçık görüyorum ve galiba bu günlüğe yazmayı artık bırakacağım.

1 Ekim Cuma.

İlk defa yanlış tepki verdim. Maurice kahvaltıda bundan böyle akşamları Noëllie'yle dışarı çıktığında gece onda kalacağını söyledi. Bu hem onun hem de benim için daha uygun bir davranışmış.

"Madem bu ilişkiyi yaşamamı kabul ediyorsun, o halde doğru düzgün yaşamama izin ver."

Laboratuvarda geçirdiği akşamların sayısı, gelmediği akşam yemeklerinin sayısı yüzünden Noëllie'ye neredeyse bana ayırdığı kadar zaman ayırıyor. Karşı geldim. Hesaplarıyla beni serseme çevirdi. Eğer saat hesabı yaparsak daha sık benimleymiş. Ama çalıştığı, dergi okuduğu ya da arkadaşlarımızla görüştüğümüz saatler çok fazla. Noëllie'nin yanındayken yalnızca onunla meşgul oluyor.

Sonunda razı oldum. Anlayışlı, uzlaşmacı bir tutum takındığım için, kendimi tutmak zorundayım. Onunla kafa kafaya gelmemeliyim. Eğer macerasına çomak sokarsam, uzaktan uzaktan onu güzelleştirip duracak, içinde kalacak. Eğer "doğru düzgün" yaşamasına izin verirsem çabucak bıkacak. Isabelle bana bunun garantisini verdi. Kendi kendime "Sabır," deyip duruyorum.

Yine de kendime itiraf etmem gerek ki tensel bir ilişki Maurice'in yaşında bile önemli bir şey. Mougins'de kuşkusuz ki Noëllie'yi düşünüyordu. Nice Havaalanında bakışlarındaki kaygıyı anlıyorum: Bir şeylerden şüphelenip şüphelenmediğimi soruyordu kendine. Yoksa bana yalan söylediği için utanç mı duyuyordu? Yoksa kaygıdan değil utançtan mıydı? Yüzü hâlâ gözümün önünde ama yanlış yorumluyor olabilirim.

2 Ekim Cumartesi. Sabah.

Pijamaları üzerlerinde, kahve içiyorlar, birbirlerine gülümsüyorlar... Bu imge canımı yakıyor. İnsan bir taşa çarptı mı, önce darbeyi hisseder, acı devamında gelir: Bir hafta gecikmeyle, acı çekmeye başlıyorum. Başlarda daha ziyade donmuş kalmıştım. Olan bitene aşırı biçimde mazeret uyduruyor, bu sabah üzerime çullanan bu acıyı uzaklaştırmaya çalışıyordum: o görüntüleri. Evin içinde dönüp duruyorum: Her adımda gözümün önüne yeni bir görüntü geliyor. Dolabını açtım. Pijamalarına, gömleklerine, sliplerine, atletlerine baktım; ağlamaya başladım. Bir başkasının bu ipek yumuşaklığındaki, bu kazağın narinliğindeki yanağını okşayabilmesine dayanamıyorum.

Yeterince uyanık değildim. Maurice'in yaş aldığını, aşırı çalıştığını, bu isteksizliğine alışmam gerektiğini düşündüm. Beni kardeşi gibi görmeye başlamıştı. Noëllie arzularını uyandırdı. Karakter sahibi olsun ya da olmasın, yatakta ne yapacağını bildiği kesin. Maurice bir kadını tatmin etmenin o kibirli neşesine yeniden kavuştu. Yatmak artık sadece yatmak değil. Artık aralarında bir zamanlar yalnızca bana ait olan bir yakınlık var. Acaba uyandıklarında, ona ceylanım, güzel kuşum diyerek ba-

şını omzuna yaslıyor mu? Yoksa onun için aynı ses tonuyla telaffuz ettiği başka lakaplar mı buldu? Yoksa başka bir ses tonu da mı buldu kendine? Tıraş oluyor, ona gülümsüyor, gözleri daha koyu ve daha parlak, ağzı beyaz köpükten maskesinin ardında daha çıplak. Ellerinde selofana sarılı koca bir demet kırmızı gülle kapı eşiğinde belirirdi: Acaba ona da çiçekler alıyor mudur?

Kalbimi incecik dişli bir testereyle dilimliyorlar.

Cumartesi gecesi.

Bayan Dormoy'nın gelişi beni takıntılarımdan koparıp aldı. Biraz çene çaldık; Lucienne'in yanında götürmediği eşyalarını kızına vermesi için ona verdim. Biri yarı kör, diğeri başına gelen felaketleri anlatıp duran müzmin yalancı, bir diğeri hırsızlık yapan temizlikçi kadınların ardından bu dürüst ve dengeli kadını takdir ediyorum: İşe alıp da hizmetine koşmadığım tek kadın o oldu.

Alışverişe gittim. Normalde kokularla, seslerle ve gülücüklerle dolup taşan o sokakta uzun uzun dolanırım. Sahip olduğum arzuları bu pazarın tezgâhlarındaki meyve, sebze, peynir, ezme ve balıklar gibi çeşitlendirmeye çabalarım. Çiçekçiden bir kucak dolusu sonbahar satın alırım. Oysa bugün hareketlerim mekanikti. Alışveriş çantamı aceleyle doldurdum. Daha önce hiç hissetmediğim bir duygu: Başkalarının neşesi sinirime dokunuyordu.

Öğle yemeğinde Maurice'e şöyle dedim:

"Hiç konuşmadık. Noëllie hakkında hiçbir şey bilmiyorum."

"Hiç de bile, sana ana hatlarıyla anlattım."

Club 46'da bana ondan bahsettiği doğruydu: Can kulağıyla dinlememiş olduğuma pişmanım.

"Ama onda bu kadar özel ne bulduğunu anlayamıyorum: Onun kadar güzel bir sürü kadın var."

Düşündü:

"Senin de hoşuna gideceğini düşündüğüm bir özelliği var: Yaptığı işe kendini tamamen verme şekli."

"Hırslı, biliyorum."

"Bu, hırstan farklı bir şey."

Sustu, hiç şüphe yok ki benim önümde Noëllie'ye methiye düzmekten rahatsız olmuştu. Onu cesaretlendirecek bir tutum takınmamam gerekirdi.

5 Ekim Salı.

Artık hasta olmadığı için Colette'te biraz daha fazla zaman geçiriyorum. Son derece nazik olmasına rağmen gösterdiğim özenin onu rahatsız etme ihtimali olduğunu biliyorum. İnsan bu denli başkaları için yaşadığında, bu yoldan dönmesi, kendi için yaşaması biraz zor. Kendini başkalarına adamanın tuzaklarına düşmemeliyim: Vermek ve almak kelimelerinin birbirinin yerine geçebildiklerini ve kızlarımın bana ihtiyaç duymalarına ne denli ihtiyaç duymuş olduğumu çok iyi biliyorum. Bu konuda kimseyi asla aldatmadım. Maurice bana "Olağanüstüsün," derdi –bunu çok sık ve şu ya da bu bahaneyle söylerdi– "çünkü başkalarının hoşuna gidecek şeyler yapmak en başta senin hoşuna gidiyor." Gülerdim: "Evet, bu da bir tür bencillik," derdim. Gözlerinde o şefkatli bakışla: "Bencilliklerin en lezizi," derdi.

6 Ekim Çarşamba.

Pazar günü bit pazarında bulduğum masayı dün getirdiler; üzeri pürüzlü, kimi kısımları tadilat görmüş, ağır ve devasa, gerçek bir ahşap masa. Bu otur-

ma odası yatak odamızdan daha güzel. Üzgün olmama rağmen –çabucak bıkacağım sinema ve Nembutal rutininin ardından– dün akşam, bu sabah Maurice'in nasıl keyifleneceğini düşündükçe seviniyordum. Elbette beni tebrik etti. İyi de bu nedir ki? Bu odayı on sene önce hasta annesine bakmaya gittiği sırada düzenlemiştim. Yüzünü, sesini hatırlıyorum: "Burada nasıl da mutlu olacağız!" Şöminede kocaman bir odun parçası yakmıştı. Şampanya almak için aşağı inmişti; ayrıca beraberinde bana kırmızı güller de almıştı. Bu sabah, nasıl desem, bakışlarında, onaylayışında iyi niyetli bir hal vardı.

O halde gerçekten değişti mi? İtirafı bir bakıma beni rahatlatmıştı: bir ilişkisi var, bu her şeyi açıklıyor. Peki ama aynı kalmış olsa ilişkisi olur muydu? İçime doğmuştu ve bu direncimin en karanlık sebeplerinden biri oldu: İnsan kendini değiştirmeden hayatını değiştiremezmiş. Paradan, parıltılı bir ortamdan bıkmıştı. İki yakamızın bir araya gelmediği zamanlarda becerikliliğim onu mest ederdi: "Muhteşemsin!" Basit bir çiçek, güzel bir meyve, ona ördüğüm bir kazak: Bunların hepsi büyük hazinelerdi. Büyük bir sevgiyle düzenlediğim oturma odamızın Talbotların dairesine kıyasla hiçbir olağanüstü yanı yok. Peki ya Noëllie'ninki? O nasıldır? Herhalde bizimkinden daha lükstür.

7 Ekim Perşembe.

Acaba bana gerçeği söylemesinden ne kazandım? Artık geceleri onunla geçiriyor: İşlerine geliyor. Kendi kendime soruyorum... Oysa o kadar bariz ki. O çarpan kapı, o viski bardağı: Her şeyi baştan tasarlamıştı. Soru sormam için beni kışkırttı. Ve zavallı, salak ben dürüstlüğünden benimle konuştuğunu sandım...

Tanrım! Öfke nasıl da canını yakıyor insanın. O eve dönmeden öfkemi bastıramayacağımı sandım. Aslına bakılırsa kendimi böyle bir duruma sokmamın hiçbir manası yok. Bu işi nasıl düzgün yapacağını bilmiyordu, aklı sıra kurnazlık yaptı: Bu bir suç değil.

Gene de acaba benim iyiliğim için mi, yoksa kendi konforu için mi konuştu bilmek isterdim.

9 Ekim Cumartesi.

Bu akşam kendimden memnundum çünkü iki dingin gün geçirmiştim. Bay Barron'un bahsettiği ve bana cevap vermeyen yardımcıya yeni bir mektup yazdım. Güzel bir odun ateşi yaktım ve kendime bir elbise örmeye başladım. Saat on buçuğa doğru telefon çaldı. Talbot, Maurice'i istiyordu.

"Laboratuvarda. Ben siz de oradasınız sanıyordum."

Yani şey... Benim de gitmem gerekiyordu ama grip oldum. Lacombe'un çoktan döndüğünü sanıyordum, ben onu laboratuvardan arayacağım, sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim."

Son cümleleri hızlıca, telaşlı bir ses tonuyla telaffuz etmişti. Benim bu sessizlik içerisinde tek duyduğumsa: "... Yani şey" idi. Ve sonrasında yine bir sessizlik. Hareketsiz, gözüm telefona takılı kalakaldım. O iki cümleyi takılmış eski bir plak gibi on kez tekrarlamışımdır. "Ben siz de oradasınız sanıyordum. –... Yani şey..." Ve her seferinde aynı amansız sessizlik.

10 Ekim Pazar.

Gece yarısından biraz önce döndü.

"Talbot telefon etti. Laboratuvarda seninle olduğunu sanıyordum," dedim.

Bana bakmadan cevap verdi:

"Yoktu o."

"Sen de yoktun herhalde," dedim.

Kısa bir sessizlik oldu:

"Öyle. Noëllie'deydim. Geçerken ona uğramam için yalvardı."

"Geçerken! Üç saat kalmışsın orada. Bana çalıştığını söyleyip ona gitmek sık yaptığın bir şey mi?"

"Nasıl? Ama bu ilk defa oldu," dedi hoşnutsuz bir ses tonuyla, sanki bana daha önce hiç yalan söylememişçesine.

"Bir kereyi geçti. Hem yalan söylemeye devam edeceksen bana gerçeği söylemenin ne manası var ki?"

"Haklısın. Cesaret edemedim..."

Bu cümleyle yerimden sıçradım: Bastırdığım onca öfke, sakin görüntümü korumak için harcadığım onca çaba.

"Cesaret edemedin mi? Ben şirret karının teki miyim? Bana benim kadar geniş bir kadın göster bakalım!"

Sesi tatsız bir tona büründü:

"Cesaret edemedim çünkü geçen gün hesap yapmaya koyuldun: Noëllie'ye şu kadar saat, bana şu kadar saatini ayırıyorsun diye..."

"Hadi ya! Hesaplarla beni serseme çeviren sensin!"

Bir saniye duraksadı ve pişman bir halde:

"Hoş! Suçluyum. Bir daha hiç yalan söylemeyeceğim."

Noëllie'nin onu niçin bu kadar çok görmek istediğini sordum.

"Onun durumu pek hoş değil," diye cevap verdi bana.

Yeniden öfkeye kapıldım:

"Yok artık! Seninle yattığında benim varlığımı biliyordu!"

"İşte onu unutmuyor: onun canını sıkan da bu."

"Onu rahatsız mı ediyorum? Yalnızca onun olmanı mı istiyor?"

"Bana çok düşkün..."

Noëllie Guérard denen o ufak, soğuk, her ne pahasına olursa olsun mantığındaki kadının bir de âşıkmış gibi yapması da artık biraz fazlaydı!

"Madem öyle ben kayıplara karışayım!" dedim.

Elini kolumun üzerine koyup:

"Rica ederim Monique, olan bitene böyle yaklaşma!"

Zavallı ve yorgun bir hali vardı ama onun bir iç çekişiyle telaşlanan ben, ona acıyacak havada değildim. Soğuk bir sesle:

"Peki nasıl yaklaşmamı istiyorsun?" diye sordum.

"Düşmanca davranmadan. Pekâlâ, bu ilişkiye başlamakla hata ettim. Ama artık olan olduğuna göre kimseye fazla zarar vermeden kendimi bu işin içinden çekip çıkarmaya çalışmalıyım."

"Ben senden bana acımanı istemiyorum."

"Acımak söz konusu değil! Sana son derece bencilce acı çektiriyor olmak beni mahvediyor. Ama Noëllie'yi de hesaba katmam gerektiğini anla.

Ayağa kalktım, artık kendime hâkim olamadığımı hissediyordum.

"Hadi yatalım."

Ve bu akşam kendi kendime belki de Maurice bu konuşmayı Noëllie'ye anlatıyordur dedim. Nasıl oldu da bunu daha önce düşünemedim? Birbirlerinden, dolayısıyla da benden söz ediyorlardır. Aralarında Maurice ile benim aramda olduğu gibi suç ortaklığı var. Noëllie hayatımızdaki bir pürüzden daha fazlası: Ben onların saf aşklarının arasına giren bir sorunum, bir engelim. Noëllie için bir geçiş söz konusu değil; Maurice'le ciddi bir ilişki tasarlıyor ve hünerli. Doğru olan ilk tepkimdi;

Maurice'e derhal "Hop, dur bakalım! Ya o, ya ben," demeliydim. Bana bir süre kızar ama sonra kesin bana teşekkür ederdi. Bunu yapmayı beceremedim. Arzularım, isteklerim, çıkarlarım asla onunkilerden farklı değildi. Ona karşı çıktığım nadir seferlerde bu hep onun içindi, onun iyiliği içindi. Oysa şimdi ona açık açık karşı koymalıyım. Bu kavgayı sürdürmeye mecalim yok. Ama sabrımın bir tür beceriksizlik olmadığından da emin değilim. En acısı da Maurice'in bana hiç mi hiç müteşekkir bir halinin olmaması. Sanırım tam erkeklere özgü bir mantıksızlıkla bana karşı hissettiği vicdan azabı yüzünden sızlanıyor. Daha anlayışlı, daha umursamaz, daha güler yüzlü mü olmalıyım? Of! Artık hiçbir şey bilmiyorum. Daha önce nasıl bir tutum takınacağım konusunda hiç bu kadar tereddüt etmemiştim. Yok, etmiştim! Lucienne konusunda. Ama o zaman Maurice'e fikir danışmıştım. Beni en serseme çeviren de onun karşısındaki yalnızlığım.

14 Ekim Perşembe.

Kullanılıyorum. Kim kullanıyor beni? Maurice mi, Noëllie mi, ikisi birlikte mi? Bu manevrayı nasıl etkisiz hale getireceğim? Yelkenleri suya indirmiş gibi yaparak mı, yoksa açık açık direnerek mi? Beni nereye sürüklüyorlar?

Dün sinemadan eve dönerken Maurice ihtiyatlı bir üslupla benden bir iyilik isteyeceğini söyledi: Hafta sonunu Noëllie ile geçirmek istiyormuş. Karşılığında, iş programını bu aralar akşamları çalışmayacak şekilde düzenleyecekmiş, böylece bize daha fazla zaman kalacakmış. İsyan edercesine yerimden sıçramışım. Yüzü sertleşti: "Bunu daha fazla konuşmayalım." Sonra yeniden eski

sevimli haline döndü ama ben onun bir ricasını reddettiğim için altüst olmuştum. Gıcığın teki ya da en azından dostluktan nasibini almamış biri olduğumu düşünüyordur. Haftaya bana yalan söylemekte tereddüt etmez artık: Böylece ayrılığımız tamamlanır. Isabelle "Bu ilişkiyi onunla *birlikte* yaşamaya çalış," diyor.

Yatmaya gitmeden önce ona düşünüp taşındığımı ve tepkimden pişman olduğumu söyledim: Onu rahat bırakacaktım. Sevinmiş bir hali yoktu, aksine sanki gözlerinde bir sıkıntı görmüşüm gibi geldi:

"Senden çok fazla şey istediğimi biliyorum; hatta aşırı. Vicdan azabı duymadığımı sanma."

"Ah! Vicdan azabı demek! Neye yarar ki?"

"Hiçbir işe yaramaz elbette. Öylesine söylüyorum. Belki de vicdan azabı duymamaktan daha uygundur."

Uzun süre uyanık kaldım; sanırım o da uyanıktı. Acaba ne düşünüyordu? Ben ona boyun eğmekle doğru yapıp yapmadığımı soruyordum kendime. Bu işin sonu taviz vere vere nereye varacaktı? Üstelik şu ana kadar hiçbir faydasını görmemiştim. Gerçi henüz çok erken. Bu ilişkinin çürümesi için önce olgunlaşmasına izin vermek lazım. Kendi kendime bunu tekrar edip duruyorum. Kendimi kâh makul buluyor, kâh korkaklıkla suçluyorum. Aslında sakinleştim çünkü haklarım olduğunu hiç düşünmemiştim. Sevdiğim insanlardan çok şey bekliyorum, belki de beklentilerim aşırı düzeyde. Bekliyor, hatta istiyorum. Ancak talep etmeyi bilmiyorum.

15 Ekim Cuma.

Maurice'i bu kadar neşeli, bu kadar sevecen görmeyeli uzun zaman olmuştu. Bu öğleden sonra Hitit sanatı sergisinde bana eşlik etmek için iki saat ayırdı. Herhalde

bizim hayatımız ile yaşadığı maceranın arasını bulmayı umuyor: Eğer uzun sürmeyecekse, bunu ben de isterim.

17 Ekim Pazar.

Dün sabahın sekizinden önce yataktan dışarı süzüldü. Kolonyasının kokusunu aldım. Odanın ve evin kapısını usulca kapattı. Pencereden bakınca arabayı neşe dolu bir titizlikle parlattığını gördüm; sanki şarkı mırıldanıyormuş gibi geldi.

Sonbahardan kalan son yaprakların üzerinde tazecik bir yaz göğü serilmişti. (Nancy'den dönerken gri-pembe yola dökülen akasya yapraklarının altın yağmuru.) Arabaya bindi, motoru çalıştırdı ve yan koltuğuna, kendi yerime baktım; Noëllie'nin oturacağı yerime. Arabayı yerinden çıkardı, araba ilerlemeye başladı ve kalbim yerinden sökülürmüş gibi hissettim. Çok hızlı gidiyordu, gözden kayboldu. Asla geri dönmeyecek. Dönen o olmayacak.

Elimden geldiğince zaman öldürdüm. Colette, Isabelle. İki film izledim: Bergman'dan, öyle etkilendim ki arka arkaya iki kez. Bu akşam, pikaba bir caz plağı taktım, şöminede ateş yaktım, alevleri izleyerek örgü ördüm. Genellikle yalnızlık beni korkutmaz. Hatta ufak miktarlarda olduğu takdirde gerginliğimi alır: sevdiğim insanların varlığı kalbimi yoruyor. Bir kırışıklıktan, bir esnemeden endişelenirim. Patavatsızlık etmemek ya da gülünç duruma düşmemek için kaygılarımı kendime saklarım, hamlelerimi bastırırım. Uzaktan onları düşünmek dinlendirici bir ara vermek gibidir. Geçen sene Maurice, Cenevre'de bir konferansa gittiğinde günler bana nasıl da kısa gelmişti: Oysa bu hafta sonu geçmek bilmiyor. Örgüyü bir kenara attım çünkü beni oyaladığı yok: Ne

yapıyorlar, neredeler, ne konuşuyorlar, birbirlerine nasıl bakıyorlar? Kendimi kıskançlığın pençesinden koruyabileceğimi sanırdım ama yanılmışım. Ceplerini ve kâğıtlarını karıştırdım ve elbette hiçbir şey bulamadım. O Mougins'deyken kadın ona kesin yazmıştı: Mektuplarını almak için benden gizli postaneye gidiyordu. Onları klinikte bir yere koyuyordu. Onları görmek istediğimi söylesem acaba bana gösterir miydi?

İstemekmiş... kimden peki? Noëllie'yle yan yana yürüyen yüzünü de sözlerini de hayal bile edemediğim – hayal etmek istemediğim o adamdan mı? Sevdiğim ve beni seven adamdan mı? İkisi aynı kişi mi? Artık bilmiyorum. Pireyi deve mi yapıyorum yoksa deveyi mi pire bilmiyorum.

Geçmişimizde bir sığınak aradım. İçleri fotoğraflarla dolu kutuları ateşin önüne serdim. Maurice'in pazubentli fotoğrafını buldum: O gün Grands-Augustins rıhtımının yanında yaralı Fransız İç Kuvvetleri üyelerini tedavi ederken nasıl da birbirimize kenetlenmiştik. Korsika Burnu yolunda, annesinin verdiği tıknefes eski otomobildeyiz. Corte yakınlarında, arabamızın bozulduğu o geceyi hatırlıyorum. Issızlık ve sessizlikten ürküp kalakalmıştık. "Tamir etmeye çalışmalıyız," demiştim. "Önce beni öp," demişti Maurice. Tutkuyla, uzun uzun öpüşmüştük; bize öyle geliyordu ki ne soğuk ne yorgunluk ne de dünyadaki herhangi başka bir şey bize dokunabilirdi.

Tuhaf. Acaba bunun bir anlamı var mı? Kalbime dolan tüm görüntüler en az on yıl öncesinden: Avrupa Burnu, Paris'in Kurtuluşu, Nancy'ye dönüş, yeni evimize taşınmamızı kutlamamız, Corte yolunda arabamızın bozulması. Hatırlayabildiğim daha başkaları da var: Mougins'deki son yazlarımız, Venedik, kırkıncı doğum

günüm. Bana diğerleri kadar dokunmuyorlar. Belki de insana en güzel gelen hatıralar her zaman en uzak olanlardır.

Kendime sorular sormaktan, cevapları hiçe saymaktan yoruldum. Sanki zemin ayaklarımın altından çekiliyor. Oturduğumuz daireyi artık tanıyamıyorum. Sanki evdeki nesneler kendilerinin birer taklidi. Oturma odasındaki ağır masa çukurlaşmış. Sanki ev ve ben dördüncü bir boyuta yansıtılmış gibiyiz. Öyle ki dışarı çıkıp da kendimi tarih öncesi bir ormanda ya da 3000 yılında bir şehirde bulsam şaşırmam.

19 Ekim Salı.

Aramız gergin. Benim hatam mı yoksa onun mu? Onu hiçbir şey olmamış gibi karşıladım; bana hafta sonunun nasıl geçtiğini anlattı. Sologne'daymış; belli ki Noëllie Sologne'u seviyor. (Onun böyle beğenileri mi varmış?) Dün akşam Hostellerie de Forneville'de akşam yemeği yediklerini ve orada kaldıklarını söylediğinde yerimden sıçradım:

"O züppe ve ateş pahası yerde mi?"

"Çok güzel bir yer," dedi Maurice.

"Isabelle Amerikalılara yönelik, ilgi çekici peyzajları olan bir yer olduğunu söylemişti: bir sürü yeşil bitki, kuş ve sahte antikalar."

"Yeşil bitkiler, kuşlar, sahte ya da gerçek birçok antika da var. Yine de çok güzel bir yer."

Israr etmedim. Sesinin gerginleştiğini hissetmiştim. Maurice genellikle yemeklerin iyi olduğu mütevazı, küçük bistroları, güzel olmasına rağmen fazla bilinmeyen, kıyıda köşede kalmış yerlerdeki otelleri keşfetmekten hoşlanır. Pekâlâ, önünden geçerken bir kereliğine

Noëllie için bir ayrıcalık yaptığını varsayıyorum: Ama kadının hoşuna giden bayağılıkları beğenmiş gibi yapmasına da gerek yok. Aman ha Maurice'i etkisi altına alıyor olmasın! Bergman'ın son filmini geçen ağustosta özel gösterimde Noëllie'yle izlemiş (Noëllie ancak özel gösterimlere ya da galalara gidiyor) ve iyi bulmadığını söyledi. Ona Bergman'ın demode kaldığını ispat etmiş olsa gerek, başka kriteri yoktur onun. Maurice'in gözünü boyuyor çünkü her şeyden haberi varmış gibi yapıyor. Onu geçen sene Diana'daki şu akşam yemeğinde yeniden görür gibiyim. *Happening*ler üzerine bir ders vermişti. Ardından yakın zaman önce kazandığı Rampal davasından uzun uzun bahsetmişti. Gerçekten gülünç bir numaraydı. Luce Couturier'nin rahatsız olduğu belliydi ve Diana suç ortağıymışçasına bana göz kırpmıştı. Oysa erkekler ağızları açık onu dinliyordu: Maurice de aralarındaydı. Oysa bu tür blöflere paye vermek hiç de ona göre değildi.

Noëllie'ye sataşmamalıyım ama bu aralar kendime engel olamıyorum. Bergman konusunda tartışmaya girmedim. Ama akşam yemekte Maurice'le aptal bir tartışmaya tutuştuk çünkü bana balıkla kırmızı şarap içebileceğini savundu. Tam Noëllie'ye özgü bir tepki: Bazıları âdetleri öyle iyi bilir ki artık uymaya gerek duymaz. Ben de balıkla beyaz şarabı bağdaştıran kuralı savundum. Epey tepemiz attı. Ne acı! Oysa ben balık sevmem bile.

20 Ekim Çarşamba.

Maurice'in benimle konuştuğu gece nahoş ama açık bir durumla başa çıkmam gerekeceğini sanmıştım. Hâlâ bu durumun neresinde olduğumu, neye karşı savaşmam gerektiğini, savaşmama gerek olup olmadığını ve ne-

denini bilmiyorum. Benzer durumlardaki kadınlar da benim kadar çaresizler midir acaba? Isabelle zamanın benim lehime işlediğini söyleyip duruyor. Ona inanmayı nasıl da isterdim. Onunla ve çocuklarla nazikçe ilgilendiği sürece kocası onu aldatmış ya da aldatmamış hiç önemsemezdi. Bana tavsiye verebilecek hali yok. Yine de telefon açtım çünkü Noëllie konusunda bilgi almak istiyorum: Diana onu tanıyor ve sevmiyor. (Noëllie, Lemercier'ye asılmış, adamsa ona yüz vermemiş; üstüne düşülmesinden hoşlanmaz.) Ona Maurice'ten ne kadar zamandır haberdar olduğunu sordum. Şaşırmış gibi yaptı ve Noëllie'nin ona hiçbir şeyden bahsetmediğini iddia etti: İkisi hiç de yakın değilmiş. Bana Noëllie'nin yirmi yaşındayken çok zengin bir adamla evlendiğini anlattı. Kocası ondan boşanmış –herhalde adam aldatılmaktan bıkmış– ama Noëllie hatırı sayılır bir nafaka almış. Eski kocasından muhteşem hediyeler koparıyor, adamın yeni karısıyla çok iyi anlaşıyor ve sık sık La Napoule'daki villalarında uzun süre kalıyormuş. Bir sürü tiple yatmış, bunlar genellikle kariyeri için yararlı tiplermiş ve şimdi belli ki sağlam bir ilişkisi olsun istiyormuş. Ama daha zengin ve ondan daha meşhur bir adama kancayı takarsa Maurice'i bırakırmış. (Ayrılanın Maurice olmasını tercih ederim.) Kızı on dört yaşındaymış ve onu olabilecek en züppe biçimde yetişiyormuş: binicilik, yoga, Virginie'den elbiseler. Kız, Diana'nın ikinci kızıyla birlikte École Alsacienne'e gidiyormuş ve etrafına akıl almaz derecede çalım satıyormuş. Aynı zamanda annesinin onu savsaklamasından yakınıyormuş. Diana Noëllie'nin müşterilerinden dudak uçuklatan ücretler istediğini, müthiş biçimde kendi reklamını yaptığını ve başarılı olmak için her şeyi yapmaya hazır olduğunu söyledi. Geçen seneki palavracılıklarından bahsettik. Onu böyle gömmek

aptalca olsa da beni teselli ediyordu. Sanki büyülü bir haldi: Rakibin, iğneyi sapladığın yerlerden sakatlanacak, biçimsizleşecek ve sevgilisi onun iğrenç yaralarını görecekti. Noëllie'ye dair sahip olduğumuz imgenin Maurice'i etkilememesi bana imkânsız geliyordu. (Ona tek bir şey söyleyeceğim: Rampal davasında savunma o değildi.)

21 Ekim Perşembe.

Maurice hemen savunmaya geçti:

"Diana'yı buradan duyar gibiyim! O Noëllie'den nefret eder!"

"Doğru," dedim. "Madem Noëllie bunu biliyor, niçin onunla görüşüyor?"

"Peki ya Diana ne demeye Noëllie'yle görüşüyor? Sosyal ilişkiler böyle işte. Peki o zaman?" diye sordu hafifçe meydan okuyarak, "Diana sana neler anlattı?"

"Kötü niyetliliğinden söylemiştir diyeceksin."

"Orası kesin: Hiçbir şey yapmayan kadınlar çalışan kadınlardan nefret ederler."

(Hiçbir şey yapmayan kadınlar: Bu sözü içime oturdu. Maurice'in söyleyeceği bir söz değildi.)

"Evli kadınlar da kocalarının üzerlerine düşülmesinden hoşlanmazlar," dedim.

"Ah! Bu Diana'nın versiyonu mu?" dedi Maurice eğlendiği her halinden belli bir ses tonuyla.

"Kuşkusuz Noëllie aksini iddia ediyor. Herkesin doğrusu ayrı tabii..."

Maurice'e baktım.

"Senin durumuna gelince, önce kim kimin üzerine düştü?"

"Nasıl olduğunu sana anlatmıştım."

Evet, *Club 46*'ta da anlatmıştı ama net hatırlamıyorum ki. Noëllie kızını ona götürmüş, anemisi varmış, Maurice beraber bir akşam geçirmelerini önermiş, o da kabul etmiş, kendilerini yatakta bulmuşlar. Aman! Bana ne. Devam ettim:

"Eğer bilmek istiyorsan Diana Noëllie'nin çıkarcı, istediğini elde etmek için her yola başvuran bir züppe olduğunu düşünüyor."

"Ve sen onun sözüne inanıyorsun, öyle mi?"

"O her halükârda yalancının tekidir."

Rampal davasından, Brévant'ın yalnızca asistanı olmasına rağmen savunmayı kendisi yapmış gibi konuşmasından bahsettim.

"Ama o aksini hiç söylemedi ki. Üzerinde çok çalıştığı için davayı kendi davası gibi görüyor, hepsi bu."

Ya yalan söylüyordu ya da hafızası onu yanıltıyordu. Ben müdafaasından bahsettiğinden neredeyse eminim.

"Her halükârda davanın tüm başarısını kendine mal ediyordu."

"Dinle," dedi neşeyle, "eğer senin ona atfettiğin tüm kusurlara sahipse, onunla beş dakika geçirebilmemi nasıl açıklıyorsun?"

"Açıklayamıyorum."

"Onu sana methedecek değilim. Ancak seni temin ederim ki saygıdeğer bir kadın."

Noëllie aleyhine ne dersem diyeyim, Maurice kıskançlık ettiğimi düşünecekti. En iyisi susmak. Bana öyle antipatik geliyor ki. Kız kardeşimi hatırlatıyor: aynı kendine güven, aynı dilbazlık, aynı sözde çabasız şıklık. Galiba işve ve sertliğin bu karışımı erkeklerin hoşuna gidiyor. Ben on altı, o on sekiz yaşındayken Maryse tüm flörtlerimi elimden alırdı. Maurice'i onunla tanıştırdığımda endişeden nasıl da kaskatı kesilmiştim. Hatta

Maurice'in ona âşık olduğu korkunç bir kâbus görmüştüm. Maurice buna gücenmişti. "Aşırı dışa dönük! Öyle yapmacık ki! Sahte bir ışıltısı var, taklit gibi. Sen gerçek bir mücevhersin." Otantik: O dönem bu kelime modaydı. Benim otantik olduğumu söylüyordu. Her halükârda sevdiği bendim ve artık kız kardeşimi kıskanmıyordum, olduğum kişi olmaktan memnundum. Peki ama Maryse ile aynı türden olan Noëllie'ye nasıl saygı duyabiliyor? Benim bu denli rahatsız olduğum –ve bizim kuralları-mıza sadık kalmış olsa onu da rahatsız edecek– birinden hoşlanmasını hiç mi hiç anlayamıyorum. Kesinlikle değişti. Eskiden ikimizin hor gördüğü sahte değerlere kendini kaptırıyor. Ya da yalnızca Noëllie konusunda yanılıyor. Umarım bu yanlışından bir an önce döner. Sabrım tükenmeye başlıyor.

"Hiçbir şey yapmayan kadınlar çalışan kadınlardan nefret ederler." Bu cümle beni hem şaşırttı hem de yaraladı. Maurice bir kadının meslek sahibi olmasını önemli bulur; Colette'in evliliği ve ev kadınlığını seçmesine çok üzüldü, onu bu fikirden caydıramadığım için bana bile biraz kızdı. Yine de bir kadının kendi potansiyelini kullanmasının başka yolları da olduğunu kabul eder. Benim "hiçbir şey" yapmadığımı düşündüğü hiç olmamıştı; aksine bana anlattığı vakalarla o denli ciddi biçimde ilgilenmeme, aynı zamanda evi son derece tertipli tutmama ve kızlarla yakından ilgilenmeme şaşırırdı ve bunları yaparken asla gergin ya da aşırı yorulmuş bir halim olmazdı. Diğer kadınlar gözüne her zaman aşırı edilgen ya da aşırı hareketli gelirdi. Benim dengeli bir hayatım vardı, hatta ahenkli diye tanımlardı o. "Senin her şeyin ahenkli." Noëllie'nin "hiçbir şey yapmayan" kadınlara olan küçümsemesini benimsemesine katlanamıyorum.

24 Ekim Pazar.

Noëllie'nin dümenini kavramaya başlıyorum: Beni kocasını seven, evde bir başına bırakılmış olmaya razı bir ev kadını rolüne indirgemeye çalışıyor. Maurice'le ateşin başında oturmayı seviyorum, ama sürekli konserlere, tiyatrolara götürdüğünün o olmasına sinir oluyorum. Cuma günü onunla bir sergi açılışına gittiğini söyleyince itiraz ettim:

"Sen sergi açılışlarından nefret edersin!" diye cevap verdi bana.

"Ama resmi severim."

"Eğer güzel bir sergiyse, seninle tekrar görmeye giderim diye düşünmüştüm."

Söylemesi kolay. Noëllie ona kitaplar ödünç veriyor, kadın entelektüelmiş gibi takılıyor. Tamam ben modern edebiyat ve müziği daha az bilirim. Ama son toplamda ne daha az eğitimli ne de daha az zekiyim. Maurice bir keresinde benim muhakememe kimseninkine olmadığı kadar güvendiğini çünkü aynı anda hem "aydınlık" hem de "saf" olduğunu yazmıştı bana. Düşündüğümü, hissettiğimi dolambaçsız bir şekilde ifade etmeye çalışırım: Maurice de öyledir ve hiçbir şey bize bu dürüstlük kadar değerli gelmez. Noëllie'nin bu çalımlarla Maurice'in gözünü boyamasına izin vermemeliyim. Isabelle'den kendime gelmeme yardımcı olmasını istedim. Elbette Maurice'den gizli, yoksa benimle alay eder.

Isabelle bana sabırlı olmamı öğütlemeye devam ediyor; Maurice'in bir kusur işlemediğini, ona olan saygımı ve dostluğumu korumam gerektiğini söylüyor. Onun hakkında böyle konuşması bana iyi geliyor; onun hesabına sürekli kendimi sorgulayarak, ondan kuşkulanarak, onu suçlayarak, sonunda onu tanıyamaz oldum.

Doğruya doğru; eğer birbirimizi o kadar sevmeseydik o ilk yıllarda, Simca'daki muayenehanesi ile çocukların zırlayıp durduğu ufak dairemiz arasında geçen hayat ona pek zor gelirdi. Isabelle bana hastanedeki asistan doktorluk pozisyonundan benim için vazgeçtiğini söyledi; bu konuda bana kızgın olabilirmiş. Ben buna katılmıyorum. Onu geciktiren savaş oldu; dersler ona fazla ağır gelmeye başlamıştı, yetişkin hayatı yaşamak istiyordu. Hamile kalmamdan ikimiz de sorumluyduk ve Pétain zamanı kürtajı göze almamız söz konusu bile değildi. Kin duyması haksızlık olurdu. Evliliğimiz beni olduğu kadar onu da mutlu etti. Gelgelelim sevimsiz, hatta zor durumlarda bir o denli neşeli, bir o denli şefkatli görünmeyi bilmiş olması da iyi yönlerinden biridir. Bu meseleye kadar, ona en ufak sitem etmemiştim.

Bu konuşma bana cesaret verdi: Maurice'ten önümüzdeki hafta sonunu beraber geçirmemizi istedim. Unutmaya yüz tuttuğu o neşeyi, o yakınlığı benimleyken yeniden bulmasını istiyor, ayrıca geçmişimizi hatırlamasını da arzu ediyordum. Nancy'ye dönmeyi teklif ettim. Bunun diğer tarafla sorun yaratacağını bilen şaşkın ve dertli bir adam haline büründü (Ah keşke karşı taraf da paylaşımın imkânsız olduğunu ona kanıtlasa.) Ne evet ne hayır dedi: Hastalarına bağlıymış.

27 Ekim Çarşamba.

Belli ki bu hafta sonu Paris'ten ayrılamayacak. Bu demek oluyor ki Noëllie gitmesine karşı çıkıyor. İsyan ettim; ilk defa onun önünde ağladım. Çok canı sıkıldı: "Ah yo! Ağlama. Yerime birini bulmaya çalışacağım!" Sonunda bir yolunu bulacağına dair bana söz verdi: Bu hafta sonuna onun da ihtiyacı var. Doğru ya da yanlış.

Ama kesin olan bir şey var ki o da gözyaşlarımın onu altüst ettiği.

Görüşme odasında Marguerite'le bir saat geçirdim. Sabırsızlanıyor. Günler nasıl da uzun geliyordur! Görevli kadın nazik biri ama hâlâ gelmeyen izin kâğıdı olmadan onun benimle dışarı çıkmasına izin veremiyor. Şüphesiz ki işgüzarlık yapıyor çünkü ahlaken ona her türlü güvenceyi sunuyorum.

28 Ekim Perşembe

Cumartesi ve pazar günü yokuz. "Ayarladım!" dedi zafer kazanmışçasına. Noëllie'ye kafa tutmuş olmakla gurur duyduğu her halinden belliydi: Aşırı gururluydu. Bu da ateşli bir kavgaya tutuştukları ve onun Maurice için çok önemli olduğu anlamına geliyor. Akşam boyunca gergindi. Bir yerine iki bardak viski ve sigara üstüne sigara içti. Güzergahı belirlerken aşırı bir neşe sergiliyordu ve benim ihtiyatlı oluşum onu hayal kırıklığını uğrattı:

"Memnun değil misin?"

"Elbette memnunum."

Çok da memnun değildim. Noëllie hafta sonunu benimle geçirebilmek için onunla kavga etmesini gerektirecek kadar önemli bir yer mi tutuyordu hayatında? Yoksa ben de onu bir rakip olarak görme noktasına mı gelmiştim? Hayır. Yakınmaları, hesapları, vefasızlıkları, zaferleri, başarısızlıkları reddediyorum. Maurice'i uyaracağım: "Noëllie'yle rekabete girmeyeceğim."

1 Kasım Pazartesi

Geçmiş günlere öylesine benziyordu ki: Az daha bu benzerlikten geçmişin yeniden canlanacağına inanacaktım. Sislerin arasında, sonra güzelim kış güneşinin

altında yol aldık. Bar-le-Duc'te, Saint-Mihiel'de Ligier Richier'nin yapıtlarına aynı heyecanla tekrar baktık; onları Maurice'e ben göstermiştim, o zamandan beri epey seyahat ettik, çok şey gördük ama "Décharné" bizi yine şaşkına çevirdi. Nancy'de Stanislas Meydanındaki demir parmaklıkların önünde kalbimde ince bir sızı hissettim: Olağandışı hale geldikçe acı bir hal alan bir mutluluk. O eski taşra sokaklarında koluna giriyordum ya da bazen o kolunu omzuma atıyordu.

Havadan sudan, en çok da kızlarımızdan bahsettik. Colette'in Jean-Pierre'le evlenmesine aklı ermiyor; kimya, biyoloji, Maurice onun için parlak bir kariyer tasarlıyordu ve ona her türlü duygusal ve cinsel özgürlüğü sunardık, bunları biliyordu. Niçin bu son derece sıradan oğlana uğruna geleceğini feda edecek denli tutulmuştu?

"O böyle mutlu," dedim.

"Başka türlü mutlu olmasını tercih ederdim."

Gözdesi Lucienne'in gidişi onu daha da üzüyor. Onun özgürlük arzusunu tamamen onaylamasına rağmen Paris'te kalmasını, tıp okuyup iş arkadaşı olmasını tercih ederdi.

"Öyle olsaydı bağımsız olamazdı."

"Hiç de bile. Hem benimle çalışmaya devam eder hem de kendi hayatı olabilirdi."

Babalar asla arzu ettikleri kız çocuklarına sahip olamıyorlar çünkü kızlarını bir ideale dönüştürüyorlar ve kızların da buna boyun eğmesi gerekiyor. Anneler kızlarını oldukları gibi kabul ediyor. Colette'in her şeyden önce kendini güvende hissetmeye, Lucien'in ise özgürlüğe ihtiyacı vardı; ben her ikisini de anlıyorum. Her birinin kendince bir üslubu var; Colette çok hassas ve insancıl, Lucienne ise son derece enerjik, parıltılı; ben her ikisini de enikonu başarılı buluyorum.

Yirmi yıl önceki küçük otele ve belki katı farklı olabilir ama aynı odaya yerleştik. İlk ben yattım ve Maurice'in mavi pijamasının içinde, eski halıfleksin üzerinde çıplak ayak gidip gelmesini izledim. Ne neşeli ne üzgün bir hali vardı. Ve onlarca kez anımsadığım, zihnimde donup kalmış ama eskimemiş, hâlâ aynı tazelikle ışıldayan o görüntü: Sırtında siyah pijaması, bu halının üzerinde yürüyen Maurice; pijamasının kaldırdığı yakası yüzünü iki yandan sarmış, çocuklara özgü bir coşkuyla bir ondan bir bundan bahsediyor. Buraya, tutkuyla âşık o adamı yeniden karşımda bulma umuduyla geldiğimi anladım: Bu hatıra, her daim zihnimdeki ona dair imgelerle, aynı şeffaf bir tülbent gibi üst üste binse de yıllardan beri onunla karşılaşmadım. Bu akşam o eski imge, ortam da tam aynı olduğu için sigarasını içen, etten kemikten bu adamla temas edince tuzla buz oldu. Sersemletici bir idrak anı yaşadım: Zaman akıp gidiyormuş. Ağlamaya başladım. Yatağın ucuna oturdu, bana şefkatle sarıldı:

"Hayatım, küçüğüm, ağlama, niçin ağlıyorsun?"

Saçlarımı okşuyordu. Şakağıma ufak öpücükler konduruyordu.

"Yok bir şey, geçti," dedim ona. "İyiyim."

İyiydim, oda alacakaranlığın hoş ışığına boğulmuştu, Maurice'in dudakları, elleri yumuşacıktı. Dudaklarım onunkilere bastırdım, elim üst pijamasının altına doğru usulca kaydı. Aniden ayağa fırladı, bir sıçrayışta beni itmişti.

"Benden bu kadar mı tiksiniyorsun?" diye sordum fısıltıyla.

"Sen aklını yitirmişsin hayatım! Yorgunluktan ölüyorum. Açık hava, yürüyüş. Uyumaya ihtiyacım var."

Yorganın altında kayboldum. O da yattı. Işığı söndürdü. Sanki bir mezarın dibindeydim, kanım damar-

larımda donup kalmıştı, ne hareket edebiliyor ne ağlayabiliyordum. Mougins'den beri sevişmemiştik, zaten ona sevişmek denirse... Sabahın dördüne doğru uykuya dalabildim. Uyandığımda, odaya dönüyordu, giyinmişti, saat dokuz civarıydı. Nereden geldiğini sordum.

"Şöyle bir tur attım."

Oysa dışarıda yağmur yağıyordu ve yağmurluğu üzerinde değildi; ıslanmamıştı da: Noëllie'ye telefon etmeye gitmişti. Ona telefon etmesini istemişti; onu bir hafta sonu için bile olsa yalnızca bana bırakma cömertliğini bile göstermemişti. Hiçbir şey demedim. Günün kalanı zar zor geçti. İkimiz de diğerinin sevimli ve neşeli olmaya çabaladığının farkındaydı. Akşam yemeği için Paris'e dönmeye ve geceyi sinemayla sonlandırmaya karar verdik.

Niçin beni itmişti? Sokakta hâlâ yanıma yanaşıyorlar, sinemada dizlerini dizlerime değdiriyorlar; biraz kalınlaştım: çok değil ama. Memelerim Lucienne'in doğumundan sonra sarktı ama Maurice on sene önce onları çıldırtıcı bulurdu. Quillan da iki sene önce benimle yatmak için ölüp bitiyordu. Hayır, Maurice'in irkilmesinin nedeni Noëllie'nin onun tenine işlemiş olması; Maurice başka biriyle yatmaya katlanamayacaktı. Eğer o kadın tenine bu kadar işlediyse ve aynı zamanda onun gözlerini boyamasına izin veriyorsa, olan biten benim hayal ettiğimden çok daha vahim.

3 Kasım Çarşamba.

Maurice'in nezaketini neredeyse can sıkıcı buluyorum: Nancy'de olandan pişmanlık duyuyor. Ama artık hiç dudaklarımdan öpmüyor. Kendimi acayip zavallı hissediyorum.

5 Kasım Cuma.

Kendimi iyi tuttum, ama ne çaba harcadım! Bereket versin Maurice beni uyarmıştı. (Gerçi uyaracağına, onun gelmesine engel olması gerekirdi diye düşünmekte ısrar ediyorum.) Az kaldı evde kalacaktım; Maurice ısrar etti, sık dışarı çıkmıyoruz, kendimi bu kokteylden mahrum bırakacak halim yoktu, benim katılmayışımı açıklayamayacaktık. Ya da bu şekilde kendimizi çok da güzel açıklayacağımızı mı düşünüyordu? Couturierlere, Talbotlara, evimize sık sık gelen bu arkadaşlara bakıyor ve bu işin ne kadarından haberdar olduklarını, Noëllie'nin Maurice'le birlikte onları evinde ağırlayıp ağırlamadığını merak ediyordum. Maurice, Talbot'yla içli dışlı değildir ama telefonda pot kırdığı akşamdan beri benim arkamdan iş çevirdiklerini anlamış olmalı. Couturier'ye gelince, Maurice'in ondan saklayacak hiçbir şeyi yoktu. Sesindeki suç ortaklığını duyuyorum: "Seninle laboratuvarda olduğumu söylersin." Peki ya diğerleri şüpheleniyor mudur? Ah, bizimle nasıl da gurur duyardım: örnek bir çifttik. Bir aşkın hep alevli kalabileceğini kanıtlıyorduk. Acaba mutlak sadakat konusunda kaç kez şampiyon olmuştum? Örnek çift tuzla buz oldu! Ondan geriye karısını aldatan bir koca ve herkesin yüzüne yalan söylediği, yüzüstü bırakılmış bir kadın kaldı. Bu aşağılanmayı Noëllie'ye borçluyum. Olan bitene inanmakta zorlanıyorum. Evet, insan onu baştan çıkarıcı bulabilir ama tarafsız bakıldığında nasıl da yapmacık! Ağzının ucuyla gülümsemesi, öne eğik başı, konuştuğu kişinin sözlerini dikkatle dinleyişi ve ansızın kafasını geriye atıp inci gibi dişleriyle güzel güzel gülüşü. Güçlü ama bir o kadar da dişi bir kadın. Maurice'le geçen sene Diana'nın evinde nasılsa öyleydi: mesafeli ve

içten. Maurice de aynı sersem hayranlık hali içerisindeydi. Şu gerizekâlı Luce Couturier de aynı geçen sene gibi huzursuzca bana bakıyordu. (Acaba Maurice geçen seneden önce de Noëllie'nin çekimine kapılmış mıydı? Belli oluyor muydu? Şaşkın bir hali olduğunu fark etmiştim, evet, ama bunun bir yere varacağını düşünmemiştim.) Eğlenirmişçesine:

"Noëllie Guérard çekiciymiş. Maurice de zevkliymiş," dedim.

Gözlerini fal taşı gibi açarak:

"Ah! Sizin haberiniz var mı?"

"Elbette."

Onu önümüzdeki hafta benimle bir kadeh içki içmeye davet ettim. Kimin, ne zamandır haberdar olup kimin olmadığını bilmek istiyordum. Bana acıyorlar mıdır? Arkamdan gülüyorlar mıdır? Belki aşağılığın tekiyim ama şu an bana biçtikleri bu acınası imgenin ortadan kalkması için hepsinin gebermesini istiyorum.

6 Kasım Cumartesi

Maurice'le olan konuşmanın ardından kendimi iyice çaresiz hissettim çünkü sakindi, dostaneydi ve iyi niyetli görünüyordu. Dünkü kokteylden bahsederken ben de tüm iyi niyetimle Noëllie'de beni neyin rahatsız ettiğini söyledim ona. Öncelikle avukatlık mesleğinden hoşlanmıyorum; bunlar para için haksız dahi olsa birini haklı birine karşı savunurlar. Bu ahlakdışı. Maurice bana Noëllie'nin mesleğini çok hoş bir biçimde tatbik ettiğini söyledi; öyle her önüne gelen davayı kabul etmezmiş, evet zenginlerden yüksek meblağlar talep edermiş ama bir hiç karşılığında yardımcı olduğu bir dolu insan varmış. Çıkarcı olduğu yanlıştı. Yazıhanesini almasına

kocası yardım etmiş: Aralarındaki iyi ilişkiyi korudukları için neden olmasınmış? (Peki ama Noëllie bu ilişkiyi adam yazıhanesini finanse etsin diye iyi tutmuş olamaz mıydı?) Başarılı olmak istiyormuş: İnsan araçlarını seçtiği sürece bunda suçlanacak hiçbir şey yokmuş. İşte o noktada artık kendimi tutamadım:

"Şimdi böyle diyorsun ama sen hiç her ne pahasına olursa olsun başarmaya çalışmadın."

"Uzmanlaşmaya karar verdiğimde, bunun nedeni yerimde saymaktan bıkmış olmamdı."

"Başlarda yerinde saymıyordun."

"Entelektüel bakımdan öyleydim. Potansiyelimin tamamını kullanmıyordum."

"Öyle olsun. Her halükârda her ne pahasına olsun kazanma arzusuyla hareket etmedin: Entelektüel açıdan gelişim göstermek ve bazı sorunlara çözüm bulmak istiyordun. Para ya da kariyer meselesi değildi."

"Bir avukat için başarılı olmak paradan ve şöhretten başka bir şeydir, giderek daha ilginç davaları savunmak gibi."

Her halükârda Noëllie için yaptığı işin sosyetik yanının büyük önemi olduğunu söyledim.

"Çok çalışıyor, gevşemeye ihtiyacı var," diye yanıtladı beni.

"İyi de niçin galalar, ön gösterimler, moda gece kulüpleri? Tüm bunlar bana saçma geliyor."

"Saçma mı? Ne demeye? Her eğlencenin saçma bir yanı vardır."

Bu dediğiyle içim cız etti. Sosyetik işlerden o da benim kadar nefret eder.

"Kısacası, Noëllie'nin otantik biri olmadığının farkına varmak için onu konuşurken beş dakika dinlemek yeterli."

"Otantik... Ne demek ki otantik? Öyle yalan yanlış kullanılan bir kelime ki."

"En başta da senin tarafından."

Cevap vermedi. Üsteledim:

"Noëllie'yi Maryse'e benzetiyorum."

"Yok ya."

"Emin ol benziyorlar. Güneşin batışını seyretmek için asla durmayan insanlardan."

Güldü:

"O dediğini benim de sık sık yaptığımı söyleyemeyeceğim."

"Hadi canım! Doğayı sen de benim kadar seversin."

"Öyle olsun. Ancak niçin herkesin bizimle aynı zevklere sahip olması gerektiğini anlayamıyorum."

Bahane üretmesine isyan ettim:

"Dinle," dedim ona, "seni bir konuda uyarmalıyım: Noëllie'yle rekabete girmeyeceğim, eğer onu bana tercih ediyorsan sen bilirsin. Savaşmayacağım."

"Kim sana savaşmaktan bahsediyor?"

Savaşmayacağım. Ama aniden korkuya kapılıyorum. Maurice'in onu bana tercih etmesi mümkün olabilir mi? Bu fikir aklıma daha önce gelmemişti. Onun sahip olmadığı, belirli bir –pekâlâ, kulağa belki de ukala gelen otantik kelimesini bir kenara bırakalım– *kumaşa* sahip olduğumu biliyorum. Babam bana gururla "Sen iyi bir kumaşa sahipsin," derdi. Maurice de farklı şekilde ifade ederek aynısını yapardı. Ve ben insanlarda her şeyden önce bu kumaşa bakarım –Maurice'te, Isabelle'de– ve Maurice de benim gibidir. Yo. Noëllie gibi kokuşmuş birini bana tercih etmesine imkân yok. Bu kadın İngilizlerin deyimiyle *cheap* [ucuz] biri. Oysa benim kabul edilemez bulduğum bir sürü şeyi onda kabul etmesi beni endişelendiriyor. İlk defa aramızda bir uçurumun açılmış olduğunu anlıyorum.

10 Kasım Çarşamba.

Evvelsi gün Quillan'a telefon ettim. Aman! Bu yaptığımla gurur duymuyorum. Bir erkeğin hâlâ beni beğenebileceğini kendime kanıtlamaya ihtiyacım vardı. Kanıtladım da. Peki bu ne işime yaradı? Kendimi daha fazla beğenmemi sağlamadı.

Onunla yatmaya karar vermiş değildim, ama yatmamaya dair de bir karar vermemiştim. Hazırlanmam uzun sürdü, küveti hoş kokulu tuzlarla doldurdum ve ayak tırnaklarıma oje sürdüm. Ne acınası bir hal! İki senede yaşlanmamış ama incelmiş, çehresi daha ilginç bir havaya bürünmüş. Aklımda bu kadar yakışıklı kalmamış. Herhalde görüşmekte bu kadar ısrar etmesinin nedeni kendini bana beğendirmek değildir. Belki de geçmişin hatırınaydı ve hayal kırıklığına uğramasından korkuyor, çok korkuyordum. Ama öyle olmadı.

"Genel olarak mutlu musunuz?"

"Sizi daha sık görürsem olacağım."

Panthéon'un arkasında, hoş bir restorandaydık: eski New Orleans plakları, komik şovmenler, anarşist tavırlara ve iyi repertuarlara sahip şarkıcılar. Quillan mekândaki hemen herkesi tanıyordu, bunlar onun gibi ressamlar, heykeltıraşlar, müzisyenlerdi, çoğu gençti. Gitar eşliğinde şarkı söyledi. Hangi plakları, hangi yemekleri sevdiğimi hatırlıyordu; bana bir gül aldı, gönlümü okşamak için yüzlerce şey yaptı ve Maurice'in böyle şeyleri artık ne kadar az yaptığını fark ettim. Bu aralar artık hiç duymadığım şu biraz aptalca ufak komplimanlardan yapıyordu: ellerim, gülümsemem, sesim hakkında. Kendimi usul usul bu şefkate bıraktım. O an Maurice'in Noëllie'ye gülümsediğini unuttum. Sonuçta ben de gülümsemelerden nasibimi alıyordum. Bir mendilin üze-

rine benim hoş bir portremi çizdi: Iskartaya çıkmış bir ihtiyara benzer halim yoktu. Çok değil, biraz içtim. Bir kadeh içki içmek için bana gelmeyi teklif ettiğinde kabul ettim. (Maurice'in yazlığa gittiğini söylemiştim.) İkimize de viski koydum. Hareket etmiyor ama gözlerini benden ayırmıyordu. Maurice'in her zaman oturduğu yerde oturması bana saçma göründü; o an neşemi yitirdim. Ürperdim.

"Üşüdünüz. Size şöyle güzel bir ateş yakacağım."

Şömineye doğru öyle bir hız ve beceriksizlikle sıçradı ki Maurice'le birlikte Mısır'dan aldığım ve çok sevdiğim ahşap heykelciği yere düşürdü. Çığlık attım: Kırılmıştı!

"Hemen tamir edeceğim," dedi, "çok kolay."

Ancak şaşkınlıktan canı sıkılmış bir hali vardı: Şüphesiz çığlığım yüzündendi; çok yüksek sesle bağırmıştım. Bir süre sonra yorulduğumu, uyuyacağımı söyledim.

"Ne zaman yeniden görüşeceğiz?"

"Ben size telefon edeceğim."

"Etmeyeceksiniz. Hemen bir görüşme günü belirleyelim."

Rastgele bir tarih söyledim. İptal edeceğim. Gitti, bir elimde heykelciğimin bir parçası, diğerinde bir diğer parçasıyla aptal gibi kalakaldım. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım.

Maurice'e Quillan'la yeniden görüştüğümü söyleyince sanki yüzünü buruşturmuş gibi geldi.

13 Kasım Cumartesi

Her seferinde dibe vurdum diyorum ve ardından kuşkunun ve mutsuzluğun daha büyüğünü yaşıyorum. Luce Couturier çocuk gibi kandı; öyle ki acaba bunu bilerek mi yaptı diye kendime soruyorum... Aralarındaki hikâ-

ye başlayalı bir yılı geçmiş. Üstelik Noëllie ekim ayında onunla Roma'daymış! Maurice'in Nice Havaalanında yüzündeki ifadeyi şimdi anlıyorum: vicdan azabı, utanç, yakalanma korkusu. İnsan yediği darbelerin ardından çeşitli önsezileri uydurma eğiliminde olur. Ama şu an hiçbir şey uydurduğum yok. Bir şeyler sezmiştim çünkü uçağın kalkışı sanki kalbimi yerinden söküp almıştı. İnsan ifade edecek kelime bulamadığı ama var olan rahatsızlıklarını, huzursuzluklarını sessizce geçiştirebiliyor.

Luce'den ayrıldıktan sonra uzun süre nereye gittiğimi bilmeden yürüdüm. Sersemleşmiştim. Şimdi ayrımına varıyorum: Maurice'in başka bir kadınla yattığını öğrenmek beni çok da şaşırtmamıştı. Ben o "Hayatında bir kadın mı var?" sorusunu tamamen tesadüfen sormamıştım: Hiç dile getirilmiş olmasa da müphem ve ara ara akla gelen bu varsayım, Maurice'in dalgınlıkları, yoklukları, soğukluğu üzerinden kendini belli ediyordu. Kuşkulandığımı söylemek de abartılı olur. Ama işte şaşkınlıktan ağzım açık kaldı da diyemem. Luce bana bildiklerini anlatırken yıkıldım, yıkıldım ve sonunda kendimi paramparça buldum. Tüm bir seneyi az önce öğrendiğim bu yeni bilginin ışığında yeniden ele almam gerekiyor: Maurice Noëllie'yle yatıyormuş. Uzun bir ilişki söz konusu. Alsace'a yapmadığımız o yolculuk. "Kendimi löseminin tedavisi için feda ediyorum," demiştim. Zavallı ahmak! Onu Paris'te tutan Noëllie'ydi. Diana'da yemek yediğimiz zaman zaten sevgililermiş ve Luce de bunu biliyormuş. Peki ya Diana? Onu da konuşturmaya çalışacağım. Kim bilir belki ilişkileri daha da eskiye uzanıyordur. Noëllie iki yıl önce Louis Bernard'la birlikteydi, ama belki de aynı anda ikisini de idare ediyordu. Düşünüyorum da varsayımlardan ibaretim! Söz

konusu olan Maurice ile benim! Kuşkusuz bütün arkadaşlarımızın haberi var! Aman, varsa var! Başkalarının ne diyeceğini artık dert etmeyeceğim. Derinden sarsıldım. Benim hakkımda ne düşündükleri umurumda değil. Ben burada sağ kalma savaşı veriyorum.

"Bizim aramızda hiçbir şey değişmedi!" Bu cümleye inanıp nasıl da kendimi kandırmışım. Demek istediği beni bir yıldan beri aldattığı için mi hiçbir şeyin değişmediğiydi? Yoksa söylediğinin hiçbir anlamı yok muydu?

Niçin bana yalan söyledi? Gerçeği kaldıramayacağıma mı inanıyordu? Yoksa utanıyor muydu? O halde niçin benimle konuştu? Herhalde Noëllie gizlilikten usandığı için. Her ne olursa olsun başıma gelen korkunç.

14 Kasım Pazar.

Ah! Galiba sussam daha iyi olurdu. Ama bugüne kadar Maurice'ten hiçbir şey saklamadım ki, en azından ciddi hiçbir şeyi. Onun o yalanını ve benim umutsuzluğumu kalbimde taşıyamadım. Masaya vurdu: "Hepsi dedikodu!" Yüzündeki ifade beni altüst etti. Bu öfkeli ifadeyi biliyordum, severim de; kendisinden bir açıklama beklendiğinde Maurice'in dudakları büzülür, bakışları sertleşir. Oysa bu sefer neredeyse hedefteki bendim. Hayır, Noëllie onunla birlikte Roma'ya gelmemiş. Hayır ağustostan önce onunla yatmamış. Onu zaman zaman görüyormuş, onlara birlikte rastlamak olasıymış ama bundan böyle bir sonuç çıkartılamazmış.

"Kimse size rastlamamış ama sen Couturier'ye açılmışsın, o da her şeyi Luce'e anlatmış."

"Noëllie'yle görüşüyorum dedim, yatıyorum demedim. Luce her şeyi çarpıtmış. Couturier'ye telefon et, hemen, ona gerçeği sor."

"Bunun imkânsız olduğunu sen de çok iyi biliyorsun."

Ağladım. Ağlamayacağıma dair kendime söz vermiştim ama ağladım.

"Keşke bana her şeyi anlatsaydın. Eğer durumu tamamıyla bilseydim, yüzleşmeye çalışabilirdim. Ama her şeyden şüphelenmek, hiçbir şey bilmemek, bu hoş görülebilir şey değil. Madem Noëllie'yi yalnızca görmekle yetiniyordun, bunu benden niçin sakladın?"

"Pekâlâ. Sana tüm gerçeği anlatacağım. Ama bana inan. Noëllie'yle geçen sene üç kez yattım ama gerçekten hiçbir anlamı yoktu. Roma'ya onunla birlikte gitmedim. Bana inanıyor musun?"

"Bilmiyorum. Bana o kadar çok yalan söyledin ki!"

Eliyle çaresizliğini belli eden büyük bir hareket yaptı:

"Seni ikna etmek için ne yapmamı istersin?"

"Hiçbir şey yapamazsın."

16 Kasım Salı.

Eve girerken bana gülümsüyor, "Günaydın hayatım," diyerek sarılıyor. İşte bu Maurice, onun hareketleri, onun yüzü, sıcaklığı, kokusu. Ve bir anlığına içimde büyük bir dinginlik duyuyorum: Onun varlığını hissediyorum. O noktadan ileri gitmemek, daha fazlasını bilmeye çabalamamak: Diana'yı anlar gibiyim. Ancak elimde değil. Ne olduğunu bilmek istiyorum. Ve öncelikle de akşamları ne zaman gerçekten laboratuvarına gidiyor? Ne zaman onun evine gidiyor? Telefon açamam, Maurice anlar ve çileden çıkar. Onu takip mi etsem? Bir araba kiralayıp onu takip mi etsem? Ya da yalnızca onun arabasının nerede olduğunu mu kontrol etsem? Çirkin, aşağılayıcı olur. Ama olup biteni biraz daha net görmem gerek.

Diana hiçbir şey bilmezmiş gibi yapıyor. Ondan Noëllie'yi konuşturmasını istedim:

"O öyle habistir ki hiçbir şey anlatmaz."

"İlişkisinden benim vasıtamla haberdarsınız. Eğer buna ondan bahsederseniz, cevaben bir şeyler demek zorunda kalacaktır."

Her durumda, Noëllie hakkında bilgi edineceğine söz verdi: ortak arkadaşları var. Ah keşke onu Maurice'in gözünden düşürecek bir şeyler keşfedebilsem!

Luce Couturier'yi yeniden işin içine katmanın manası yok. Maurice ona dersini kocası vasıtasıyla verecektir. Kocası da Maurice'e onu yeniden gördüğümü söyleyecektir. Hayır, bu aptalca bir hata olur.

18 Kasım Perşembe.

Maurice'i laboratuvarında ilk gözetlediğimde otomobili otoparktaydı. İkincisinde, değildi. Bindiğim aracı Noëllie'nin evine kadar götürttüm. Uzun süre aramam gerekmedi: Kalbimden vurulmuşa döndüm! Arabamızı seviyordum, sadık bir köpek gibiydi, sıcak ve insana güven veren bir varlığı vardı ve ansızın bana ihanet edilmesine aracı oluyordu; ondan nefret ettim. Dış kapının karşısında serseme dönmüş bir halde dikildim kaldım. Noëllie'nin evinden çıktığında aniden Maurice'in karşısında belirmek istiyordum. Onu öfkelendirmekten başka işe yaramayacaktı ama o kadar ne yapacağımı şaşırmış bir haldeydim ki bir şey yapmam gerekiyordu, her ne olursa. Kendi kendime mantık yürütüyordum. Kendime: "Beni gözetmek için yalan söylüyor. Beni gözetiyorsa demek ki bana önem veriyor. Umurunda olmamış olsa aslında bir bakıma durum daha vahim olurdu." Kalbime bir darbe daha aldığıma neredeyse kendimi ikna etmek

üzereydim: Beraber çıktılar. Saklandım. Beni görmediler. Yürüye yürüye bulvarı aşıp büyük bir brasserieye* vardılar. Kol kola, hızlı adımlarla gülerek yürüyorlardı. Onları kol kola, hızlı adımlarla gülerek yürürken yüzlerce kez hayal edebilirdim. Ama hiç yapmamıştım. Aynı yatakta olduklarını hayal etmediğim gibi, buna cesaretim yoktu. Hayal etmek ile görmek bir değilmiş. Titremeye başladım. Havanın soğuk olmasına rağmen bir banka oturdum. Uzun süre titredim. Eve dönünce yatağa uzandım ve gece yarısı eve döndüğünde uyurmuş gibi yaptım.

Ama bana dün akşam "Laboratuvara gideceğim," dediğinde.

"Gerçekten mi?" diye sordum.

"Elbette."

"Cumartesi Noëllie'nin evindeydin de."

Bana bakışındaki soğukluk öfkesinden de ürkütücüydü:

"Sen beni takip mi ediyorsun!"

Gözlerim yaşlarla doldu:

"Söz konusu olan benim hayatım, benim mutluluğum. Gerçeği öğrenmek istiyorum. Ve sen yalan söylemeye devam ediyorsun!"

"Olay çıkmasını engellemeye çalışıyorum," dedi bana bezgin bir halde.

"Ben olay çıkarmıyorum ki."

"Çıkarmıyor musun?"

Açıklamalarımızın her birine olay çıkarmak diyor. Ve aniden karşı çıktığım için sesim yükseldi ve olay çıktı. Yeniden Roma'nın bahsini açtım. Yeniden inkâr eti. Noëllie oraya gitmemiş miydi? Yoksa o da Cenevre'de miydi? Bilmediğim için içim içimi yiyor.

Fransızcada birahane anlamına gelen, günümüzde daha ziyade yeme-içme mekânı halini almış restoranlar –çn.

20 Kasım Cumartesi.

Olay falan çıkarmıyorum. Ama beceriksizim. Kendimi doğru düzgün kontrol edemiyorum, onu sinir eden yorumlarda bulunuyorum. İtiraf etmeliyim ki söz konusu fikrin Noëllie'den çıktığını varsayarak hemen karşısında yer almam için herhangi bir fikre sahip olması yetiyor. Aslında op-sanatına hiçbir garezim yok. Ancak Maurice'in bu "optik sadizme" boyun eğişindeki yaltaklanma beni çileden çıkardı: Onu o sergiye götüren belli ki Noëllie'ydi. Ben de aptal gibi bunun resim olmadığını savundum ve o bunu tartışırken ona saldırdım: Tüm sanat biçimlerine ansızın çılgıncasına bir tutku duymaya başladığında gençleşeceğini mi sanıyordu?

"Buna öfkelenmekte haksızsın."

"Öfkeleniyorum çünkü ne modaysa onu yapmayı öyle çok istiyorsun ki tüm eleştirel düşünceni kaybediyorsun."

Cevap vermeden omuz silkti.

Marguerite'i gördüm. Colette'le epey zaman geçirdim. Ama anlatacak bir şeyim yok.

21 Kasım Pazar

Noëllie, Maurice'le olan ilişkisi hakkında yalnızca boş boş konuşmuş; en azından Diana öyle diyor ki onun sözüne de pek güvenmiyorum. Durum herkes için can sıkıcıymış ama herhalde hale yola girecekmiş. Ben muhakkak ki çok iyi bir kadınmışım ama erkekler çeşitlilikten hoşlanıyormuş. Geleceği nasıl görüyormuş? "Yaşayıp göreceğiz," ya da onun gibi bir şey demiş. Gardını almışmış.

Diana bana bir hikâye anlattı ama kullanabileceğim kadar net değil. Baro az kalsın Noëllie'ye dava açacakmış

çünkü Noëllie bir hanım meslektaşının büyük bir müşterisinin güvenini kazanmış; bu müşteri davalarını berikinden alıp Noëllie'ye vermiş. Bunlar Adliye Sarayında iyi gözle bakılmayan usullermiş ve Noëllie böyle davranmaya alışkınmış. Ama ben şimdi bunu Maurice'e söylesem bana diye diye "Bunlar hep dedikodu!" diyecektir. Ona Noëllie'nin kızının annesi tarafından ihmal edilmekten yakındığını söyledim.

"Bütün küçük kızlar o yaşta annelerinden şikâyetçidir: Lucienne'le yaşadığın zorlukları hatırlasana. Aslına bakarsan Noëllie kızını hiç de ihmal etmiyor. Ona tek başına idare etmeyi, kendi başına yaşamayı öğretiyor ve çok da haklı."

Burada bana bir taş atılmıştı. Benim anne ördek yanımla her zaman dalga geçmiştir. Hatta bu konuda birtakım tartışmalarımız dahi olmuştu.

"Adamın tekinin geceleri annesinin yatağına gelmesi o yavrucağı rahatsız etmiyor mu?"

"Daire büyük ve Noëllie çok dikkat ediyor. Zaten boşandığından beri hayatında başka erkekler olduğunu ondan saklamadı."

"Bir annenin kızına bu tip sırlarını açması ne tuhaf. Açık konuşmak gerekirse, sen de bunu bir parça şaşırtıcı bulmuyor musun?"

"Hayır."

"Ben Colette'le ya da Lucienne'le bu tür bir ilişkim olduğunu asla hayal edemiyorum."

Cevap vermedi; sessizliği Noëllie'nin eğitim yöntemlerini benimkilerden daha doğru bulduğunu açık bir biçimde ortaya koyuyordu. Buna kırıldım: Noëllie'nin işine en gelecek şekilde, çocuğun çıkarını hiç umursamadan davrandığı çok açıktı. Oysa ben hep tersini yapmıştım.

"Kısacası," dedim, "Noëllie ne yaparsa iyi yapmıştır."

Sabırsızlığını gösteren bir hareket yaptı:

"Aman! Bana sürekli Noëllie'den bahsedip durma!"

"Kendime nasıl engel olayım? O senin hayatında ve senin hayatın da beni ilgilendiriyor."

"Ya! İşine geldiği kadarıyla."

"Nasıl yani?"

"Mesleki hayatım: Hiç de seni ilgilendiriyormuş gibi durmuyor. Normalde hiç bahsini açmazsın."

Bu haksız bir karşı saldırıydı. Uzmanlaşmakla artık onu takip edemeyeceğim bir alanda ilerlemeye başladığını o da gayet iyi biliyor.

"Sana ne diyeyim ki? Senin araştırmaların beni tamamen aşıyor."

"Popüler bilim türündeki makalelerimi bile okumuyorsun ki."

"Tıp bir bilim olarak beni asla fazla ilgilendirmedi. Bana coşku veren hastalarla olan bire bir ilişkiydi."

"Yine de yaptıklarıma merak duyabilirdin."

Sesinde kin vardı. Ona tatlı tatlı gülümsedim.

"Çünkü seni seviyor ve sana yapabileceklerinin ötesinde bir saygı duyuyorum. Eğer büyük, meşhur bir âlim olursan buna şaşırmam, buna kesinlikle muktedirsin. Ama itiraf etmeliyim ki bu benim gözümdeki yerini sağlamlaştırmayacak. Beni anlamıyor musun?"

O da bana gülümsedi:

"Bilakis."

Bu, kariyerine olan ilgisizliğimden ilk yakınışı değil ve şu ana kadar bunun onu bir parça sinirlendirmesinden rahatsız değildim. Ancak birdenbire ilgisizliğimin yanlış olduğunu anladım. Noëllie başını hafifçe eğerek, dudaklarında hayranlık dolu bir gülümsemeyle onun makalelerini okuyor, üzerine yorumlar yapıyor. Peki ama bu tu-

tumumu nasıl değiştirebilirim ki? Kör göze parmak olur. Tüm bu konuşma çok canımı sıktı. Noëllie'nin iyi bir anne olmadığından eminim. Bu kadar katı, bu kadar soğuk bir kadın kızına benim kızlarıma verdiklerimi veremez.

22 Kasım Pazartesi.

Hayır, Noëllie'yi kendi alanında takip etmeye yeltenmemeli, kendi evimde çarpışmalıyım. Maurice ona gösterdiğim ihtimam konusunda pek hassastı ve bir süredir onu ihmal ediyorum. Günü dolaplarımızı düzenleyerek geçirdim. Yazlıkları tamamen kaldırdım, kışlıkları çıkarıp naftalinlerini ayırdım ve havalandırdım, eksiklerin bir listesini çıkardım. Yarın gidip ona ihtiyacı olan çorapları, kazakları ve pijamaları alacağım. Bir de ona iki çift kaliteli ayakkabı lazım: Boş zamanı olunca beraber seçeriz. Her şeyin yerli yerinde durduğu, dolup taşan dolap rafları insanı avutuyor. Bolluk, güven... Üst üste dizilmiş kaliteli mendiller, çoraplar, trikolar geleceğin beni yanıltmayacağı izlenimi veriyor.

23 Kasım Salı.

Utançtan kahroldum. Bunu akıl etmeliydim. Maurice öğle yemeği için eve döndüğünde yüzünde kötü günlere özgü o ifade vardı. Neredeyse hiç vakit kaybetmeden ağzındaki baklayı çıkardı:

"Arkadaşın Diana'ya güvenmekle yanlış yapmışsın. Noëllie'ye avukat çevresinde ve ortak arkadaşları arasında Diana'nın onun hakkında gerçek bir soruşturma yürüttüğünü anlatmışlar. Her yerde bunu ondan isteyenin sen olduğunu söylüyormuş."

Kızardım ve fenalaşır gibi oldum. Maurice beni asla yargılamazdı, o benim can simidimdi ve işte onun kar-

şısında suçumu kabullenir haldeydim, bu nasıl bir sefalettir!

"Ben sadece Noëllie'nin kim olduğunu bilmek istediğimi söyledim."

"Dedikodu çıkarmak yerine bana sorsan daha iyi ederdin. Noëllie'yi olduğu gibi görmediğimi mi sanıyorsun? Yanılıyorsun. İyi yanları kadar kötü yanlarını da biliyorum. Ben liseli âşık değilim."

"Ben yine de senin çok nesnel bir fikre sahip olabileceğini düşünmüyorum."

"Ama Diana ve onun arkadaşlarının nesnel olabileceğini düşünüyorsun, öyle mi? Kötü niyet timsaliler. Senin dedikodunu yaptıklarına da emin olabilirsin."

"Pekâlâ," dedim, "Diana'ya çenesini tutmasını söyleyeceğim."

"İyi edersin!"

Konuyu değiştirmek için bir teşebbüste bulundu. Nazikçe konuştuk. Ama utancımdan ölüyorum. Onun gözünden düşen ben oldum.

26 Kasım Cuma.

Maurice'in yanındayken kendimi, bir yargıcın önündeymiş gibi hissetmekten alamıyorum. Sanki hakkımda bana söylemediği şeyler düşünüyor: Bu, başımı döndürüyor. Eskiden kendimi sanki yavaş çekimde onun gözünden görürdüm. Kendimi onun gözünden başka gözle görmezdim: Belki fazla allanıp pullanmış bir imge ama kabaca içinde kendimi tanırdım. Şimdiyse kendime soruyorum: Bana bakınca kimi görüyor? Benim aşağılık, kıskanç, boşboğaz, hatta arkasından sorup soruşturduğum için kötü niyetli olduğuma mı inanıyor? Bu haksızlık. Noëllie'ye bir sürü şey anlatıyor ama o kadına

dair duyduğum endişe yüklü merakı anlayamıyor mu? Ben dedikodudan nefret ederim, dedikodu çıkardım, evet, ama mazeretlerim var. Zaten artık o meseleyi hiç ima etmiyor, tam bir nezaket örneği. Ancak benimle artık açık yüreklilikle konuşmadığını fark ediyorum. Bana öyle geliyor ki bazen bakışlarında... tam olarak acıma diyemem; belli belirsiz bir alay mı demeliyim? (Quillan'la buluşmamı ona anlattığımda bana attığı o tuhaf bakış.) Evet, sanki içimi görüyor ve acınası ve bir parça gülünç buluyor. Örneğin ben Stockhausen dinlerken aniden geldiğinde, tanımlamakta güçlük çektiğim bir ses tonuyla:

"Hadi canım! Modern müzik dinlemeye mi başladın?"

"Isabelle sevdiği plakları bana verdi."

"Stockhausen mi severmiş? Eski köye yeni âdet."

"Eski köye yeni âdet evet. İnsanın zevkleri değişebiliyor."

"Peki ya senin hoşuna gitti mi?"

"Hayır. Hiçbir şey anlamıyorum ben."

Güldü, sanki açık sözlülüğüm içini rahatlatmışçasına sarıldı. Aslında açık sözlülüğüm hesaplıydı. O müziği niçin dinlediğimi anladığını anlamıştım ve hoşlanmış gibi yapsam bana inanmayacaktı.

Sonuç: Yakın zamanda okuduklarımdan, içlerinden kimi "yeni romanlar" hoşuma gitmiş olsa da bahsetmeye cesaret edemeyeceğim. Ben bunu der demez Noëllie'yle aşık atmaya çalıştığımı düşünecek. İnsan art niyet düşünmeye bir başladı mı her şey nasıl da karmaşık bir hal alıyor!

Diana'nın karmaşık açıklaması. Benim için bilgi topladığını söylemediğine çocukları üzerine yemin etti. Bu Noëllie'nin kendi kendine uydurduğu bir varsayımmış.

Bir arkadaşına "Evet, şu aralar Noëllie Guérard'la ilgileniyorum," dediğini kabul etti. Ancak bunun gerçekten beni işin içine dahil eden bir şey olmadığını söyledi. Hiç şüphe yok ki beceriksizlik etmişti. Ondan bu işin peşini bırakmasını istedim. Sanki bana gücendi.

27 Kasım Cumartesi.

Kendime hâkim olmayı, kendimi gözlemlemeyi öğrenmeliyim ama bunlar tabiatımda neredeyse hiç yok! Ben içten, şeffaf bir insandım ve aynı zamanda dingindim; şimdiyse kalbim kaygı ve kin dolu. Masadan kalkar kalkmaz bir dergi açınca "Bunu Noëllie'nin evinde yapmıyordur," diye düşündüm ve kendime hâkim olamayıp aksi aksi söylendim:

"Noëllie'de olsan bunu yapmazdın!"

Gözlerinde şimşekler çaktı:

"Yalnızca bir makaleye göz atacaktım," dedi sakin bir sesle. "Yok yere öfkelenme."

"Benim hatam değil: Her şey sinirime dokunuyor."

Bir sessizlik oldu: Sofrada ona günümü anlatmıştım ve şimdi ona diyecek başka şey bulamıyordum. O bir gayret gösterip:

"Wilde'ın *Mektuplar*'ını bitirdin mi?" diye sordu.

"Hayır. Okumaya devam etmedim."

"İlgi çekici olduğunu söylemiştin..."

"Wilde'ın ne denli umurumda olmadığını ve seninle bunları konuşmaya ne denli isteksiz olduğumu bir bilseydin!"

Plak koleksiyonunun yanına gidip bir plak seçtim:

"Getirdiğin kantatı dinlemek ister misin?"

"Olur."

Uzun süre dinleyemedim; hıçkırıklar boğazımda düğümleniyordu, müzik bir mazeret olmaktan çıkmıştı. Artık birbirimize diyecek bir şeyimiz kalmamıştı, bahsini açmak istemediği mesele ikimize de musallat olmuştu. Sabır dolu bir sesle bana şöyle sordu:

"Niçin ağlıyorsun?"

"Çünkü benimleyken sıkılıyorsun. Çünkü artık konuşamıyoruz. Aramıza engeller ördün."

"Onları ören sendin: Dönüp dolaşıp aynı şeylerden sızlanıp duruyorsun."

Onu her gün daha fazla çileden çıkarıyorum. Böyle olsun istemezdim. Ama yine de bir tarafım da istiyor bunu. Gözüme neşeli ve kaygısız göründüğünde kendi kendime "Onun için her şey ne kolay!" diyorum. Ve onun huzurunu bozmak için elimden geleni yapıyorum.

30 Kasım Pazartesi.

Maurice'in kış sporlarından hâlâ söz açmamış olmasına hayret ediyordum. Dün akşam sinemadan dönerken bu sene nereye gitmek istediğini sordum. Kaçamak cevap verip bu konuyu henüz düşünmediğini söyledi. Bu işin içinde bir iş olduğunu sezdim. Antenlerimi diktim, zaten anlaması zor değildi: Hep bir bit yeniği olur. Israr ettim. Bana bakmadan hızlıca ağzında geveledi:

"Nereye istersen gideriz ama sana şimdiden söyleyeyim Noëllie ile birkaç gün Courchevel'e gitmeyi de planlıyorum."

Her zaman en kötüsünü umarım ve her zaman beklediğimden de kötüsü olur:

"Kaç gün?"

"On gün kadar."

"Peki benimle kaç gün geçireceksin?"

"On gün."

"Bu kadarı da fazla! Tatilimizin yarısını benden alıp Noëllie'ye veriyorsun!"

Öfkeden zor konuşuyordum. Cümle kurmayı becerebildiğimde:

"Siz buna beraber, bana hiç danışmadan mı karar verdiniz?"

"Hayır, henüz onunla konuşmadım," dedi bana.

"İyi öyleyse! Böyle devam et! Onunla bunu konuşma."

Sakin bir sesle: "O on günü onunla geçirmek istiyorum," dedi. Bu sözünde üstü örtülü bir tehdit vardı: Eğer beni bundan mahrum edersen, seninle dağdaki tatilimiz zehir olur. Bu şantaja boyun eğecek olma fikri midemi bulandırdı. Bu kadar taviz yeter de artar! Hiçbir işime yaradığı yok ve kendimden tiksinir oldum. Artık olanlarla yüzleşmem gerek. Söz konusu olan bir macera falan değil. Hayatını iki parçaya böldü ve en iyi kısmı bana ait değil. Bu kadar yeter. Yakında ona "Ya o, ya ben," diyeceğim.

1 Aralık Salı

Yanılmıyordum: Beni parmağında oynattı. Her şeyi olduğu gibi itiraf etmeden önce, arenada boğayı yordukları gibi beni "yordu". O şüpheli itirafın kendisi bile bir manevraydı. İnanmalı mıydım? Sekiz senedir hiç böyle kör olmamıştım. Sonra bana doğru olmadığını söyledi. Yoksa o zaman da mı yalan söylüyordu? Gerçek olan ne? Gerçek diye bir şey kaldı mı?

Onu nasıl da küplere bindirdim! Gerçekten o denli hakaret ettim mi? İnsan ettiği lafları tam olarak hatırlamıyor, hele benim girdiğim o ruh haline girince. Onu yaralamak istedim, orası kesin; bunu da çok iyi başardım.

Bunalmış bir hali vardı: "Geldiğimiz hale bak! Olacağı buydu! Ben bu işin içinden nasıl çıkacağım?" Sesi en tatlı tonuna büründü:

"Rica ederim. Noëllie'den ayrılmamı isteme. Şimdi olmaz."

"Tam da şimdi. Bu hikâye fazla uzun sürdü, ben bu işi fazla uzun süre müsamaha gösterdim."

Meydan okurcasına baktım ona:

"Nihayetinde kime daha düşkünsün? Ona mı bana mı?"

"Sana elbette," dedi duygusuz bir sesle. Ve şöyle ekledi:

"Ama Noëllie'ye de düşkünüm."

Küplere bindim:

"O halde gerçeği itiraf et. Ona daha düşkünsün! Pekâlâ! Git onunla yaşa. Buradan defol git. Derhal git. Eşyalarını topla ve çek git."

Valizini dolaptan çıkardım, çamaşırlarını içine tıkıştırdım, askıdaki giysileri de çıkardım. Kolumdan yakaladı: "Dur!" diye bağırdı. Devam ettim. Gitmesin istiyordum, gerçekten istiyordum, samimiydim. Samimiydim çünkü ona inanmıyordum. Gerçeği oynadığımız berbat bir psikodramadaydık sanki. Gerçekti ama oynuyorduk. Bağırıyordum:

"Git o şıllık, o düzenbaz, o rezil avukat bozuntusuna."

Bileklerimden tutup:

"Söylediklerini geri al," dedi.

"Hayır, pis kadının teki o. Pohpohlaya pohpohlaya seni elde etti. Boş heveslerinle beni ona tercih ediyorsun. Bir heves uğruna aşkımızı feda ediyorsun."

Bana sürekli "Sus," deyip duruyordu. Ama ben devam ediyordum. Noëllie ve onun hakkında ağzıma geleni söylüyordum. Evet, hayal meyal hatırlıyorum. Zavallının teki gibi kandırıldığını, züppe ve her yolun mubah ol-

duğuna inanan biri olup çıktığını, artık sevdiğim adam olmadığını, eskiden bir kalbi olduğunu, kendini karşısındakine adadığını, şimdiyse taş kalpli, bencil, kariyerinden başka şeyi düşünmeyen bir adam olduğunu söyledim.

"Kimmiş bencil?" diye bağırdı.

Ve konuşmaya başladı: Bencil olan benmişim, ona asistan doktorluğu bıraktırmakta hiç tereddüt etmemişim, onu evde tutmak için hayatı boyunca vasatlığa mahkûm etmek istemişim, onun işini kıskanıyormuşum: Ben bir iğdiş ediciymişim...

Bağırdım. Asistanlığı kendi isteğiyle bırakmıştı. Beni seviyordu. Evet, hemen evlenmek istemiyordu, bunu biliyordum ve çocuk konusunu da halledebilirdik.

"Sus! Mutluyduk biz, hem de öylesine mutluyduk: Seni yaşatanın aşkımız olduğunu söylerdin."

"Doğruydu: Bana başka şey bırakmamıştın ki. Bir gün bunun acısını yaşayacağımı düşünmeliydin. Kaçıp gitmek istediğimde de beni engellemek için her şeyi yaptın."

Cümleleri bire bir hatırlamıyorum ama bu korkunç sahne aşağı yukarı böyle yaşandı. Kızlarıma karşı nasıl sahiplenici, buyurgan, her şeye burnumu sokan biriysem ona karşı da öyleymişim.

"Colette'i aptal bir evlilik yapmaya ittin ve Lucienne senden kaçmak için gitti."

Bu söylediği beni çileden çıkardı, yeniden bağırmaya başladım, ağladım. Bir an geldi:

"Madem benim hakkımda bu kadar kötü düşünüyorsun, beni nasıl hâlâ sevebileceksin?" diye sordum.

Ve yüzüme vuruverdi:

"Ben seni artık sevmiyorum ki. On sene önceki o kavgadan sonra seni sevmeyi bıraktım ben!"

"Yalan söylüyorsun! Bana acı çektirmek için yalan söylüyorsun!"

"Kendine yalan söyleyen sensin. Gerçek hoşuna gidiyormuş rolü yapıyorsun: İzin ver söyleyeyim sana. Ardından kararlarımızı alırız."

Sekiz senedir beni sevmiyormuş ve bir sürü kadınla yatmış: İki sene boyunca küçük Pellerin'le, Kuzey Amerikalı bir müşteriyle ki ben o hikâyeyi hiç bilmiyormuşum, muayenehanedeki bir hemşireyle, son olarak *on sekiz aydır* Noëllie'yle. Çığlık çığlığa bağırdım, sinir krizinin eşiğindeydim. Bunun üzerine bana bir sakinleştirici verdi, sesi değişti:

"Dinle, az önce dediklerimin hepsini kastetmedim. Ama o kadar haksız davranıyorsun ki beni de öyle davranmaya mecbur ediyorsun!"

Beni aldatmıştı, evet, bu doğruydu. Ama beni sevmekten vazgeçmemişti. Ondan gitmesini istedim. Yaşadığımız bu kavgayı, gerçeği sahteden ayırmaya çalışmaktan bitkin düşmüştüm.

Aklıma bir hatıra geldi. Üç sene önce eve döndüğümü duymamıştı. Telefonda gülüyordu: O tatlı ve suç ortaklığına özgü gülüşü iyi bilirdim. Ne konuştuğunu duymadım: Yalnızca sesindeki suç ortaklığına özgü o tatlı tonu duydum. Yer ayaklarımın altından çekilmişti: Sanki Maurice'in beni aldatabileceği ve çığlık çığlığa acı çekeceğim bir hayattaydım. Paldır küldür yanına gittim:

"Kiminle konuşuyorsun?"

"Hemşiremle."

"Epey samimisiniz."

"Ah! Çok hoş bir kız, bayılıyorum ona," dedi bana kayıtsızca.

Kendimi yeniden kendi hayatımda, beni seven adamın yanında buluvermiştim. Zaten onu yatakta bir kadınla görsem gözlerime inanmazdım. (Oysa o hatıra orada duruyor, el değmemiş halde, sancılı.)

O kadınlarla yatmıştı ama artık beni sevmiyor muydu? Sitemlerinin ne kadarı gerçekti? Asistanlık ve evliliğimiz için her kararı birlikte verdiğimizi o da çok iyi biliyordu: bu sabahtan önce, hiç bu sözlerinin aksini ileri sürmemişti. Beni aldatmasını mazur gösterebilmek için kendi yakınmalarını icat etti: eğer ben hatalı olursam o daha az suçlu olacaktı. Yine de niçin bu sitemleri seçmişti? Niçin kızlarla ilgili o korkunç cümleyi kurmuştu? Her birinin farklı biçimde, kendi tabiatlarına göre başarılı olmuş olmasıyla büyük gurur duyuyorum. Colette benim gibi evcimendi: Ben ne hakla ona karşı çıkacaktım? Lucienne kendi kanatlarıyla uçmak istemişti: Ben de ona engel olmamıştım. Maurice neden bu denli haksız bir kin duyuyordu ki? Başım ağrıyor ve hiçbir şeyi net göremiyorum.

Colette'e telefon ettim. Az önce gitti: Gece yarısıydı. Bana hem iyi hem kötü geldi; artık bana ne iyi geliyor ne kötü bilmiyorum. Hayır, ben otoriter, sahiplenici, her şeye burnunu sokan biri değilmişim, bana bolca dil dökerek ideal bir anne olduğuma ve babasıyla benim çok iyi anlaştığımıza dair teminat verdi. Lucienne'e diğer pek çok gence olduğu gibi aile hayatı ağır geliyordu ama bu benim hatam değildi. (Lucienne'in benimle karmaşık bir ilişkisi vardı çünkü babasına tapıyordu, klasik bir Oedipus kompleksi: Bu bana karşı hiçbir şeyi kanıtlamazdı.) Sinirlenmişti:

"Babamın sana söylediklerini çok iğrenç buluyorum."

Ancak o Lucienne yüzünden Maurice'i hep kıskanmıştır, ona karşı saldırgandır, onu haksız bulmakta aşırı

tez canlıydı. Beni teselli etmek konusunda fazla istekliydi. Lucienne o sivri katılığıyla bana daha çok yardımcı olabilirdi. Colette'le saatlerce konuştum ama bir adım yol gidemedim.

Bir çıkmazdayım. Eğer Maurice pisliğin tekiyse, onu sevmekle hayatımı mahvettim. Ama belki de bana artık katlanamamakta haklıdır. O halde nedenini bile bilmeden kendimi nefret edilesi, hor görülesi biri olarak düşünmem lazım. İki varsayım da tüyler ürpertici.

2 Aralık Çarşamba.

Isabelle'in fikrince, en azından öyle söylüyor, Maurice bana söylediklerinin çeyreğini düşünmüyormuş. Bana itiraf etmediği maceraları olmuştur: Bu normalmiş. Bana hep bir erkeğin yirmi yıl boyunca sadık olamayacağını söyler durur. Elbette Maurice konuşmuş olsa daha iyi olurmuş ama kendini verdiği sözlere bağlı hissetmişmiş. Bana ettiği sitemlerini hiç şüphe yok ki o anda uydurmuşmuş: Benimle istemeden evlenmiş olsa, bunu fark edermişim, bu kadar mutlu olamazmışım. Bana geçmişe mazi demeyi tavsiye etti. O hâlâ ısrarla benim kazanacağıma inanıyor. Erkekler en kolayı seçermiş: Yeni bir hayat macerasına atılmaktansa karılarıyla kalmayı tercih ederlermiş. Çift problemlerini çok iyi bilen ve bana yardım edebileceğini, yaşadıklarımı daha net görememe yardım edebileceğini düşündüğü kadın hastalıkları uzmanı olan eski bir dostundan telefonla randevu aldırttı. Olsun bakalım.

Maurice pazartesiden beri, her fazla ileri gidişinde yaptığı gibi nasıl gönlümü alacağını şaşırmış durumda.

"Niçin sekiz sene boyunca bir yalanı yaşamama izin verdin?"

"Sana acı çektirmek istemiyordum."

"Beni artık sevmediğini bana söylemeliydin."

"Ama bu doğru değil ki: Öfkeyle öyle söyledim. Ben sana hep çok düşkün oldum. Hâlâ da öyleyim."

"Eğer söylediklerinin yarısını düşünüyorsan bana düşkün falan olamazsın. Sen benim gerçekten kötü bir anne olduğumu mu düşünüyorsun?"

Yüzüme vurduğu tüm o kaba sözlerin arasında beni en çok isyan ettiren kesinlikle o dediği olmuştu.

"Kötü bir anne demek abartılı olur."

"Ama?"

"Sana kızlara fazla kol kanat gerdiğini her zaman söyledim. Colette'in buna tepkisi uysal bir biçimde seni örnek almak oldu, Lucienne'se inadına çoğu zaman sana ters gitti."

"İyi de bu da sonunda potansiyelini en iyi şekilde kullanmasına yardımcı oldu. O da Colette de hallerinden memnunlar: Daha ne istiyorsun?"

"Eğer gerçekten memnunlarsa..."

Israr etmedim. Aklı art niyetlerle dolu. Oysa bazı cevapları duymaya takatim yok: soru sormuyorum.

4 Aralık Cuma.

Amansız anılar. Onları bir kenara atmayı, yok saymayı nasıl başarmıştım acaba? Başka açıdan bakarsak, iki sene önce Mikonos'ta bana "Sen de kendine bir mayo alsana," demişti. Biliyorum, biliyordum: Kalçalarımda biraz selülit vardı, karnım eskisi gibi dümdüz değildi. Ama umurunda olmadığını düşünüyordum. Lucienne bikini giymiş tombul ninelerle dalga geçtiğinde, "Ne olmuş yani? Kime ne zararı var? İnsan yaşlandı diye vücudunu havadan ve güneşten mahrum bırakacak değil ya!" diye

karşı çıkardı. Benim de güneşe ve havaya ihtiyacım var, bunun kimseye zararı yoktu ki. Buna rağmen belki de plaja çok güzel kızlar gelip gittiği için bana "Sen de kendine bir mayo alsana," demişti. Ama ben almamıştım.

Sonra, geçen seneki şu kavgamız var. Talbotların Couturierlerle akşam yemeğine geldiği akşamki. Talbot patronluk taslıyordu, Maurice'i bir virüsün kökeni üzerine yazdığı rapor için tebrik etti. Maurice de takdir almış bir öğrenci gibi şişindi. Bu durum sinirime dokundu çünkü Talbot'yu sevmem, birisi için "Değerli biridir!" dese o kişinin yüzüne bakmam. Onlar gittikten sonra Maurice'e gülerek:

"Talbot yakında senin hakkında 'Değerli biridir!' diyecek. Hadi yine iyisin!" dedim.

Öfkelendi. Beni daha önce hiç olmadığı kadar sert bir üslupla çalışmalarıyla ilgilenmemekle ve başarılarını hor görmekle suçladı. Eğer yaptıklarını tek tek önemsemiyorsam ona bir bütün olarak saygı duymamın onun gözünde bir anlamı olmadığını söyledi. Sesinde öyle bir sertlik vardı ki birdenbire sanki kanım dondu:

"Nasıl da düşmanınmışım gibi davranıyorsun!"

Afallamış bir hali vardı:

"Saçma sapan konuşma!"

Ardından beni bunun diğer pek çok kavgamıza benzer bir kavga olduğuna inandırdı. Oysa ölümün soğuğu bir kez sıyırıp geçmişti beni.

İşini kıskanıyormuşum: Bunun doğru olduğunu kabul etmeliyim. On sene boyunca Maurice sayesinde tutkuyla sevdiğim bir tecrübe yaşadım: Doktor hasta ilişkisi; ona katılıyor, tavsiyeler veriyordum. O, benim gözümde çok önemli olan, aramızdaki o bağı koparmayı tercih etti. O yüzden gösterdiği ilerlemelere uzaktan, edilgen

bir biçimde katılırken itiraf ediyorum ki hiç de iyi niyetli değildim! Çalışmalarına karşı ilgisizim, evet: Benim onda hayran olduğum şey insanlığı, araştırmacılığı değil ki. Ama iğdiş edici lafını kullanması haksızlık. Ben yalnızca hissetmediğim coşkuları varmış gibi göstermeyi reddettim: Açık sözlülüğümü severdi oysa. Bu tutumumun onun benliğini yaralamış olduğuna inanmak istemiyorum. Maurice'in öyle bayağılıkları yoktur. Yoksa var da Noëllie bunları sömürmeyi mi biliyor? Ne iğrenç düşünce. Kafamda her şey iç içe geçiyor. Kim olduğumu, Maurice'in kim olduğunu bildiğimi sanıyordum: ve ansızın bizi tanıyamaz hale geliyorum, ne onu ne kendimi.

6 Aralık Pazar.

Bu başkalarının başına geldiğinde insanın gözüne sınırları belli, içinden çıkılması, üstesinden gelmesi kolay bir olay gibi görünüyor. Oysa kendi başına gelince insan kendini hayal gücünün yakınından bile geçemeyeceği, baş döndürücü bir deneyim karşısında tamamen yapayalnız buluveriyor.

Maurice'in Noëllie'nin evinde geçirdiği geceler hem uyuyamamaktan hem de uyumaktan korkuyorum. Yatakta yanımdaki o boşluk, çarşafın düzlüğü ve soğukluğu... Boşuna uyku ilaçları alıyorum, rüya görüyorum. Rüyalarımda sık sık kederimden bayılıyorum. Maurice'in gözü önünde, yüzümde dünyanın tüm kederiyle felç olup kalıyorum. Bana doğru koşmasını bekliyorum. Kayıtsız bir bakış atıp uzaklaşıyor. Uyandım, hâlâ geceydi; karanlığın ağırlığını hissediyorum, bir koridordaydım, dibine doğru ilerliyorum, ilerledikçe daralıyor, güç bela nefes alıyorum. Birazdan sürünerek ilerlemem gerekecek ve son nefesimi verene kadar sıkışıp kalacağım. Bağırdım.

Ardından gözyaşları içinde daha alçak sesle ona seslenmeye koyuldum. Her gece ona sesleniyorum; ona değil diğerine, beni sevene. Ve kendime acaba ölmesini mi tercih ederdim diye soruyorum. Kendi kendime diyorum ki bir tek ölümün çaresi yok, beni terk etse iyileşirim. Ölüm korkunçtu çünkü başa gelmesi mümkündü, ayrılık ise katlanılabilirdi çünkü olacağını düşünmüyordum. Ancak diyorum ki eğer ölmüş olsa kimi kaybettiğimi ve kim olduğumu bilirdim. Artık hiçbir şey bildiğim yok. Ardımda bıraktığım hayatım tamamen altüst oldu, hani zeminin kendini yiyip bitirdiği şu depremlerde olduğu gibi, siz kaçtıkça zemin her şeyi yutarak arkanızdan yetişir. Geri dönmeniz mümkün değildir. Eviniz, köyünüz ve tüm vadi yok olmuştu. Hayatta kalsanız bile, başka hiçbir şey ayakta kalmaz, yeryüzünde kaplamış olduğunuz alan bile yok olur.

Sabahları öyle kırgın uyanıyorum ki eğer temizlikçi kadın saat onda gelmese, pazarları yaptığımı her gün yapıp öğleden sonraya kadar ya da belki Maurice öğle yemeği için eve gelmezse gün boyu yataktan çıkmam. Madam Dormoy yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu seziyor. Kahvaltı tepsisini getirirken sitemle:

"Hiçbir şey yemediniz!" diyor.

Israr ediyor. Kimi zaman huzurumu kaçırmaması için bir dilim kızarmış ekmek yiyorum. Ama lokmalar boğazımdan geçmiyor.

Niçin artık beni sevmiyor? Gerçi eskiden niçin sevdiğini de bilmiyorum. İnsan kendine bu soruyu sormuyor. İnsan kibirli ve narsisist olmasa bile, kendi olmak, tam olarak kendi olmak öyle muhteşem bir şey, öyle biricik bir şey ki başka biri için de biricik olmak insana doğalmış gibi geliyor. Beni seviyordu, dahası yok. Ve sanıyordum ki sonsuza kadar sevecek çünkü her zaman ben

olacaktım. (Ve başka kadınların bu körlüğüne şaşardım. İnsanın başkasının tecrübelerinden faydalanıp kendi derdini anlayamaması ne tuhaf – bana ait olmayanın, bana yardımı dokunmuyor.)

Aptal düşler. Küçükken gördüğüm bir film. Bir kadın kocasının metresini bulmaya gidiyordu: "O sizin için geçici bir hevesten fazlası değil. Bense onu seviyorum!" Ve metres adamın karısını geceki randevularına kendi yerine gönderiyordu. Karanlıkta adam karısını metresi sanıyor ve sabah süklüm püklüm karısının yanına dönüyordu. Studio'nun güldürü amaçlı gösterime soktuğu eski bir sessiz filmdi ama bana çok dokunmuştu. Kadının uzun giysisi, eşarpları hâlâ gözümün önünde.

Noëllie'yle mi konuşsam acaba? Ama onunki geçici bir heves değil: bir girişim. Bana onu sevdiğini söyleyecek ve elbette Maurice'in bugün bir kadına sunabileceği her şeye değer veriyordur. Ben onu sevdiğimde yirmi üç yaşındaydı, önünde belirsiz bir gelecek, zorluklar vardı. Ben onu hiçbir garantim olmadan sevdim; kendime bir kariyer inşa etmekten vazgeçtim. Gerçi hiçbir şeyden pişmanlık duymuyorum.

7 Aralık Pazartesi.

Colette, Diana, Isabelle: ben ki kimseyle sırlarımı paylaşmayı sevmezdim! Bu öğleden sonra da Marie Lambert. Kadın çok tecrübeli. Beni aydınlatabilmesini öyle istiyorum ki.

Uzun konuşmamızdan çıkan sonuç benim kendi durumumu ne kadar yanlış anladığım. Tüm geçmişimi ezbere bilirken ansızın hakkında hiçbir şey bilmez hale gelmişim. Benden yazılı, kısa bir özet istedi. Deneyelim bakalım.

Babamın Bagnolet'deki muayenehanesinde yaptığı biçimiyle doktorluktan daha güzel bir meslek olamayacağını düşünürdüm. Ama ilk senemde doktorluğa özgü gündelik zorluklar beni altüst etti, midemi kaldırdı, canımdan bezdirdi. Pek çok kez pes ettim. Maurice yatısız asistandı ve ilk görüşte yüzünde okuduğum şey beni heyecanlandırmıştı. İkimizin de başından yalnızca kısa maceralar geçmişti. Birbirimizi sevdik. Bu delice bir sevdaydı, ayakları yere basan bir sevdaydı: Aşktı. Geçen gün onu asistanlıktan vazgeçirenin ben olduğumu söylediğinde korkunç derecede insafsızdı, çünkü o güne kadar bu kararının tüm sorumluluğunu hep kendi alagelmişti. Öğrencilikten bıkmıştı. Bir yetişkin hayatının, bir evin hayalini kuruyordu. Yaptığımız sadakat anlaşması, benim için olduğu kadar onun için de önemliydi çünkü annesinin yeniden evlenmesi onda kopmalara, ayrılıklara dair marazi bir korku bırakmıştı. 44 yazında evlendik ve mutluluğumuzun başlangıcı Paris'in Kurtuluşunun verdiği o baş döndürücü coşkuyla çakıştı. Maurice'in ilgisini sosyal hekimlik çekiyordu. Simca'da iş buldu. Bu iş mahalle doktorluğuna göre daha kolaydı ve işçi hastalarını seviyordu.

Savaş sonrası dönem Maurice'i hayal kırıklığına uğrattı. Simca'daki işinden sıkılmaya başladı. Hastanede asistanlığa hak kazanmış olan Couturier onu kendisiyle birlikte Talbot'nun polikliniğine girmeye, onun ekibiyle birlikte çalışmaya, uzmanlaşmaya ikna etti. Herhalde – çünkü Marie Lambert bana öyle hissettirdi– bu kararına on sene önce şiddetle karşı çıkmış olmalıyım; şüphesiz bu karara kalben asla razı olmadığımı ona fazla belli etmişim. Ama bu beni artık sevmemesi için yeterli bir sebep değil ki. Acaba hayatındaki değişim ile duygularındaki değişimin arasında tam olarak nasıl bir ilişki var?

Bana sık sık sitem edip etmediğini, beni sık sık eleştirip eleştirmediğini sordu. Aman canım! Kavga ederiz, ikimiz de asabiyizdir. Ama bunlar asla vahim tartışmalar olmaz. En azından benim için.

Cinsel hayatımız mı? Tam olarak ne zaman ateşini kaybetti bilmiyorum. Hangimiz önce vazgeçti? İlgisizliğini kafama taktığım oldu: Quillan'la da bu yüzden flört ettim. Ama belki de benim soğukluğum onu yıldırmıştı? Bana kalırsa cinsellik ikincil planda. Başka kadınlarla yatmasını açıklar ama benden kopmasını ya da Noëllie'ye tutulmasını değil.

Neden o? Hadi en azından gerçekten güzel, gerçekten genç ya da hatırı sayılır derecede zeki olsaydı anlardım. Acı çekerdim ama anlardım. Otuz sekiz yaşında, hoş ama işte o kadar ve son derece yüzeysel. Peki o halde neden? Marie Lambert'e dedim ki:

"Ondan daha değerli olduğuma eminim."

Gülümsedi:

"Mesele o değil."

Mesele ne peki? Noëllie yenilik ve güzel bir vücut dışında benim Maurice'e veremeyeceğim ne verebilir ki? Şöyle dedi:

"Başkalarının aşkına asla akıl sır ermez."

Ancak ben kendimi iyi anlatamadığım kanısındayım. Maurice'in benimle derin bir ilişkisi var, onun temel unsurlarıyla ilişkili ve bu yüzden yok edilemez. Noëllie'ye en harici hisleriyle bağlı: Her ikisi de bir başkasını sevebilir. Maurice ve ben iç içe geçmişiz. Buradaki sorun Maurice ile benim aramdaki ilişkinin yıkılmaz olmadığı çünkü Maurice onu yıktı geçti. Peki sorun nerede? Noëllie'ye karşı tutku görünümüne bürünen ama yok olup gidecek bir hayranlık mı duyuyor? Ah! Ara ara kal-

bimden geçen şu umut kırıntıları umutsuzluğun kendisinden de ıstıraplı.

Kafamda evirip çevirdiğim, tam olarak cevap vermediği bir soru daha var: Niçin benimle şimdi konuştu? Neden daha önce değil? Bana önceden söylemeliydi. Benim de maceralarım olabilirdi. Çalışırdım da, sekiz sene önce bir şeye girişme cesaretini kendimde bulmuştum, etrafımda bu boşluk olmazdı. Marie Lambert'i en çok şaşırtan şey de şu oldu: Maurice susarak bir ayrılığa göğüs gerebilme, güçlenme olasılığımı geri çevirmişti. Kendi hislerinden şüphe duymaya başlar başlamaz, beni ondan bağımsız bir hayat kurmaya teşvik etmesi gerekirdi. Marie Lambert de ben de Maurice'in kızlarına mutlu bir yuva sunabilmek için sustuğunu varsayıyoruz. Maurice'in ilk itiraflarının ardından iyi ki Lucienne burada değil diyerek kendimi tebrik etmekle kendimi kandırıyormuşum: Herhangi bir tesadüf söz konusu değilmiş. İyi ama o zaman bu yaptığı korkunç bir şey: Beni terk etmek için kızlarımın artık yanımda olmadıkları zamanı seçti.

Tüm hayatımı bu kadar bencil bir adamın sevgisine adadığımı kabul etmek imkânsız. Herhalde haksızlık ediyorum! Zaten Marie Lambert de bana şöyle dedi: "Tabii onun ne düşündüğünü de bilmek gerekir. Kadının anlattığı ayrılık hikâyelerinden asla bir şey anlaşılmaz. 'Erkek gizemi', 'kadın gizemi'ne göre çok daha kapalı kutudur." Ona Maurice'le konuşmasını önerdim, reddetti, eğer onunla tanışırsa kendisine duyduğum güven azalırmış. Çok dostaneydi, ama gene de çekinceleri, tereddütleri vardı.

Hiç şüphe yok ki bana en faydalı olacak kişi o acımasız eleştirelliğiyle Lucienne, bunca sene bana karşı yarı

düşmanlık besleyerek yaşadı ki bu, bana yol göstermesine olanak sağlayacaktır. Ama eğer mektupla haberleşirsek bana yalnızca beylik laflar edecektir.

10 Aralık Perşembe.

Noëllie'nin yakınında oturan Couturierlere giderken arabayı görür gibi oldum. Değilmiş. Ama ne zaman koyu yeşil, gri tavanlı, içi yeşil kırmızı döşemeli bir DS görsem, eskiden bizim arabamız dediğim, artık hayatlarımız çakışmadığı için onun arabası olan arabayı görmüş gibi oluyorum. Ve yüreğim daralıyor. Eskiden her zaman tam olarak nerede olduğunu, ne yaptığını bilirdim. Şimdiyse herhangi bir yerde olabilir: Mesela şu arabayı gördüğüm yerde.

Couturier'yi görmeye gitmek münasebetsizlikti ve telefonda ona geleceğimi söylediğimde çok huzursuz oldu. Ama anlamak istiyorum.

"Sizin öncelikle Maurice'in arkadaşı olduğunuzu biliyorum," dedim gider gitmez. "Sizden bilgi almak için gelmedim: Bir erkek olarak bu konu hakkındaki fikrinizi öğrenmek istiyorum."

Rahatladı ama bana hiçbir şey demedi. Erkeğin kadına göre değişime daha fazla ihtiyacı varmış. On dört yıllık sadakate zaten çok ender rastlanırmış. Yalan söylemek normalmiş: İnsan karşısındakine acı çektirmek istemezmiş ve öfkelendiğinde hiç düşünmediği şeyler söylermiş. Maurice kesinlikle beni hâlâ seviyormuş: İnsan iki kişiyi, farklı biçimlerde sevebilirmiş...

Herkes size bunun normal olduğunu, yani diğerlerinin başına geleni anlatıyor. Ben de bu evrensel ipucunu kullanmaya çalışıyorum! Sanki Maurice ile ben ve aşkımızda biricik olan bir şey söz konusu değilmişçesine.

İlla alçalmam mı gerekiyor! Haftalık bir derginin burç yorumları kısmında Yay burçlarının bu hafta aşkta önemli bir başarı kazanacaklarını okuyunca umutla yerimden sıçradım. Buna karşılık Diana'da gördüğüm minik bir astroloji kitabında Yaylarla Koçların birbirlerine uymadıklarını okuyunca kederlendim. Diana'ya Noëllie'nin burcunu bilip bilmediğini sordum. O nahoş atışmamızdan beri bana kırgın ve Noëllie'nin ona Maurice hakkında biraz daha açıldığını söylemekten pek bir keyif aldı. Ne o Maurice'den vazgeçermiş ne de Maurice ondan. Ben çok iyi bir kadınmışım (görünüşe göre bunu kendine düstur edinmiş) ama Maurice'in gerçek değerini takdir etmeyi bilmiyormuşum. Diana bu cümleyi tekrar ettiğinde kendime zor hâkim oldum. Maurice Noëllie'ye benden mi yakınıyor? "Sen en azından benim kariyerimle ilgilisin." Hayır, ona bunu demiş olamaz, buna inanmak istemiyorum. Gerçek değerini... Maurice'in gerçek değeri onun toplumdaki başarısına indirgenemez, Maurice de bunu gayet iyi biliyor, insanları etkileyen başka bir yönü. Yoksa onun hakkında yanılıyor muyum? Onun Noëllie'nin yanında ortaya çıkan havai, eğlence düşkünü bir yanı mı var? Gülmeye çalıştım. Ardından gene de erkeklerin Noëllie'de ne bulduğunu anlamayı çok isterdim dedim. Diana bana bir fikir sundu: Üçümüzün el yazılarını analiz ettirmek; bana bir adres verdi, Noëllie'nin alakasız bir mektubunu bana emanet etti. Maurice'in eski mektuplarından birini bulmaya gittim ve grafoloğa acilen cevap istediğimi belirten bir not yazdım ve mektuplarla birlikte kapıcısına bıraktım.

12 Aralık Cumartesi.

Grafoloğun analizleri beni derinden sarstı. Ona göre en ilginç el yazısı Maurice'inkiymiş: büyük bir zekâ, engin bir kültür, çalışma gücü, dayanıklılık, derin bir duyarlılık, hem kibirli hem kendinden şüphe eden bir karakter, dışarıdan bakınca çok içten ancak içten içe oldukça ketum biri (özetledim.) Benim de pek çok niteliğim varmış: dengeli, neşeli, açık sözlü, karşısındakine karşı derin bir kaygı duyabilen, ayrıca beni çevreme karşı bir parça bunaltıcı kılma riski olan bir tür duygusal açgözlülüğün lafını etmiş. Bu Maurice'in beni suçladığı şeyle de örtüşüyor: Her şeye burnunu sokuyorsun, sahiplenicisin demişti. Böyle bir eğilimim olduğunu biliyorum, ama bununla öyle canla başla savaştım ki! Colette ve Lucienne'i serbest bırakmak, onları sorularımla bunaltmamak, sırlarına saygı duymak için öyle büyük çaba harcadım ki. Ve Maurice konusunda: Şefkatimi bastırdım, kimi hamlelerimi sınırladım, içimden gelmesine rağmen çalışma odasına girmekten ya da yanımda okurken gözlerimi ona dikmekten kaçındım! Hem onlar için var olduğumu bilsinler hem de yokmuşum gibi hissetsinler istedim: bunu beceremedim mi? Grafoloji tutumlardan ziyade eğilimleri ortaya çıkarırmış. Maurice öfkesinden bana saldırmış. Onların bu hükümleri beni iki arada bir derede bırakıyor. Her halükârda, biraz uçlarda, duygularını aşırı biçimde belli eden, karşısındakine aşırı ihtimam gösteren, kısacası biraz boğucu biri olsam da bu Maurice'in Noëllie'yi bana yeğlemesi için geçerli bir sebep değil.

Ona gelince, grafoloğun onun hakkında çizdiği portre benimkinden daha çelişkili ve daha kusurlu olsa da bana toplamda daha övgü dolu geldi. Hırslıymış, ken-

dini göstermeyi seviyormuş ama ince ayrımlarla dolu bir duyarlılığa sahipmiş, çok enerjikmiş, cömertmiş ve çok canlı bir zekâsı varmış. Ben olağanüstü biriymiş gibi davranmıyorum, ama Noëllie öylesine yüzeysel ki benden üstün olamaz, zekâca bile. İkinci bir analiz yaptırtmak gerekecek. Her halükârda grafoloji kesin bir bilim değil.

İçime dert oldu. Acaba insanlar bana bakınca ne görüyor? Nesnel açıdan bakıldığında, ben kimim? Düşündüğümden daha az mı zekiyim? Bu tür soruları sormak gereksiz çünkü kimse bana aptalsın diye cevap vermeye cesaret edemeyecektir. O halde bunu nasıl öğrenebilirim? Herkes kendini zeki sanır, aptal olduğunu düşündüğüm insanlar bile. Bu nedenle bir kadın fiziksel özelliklerine yapılan iltifatlar konusunda zekâsına yapılanlardan daha hassastır: Zekasıyla ilgili konularda, kendi içsel kanıtları vardır, herkesin vardır ve bu nedenle bunlar hiçbir şeyi kanıtlamaz. İnsanın sınırlarını bilmesi için onları aşabilmesi gerekir; gölgesinin üzerinden atlaması. Ben bana söylenenleri, okuduklarımı her zaman anlarım, ama belki de bir düşüncenin zenginlikleri ve zorluklarını kavramayı bilmediğim için fazla çabuk anlıyorum. Acaba Noëllie'nin üstünlüğünü kavramama engel olan bu yetersizliklerim mi?

Cumartesi akşamı.

Bu hafta Yay burçlarına vaat edilen şans bu mu acaba? Diana telefonda belirleyici bir öneme sahip olabilecek bir haber verdi: Noëllie editör Jacques Vallin'le yatacakmış. Bunu Diana'nın bir arkadaşına bizzat Madam Vallin söylemiş: Mektuplarını yakalamış ve Noëllie'den

nefret ediyormuş. Bunu Maurice'e nasıl duyurmalıyım? Noëllie'nin aşkından öyle emin ki, eşekten düşmüşe dönecek. Ancak bana inanmayacak. Bana kanıt gerek. Her şeye rağmen hiç tanımadığım Madam Vallin'i arayıp bulamam ve ona mektupları soramam. Vallin çok zengin. Eğer boşanmaya razı edebilirse Noëllie, Maurice ile onun arasından Vallin'i seçer. Nasıl bir düzenbaz! Ona saygı duyabilsem, daha az acı çekerdim. (Biliyorum. Şu an başka bir kadın rakibi hakkında şöyle diyor: Onu küçümseyebilsem daha az acı çekerdim. Zaten ben de kendi kendime şöyle düşündüm: Ona acı çekecek kadar saygı duymuyorum.)

13 Aralık Pazar.

Grafoloğun cevaplarını Isabelle'e gösterdim: İkna olmuş görünmedi, grafolojiye inanmıyor. Bununla birlikte analizde belirtilen duygusal açgözlülüğümün Maurice'in geçen günkü sitemleriyle birbirini tuttuğunu da söyledim. Hem gerçekten de insanlardan çok şey beklediğimi biliyorum, belki de onlardan fazla şey istiyorum.

"Kesinlikle. Başkaları için fazlasıyla yaşadığın için, onların sana yaşattıklarına da çok takılıyorsun," dedi bana. "Ama sevgi, dostluk budur: Bir tür ortak yaşama hali."

"Ama ortak yaşama halini reddeden biri için bunaltıcı mıyım?"

"İnsan değer verdiği ama ona değer vermeyen insanlara bunaltıcı gelir, buradaki mesele karakter değil ilişkinin durumudur."

Ondan çaba harcamasını, beni nasıl gördüğünü, benim hakkımda ne düşündüğünü bana söylemesini istedim. Gülümsedi:

"Aslına bakarsan ben seni görmüyorum. Sen benim arkadaşımsın, buradasın."

Herhangi bir durum söz konusu olmadığında insanlardan hoşlanıldığını ya da hoşlanılmadığını ama onlar hakkında fikir sahibi olunmadığını savundu. Benden hoşlanıyormuş, hepsi buymuş.

"Açık olursan, ama çok açık olursan, beni zeki buluyor musun?"

"Elbette. Yalnızca bu soruları sormadığın müddetçe. Yalnız ikimiz de aptalsak, her birimiz diğerini zeki buluruz: Bu neyi kanıtlar?"

Benim niteliklerimin ya da kusurlarımın olan bitenle bir ilgisi olmadığını tekrar etti: Maurice'i çeken yenilikti. Sahi on sekiz ay, hâlâ yeni midir!

14 Aralık Pazartesi.

Hüznün derinliklerine doğru inen o korkunç yol. İnsan bir kez mutsuz oldu mu, içinden neşeli hiçbir şey yapmak gelmiyor. Artık uyandığımda plak çalmıyorum. Artık müzik dinlemiyorum, sinemaya gitmiyorum, kendime güzel bir şey aldığım yok. Madam Dormoy'nın geldiğini duyunca yataktan kalktım. Çayımı içtim, onu memnun etmek için bir dilim kızarmış ekmek yedim. Ve önümde uzanan güne bakıyorum ve kendi kendime diyorum ki...

Kapı çalındı. Bir teslimatçı leylak ve güllerden kocaman bir buketi kollarıma bıraktı. Üzerinde bir not vardı: "İyi ki doğdun. Maurice." Kapı kapanır kapanmaz gözyaşlarına boğuldum. Ben kendimi tahrik, karanlık projeler, nefretle savunurken kaybettiğim, telafisiz bir biçimde kaybettiğim şefkati hatırlatan bu çiçekler tüm savunma mekanizmalarımı yıkıveriyordu.

Saat bire doğru anahtar kilitte döndü ve ağzımda o korkunç tadı hissettim, korkunun tadını. (Klinikte ölmek üzere olan babamı görmeye gittiğimde ağzımda olan tadın aynısı.) Bir zamanlar kendi imgem kadar tanıdık olan o varlık, yaşama sebebim, neşem, şimdi bir yabancı, bir yargıç, bir düşman oldu: kapıyı itip açtığında kalbim korkuyla çarpıyor. Hızla bana doğru geldi, gülümseyerek beni kollarına aldı:

"Doğum günün kutlu olsun, canım."

Usul usul omzunda ağladım. Saçlarımı okşarken:

"Ağlama. Mutsuz olmanı istemiyorum. Ben sana çok düşkünüm."

"Sekiz senedir beni sevmediğini söylemiştin."

"Hiç de bile. Sonrasında doğru olmadığını söyledim. Sana bağlıyım ben."

"Ama beni artık aşkla sevmiyorsun, değil mi?"

"Aşkın o kadar çok hali var ki."

Oturduk, konuştuk. Onunla Isabelle'le, Marie Lambert'le konuşur gibi, güvenle, arkadaşlık, kayıtsızlık hisleriyle konuştum: Sanki söz konusu olan bizim kendi hikâyemiz değilmiş gibi. O güne kadar tartıştığımız diğer pek çok sorun gibi tarafsızca, öylesine tartıştığımız bir sorundu sanki. Sekiz yıllık sessizliğine bir kez daha şaştım. Bana tekrar etti:

"Kahrımdan ölürüm diyordun..."

"Bana bunu dedirttiren sendin: Sadakatsizliğin düşüncesi bile seni öyle kaygılandırırmış gibiydi ki..."

"Kaygılandırıyordu da. Zaten o yüzden sustum: Her şey sanki seni aldatmıyormuşum gibi olup bitsin diye... Sihirli bir şeydi... Ve elbette utanıyordum da..."

Benimle niçin özellikle bu sene konuştuğunu bilmeyi arzu ettiğimi söyledim. Kısmen Noëllie ile olan ilişkisi-

nin bunu gerektirdiğini ama aynı zamanda gerçeği bilmeye hakkım olduğunu düşündüğünü söyledi.

"Ama doğruyu söylemedin ki."

"Sana yalan söylemiş olmanın verdiği utanç yüzünden."

Kalbinin en derinlerini bana açan, kendini bütünüyle bana teslim eden o kara ve sıcak bakışıyla beni sarıyordu, eskiden olduğu gibi masum ve sevecen bir hali vardı.

"Senin en büyük hatan kendimi güvende hissetmeme izin vermendi. İşte kendimi kırk dört yaşında elleri bomboş, işsiz güçsüz, hayatta senden başka derdi olmayan biri olarak buluverdim. Eğer sekiz yıl önce beni uyarmış olsan, kendime bağımsız bir hayat kurar ve durumu daha kolay kabullenirdim."

"İyi de Monique!" dedi bana şaşkın bir sesle. "Yedi sene önce *Revue Médicale*'deki şu sekreterlik işine girmen için inanılmaz ısrar etmiştim. Tam senlik işti ve güzel bir yere gelebilirdin: sen istemedin!"

Bu teklifi neredeyse unutmuştum, bana öylesine zamansız gelmişti ki:

"Ayda yüz bin frank için günü evden ve çocuklardan uzakta geçirmekte hiçbir mana göremiyordum," dedim.

"İşte bana öyle cevap vermiştin. Çok ısrar etmiştim."

"Eğer bana bunu istemekteki gerçek sebeplerini söylemiş olsan, artık senin her şeyin olmadığımı ve benim de aramıza mesafe koymam gerektiğini söylemiş olsan, kabul ederdim."

"Mougins'deyken sana yeniden çalışmanı önerdim. Yine reddettin!"

"O sırada senin aşkın bana yetiyordu."

"Hâlâ zamanı," dedi bana. "Sana kolayca bir iş bulurum ben."

"Bunun beni teselli edeceğini mi sanıyorsun? Sekiz sene önce gözüme daha az anlamsız geliyordu, bir yerlere varma şansım daha fazlaydı. Oysa şimdi!.."

Bu konu söz konusu olunca epey zaman yerimizde saydık. Bana yapacak bir iş sunabilse vicdanını rahatlatacağını hissediyorum. Vicdanını rahatlatmasını ise hiç mi hiç istemiyorum.

Lafı tekrar 1 Aralıktaki konuşmamıza getirdim: Bir tarih; beni gerçekten bencil, buyurgan, her şeye burnunu sokan biri olarak mı görüyor?

"Öfke anında denmiş bile olsa, bunları hiç yoktan uydurmuş olamazsın ya?"

Duraksadı, gülümsedi, açıkladı. Niteliklerimin kusurları varmış. Her zaman hazırda bekliyormuşum, tetikteymişim, bu değerli bir şeymiş ama bazen, insanın keyfi yerinde değilken onu yoruyormuş. Geçmişe öyle bağlıymışım ki en ufak bir unutuş benim gözümde bir suçmuş, insanın bir zevki ya da fikri değiştiğinde kendini suçlu hissediyormuş. Öyle olsun. Bana kin duyuyor muydu? On yıl önce bana öfkeliydi, bunu artık iyi biliyorum, yeterince tartıştık; ama artık bitmişti çünkü canının istediğini yapmıştı ve zamanla ona hak vermiştim. Evliliğimize gelince, buna da kendisini benim zorladığımı mı düşünüyordu? Hiç de bile; birlikte karar vermiştik...

"Geçen gün senin işine alaka göstermediğim için bana sitem etmedin mi?"

"Bu konuda sana biraz dargınım, orası doğru, ama yalnızca beni hoşnut etmek için kendini işimle ilgilenmeye zorlamanı daha can sıkıcı buluyorum."

Sesinde insana öyle cesaret veren bir şey vardı ki beni en çok kaygılandıran soruyu sormaya cesaret edebildim:

"Colette ve Lucienne yüzünden bana kızgın mısın? Onlar seni hayal kırıklığına uğratıyor ve sen beni mi sorumlu tutuyorsun?"

"Ne hakla hayal kırıklığına uğrayacakmışım ki? Ve ne hakla sana kızacakmışım?"

"O halde niçin bana o kadar kinli konuştun?"

"Eh! Bu durum benim için de kolay değil ki. Kendime öfkeleniyorum ve bu yüzden haksız bir biçimde hıncımı senden alıyorum."

"Yine de beni eskisi gibi sevmiyorsun, bana hâlâ değer veriyorsun, evet, ama yirmili yaşlarımızdaki aşk gibi değil."

"Senin için de artık yirmili yaşlarımızdaki aşk söz konusu değil ki. Yirmi yaşındayken hem seni hem aşkı seviyordum. O zamanlar sahip olduğum o coşkulu yanımı kaybettim artık, işte değişen bu."

Onunla eskisi gibi dostça konuşmak ne hoştu. Zorluklar azalıyor, sorular buhar olup uçuyor, olan biten eriyip gidiyor, doğru ve yanlış ışıltıyla iç içe geçip siliniyordu. Aslında hiçbir şey olduğu yoktu. Sonunda az daha Noëllie'nin var olmadığına inanacaktım... Yanılsama, hokkabazlık. Aslına bakılırsa, ettiğimiz gevezelik hiçbir şeyi değiştirmedi. Olan bitenlere başka isimler verdik, ama hepsi aynı yerde duruyor. Hiçbir şey öğrenemedim. Geçmiş hâlâ karanlık. Gelecek de belirsiz.

15 Aralık Salı.

Dün akşam, öğleden sonra yaptığımız o hayal kırıcı konuşmaya kaldığımız yerden devam etmek istedim. Ama Maurice akşam yemeğinden sonra çalıştı ve işi bitince de yatmak istedi.

"Öğleden sonra yeterince konuştuk. Eklenecek başka şey yok. Yarın erken kalkacağım."

"Aslına bakarsan hiçbir şey demedik."

Dertli bir hali vardı:

"Sana daha ne dememi istiyorsun ki?"

"Pekâlâ! Gene de bilmek istediğim bir şey var: Geleceğimizi nasıl görüyorsun?"

Sustu. Onu köşeye sıkıştırmıştım.

"Seni kaybetmek istemiyorum. Noëllie'den vazgeçmek de istemiyorum. O nedenle de arada kalıyorum..."

"O bu çifte yaşama sesini çıkarmıyor mu?"

"Eli mecbur."

"Evet, benim gibi. *Club 46*'da bana aramızda değişen bir şey yok demeye cesaret ettiğini düşündükçe!"

"Ben öyle bir şey demedim."

"Dans ediyorduk ve sen bana: 'Değişen bir şey yok' dedin! Ben de sana inandım!"

"Onu söyleyen sendin Monique: 'Önemli olan aramızda hiçbir şeyin değişmemiş olması' dedin. Aksini söylemedim, sustum. O an olan bitenin derinine inmek mümkün değildi."

"Söyledin. Çok iyi hatırlıyorum."

"Çok içmiştin; zihninde kurdun bunu..."

Boş verdim geçtim. Ne önemi vardı ki? Önemli olan Noëllie'den vazgeçmek istemeyişi. Bunu biliyorum ve inanasım gelmiyor. Ona aniden kış sporlarına gitmemeye karar verdiğimi söyledim. İyice düşünmüştüm ve bu kararı verdiğime memnunum. Onunla dağa gitmeyi eskiden çok severdim. Bu şartlar altında yeniden dağa gitmek bir işkence olacaktı. Oraya onunla birlikte önce giden olup diğeri tarafından kovalanıp yerimi ona bırakarak mağlup ayrılmak katlanılmaz olacaktı. Maurice'in onu özlediğini, onun siluetiyle benimkini mukayese ettiğini, benim kederimi onun kahkahalarıyla karşılaştırdığını bilip de Noëllie'den sonra oraya gitmek de az iğrenç

olmayacaktı. Bir sürü beceriksizlik yapıp Maurice'in benden tamamen kurtulma isteğini körükleyecektim.

"Ona söz verdiğin on günü onunla geçir ve geri dön," dedim.

Bu ilişkide ilk kez inisiyatif alıyordum ve son derece keyfi kaçmış bir hali vardı.

"Ama Monique, ben sen de benimle gel istiyorum. Karda ne güzel günler geçirdik!"

"Aynen öyle."

"Bu kış kaymayacak mısın?"

"Sen de biliyorsun, kayak keyfi, şu an pek de önemli değil."

Beni ikna etmeye çalıştı, ısrar etti, üzgün bir hali vardı. Gündelik kederime alışık ama beni kayaktan mahrum etmek vicdan azabı duymasına neden oluyor. (Haksızlık ediyorum; alışık falan değil, vicdan azabı duyuyor, uyuyabilmek için uyku ilacı alıyor, sarardı soldu. Haline hiç üzülmüyorum ve ona daha da öfkeleniyorum. Bile bile bana ve kendine işkence ettiğine göre, Noëllie'ye rezilcesine düşkün olmalı.) Uzun süre tartıştık. Kararımdan vazgeçmedim. Sonunda öyle bitkin düştü ki –çizgileri derinleşti, gözlerinin altı morardı– onu yatmaya gönderdim. Huzur dolu bir sığınağa girermişçesine uykuya daldı.

16 Aralık Çarşamba.

Az önce yağmurun dövdüğü camdan süzülen su damlalarına bakıyorum. Dikey düşmüyorlar; sanki gizemli sebeplerle sağa, sola sapan, hareket etmeyen diğer damlaların arasına sokulan, duran, ardından bir şey ararmışçasına yeniden yola koyulan mikroskobik hayvancıklara benziyorlar. Bana öyle geliyor ki artık yapacak hiçbir

şey yok. Her zaman yapacak bir şeyim olurdu. Şimdiyse örgü örmek, yemek yapmak, okumak, plak dinlemek, bunların hepsi bana boş geliyor. Maurice'in aşkı hayatımın her anına bir önem katıyordu. Hayatım bomboş. Her şey boş: nesneler, anlar. Ve ben.

Geçen gün Marie Lambert'e beni zeki bulup bulmadığını sordum. O duru bakışlarını benimkilere dikti.

"Siz çok zekisiniz..."

"Ben burada bir *ama* seziyorum..." dedim.

"Zekâ beslenmediğinde körelir. Kocanızın size iş aramasına izin vermelisiniz."

"Benim yapabileceğim türde işlerin bana bir katkısı olmayacaktır."

"Bunu bilemezsiniz."

Akşam.

Bu sabah bir aydınlanma yaşadım: Her şey benim hatam. En vahim hatam *zamanın geçtiğini* anlamamak oldu. Zaman geçip gidiyordu ve ben bu esnada ideal kocanın ideal karısı duruşuna saplanıp kaldım. Cinsel hayatımızı canlandıracağıma kendimi eski gecelerimizin hatıralarıyla avutuyordum. Kendime bakmak, spor yapmak, güzellik salonuna gitmek yerine otuzlu yaşlarımdaki yüzümü ve vücudumu koruduğumu sanıyordum. Zekâmın körelmesine izin verdim; kendimi geliştirmez oldum, kendime "daha sonra, çocuklar evden gidince," diyordum. (Belki de babamın ölümünün de bu boş vermişliğe bir katkısı oldu. İçimde bir şey kırıldı. O andan itibaren zamanı durdurdum.) Evet, Maurice'in evlendiği, olaylara, fikirlere, kitaplara tutku duyan o genç öğrenci kız, dünyası dört duvardan ibaret olan bugünkü kadından çok farklıydı. Maurice'i de o dört duvarın arasına

kapatmaya meylettiğim doğru. Evinin ona yettiğini sanıyordum, onun tamamen bana ait olduğunu zannediyordum. Genel olarak her şeyi verili kabul ediyordum. Bu onun gibi değişen ve her şeyi sorgulayan birini sinir etmiş olmalı. Birini sinir etmenin affedilir yanı yoktur. Sadakat yeminimiz konusunda dik kafalılık etmemeliydim. Eğer Maurice'e özgürlüğünü vermiş olsaydım – belki ben de kendiminkini kullanmış olsaydım– Noëllie gizliliğin getirdiği büyüden faydalanamazdı. Bu durumla derhal yüzleşmeliydim. Artık çok mu geç? Marie Lambert'e bütün bunları Maurice'le konuşacağımı ve gerekli tedbirleri alacağımı söyledim. Şimdiden yeniden okumaya, plak dinlemeye başladım: daha ciddi çaba göstermem gerek. Birkaç kilo vermem, daha iyi giyinmem lazım. Maurice'le daha rahat biçimde konuşabilmeli, sessizliği reddetmeliyim. Marie Lambert donuk bir halde beni dinledi. İlk hamileliğimden benim mi yoksa Maurice'in mi sorumlu olduğunu öğrenmek istedi. Her ikimiz de dedim. Sonuçta takvime fazla güvendiğim için bendim ama takvim bana ihanet ettiyse bu benim hatam değildi. Çocuğu tutmak için ısrar etmiş miydim? Hayır. Aldırmak için? Hayır. Karar kendiliğinden verilmişti. Kuşkucu bir hali vardı. Ona göre Maurice bana karşı ciddi ölçüde kin besliyordu. Ona Isabelle'in savıyla karşı çıktım: Eğer benimle evlenmek istememiş olsa evliliğimizin başları o denli mutlu geçmezdi. Cevabını epey karışık buldum: Maurice pişmanlıklarıyla yüzleşmemek için aşka bel bağlamış, çılgıncasına mutlu olmak istemiş; o çılgın isteği tükendiğinde, bastırdığı kin yeniden su yüzüne çıkmış. Kendi de bu açıklamanın zayıf olduğunun farkında. Üzerlerine yenileri eklenmemiş olsa eski yakınmaları onu benden uzaklaştırmaya yetmezdi. Eskiden hiç yakınmadığını söyledim.

Doğrusunu söylemek gerekirse Marie Lambert beni biraz sinir ediyor. Bu insanlar sinirime dokunuyor çünkü hepsinin benim bilmediğim bir şeyi bilirmiş gibi bir halleri var. Belki Maurice ile Noëllie olan bitene dair kendi versiyonlarını anlatıp duruyorlar, belki bu insanların bu tür hikâyeler konusunda tecrübeleri var ve kendi kalıplarını bana uyguluyorlar, belki beni dışarıdan görüyorlar ve benim görmeyi beceremediğim şeyler onlara açıkça görünüyor. Beni idare ediyorlar ve onlarla konuşurken beni geçiştirdiklerini hissediyorum. Marie Lambert kış sporlarına gitmekten vazgeçmemi onayladı, ama sonrasında durup da üzülmediğim sürece çünkü Maurice'in eğilimlerinin değişeceğini düşünmüyor.

Maurice'e hatalarımı anladığımı söyledim. Artık alışmaya başladığım abartılı bir el hareketiyle beni susturdu.

"Senin kendini suçlamana gerek yok. Sürekli geçmişin bahsini açıp durmayalım!"

"Elimde başka ne var ki?"

O dayanılmaz sessizlik.

Geçmişimden başka hiçbir şeyim yok. Ancak geçmişim de ne mutluluk ne gurur dolu: bir gizem, bir kaygı kaynağı. Ondan gerçeği söküp almak istiyorum. Peki ama onun hafızasına güvenebilir miyiz? Çok şeyi unuttum, hatta bazen olan biteni zihnimde değiştiriyormuşum gibi geliyor. ("Değişen bir şey yok"u kim dedi? Maurice mi yoksa ben mi? Bu günlüğe diyenin o olduğunu yazmışım. Belki de buna inanmak istediğim için öyle yaptım...) Biraz da düşmanlığımdan Marie Lambert'e karşı çıktım. Kini Maurice'te birden fazla kez hissetmiştim. Doğum günümde bunu yadsımıştı. Ama bazı sözleri hâlâ kulaklarımda çınlıyor; onlara önem atfetmek istemiyordum ama buna rağmen hatırımdalar.

Colette o "aptal" evliliğe karar verdiğinde, görünüşte ona öfkelenirken dolaylı olarak bana saldırdığı açıktı: Duygusallığından, kendini güvende hissetme ihtiyacından, çekingenliğinden, edilgenliğinden beni sorumlu tutuyordu. Ancak özellikle Lucienne'in gidişi ona büyük bir darbe vurmuştu. "Lucienne senden kaçmak için gitti." Böyle düşündüğünü biliyorum. Acaba dediği ne ölçüde doğru? Lucienne farklı –daha az kaygılı, daha az kendini ortaya koyan– bir anneyle aile hayatına katlanabilir miydi? Oysa geçen sene bana her şey yolundaymış gibi geliyordu, Lucienne daha az gergindi: Yoksa gideceği için mi öyleydi? Bilmiyorum. Eğer kızlarımı eğitmeyi beceremediysem tüm hayatım koca bir başarısızlıktan ibaret. Buna inanamam. Ama şöyle hafiften şüphelenmeye göreyim, nasıl bir baş dönmesine tutuluyorum!

Maurice bana acıdığı için mi benden ayrılmıyor? O halde ona gitmesini söylemeliyim. Cesaretim yok. Eğer benimle kalırsa belki Noëllie'nin cesareti kırılır, Vallin'e ya da bir başkasına bel bağlar. Ya da Maurice birbirimizin için ne ifade ettiğimizin bilincine yeniden varır.

Beni tüketen şey bir nazik, bir hırçın oluşu. Kapıyı açanın hangi Maurice olduğunu asla bilemiyorum. Bana acı çektirmekten korktuğu gibi bana fazla umut vermekten de korkuyor sanki. Umutsuzluğa mı kapılmalıyım? O zaman da benim bir zamanlar kim olduğumu ve beni niçin sevmiş olduğunu unutacaktır.

17 Aralık Perşembe.

Marguerite yine kaçmış ve bulmayı bir türlü beceremiyorlar. Birlikte kaçtığı kız da tam bir serseri. Fahişelik, hırsızlık yapacak. Çok üzücü ama üzülmüş değilim. Hiçbir şeye hislenemiyorum.

18 Aralık Cuma.

Dün akşam yine gördüm onları. Sık sık gittikleri *L'An 2000* civarında amaçsızca dolanıyordum. Noëllie'nin üstü açık arabasından indiler; Maurice onu kolundan tuttu, gülüyorlardı. Evdeyken en sevimli anlarında bile, hep asık suratlı; zoraki gülümsüyor. "Bu durum benim için de kolay değil ki..." Benim yanımdayken onu bir an olsun aklından çıkarmıyor. Onunlayken durum kolay ama. Gülüyordu, keyfi yerindeydi, kaygısızdı. Noëllie'ye kötülük etmek istedim. Bunun kadınlara özgü ve haksız bir şey olduğunu biliyorum, kadının bana hiçbir borcu yok, ama böyle hissettim.

İnsanlar korkaklar. Diana'dan beni Madam Vallin'in Noëllie'den bahsettiği arkadaşıyla tanıştırmasını istedim. Rahatsız olmuş gibiydi. Arkadaşı olan bitenden tam olarak emin değilmiş. Vallin genç ve çok ünlü bir kadın avukatla yatıyormuş. Madam Vallin adını söylememişmiş. Birçok kez ailenin davalarına bakmış olan Noëllie olabilirmiş. Ama belki de başka biriymiş... Oysa Diana geçen gün gayet kesindi. Ya da arkadaşı olay çıkmasından korkuyordu ya da Diana benim olay çıkarmamdan korkuyor. Bana hayır diye yemin etti, tek derdi bana yardım etmekmiş! Öyledir herhalde. Ancak hepsi bana yardım edecek en iyi fikrin *kendilerininki* olduğunu düşünüyor.

20 Aralık Pazar.

Colette'i her gördüğümde onu soru yağmuruna tutuyorum. Dün gözleri yaşlıydı.

"Ben bize öyle aşırı kol kanat gerdiğini hiç düşünmedim, senin kol kanat gerişin benim hoşuma gidiyordu...

Lucienne geçen sene senin hakkında ne mi düşünüyordu? Pek yakın değildik, o beni de yargılıyordu. Seni aşırı duygusal buluyordu, o da soğuk havalarındaydı. Hem onun ne düşündüğünün ne önemi var? Kâhin değil ya o!"

Elbette Colette asla eziyet çektiğini düşünmemiştir çünkü ondan beklediklerime kendiliğinden boyun eğiyordu. Ve olduğu kişi olmanın pişman olunacak bir şey olduğunu düşünemez kuşkusuz. Sıkılıp sıkılmadığını sordum. (Jean-Pierre düzgün biri ama pek de eğlenceli değil.) Sıkılmıyormuş, aksine işi başından aşkınmış, bir evi idare etmek düşündüğünden zormuş. Artık ne okumaya ne müzik dinlemeye vakti varmış. "Sen zaman yaratmaya çalış," dedim ona. "Yoksa insan sonunda aptallaşıyor." Bir şey biliyorum da söylüyorum dedim. Güldü: Eğer aptalsam, o da seve seve aptal olurmuş. Beni şefkatle seviyor, en azından bunu elimden alamayacaklar. Ama acaba onu ezdim mi? Aslına bakılırsa onun için bambaşka bir gelecek tasavvur ediyordum: daha faal, daha zengin. Onun yaşındayken benimki, Maurice'in yanı başında onunkinden daha iyiydi. Yoksa benim gölgemde dura dura silikleşti mi?

Kendimi başkasının gözünden görmeyi nasıl da isterdim! Elimdeki üç mektubu Colette'in biraz grafoloji bilen bir arkadaşına gösterdim. En çok ilgisini çeken Maurice'in yazısı oldu. Benim hakkımda iyi şeyler söyledi; Noëllie hakkındaysa daha az iyi konuştu. Ama sonuçlar güvenilir değil çünkü herhalde ona bunu neden danıştığımı anladı.

Pazar akşamı.

Az önce Maurice "Elbette Noel arifesini birlikte geçireceğiz," deyince bana pek mutlu bir sürpriz olmuş oldu.

Bence kış sporlarına gitmeyi reddettiğim için bunu telafi etmeye çalışıyor. Nedeni pek de önemli değil. Keyfimi kaçırmamaya karar verdim.

27 Aralık Pazar.

Ama epey keyfim kaçtı. Umarım Maurice fark etmemiştir. *Club 46*'da yer ayırtmış. İhtişamlı bir akşam yemeği, muhteşem eğlenceler. Parasını ve nezaketini saçtı savurdu. Üzerimde yeni, güzel bir elbise vardı, gülümsüyordum ama aslında içimde katlanması güç bir sıkıntı vardı. Tüm o çiftler... İyi giyimli, süslenmiş, saçları başları yapılı, makyajlı kadınlar en iyi dişçilerin yaptığı dişlerini göstere göstere gülüyorlardı. Garsonlar sigaralarını yakıyor, onlara şampanya koyuyor, çiftler birbirlerine bakıp kısa, nazik sözler söylüyorlardı. Geçmiş yıllarda bu kadınları kocalarıyla, bu kocaları karılarıyla birbirine bağlayan bağ bana gözle görülebilir geliyordu. Çiftlere inanıyordum çünkü bize inanıyordum. Şimdiyse rastgele karşı karşıya gelmiş bireyler görüyordum. Eskiden gördüğüm o serap ara sıra yeniden canlanıyordu; Maurice sanki tenime işlemiş gibi geliyordu, Colette'in kızım oluşu gibi geri döndürülemez biçimde o da benim kocamdı; aramızdaki bağ unutulabilir, bozulabilir ama asla yok olamazdı. Derken ondan bana hiçbir şey geçmediğini hissediyordum: İki yabancıydık. Bağırmak istiyordum: hepsi sahte, her şey bir tiyatro, bir parodi; beraber şampanya içmek paylaşımda bulunmak değildir. Eve dönerken Maurice beni öptü:

"Güzel bir geceydi, değil mi?"

Mutlu ve gevşemiş bir hali vardı. Evet, elbette dedim. 31 Aralık yemeğini Isabellelerde yiyeceğiz.

1 Ocak

Maurice'in keyfinin yerinde oluşuna sevinmemeliyim: Bunun gerçek nedeni Noëllie'yle on günlüğüne gidecek olması. Ancak bu fedakârlık karşısında, çoğu zaman gergin olan ve homurdanıp duran Maurice şefkatine ve neşesine kavuşacaksa, yine ben kazançlıyım. Isabelle'e gittiğimizde yine eskisi gibi çift olmuştuk. Etrafımız ağır aksak, üstünkörü de olsa birlikte olmaya devam eden çiftlerle çevriliydi. Isabelle ve Charles, Couturierler, Colette ve Jean-Pierre ve diğerleri. Şahane jazz plakları vardı, kendimi bırakıp biraz içtim ve uzun zamandan beri ilk defa... –sahi ne kadar olmuştur– kendimi neşeli hissettim. Neşe: Havada bir şeffaflık, zamanın akışkanlığı, rahatça nefes almak, fazlasını istediğim yoktu. Konuyu hangi arada Ledoux'nun Kraliyet Tuz Fabrikasına getirip onlara ayrıntılarıyla anlatmaya başladığımı bilmiyorum. Dinlediler, sorular sordular ama aniden kendi kendime yoksa ben Noëllie'yi taklit eder gibi mi duruyorum, onun gibi topluluk önünde dikkat çekmek mi istiyorum ve Maurice beni gülünç mü buluyor diye sormaya başladım. Bir parça gergin görünüyordu. Isabelle'i bir kenara çekip:

"Ben çok mu konuştum? Gülünç duruma mı düştüm?" diye sordum.

"Hiç de bile," diye karşı çıktı. "Söylediklerin çok ilginçti!"

Beni bu kadar endişeli görmek onu üzmüştü. Endişe etmekte haksız olduğum için mi, yoksa haklı olduğum için mi üzülmüştü acaba? Daha sonra Maurice'e neden canı sıkkın durduğunu sordum:

"Değildim ki!"

"Bunu sanki öyleymişsin gibi söylüyorsun."

"Hayır ama."

Belki de canını sıkan sorum oldu. Bilmiyorum. Artık, her zaman, her yerde, sözlerimin ve davranışlarımın altında benim kaçırdığım bir öbür yüz var.

2 Ocak.

Dün akşam yemeğine Colette'teydik. Zavallım o kadar uğraşmış ama hiçbir şeyi beceremediği. Ona Maurice'in gözünden baktım. Oturduğu dairenin hiçbir albenisi yok, bu çok bariz. Giyinmek, evini döşemek konularında bile kendi karar alamıyor. Jean-Pierre çok nazik, ona tapıyor, iyi kalpli ama insan onunla ne konuşacağını bilemiyor. Dışarı çıkmıyorlar, çok az arkadaşları var. Son derece donuk, daracık bir hayat. Dehşet içinde kendime tekrar şunu sordum: On beş yaşındaki o parlak lise öğrencisinin bu sönük genç kadına dönüşmesi benim suçum mu? Sık rastlanan bir başkalaşım, benzerlerini çok gördüm: Ama belki de her seferinde anne ile babaların hatasıdır. Maurice tüm gece boyunca çok neşeliydi, çok dostaneydi ve oradan ayrıldığımızda herhangi bir yorumda bulunmadı. Herhalde o da hoşnutsuzdu.

Maurice'in dün tüm günü evde, akşamı da benimle birlikte Colette'te geçirmesini tuhaf buldum. İçime bir kurt düştü ve az önce Noëllie'nin evine telefon açtım: Eğer telefonu açsa yüzüne kapatacaktım. Sekreteri çıktı:

"Matmazel Guérard yarından önce Paris'e dönmeyecek."

Hâlâ nasıl böyle saf olabiliyorum! Noëllie gitmiş, o yüzden Maurice o boşluğu benimle dolduruyor. Öfkeden kuduruyorum. Maurice'i evden kovup bu işi temelli bitirmek istiyorum.

Ona bir hışımla saldırdım. Yılbaşı akşamını benimle geçirmeye karar verdiği için Noëllie'nin gittiğini söyledi.

"Hiç de bile! Şimdi hatırladım: yılbaşlarını, bayramları hep kocasının evinde kızıyla geçiriyordu."

"Orada dört günden fazla kalmayı düşünmüyordu."

Artık çok çaba harcaması gereken o samimi bakışla bakıyordu bana.

"Her halükârda bunu birlikte planladınız!"

"Elbette onunla bunu konuştum." Omuzlarını silkip devam etti: "Kadınlar ancak kendilerine verilen şey bir başkasından zorla koparılıp alınmışsa mutlu oluyorlar. Önemli olan verilen şeyin niteliği değil: kazanılan zafer."

Buna birlikte karar vermişler. Ve işin aslını öğrenmek şu birkaç gündür aldığım tüm keyfi mahvetti. Eğer Noëllie karşı çıkmış olsa Maurice kesin hemen yelkenleri suya indirirdi. Yani bu kadına, onun kaprislerine, onun yüce gönüllüğüne ya da bayağılığına, kısacası, onun çıkarlarına bağlıyım. Yarın akşam Courcheval'e gidiyorlar. Saçma bir karar verip vermediğimi soruyorum kendime. Üç hafta yerine iki haftalık tatile gidiyor (kayağa olan tutkusu göz önünde bulundurulduğunda bunun bir fedakârlık olduğunu söyledi bana). Dolayısıyla Noëllie'yle planladığından beş gün daha fazla kalacak. Ben de onunla geçireceğim baş başa on günden oluyorum. Noëllie'nin onu kafalamak için bolca zamanı olacak. Döndüğünde bana aramızda her şeyin bittiğini söyleyecek. Sonunda kendi sonumu hazırladım! Bunu kendi kendime söylerken bir tür atalet içerisindeyim. Her halükârda hapı yuttuğumu hissediyorum. Beni parmağında oynatıyor, belki kendimi öldürmemden korkuyor –bu ihtimal dışı, ölmek istemiyorum– ama Noëllie'ye olan bağlılığı da azalmıyor.

15 Ocak.

Bir konserve açmam ya da banyoya girmem gerek. Oysa ben dönüp dolaşıp aynı şeyleri düşünüyorum. Banyoya girsem orada da dönüp dolaşıp aynı şeyleri düşünmeye devam edeceğim. Yazdığımda oyalanıyorum, yazmak kaçmama izin veriyor. Yemek yemeden kaç saat dayanabilirim? Yıkanmadan kaç gün? Temizlikçi kadına izin verdim, kendimi eve kapattım. İki kez kapı çaldı, telefonsa pek çok kez; hiç cevap vermiyorum, yalnızca akşam sekizde Maurice aradığında açıyorum. Her gün aynı saatte arıyor. Kaygılı bir sesle:

"Bugün neler yaptın?" diye soruyor.

İsabelle'i, Diana'yı ya da Colette'i görmeye gittiğimi, konsere ya da sinemaya gittiğimi söylüyorum.

"Bu akşam ne yapıyorsun?"

Diana ya da Isabelle'i görmeye ya da tiyatroya gideceğimi söylüyorum. Israrla soruyor:

"İyi misin? Uykunu alıyor musun?"

Onu rahatlatıyorum ve karın nasıl olduğunu soruyorum: Olağanüstü değilmiş ayrıca hava da kötüymüş. Sesinde bir keyifsizlik var, sanki Courcheval'de son derece can sıkıcı bir angaryayı hallediyormuş gibi. Ama telefonu kapar kapamaz, barda kendisini bekleyen Noëllie'nin yanına gülerek gideceğini ve içkilerini yudumlarken o gün olan bitenleri şevkle yorumlayacaklarını biliyorum.

Bunu ben seçtim, değil mi?

Kendimi bu mahzene gömmeyi seçtim; artık geceyi gündüzden ayırt edemez oldum, kendimi çok kötü hissettiğimde, artık tahammül edemediğimde içki içiyorum, sakinleştirici ya da uyku hapı alıyorum. Keyfim biraz yerine geldiğinde bir uyarıcı ilaç yutup kendimi bir

polisiye romanın kollarına atıyorum: Kendime bunlardan stoklamıştım. Sessizlikten bunaldığımda, radyoyu açıyor ve güç bela anladığım, uzak bir gezegenden gelen sesleri dinliyorum: Bu dünyanın kendi zamanı, saatleri, kendine özgü yasaları, dili, endişeleri, eğlence biçimleri var ve hepsi bana tamamen yabancı. İnsan yalnızken, kendini tecrit etmişken nasıl da her şeye boş verebiliyor! Oda leş gibi sigara ve alkol kokuyor, her yerde küller var, pisim, çarşaflar pis, kirli pencerelerin ardındaki gökyüzü pis, bu pislik beni koruyan bir kabuk, buradan bir daha dışarı çıkmayacağım. Hiçliğin içerisinde biraz daha ilerlemek, dönüşü olmayan o noktaya kadar gitmek kolay. İhtiyacım olan şey çekmecemde. Ama istemiyorum, istemiyorum! Kırık dört yaşındayım, ölmek için çok erken, bu haksızlık! Ama artık yaşayamıyorum. Ama ölmek de istemiyorum.

Bu deftere iki hafta hiçbir şey yazmadım ama yazdıklarımı tekrar okudum. Ve kelimelerin hiçbir şey demediğini gördüm. Öfkeler, kabuslar, dehşet kelimelerden kaçıp kurtuluyor. Gücüm olduğunda, umutsuzluğa kapıldığımda ya da umutlandığımda kâğıda bir şeyler yazıyorum. Ancak bozgun, salaklaşma, çürüme bu sayfalarda yok. Üstelik bu sayfalar öyle bir yalancı ki, insanı öyle bir kandırıyorlar ki. Nasıl da oyuna getirildim! Maurice "Noëllie'den vazgeçmeyeceğim" diye yanıt verebilmek için beni ona "Tercihini yap!" diye sormaya itti usul usul. Ah! Yeniden bu meseleyi yorumlamaya koyulmayacağım. Bu günlükte düzeltmeye ya da yalanlamaya ihtiyaç duymayan tek bir satır yok. Örneğin, bu günlüğü tutmaya Salines'de başlamamın nedeni ne aniden yeniden kavuşulan gençlik hissi ne de yalnızlığımı insanlarla doldurma çabasıydı, kendi kendime itiraf edemediğim bir tür kaygının önünü almak için başladım

ona. O endişe verici ikindinin sessizliğinin ve hararetinin ardında saklıydı, Maurice'in hırçınlıklarına ve gidişine bağlıydı. Evet, tüm bu sayfalar boyunca hem yazdıklarımı düşünüyor hem de onların aksine inanıyordum ve onları tekrar okurken tamamen yolumu kaybettiğimi hissediyorum. Utançtan kıpkırmızı kesilmeme sebep olan cümleler var... Her zaman gerçeği istedim eğer onu öğrenebildiysem, bunun nedeni istemiş olmamdı." İnsan kendi hayatı hakkında bu denli kendini kandırabilir mi! Acaba herkes bu kadar kör müdür yoksa ben budalanın önde gideni miyim? Sadece budala da değilim. Kendime yalan da söylüyormuşum. Nasıl da yalan söylemişim! Kendi kendime Noëllie'nin bir önemi olmadığını, Maurice'in beni tercih edeceğini anlatıyormuşum. Oysa bunun doğru olmadığını biliyordum. Elime kalemi aldığımda amacım geçmişe dönmek değildi ama içimde, çevremde öyle büyük bir boşluk vardı ki hâlâ hayatta olduğumdan emin olmak için elimle sayfaları geri çevirmeliydim.

Ara sıra bir cumartesi sabahı gidişini izlediğim o pencerenin önüne geçiyorum, sanki üzerinden sonsuzluk geçmiş gibi. Kendi kendime "Geri dönmeyecek," diyordum. Ama bundan emin de değildim. Bu daha sonra başıma geleceklerin, başıma gelenlerin zihnimde bir şimşek gibi çakan önsezisiydi. Geri dönmedi. Gelen o değildi: Ve bir gün yanımda onun hayalini bile bulamayacağım. Araba orada, kaldırıma çekmiş, orada bırakmış. Eskiden Maurice'in varlığı demekti benim için ve onu görmek içimi ısıtırdı. Şimdiyse yalnızca yokluğunu belli ediyor. Gitti. Sonsuza kadar gitti. Onsuz yaşayamam. Ama kendimi öldürmek istemiyorum. Peki ne yapacağım o halde?

Niçin? Kafamı içinde bulunduğum bu çıkmazın duvarlarına vuruyorum. Ben yirmi sene boyunca pisliğin

tekini sevmedim! Farkında olmadan gerizekâlının ya da şirretin teki de olmadım! Aramızdaki aşk gerçekti, sağlamdı: gerçeğin kendisi kadar yıkılmazdı. Yalnızca zaman akıp gidiyordu ve ben bunu bilmiyordum. Zamanın akışı, akışın sularının sebep olduğu aşınmalar: işte, zamanın akışı yüzünden aşkı da aşındı gitti. Peki ama neden benimkini alıp götürmedi?

Dolaptan eski mektuplarımızı sakladığımız kutuları çıkardım. Maurice'in ezbere bildiğim tüm cümleleri en az on yıl öncesinden. Hatıralar için de aynısı geçerli. Demek ki aramızdaki o tutkulu aşk –en azından onun tarafından bana karşı olan– sadece on yıl sürmüş, bunun hatıraları da diğer on sene boyunca ilişkimize aksetmiş ve ona aslında sahip olmadığı bir yankı katmış. Bununla birlikte şu geçtiğimiz yıllarda yüzünde aynı gülümsemeleri, gözlerinde aynı bakışları görüyordum. (Ah! Keşke yalnızca o bakışları ve gülümsemeleri tekrar görebilsem.) En yakın tarihli mektuplar eğlenceli ve şefkat dolu ama bana olduğu kadar kızlara da hitap etmiş onlarda. Kimi zaman gerçekten sevgi dolu bir cümle alışılageldik üslubundan ayrılıyor: Ama mektupların genelinde zorlama bir hava var. Kendi mektuplarımı yeniden okumaya kalktığımdaysa gözyaşlarından okuyamaz oldum.

Onları yeniden okudum ve onlardan geriye içimde bir huzursuzluk hissi kaldı. Başlarda Maurice'inkilerle uyumluydular: ateşli ve şendiler. İlerleyen zamanlarda, kulağa tuhaf gelmeye başladılar, belli belirsiz bir mızmızlanma, neredeyse yakınma içeriyorlardı. Aşırı bir coşkunlukla birbirimizi ilk günkü gibi sevdiğimizi söylüyor, beni bu konuda onaylamasını istiyor, cevaplarını dikte ettiğim sorular soruyordum: Bu cevapları zorla aldığımı bile bile nasıl olmuş da onlarla tatmin olmuştum? Ama farkına varmıyordum, unutuyordum.

Çok şeyi unuttum. Bana yolladığı ve telefon konuşmamızın ardından yaktığımı söylediğim o mektup da neyin nesiydi? Hayal meyal hatırlıyorum; ben çocuklarla Mougins'deydim, o bir sınava hazırlanıyordu, bana yeterince yazmadığı için ona sitem etmiştim, bana sert bir yanıt vermişti. Çok sertti. Telefonda yerimden sıçramıştım, altüst olmuştum. Sonra o özür dilemişti, o mektubu yakmam için yalvarmıştı. Böyle zihnimin derinliklerine gömdüğüm başka anılar da var mıdır acaba? Her zaman iyi niyetli olduğumu hayal ederdim. Kendi geçmişimden geriye ardımda karanlıktan başka şey kalmadığını düşünmek korkunç bir şey.

Öbür gün.

Zavallı Colette! Merak etmemesi için neşeli bir sesle bilhassa iki kere telefon etmiştim. Ancak yine de onu görmeye gitmemem, ondan gelmesini istememem onu şaşırttı. Zili çalışı, kapıya vuruşu öyle şiddetliydi ki açmak zorunda kaldım. Yüzünde öyle şaşkın bir ifade vardı ki kendimi onun gözlerinden görür gibi oldum. Dönüp de evin içine baktım ve ben de şaşırdım kaldım. Beni saçımı başımı düzeltmeye ve bavulumu toplamaya ve gidip onda kalmaya zorladı. Temizlikçi kadın her şeyi eski haline getirir dedi. Jean-Pierre evden gider gitmez, Colette'e yapışıyor, onu soru yağmuruna tutuyorum. Babası ile ben çok kavga ediyor muyduk? Bir dönem evet, bu onu da çok korkutmuştu çünkü öncesinde çok iyi anlaşıyorduk. Ama sonrasında olay çıkarmamıştık, en azından onun önünde.

"Ama eskisi gibi değildi, değil mi?"

O dönemde bunların farkına varamayacak kadar genç olduğunu söylüyor. Bana yardımcı olmuyor. Eğer

biraz çaba harcasaydı bana bu hikâyenin çözüm yolunu gösterebilirdi. Sanki sesinde tereddüt hissediyorum: Sanki aklında başka düşünceler var gibi. Bunlar nasıl düşünceler acaba? Çirkinleşmiş miydim? Gerçekten çok mu çirkindim? Evet, şu an çirkinim: bir deri bir kemik kaldım, saçlarım darmadağın, cildim berbat. Ama sekiz sene önce? Ona sormaya cesaret edemiyorum. Yoksa ben aptal mıyım? Ya da Maurice'e layık olacak kadar çekici değil miyim? Kendini sorgulamaya alışkın değilse bu sorular insana korkunç geliyor.

19 Ocak.

Buna inanmalı mıyım? Maurice'i özgür bırakma, ona yapışmama çabamın ödülünü görecek miyim? Dün gece haftalardır ilk kez kâbus görmeden uyudum ve boğazımdaki düğüm çözüldü. Umut. Hâlâ kırılgan ama orada. Kuaföre, güzellik merkezine gittim, dış görünüşüm epey düzeldi, ev temizlendi, Maurice döndüğünde çiçek bile almıştım. Buna rağmen ilk sözü şu oldu:

"O yüzünün hali de ne!"

Dört kilo verdiğim doğru. Colette'e beni ne halde bulduğunu ona söylememesi için yemin ettirttim ama babasıyla bundan konuştuğundan neredeyse eminim. Gerçi belki de Colette haksız değildir. Maurice beni kollarına aldı.

"Zavallı sevgilim!"

"Ama ben çok iyiyim," dedim ona.

(Librium almıştım, gevşemek istiyordum.) Gözyaşlarını görünce şaşırdım kaldım.

"Namussuzun teki gibi davrandım!"

"Başka bir kadını sevmek namussuzluk değildir. Elinden ne gelir ki!"

Omuzlarını silkerek:

"Acaba onu seviyor muyum?" dedi.

Dağların güzelliğinin ortasında iki hafta birlikte boş zaman geçirdiler ve Maurice "Acaba onu seviyor muyum?" diyerek dönüyor. Normalde bunu soğukkanlılıkla karşılayamazdım ama umutsuzluğum işime yaradı. Baş başa uzun zaman geçirmek tutkusunu yıpratmaya başlamıştı. "Ben bunu istemiyordum! Seni üzmek istemiyordum!" diye tekrar etti. Bu bana pek işlemeyen basmakalıp bir söz. Sözünde yalnızca bir acıma ifadesi olsa, yeniden umutlanmazdım. Ama benim önümde yüksek sesle "Acaba onu seviyor muyum?" diye sormuştu. Bu belki de onu Noëllie'den ayırıp bana geri getirecek çözülüşün başlangıcıdır diyorum kendi kendime.

23 Ocak.

Bütün akşamları evde geçirdi. Yeni plaklar aldı, onları dinledik. Bana şubat sonunda ülkenin güneyine ufak bir seyahatin sözünü verdi.

İnsanlar başkalarının mutsuzluklarını paylaşırken, mutluluklarını paylaşırkenkinden daha büyük memnuniyet duyuyorlar. Marie Lambert'e Noëllie'nin maskesinin Courchaval'de düştüğünü ve Maurice'in bana dönüşünün kesin olduğunu söyledim. Yarım ağızla:

"Eğer kesinse, ne hoş!" dedi.

Sonuç olarak bana hiçbir makbul tavsiyede bulunmadı. Eminim arkamdan konuşuyorlar. Benim yaşadıklarım konusunda hepsinin kendince fikirleri var. Onları bana söylemiyorlar. Isabelle'e:

"Beni tamiri imkânsız bir davranıştan alıkoymakta haklıymışsın. Maurice aslında beni sevmekten hiç vazgeçmemiş," dedim.

"Öyledir herhalde," diye cevap verdi bana ziyadesiyle kuşkulu bir sesle.

Aniden patladım:

"Herhalde mi? Sence beni artık sevmiyor mu? Bana hep aksini söylerdin..."

"Kesin bir fikrim yok. Bana o da ne istediğini bilmiyormuş gibi geliyor."

"Ne? Sen yeni bir şey mi öğrendin?"

"Kesinlikle, hayır."

Ne öğrenmiş olabilir, aklıma hiçbir şey gelmiyor. Maksat itiraz etmek olsun: Ben şüphe ederken beni teselli ediyordu; güvenim yerine geldiğindeyse içime şüphe tohumları ekiyor.

24 Ocak.

"Burada değil" deyip telefonu yüzüne kapatmalıydım ya da hiçbir yanıt vermemeliydim. Bu ne yüzsüzlük! Peki ya Maurice'in altüst olmuş ifadesine ne demeli! Geri döndüğünde onunla ciddi ciddi konuşacağım. Telefon çaldığında yanımda oturmuş gazetelere bakıyordu: arayan Noëllie'ydi. İlk defa evi arıyor: Bir kez yeter de artar. Aşırı kibardı:

"Maurice'le görüşmek istiyordum."

Aptal gibi telefonu Maurice'e verdim. Güç bela konuşuyordu, korkunç derecede rahatsız olmuş bir hali vardı. Birçok kez "Hayır, bu mümkün değil," diye tekrar etti. Sonunda "Pekâlâ, geleceğim," dedi. Telefonu kapar kapamaz, bağırmaya başladım:

"Gitmeyeceksin! Seni buradan aramaya cüret etmesine ne demeli!"

"Dinle. Biz çok şiddetli bir kavga ettik. Ne yapacağını şaşırmış çünkü hiçbir yaşam belirtisi göstermedim."

"Ben de sık sık ne yapacağımı şaşırıyorum ama seni hiç Noëllie'nin evinden aramadım."

"Yalvarırım sana, işleri yokuşa sürme! Noëllie kendini öldürebilir."

"Öldürsün de görelim!"

"Sen onu tanımıyorsun."

Dairenin içinde volta atıyordu, koltuğun tekine bir tekme savurdu ve her halükârda onun yanına gideceğini anladım. Günlerdir ne güzel anlaşıyorduk ama şimdi yeniden korkağın teki oldum ve "Hadi git!" dedim. Ama o döner dönmez konuşacağım. Olay çıkarmayacağım. Ama bana paçavra muamelesi yapılmasını da istemiyorum.

25 Ocak.

Paramparçayım. Geceyi Noëllie'de geçireceğini, onu bu halde bırakıp gidemeyeceğini söylemek için telefon etti. Karşı çıktım, telefonu kapattı, bu kez ben aradım, uzun süre çaldırdım ve sonunda telefonu açıp kapadılar. Az daha bir taksiye atlayıp Noëllie'nin kapısına dayanacaktım. Maurice'in yüzünü görmeye cesaret edemedim. Dışarı çıktım, gözüm hiçbir şey görmeden, hiç durmadan, tükenene kadar gecenin soğuğunda yürüdüm. Bir taksi beni eve götürdü ve üstüm başımla oturma odasındaki divanın üzerine yığılıp kaldım. Maurice uyandırdı:

"Niye gidip yerine yatmadın?"

Sesinde kınarcasına bir ton vardı. Korkunç bir andı. Noëllie'yle bozuştukları için günlerini benimle geçirdiğini, onun ilk parmak şaklatışında ona koştuğunu, kahrımdan ölsem yeri olduğunu söyledim.

"Haksızlık ediyorsun!" dedi gücenmiş bir sesle. "Madem bilmek istiyorsun, senin yüzünden kavga ettik."

"Benim yüzümden mi?"

"Dağdaki tatilimizi uzatmamızı istedi."

"Benimle evliliğini bitirmeni istediğini söyle de olsun bitsin!"

Ağladım ağladım...

"Sonunda benden ayrılacağını sen de biliyorsun."

"Hayır."

30 Ocak.

Ne oluyor? Ne biliyorlar? Artık benimle eskisi gibi değiller. Geçen gün Isabelle... Ona karşı saldırgan davrandım. Bana kötü tavsiyeler vermekle suçladım onu. İlk günden itibaren her şeye olur dedim, her şeye katlandım; sonuca bir bakın: Maurice ve Noëllie bana paçavra muamelesi yapıyor. Kendini savunur gibi oldu: Başlangıçta geçmişe dayanan bir ilişkileri olduğunu bilmiyormuş. Ona şöyle dedim:

"Maurice'in aşağılığın teki olduğunu kabul etmek istemiyordun."

Karşı çıktı.

"Hayır. Maurice aşağılık falan değil! O iki kadının arasında kalmış bir adam: Erkeklerin hiçbiri bu durumda şahane değildir."

"Kendini bu duruma sokmamalıydı."

"Bu, çok düzgün tiplerin de başına gelebilir."

Maurice'e karşı pek hoşgörülü çünkü Charles'ın pek çok şeyine göz yumdu. Ama o ikisinin arasındaki bambaşka bir hikâyeydi.

"Ben artık Maurice'in düzgün bir tip olduğuna inanmıyorum," dedim ona. "Onda türlü bayağılıklar bulur oldum. Onun başarılarına ayılıp bayılmadığım için onun gururunu kırmışım."

"Bak işte bu konuda haksızsın," dedi bana bir parça sert bir tavırla. "Eğer bir erkek işinden bahsetmeyi

seviyorsa bunu övünmek için yapmıyordur. Ben senin Maurice'in işiyle bu kadar az ilgilenmene hep şaşırmışımdır."

"Bu konuda ona söyleyecek ilginç bir şeyim yok ki."

"Hayır. Ama eminim ki seni yaşadığı zorluklardan, keşiflerinden haberdar etmekten hoşnut olurdu."

İçime bir kurt düştü:

"Sen onunla mı görüştün? Seninle mi konuştu? Seni de mi kandırdı?"

"Sen hayal görüyorsun!"

"Onun tarafını tutmana şaşırıyorum. Eğer o bu kadar düzgün bir tipse, her konuda hatalı olan benim."

"Öyle de değil işte; bazen insanlar iki taraf da hatalı olmamasına rağmen anlaşamayabilirler."

Benimle daha önce bambaşka bir üslupta konuşuyordu. Bunların dillerinin ucunda ne var, neyi bana söylemiyorlar?

Hevesim kırılmış halde geri döndüm. Nasıl da düştüm! Fiilen tüm zamanını Noëllie'yle geçiriyor. Bana ayırdığı ender zamanlarda, baş başa kalmaktan kaçınıyor: Beni restorana ya da tiyatroya götürüyor. Haklı, böylesi, bir zamanlar yuvamız olan yerde durmamızdan daha az üzücü.

Colette ve Jean-Pierre gerçekten nazikler. Benimle çok ilgileniyorlar. Beni Saint-Germain-des-Prés'de şahane plakların çalındığı sevimli bir bistroya akşam yemeğine götürdüler. Orada eskiden sık sık Maurice'le dinlediğim bir blues plağı çaldı ve elimden alınacak olanın, çoktan kaybettiğimin tüm geçmişim, tüm hayatım olacağının ayırdına vardım. Minik bir çığlık atıp kendimden geçmişim. Çok geçmeden kendime geldim. Ancak Colette sarsılmıştı. Öfkeye kapıldı:

"Ben kendini böyle heba etmeni istemiyorum. Babamın sana karşı tutumuna bakarsak, onu başından savman gerekir. Gitsin o kadınla yaşasın, sen çok daha rahat olursun."

Bir ay önce olsa bana bu tavsiyeyi vermezdi.

Aslına bakılırsa ben işimi bilsem Maurice'e gitmesini söylerdim. Ama son şansım Noëllie'nin öfkelenmesi, olay çıkarması, kötü yanlarını göstermesi. Hem iyi niyetim Maurice'e dokunuyor. Üstelik pek ortalarda olmasa da burası yine de onun evi. Ben de bir çölde yaşamıyorum. Zayıflık, korkaklık, ama kendime kötü davranmaya hakkım yok, hayatta kalmaya çalışıyorum.

Mısır heykelciğime bakıyorum: güzelce yeniden yapıştırıldı. Onu beraber almıştık. Şefkat, göğün mavisi içine işlemişti. İşte orada çıplak, hüzünlü bir ifadeyle duruyor. Onu ellerime alıp ağlıyorum. Maurice'in kırkıncı yaş günümde bana verdiği kolyeyi takamıyorum artık. Sanki etrafımdaki tüm nesneler, tüm mobilyalar asitle temizlenmiş. Geriye yalnızca insanın içine işleyen iskeletler kalmış.

31 Ocak.

İyice keçileri kaçırıyorum. Sürekli aşağı, daha aşağı düşüyorum. Maurice bana karşı nazik, gönlümü okşamaya çabalıyor ama Noëllie'ye kavuşmanın verdiği sevinci saklamayı beceremiyor. "Acaba onu seviyor muyum?" demiyordur artık. Dün akşam Isabelle'le yemek yiyorduk ve hıçkırıklarla omzuna kapandım. Çok şükür oldukça karanlık bir bardaydık. Uyarıcı ve sakinleştirici ilaçları abarttığımı ve dengemin şaştığını söylüyor. (Dengemin şaştığı doğru, bu sabah regl oldum, olmam gerekenden on beş gün önce.) Marie Lambert bir psikiyatriste gitme-

mi tavsiye ediyor: Psikanalize değil, yardım tedavisine. Ama psikiyatrist benim için ne yapabilecek ki sanki?

2 Şubat.

Eskiden olsa bir karakterim vardı, Diana'yı kapı dışarı etmiştim, oysa bugün paçavradan farksızım. Onunla nasıl arkadaşlık edebildim ben? Benimle eğleniyordu ve bu esnada hiçbir sonuca varamıyorduk.

"Ah, nasıl da zayıflamışsınız! Nasıl da yorgun görünüyorsunuz!"

Merakından, kötü kalpliliğinden çıkıp geldiğini hemen anladım. Onu kapıdan içeri sokmamalıydım. Gevezelik etmeye koyuldu, onu dinlemiyordum. Ansızın:

"Sizi bu halde görmek bana çok acı veriyor. Tepki verin, olaylara başka bir açıdan bakın; örneğin seyahate çıkın. Yoksa depresyona gireceksiniz," diye atıldı.

"Çok iyiyim ben."

"Hadi! Hadi! İçiniz içinizi yiyor. İnanın bana, insanın geri çekilmeyi bilmesi gereken bir an gelebiliyor hayatta."

Numaradan tereddüt edermiş gibi görünüyordu:

"Kimse size gerçeği söylemeye cesaret edemiyor, bence insanları fazla idare etmeye çalıştıkça çoğunlukla onlara kötülükten başka şey etmiyoruz. Maurice'in Noëllie'yi sevdiğine kendinizi ikna etmeniz gerekiyor: Bu olan biten çok ciddi."

"Bunu size Noëllie mi söyledi?"

"Yalnızca Noëllie değil. Onları Courcheval'de pek çok kez gören arkadaşlar da. Beraber yaşamaya son derece kararlı bir halleri varmış."

Kaygısız görünmeye çalışarak:

"Maurice bana söylediği kadar Noëllie'ye de yalan söylüyor."

Diana bana acırmışçasına baktı:

"Her halükârda ben sizi uyarmış olayım. Noëllie hiç öyle tongaya düşecek kız değildir. Eğer Maurice ona istediğini vermezse, onu bırakacaktır. Şüphesiz bunu Maurice de biliyor. Buna göre davranmıyorsa ona şaşarım."

Neredeyse bunu der demez kalktı. Arkamdan "Zavallı Monique! Ne halde! Hâlâ hayaller görüyor," deyişini duyar gibiyim. Orospu. Elbette Noëllie'yi seviyor, yoksa bir hiç uğruna bana işkence etmezdi.

3 Şubat.

Hiç soru sormamalıydım. Ona konuşmak için fırsat sunuyorum ve o da hemen atlıyor. Maurice'e şöyle sordum:

"Noëllie'nin anlattıkları, onunla yaşamaya karar verdiğin doğru mu?"

"Böyle bir şey anlatıyor olamaz çünkü doğru değil."

Tereddüt etti.

"Benim ihtiyacım olan, ki ona bundan bahsetmedim çünkü onu değil seni alakadar ediyor, bir süre yalnız yaşamak. Aramızda bir gerilim var ve eğer, ah tabii bir süreliğine, birlikte oturmazsak yok olacaktır."

"Sen benden ayrılmak mı istiyorsun?"

"Hayır tabii ki. Eskisi kadar göreceğiz birbirimizi."

"İstemiyorum!"

Bağırdım. Beni omuzlarımdan tuttu.

"Dur! Dur!" dedi şefkatle. "Öylesine bir fikirdi. Eğer sana bu denli acı veriyorsa, vazgeçerim."

Noëllie benden ayrılmasını istiyor, bunda ısrar ediyor, olay çıkarıyor: Bundan eminim. Onu bunu yapmaya iten o. Vazgeçmeyeceğim.

6 Şubat, sonrası tarihsiz.

İnsan hayattan artık keyif almadığında en basit şeyler için nasıl da gereksiz bir çaba harcıyor. Sabah mümkün olduğunca az çaba harcayarak güne başlayayım diye akşamdan çaydanlığı, fincanı, tencereyi hazırlıyorum, her şeyi yerli yerine koyup yatıyorum. Buna rağmen gündüz yataktan kalmak, uyanmak neredeyse imkânsız geliyor. Sabahları istediğim kadar yatakta kalabilmek için temizlikçi kadını öğleden sonra getirtiyorum. Maurice saat birde öğle yemeğine geldiğinde kalktığım oluyor. Ya da o eve gelmiyorsa, Madam Dormoy'nın anahtarı kilitte döndüğünde. Maurice öğlenin birinde üzerimde sabahlık, saçım başım dağınık onu karşıladığımda kaşlarını çatıyor. Ona mutsuz rolü yaptığımı düşünüyor. Ya da en azından içinde bulunduğumuz durumu "doğru düzgün yaşamak" için gerekli çabayı göstermediğimi. O da bana sürekli:

"Psikiyatriste gitmelisin," diyor.

Kanamam devam ediyor. Keşke benim en ufak çaba harcamama gerek kalmadan hayatım bana veda etse!

Bu işin bir doğrusu olmalı. New York'a uçup Lucienne'e gerçeği sormalıyım. Beni sevmiyor: Bana bunu söyleyecektir. Ben de kötü olan, bana zarar veren her şeyi silip Maurice'le aramdaki sorunları yoluna koyarım böylece.

Dün akşam Maurice eve döndüğünde, üzerimde robdöşambrımla oturma odasında karanlıkta oturuyordum. Günlerden pazardı, öğleden sonra uyandım, jambon yiyip konyak içtim. Sonra kafamda birbirini kovalayan düşüncelerle orada oturdum kaldım. O gelmeden önce, sakinleştirici aldım ve geri dönüp koltuğa oturdum, aklıma ışığı yakmak gelmedi bile.

"Ne yapıyorsun? Neden ışığı yakmadın?"

"Ne demeye yakacağım?"

Beni hem sevgi dolu hem de sinirli bir sesle azarladı. Niçin arkadaşlarımla görüşmüyordum? Niçin sinemaya gitmiyordum? Bana gidip görmem gereken beş film saydı. İmkânsız. Sinemaya, hatta tiyatroya tek başıma gidebileceğim bir dönem olmuştu. Çünkü aslında yalnız değildim. Varlığı içimde, çevremdeydi. Şimdiyse yalnızken kendime "yalnızım," diyorum. Ve korkuyorum.

"Böyle devam edemezsin," dedi.

"Neye devam edemezmişim?"

"Yememeye, doğru düzgün giyinmemeye, kendini eve kapamaya."

"Neden olmasın?"

"Hastalanacaksın. Ya da kafayı yiyeceksin. Ben sana yardım edemiyorum çünkü bu olan bitenin sebebi benim. Ancak sana yalvarırım, bir psikiyatriste git."

Hayır dedim. Israr edip durdu. Sonunda sabrı taştı.

"Bu durumdan nasıl çıkmayı planlıyorsun? Hiçbir çaba harcamıyorsun da."

"Hangi durumdan?"

"Bu depresyondan. Sanki iyice dibe batmak için bilerek çaba harcıyor gibisin."

Gidip çalışma odasına kapandı. Onu korkutup gitmekten vazgeçirmek için kötü görünerek ona bir tür şantaj yaptığımı düşünüyor. Belki de haklı. Ben kim olduğumu biliyor muyum? Belki başkalarının hayatıyla beslenen bir çeşit sülüğüm: Maurice'inkiyle, kızlarımızınkiyle, yardımlarına koşuyormuş gibi yaptığım tüm o gariban "ıslak köpekler"inkiyle. Yapıştığımı bırakmayı reddeden bencilin tekiyim; içiyorum, kendimi koyuveriyorum, bana acısın diye kendimi hasta ediyorum. Tepeden tırnağa sahteyim, kemiklerime kadar çürümü-

şüm, rol yapıyor, onun merhamet duygusunu sömürüyorum. Ona Noëllie'yle yaşamasını, bensiz mutlu olmasını söylemeliyim. Elimden gelmiyor.

Geçen gece rüyamda üzerimde gök mavisi bir elbise vardı ve gökyüzü maviydi.

O gülüşler, o bakışlar, o kelimeler kaybolmuş olamaz. Evin içinde uçuşuyorlar. O sözleri sık sık duyuyorum. Bir ses tane tane kulağıma fısıldıyor: "Küçüğüm, canım, hayatım..." Bakışlar, gülümsemeler, onları havada yakalamalı ve birdenbire Maurice'in yüzüne kondurmalı. Böylece her şey eskisi gibi olur.

Kanamam devam ediyor. Korkuyorum.

"İnsan bu kadar alçaktayken, tek yapabileceği yeniden yukarı çıkmaktır," diyor Marie Lambert. Ne aptal bir fikir! İnsan her zaman daha aşağı, daha, daha aşağı düşebilir. Bunun sonu yoktur. Bunu benden kurtulmak için diyor. Benden bıktı. Hepsi bıktı benden. Trajediler bir süreliğine güzeldir, insanların ilgisini çeker, merak ederler, kendilerini iyi hissederler. Sonra trajedi tekrar ettiğinde, sürüncemede kaldığında onlar için can sıkıcı bir hal alır; benim için bile öyle can sıkıcı ki. Isabelle, Diana, Colette, Marie Lambert, hepsinin canına tak etti ve Maurice'in...

Bir adam gölgesini kaybetmiş. Devamında başına ne geldiğini bilmiyorum ama çok korkunçtu. Ben kendi imgemi kaybettim. Ona sık sık bakmazdım ama geri planda, oradaydı, Maurice'in benim için çizdiği şekilde dururdu. Dolaysız, sahici, "otantik", bayağılıkları olmayan, aksine anlayışlı, hoş görülü, hassas, derin, nesnelere ve insanlara alaka gösteren, sevdiklerine kendini tutkuyla adayan ve onları mutlu eden bir kadın. Güzel bir hayat, dingin ve dopdolu, "ahenkli". Her şey karanlık, artık hiç-

bir şey göremiyorum. Peki diğerleri ne görüyor? Belki iğrenç bir şey.

Arkamdan iş çeviriyorlar. Colette ile babası, Isabelle ile Marie Lambert, Isabelle ile Maurice.

20 Şubat.

Sonunda onlara boyun eğdim. Akan kanımdan korkuyordum. Sessizlikten korkuyordum. Isabelle'e günde üç kez, Colette'e de gecenin bir yarısında telefon etmeyi alışkanlık haline getirmiştim. Şimdiyse beni dinlesin diye birine para ödüyorum. Bu öyle yürek burkucu ki.

Bu günlüğe yeniden yazmaya başlamam için ısrar etti. Adamın olayını anlıyorum: Kendime yeniden ilgi duymamı, kendi kimliğimi yeniden kazanmamı istiyor. Ama benim için Maurice'ten başka kimse önemli değil. Ben kimim ki? Ben kendimle ilgili hiçbir zaman fazla dertlenmedim ki. Güvencem vardı çünkü beni seviyordu. Eğer beni artık sevmiyorsa... Beni yalnızca şu ilgilendiriyor: Beni artık sevmemesini gerektirecek ne yaptım da bunu hak ettim? Yoksa bunu hak etmedim de o pisliğin teki de onu ve suç ortağını cezalandırmalı mıyım? Doktor Marquet olayları başka bir yönden ele alıyor: Babam, annem, babamın ölümü; ben ona yalnızca Maurice ve Noëllie'den bahsetmek isterken o beni kendim hakkında konuşturmaya çalışıyor. Gene de ona beni zeki bulup bulmadığını sordum. Evet, kesinlikle, yalnız zekâ diğerlerinden ayrı bir meleke değilmiş; takıntılarıma saplanıp kaldığımda, zekâm artık kullanılmaz hale geliyormuş.

Maurice bana hastalara gösterilen o nezaket ve duygusuzluk karışımı huzursuzlukla muamele ediyor. Sabırlı, öyle sabırlı ki içimden çığlık çığlığa bağırmak geliyor, bazen bağırıyorum da. Delirmek: kaçmak için

iyi bir yol olurdu. Ama Marquet benim için böyle bir tehdidin söz konusu olmadığını, son derece sağlam bir yapım olduğunu söylüyor. Alkol ve ilaçlara rağmen, asla fazla yanlış yollara sapmamışım. Bu yol da bana kapanmış oldu.

23 Şubat.

Kanama durdu. Biraz yemek yiyebiliyorum. Dün Madam Dormoy'nın yüzünde güller açıyordu çünkü yaptığı peynirli suflenin hepsini mideye indirdim. Onun bu hali bana pek dokunuyor. Daha yeni yeni çıkmakta olduğum bu uzun kâbus boyunca hiç kimse onun kadar yardımıma koşmadı. Her gece yastığımın altında temiz bir gecelik buluyordum. Bu yüzden üzerimdekilerle yatmak yerine geceliği üzerime geçiriyor ve paklığı yüzünden mecburen yüzümü gözümü yıkamadan yatağa girmiyordum. Öğleden sonraları bana "Size banyoyu hazırladım," diyordu, ben de gidip yıkanıyordum. Lezzetli yemekler icat ediyordu. Asla ne yorum yapardı ne soru sorardı. Utanıyordum, ben zengin o yoksulken benim böyle vazgeçmiş olmamdan utanıyordum.

Marquet "Benimle işbirliği yapın," diye rica ediyor. Ben de istiyorum. Yeniden eski halime dönmeyi ben de istiyorum. Aynanın önünde dikildim kaldım: Ne kadar çirkinim! Vücudum iğrenç! Ne zamandan beri? İki sene önce fotoğraflarda kendimi hoş buluyordum. Geçen senekilerde de fena değilim, ama bunlar amatör fotoğraflar. Şu son beş aydır yaşadığım mutsuzluk mu beni değiştirdi? Yoksa çok daha uzun zamandan beri kötüye mi gitmekteydim?

Lucienne'e yazdım, bir hafta oluyor. Bana son derece sevgi dolu bir mektupla cevap verdi. Başıma gelenlere

üzülmüş, bu konuda söyleyeceği özel bir şey olmamasına rağmen benimle üzerine konuşmayı istermiş. Onu görmeye New York'a gitmemi öneriyor, orada iki hafta geçirebilmek için gerekli ayarlamaları yapabilirmiş, konuşurmuşuz, hem bu benim kafamı dağıtırmış. Ama şimdi gitmek istemiyorum. Yerimde kalıp savaşacağım.

"Savaşmayacağım," dediğim zamanı düşünüyorum da!

26 Şubat.

Psikiyatristin sözünü dinledim ve bir işi kabul ettim. Tıp tarihi üzerine yazılar yazan bir adamın hesabına Ulusal Kütüphanenin süreli yayınlar salonuna gidip eski tıp dergilerini tarıyorum. Bunun sorunlarımı nasıl çözebileceğini hiç bilmiyorum. Günde iki üç kayda baktıktan sonra bu işten hiçbir tatmin duymaz oluyorum.

3 Mart.

Geldiğimiz noktaya bakın! Bana son darbeyi vurmadan önce psikiyatriste gönderip yeniden gücüme kavuşmamı sağladılar. Aynı Nazi doktorların yeniden işkence edebilmek için kurbanlarını diriltmesi gibi. Maurice'e "Nazisin sen! İşkenceci!" diye bağırdım. Bezgin bir hali vardı. Sanki kurban oydu.

"Monique! Bana biraz acı!" diyecek kadar ileri gitti.

Tekrardan, son derece ihtiyatlı biçimde, birlikte oturmanın bize hiçbir faydası olmadığını, hayır, gidip Noëllie'ye yerleşmeyeceğini, ama kendine ufak bir daire satın alacağını anlattı bana. Bu ne birbirimizi görmemize ne de tatillerin bir kısmını birlikte geçirmemize engel olacakmış. Hayır dedim, bağırdım, ona hakaret ettim. Bu kez fikrini değiştirdiğini söylemedi.

Nasıl bir palavra! Ne saçma bir meşguliyet tedavisi! O aptal işi bıraktım.

Poe'nun romanını düşünüyorum: Birbirine yaklaşan demirden duvarlar ve kalbimin üzerinde bir sağa bir sola sallanan bıçak şeklinde bir sarkaç. Bazı anlarda duruyor ama hiç yukarı çıkmıyor. Tenimi delip geçmesine birkaç santim kaldı.

5 Mart.

Psikiyatriste son kavgamızı anlattım. Bana dedi ki: "Eğer cesaretiniz varsa, en azından bir süreliğine, kocanızdan ayrılmanız kesinlikle daha iyi olacaktır." Bana bunu demesi için Maurice ona para mı verdi? Yüzüne dik dik baktım.

"Bunu bana daha önce söylememiş olmanız tuhaf."

"Bu fikrin sizden gelmesini diliyordum."

"Benim fikrim değil, kocamın fikri."

"Evet. Ama yine de bana bu fikirden bahsettiniz."

Ardından yitirilmiş ve kazanılmış kişilik, mesafe koymak ve kendine dönmekle ilgili hikâyelerle zihnimi karmakarışık etmeye koyuldu.

8 Mart.

Psikiyatrist sonunda tüm keyfimi kaçırdı. Artık gücüm kalmadı, savaşmaya çabalamıyorum. Maurice kendine mobilyalı bir daire aramakla meşgul: Baktığı birçok daire var. Bu sefer karşı bile çıkmadım. Ancak korkunç bir konuşmamız oldu. Hiç öfkelenmeden, tamamen yılgın, içim bomboş bir halde şöyle dedim:

"Mougins'den döner dönmez hatta Mougins'deyken beni terk etmeye karar verdiğini bana söylemiş olsan daha iyi ederdin."

"Öncelikle ben seni terk etmiyorum."

"Kelime oyunu yapıyorsun."

"İkincisi, o zaman hiçbir şeye karar vermemiştim."

Gözlerime sanki bir perde indi.

"Yani sen beni altı ay boyunca denemeye tabi tuttuğunu ve benim şansımı berbat ettiğimi mi söylüyorsun? İğrenç bir şey bu."

"Hayır ama! Söz konusu olan benim. Noëllie ile senin aranda idare edebilmeyi umuyordum. Ve sonunda salaklaştım. Artık çalışamıyorum bile."

"Gitmende ısrar eden Noëllie."

"O da bu duruma senden daha fazla katlanabiliyor değil."

"Ben daha fazla katlanabilmiş olsam, benimle mi kalacaktın?"

"Ama katlanamıyordun ki. Senin nezaketin, sessizliğin bile canıma okuyordu."

"Sende uyandırdığım acıma duygusundan aşırı mustarip olduğun için mi beni terk ediyorsun?"

"Ah! Yalvarırım, anla beni!" dedi yalvarırcasına.

"Anlıyorum," dedim.

Belki de yalan söylemiyordu. Belki bu yaz kararını vermemişti, hatta kalbimi kırma fikri ona gaddarca gelmiş olmalı. Ancak Noëllie onu canından bezdirdi. Onu ayrılmakla tehdit etmiş olabilir mi? Böylece Maurice sonunda beni başından atıyor.

"Anlıyorum. Noëllie seni nihai bir karar almaya mecbur ediyor. Ya benden ayrılacaksın ya o seni bırakacak. Öyle olsun! Gerçekten kötü bir şey bu yaptığı. Bana hayatında ufak bir yer ayırmanı kabul edebilirdi.

"İyi de zaten sana bir yer, büyük bir yer ayırıyorum."

Tereddütlüydü: Noëllie'ye boyun eğdiğini yadsısa mıydı yoksa kabul etse miydi? Onu kışkırttım:

"Ben senin bir şantaja boyun eğeceğine asla inanmazdım."

"Ortada ne pazarlık var ne şantaj. Biraz yalnızlığa ve sessizliğe, bana ait bir yere ihtiyacım var: Aramızdaki her şeyin daha iyiye gideceğini göreceksin."

Ona göre bana en az zarar vermesi gereken yolu seçmişti. Bu yol iyi bir yol muydu? Bunu asla bilemeyeceğim. Buna karşılık bildiğim bir şey var ki o da bir ya da iki yıl içinde, ben alıştığımda, Noëllie'yle yaşayacağı. Ben nerede olacağım? Mezarda mı? Düşkünler yurdunda mı? Hepsi bana bir. Hiçbiri fark etmez...

İki haftalığına New York'a gitmemde ısrar ediyor – Colette ve Isabelle de ısrar ediyorlar. Bence bunu birlikte tasarladılar, hatta Lucienne'e beni davet etmesini onlar önerdi. Ben yokken taşınırsa benim için daha az acılı olacağını söylüyorlar. Gerçek şu ki onu dolaplarını boşaltırken gördüğümde, sinir krizi geçirmememe imkân yok. Pekâlâ, bir kez daha pes ediyorum. Artık, şu an hiçbir önemi kalmamış olmasına rağmen Lucienne kendimi anlamamda bana yardımcı olacaktır.

15 Mart, New York.

Maurice'in bir telgrafla, bir telefonla "Noëllie'den ayrıldım," ya da sadece "Fikrimi değiştirdim. Evimizde kalıyorum," demesini beklemekten alamıyorum kendimi. Elbette, böyle bir şey olmuyor.

Oysa bu şehri gördüğüme nasıl da sevinecektim! Ve şu an nasıl da körüm!

Beni havaalanına Maurice ile Colette götürdü, bir sürü sakinleştirici yutmuştum. Vardığımda beni Lucienne karşılayacaktı: Bir bavul, bir sakat, bir gerizekâlı gibi özenle bir yerden bir yere nakliyeliyorum. Uyudum, hiç-

bir şey düşünmedim ve sisin içine iniş yaptık. Lucienne nasıl da şık olmuş! Genç kızlıktan çıkmış: kendinden son derece emin bir kadın. (O ki yetişkinlerden nefret ederdi. Ona "Haklı olduğumu kabul et," dediğimde öfkeyle "Haksızsın! Haklı olmakta haksızsın," derdi.) Beni bir kız arkadaşının 50. Caddede iki haftalığına ona bıraktığı güzel bir daireye götürdü. Valizlerimi boşaltırken şöyle düşünüyordum: "Bana her şeyi anlatması için onu sıkıştıracağım. Niçin mahkûm edildiğimi öğreneceğim. Bilmemekten daha kötü olmayacak."

"Zayıflamak sana çok yakışmış," dedi.

"Çok mu şişmandım?"

"Biraz kiloluydun. Şimdi daha iyisin."

Sesindeki ciddiyet beni tedirgin ediyordu. Gene de akşam üzeri onunla konuşmaya çalıştım. (Gürültülü, korkunç derecede sıcak bir barda içki içiyorduk.)

"Sen bizi birlikte yaşarken gördün," dedim ona. "Hatta bana karşı çok eleştireldin. Beni kıracağım diye korkma. Baban sence beni sevmeyi neden bıraktı bana açıklamaya çalış."

Gülümsedi ve bir parça acıyla:

"İyi de anne, on beş yıllık evliliğin sonunda insanın karısını sevmeyi bırakması normal. Aksi olsa şaşırtıcı olurdu!"

"Hayatları boyunca birbirlerini seven insanlar var."

"Severmiş gibi yapıyorlar."

"Dinle, bana diğerleri gibi genellemelerle cevap verme. Olağanmış, tabiiymiş: bu cevaplar beni tatmin etmiyor. Mutlaka benim de hatalarım olmuştur. Mesela neler?"

"Senin hatan aşk hikâyelerinin süreceğine inanman. Bense olayı kavradım; birine bağlanmaya başladığım anda, bir başkasına geçiyorum."

"O halde hiçbir zaman sevmeyeceksin!"

"Elbette hayır. Bu işlerin nereye vardığını görüyorsun."

"İnsan kimseyi sevmediğinde yaşamanın ne manası var ki!"

Maurice'i hiç sevmemiş olmayı dileyemiyorum, bugün artık onu sevmemeyi de: Benim dilediğim onun da beni sevmesi.

İlerleyen günlerde ısrar etmeye devam ettim:

"Her şeye rağmen Isabelle'e bak, Diana'ya bak, Couturierlere: Devam eden evlilikler var."

"Bu bir istatistik meselesi. Bahsini karı koca aşkından yana oynadığında, kırk senenin sonunda ellerin bomboş kalakalma şansın da var. Senin şansın yokmuş, tek değilsin."

"Ben okyanusu sen bana bu beylik lafları edesin diye geçmedim."

"Bu iş senin hiç düşünmediğin ve inanmak istemeyeceğin kadar sıradan."

"İstatistikler bunun benim başıma gelişini açıklayamaz!"

Omuzlarını silkiyor, konuyu değiştiriyor, beni tiyatroya, sinemaya götürüyor, bana şehri gezdiriyor. Ancak ben direniyorum:

"Babanı anlamadığım, onun seviyesinde olmadığım izlenimine kapılıyor muydun?"

"Elbette, on beş yaşındayken, tüm kızların babalarına âşık olduğu yaştayken."

"Tam olarak ne düşünüyordun?"

"Ona yeterince hayran olmadığını: O benim için insanüstü bir varlıktı."

"Onun çalışmalarına daha fazla ilgi göstermemekle kesinlikle hata yapmışım. Sence bana darılıyor muydu?"

"O yüzden mi?"

"O yüzden ya da başka bir sebeple."

"Benim bildiğim kadarıyla hayır."

"Çok mu kavga ediyorduk?"

"Hayır. Benim önümde etmezdiniz ki."

"Gene de 55'te, Colette hatırlıyor..."

"Çünkü hep senin dibindeydi, hem o benden daha büyük."

"Peki sence o zaman baban niçin beni terk ediyor?"

"Erkekler çoğu zaman bu yaşlara doğru yeni bir yaşama başlamaya istek duyuyorlar. O hayatın da her daim yeni kalacağını zannediyorlar."

Gerçekten Lucienne'den hiçbir şey koparamıyorum. Hakkımda bana söyleyemeyeceği kadar kötü şeyler mi düşünüyor acaba?

16 Mart.

"Benimle benim hakkımda konuşmaktan kaçınıyorsun: Hakkımda o kadar mı kötü düşünüyorsun?"

"Ne saçma düşünüyorsun!"

"Dönüp dolaşıp konuyu aynı yere getirdiğimi biliyorum. Ancak geçmişimi daha net görmek istiyorum."

"Önemli olan gelecek. Kendine başka adamlar bul ya da bir işe gir."

"Hayır. Benim babana ihtiyacım var."

"Belki sana geri döner."

"Öyle olmayacağını sen de çok iyi biliyorsun."

Bu konuşmayı on kez yaptık. Onu da sıkıyorum, canından bezdiriyorum. Belki onu sonuna kadar zorlarsam sonunda patlayıp benimle konuşur. Ama öyle sabırlı ki cesaretimi kırıyor. Kim bilir, belki de ona yazıp durumumu izah ettiler ve bana dayanmasını öğütlediler.

Tanrım! Her şey yolundayken hayat nasıl da düz, berrak, nasıl da akıp gidiyor bir nehir gibi. Ama en ufak zorlukta hayatın şeffaf olmadığını, insanın ne kendi ne başkaları hakkında bir şey bilmediğini keşfediyor: Kim olduklarını, ne düşündüklerini, ne yaptıklarını, sizi nasıl gördüklerini.

Babası hakkında nasıl bir hüküm verdiğini sordum.

"Ah, benim kimseyi yargıladığım yok."

"Sence de pisliğin tekiymiş gibi davranmadı mı?"

"Dürüst olmak gerekirse hayır. O kadınla ilgili kendini kandırdığı kesin. Babam safın teki. Ama pislik değil."

"Beni feda etmeye hakkı olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Elbette senin için çok zor. Ama niçin kendini feda edecekti ki? Ben kendimi kimse için feda etmeyeceğimi iyi biliyorum."

Bunu bir parça caka satarak söyledi. Görünmek istediği kadar duygusuz mu? Bunu soruyorum kendime. Başta onun hakkında düşündüğümden çok daha az kendine güvenli duruyor şu an gözümde. Dün ona kendi hakkında sorular sordum.

"Dinle, bana dürüst olmanı istiyorum, bilmem lazım, baban bana öyle çok yalan söyledi ki. Benim yüzümden mi Amerika'ya geldin?"

"Daha neler!"

"Baban buna ikna olmuş. Ve bu yüzden bana acayip kızgın. Sana yüklendiğimi biliyorum. Sana sürekli yük oluyordum."

"Daha ziyade aile hayatına uygun değilim diyelim."

"Sen benim varlığıma tahammül edemiyordun. Benden kurtulmak için gittin."

"Abartmayalım, bana zulmettiğin falan yoktu. Hayır: Ben sadece kendi kanatlarımla uçup uçamayacağımı görmek istedim."

"Artık biliyorsun."

"Evet, uçabileceğimi biliyorum."

"Mutlu musun?"

"İşte bu senin ifadelerinden biri. Benim için bir anlamı yok."

"O halde mutlu değilsin demektir."

Saldırgan bir ses tonuyla:

"Hayatım tam bana göre," dedi.

İş, dışarı çıkmalar, kısa süreli tanışıklıklar: Böyle bir varoluşu yavan buluyorum. Fikrimce içindeki bir huzursuzluğu ele veren haşin davranışları, sabırsız tavırları var ve sadece bana karşı böyle değil. Sevgiyi bu şekilde reddedişi de hiç şüphesiz ki benim hatam: Benim duygusallığım onun midesini bulandırdı, bana benzememek için çaba harcadı. Davranışlarında katı, neredeyse sevimsiz bir şey var. Beni bazı arkadaşlarıyla tanıştırdı ve onlarla olduğundaki tutumuna çok şaşırdım: Hep tetikte, mesafeli, sert; gülüşünde neşeden eser yok.

20 Mart.

Lucienne'de ters olan bir şey var. Onda, bu kelimeyi yazmakta tereddüt ediyorum ama ona uyan tek kelime bu, beni korkutan bir şey var: bir zalimlik. Tenkit etmeyi seven, alaycı, dişli, onu zaten böyle bilirdim ama öyle geçimsiz ki arkadaşım dediği insanları paramparça ediyor. Onlara nahoş gerçekleri söylemekten keyif alıyor. Aslında bunlar sabun köpüğü gibi ilişkiler. İnsanları benimle tanıştırmak için çabaladı ama genelde çok yalnız bir hayatı var. Zalimlik: Bir savunma mekanizması; peki ama neye karşı? Her halükârda, o, Paris'teyken olduğunu sandığım o güçlü, ışıltılı, dengeli kız değilmiş. Her ikisinde de başarısız mı oldum? Yo, hayır, yo!

"Sen de baban gibi Colette'in aptal bir evlilik mi yaptığını düşünüyorsun?" diye sordum.

"Yapması gereken evliliği yaptı. Tek düşlediği aşktı, ilk tanıştığı erkeğe vurulması kaçınılmazdı."

"Böyle olması benim hatam mı?"

O neşeden eser olmayan gülüşüyle güldü:

"Sorumluluklarından her zaman çok abartılı bir mana çıkarmışsındır."

Israr ettim. Onun fikrince çocukken önemli olan şey psikanalitik durummuş, bu da anne ile babanın haberi olmadan, neredeyse onlara rağmen var olan bir şeymiş. Bilinçli, kasıtlı olan haliyle eğitim çok ikincil bir şeymiş. Benim sorumluluklarımın herhangi bir önemi yokmuş. Gariban avuntusu! Suçlu olduğumu savunacağı hayatta aklıma gelmezdi: Kızlarım, benim kibirli yanımdı.

Ona da sordum:

"Beni nasıl görüyorsun?"

Bana şaşkın gözlerle baktı.

"Demek istediğim, beni nasıl tanımlardın?"

"Çok Fransızsın, buranın deyimiyle çok *soft*'sun [yumuşak]. Bir de çok idealist. Kendini savunmuyorsun, bu senin tek eksikliğin."

"Tek mi?"

"Tabii ya. Bunun dışında canlı, neşeli, çekicisin."

Yaptığı tanım daha ziyade bir özet niteliğindeydi. Tekrar ettim:

"Canlı, neşeli, çekici..."

Rahatsız olmuş gibi bir hali vardı:

"Sen kendini nasıl görüyorsun?"

"Bataklık gibi. İçimde ne varsa balçığın içine gömülüyor."

"Yeniden kendini bulacaksın."

Hayır ve belki de en kötüsü bu. Ancak şimdi anlıyorum aslında kendime ne denli saygı duyduğumu. Ama Maurice bunu doğrulamak için kullanabileceğim tüm kelimeleri katletti; başkasını ve kendimi değerlendirirken kullandığım kuralları inkâr etti. Ona itiraz edeceğimi –yani kendime itiraz edeceğimi– asla aklımdan geçirmezdim. Şimdiyse kendime soruyorum: Ne demeye ev hayatını dışarıdaki hayata, derin düşünceleri havailiklere, fedakârlığı hırsa yeğledim? Etrafımı mutlu etmekten başka düşüncem yoktu. Maurice'i mutlu edemedim. Kızlarımı da. O halde? Artık hiçbir şey bilmiyorum. Yalnızca kim olduğumu değil, nasıl olmam gerektiğini de bilmiyorum. Siyah ile beyaz birbirine giriyor, dünya bir magma ve ben biçimimi kaybettim. İnanmadan nasıl yaşayabilirim ki, kendime ya da herhangi bir şeye?

Lucienne New York'un bu denli az ilgimi çekmesine şaşırdı kaldı. Eskiden de kabuğumdan pek çıkmazdım ama çıktığımda da her şey ilgimi çekerdi: manzaralar, insanlar, müzeler, sokaklar. Şimdiyse bir ölüyüm ben. Acaba bu ölünün daha yaşayacağı kaç senesi var? Şimdiden sabahları gözümü açtığımda günün sonu hiç gelmeyecekmiş gibi geliyor. Dün banyo yaparken tek kolumu kaldırmak başlı başına bir dertti: Niye kolumu kaldırayım ki, neden bir ayağımı diğerinin önüne atayım? Yalnızken tamamen kötürümleşiyor, kaldırımda dakikalarca hareketsiz kalıyorum.

23 Mart.

Yarın yola çıkıyorum. Etrafımı saran karanlık hâlâ aynı koyulukta. Maurice'in Orly'ye gelmemesi için telgraf çektim. Onunla yüz yüze gelecek cesaretim yok. Gitmiş olacak. Ben dönüyorum ve o gitmiş olacak.

24 Mart.

İşte. Colette ve Jean-Pierre beni bekliyorlardı. Akşam yemeğini onlarda yedim. Bana eve kadar eşlik ettiler. Pencerenin ardı karanlıktı, artık hep karanlık olacak. Merdivenleri çıktık, valizlerimi oturma odasına bıraktılar. Colette'in akşama yatıya kalmasını istemedim: Alışmam gerek. Masanın başına oturdum. Orada oturuyorum. Ve şu iki kapıya bakıyorum: Maurice'in çalışma odası, yatak odamız. Kapıları kapalı. Kapalı bir kapının ardında pusu kurmuş bir şey vardır. Eğer ben hareket etmezsem açılmayacak. Hareket etmeyeyim, bir daha hiç. Zamanı ve hayatı durdurayım.

Ama hareket edeceğimi biliyorum. Kapı usulca açılacak ve kapının ardındakini göreceğim. Gelecek bu işte. Geleceğin kapısı açılacak. Usulca. Amansızca. Eşikteyim. Artık sadece bu kapı ve ardında pusuda bekleyen şey var. Korkuyorum. Ve kimseyi yardıma çağıramıyorum.

Korkuyorum.

YIKILMIŞ KADIN

Üç kadın, üç hikâye ve üç sorgulayan ses: Bir anne ve bir eş olarak bu hayatta başarılı olabildim mi?

Seçtikleri hayatın mağduru bu üç kadın kendi hikâyelerini anlatıyor. Her şeyin son derece yolunda olduğunu zannederken altüst olan yaşamlarını, sevdiklerinin sonsuza kadar yanlarında olacağını düşünürken birdenbire yapayalnız kalışlarını ve uğruna büyük fedakârlıklar yaptıkları çocuklarının kendi kaderlerini çizmek için onları hiçe saymalarını...

Beauvoir *Yıkılmış Kadın*'da bir yandan modern dünyanın burjuva kadınlarına eleştiri getirirken bir yandan da kadınların varoluşsal sorgulamalar yaparken ihtiyaç duyacakları gücü ve umudu kendi içlerinde bulacağını söylüyor.